واه زما اسلامه!

وا اسلاما!

Ketabton.com

احمد علی باکثیر

اجمل هېوادمل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب اصلي عنوان: وا اسلاماه!

ليکوال: على احمد باكثير

ژباړن: اجمل هېوادمل

چاپ ګڼه: اول ډيجيټل

د خپريدو نيټه: ۰۱/۱۲/۱۴۰۴ ه ش

د اړيکو شماره: 93776593562+

سرچينه : قلم کتابتون www.qalamlib.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د ژباړن سریزه: 6
د لیکوال سریزه: 7
لومړی څپرکی: 7
دویم څپرکی: 13
دریم فصل: 26
پنځم فصل: 67
شپږم فصل: 76
اووم فصل: 85
اتم څپرکی: 98
نهم څپرکی: 115
لسم فصل: 123
یوولسم څپرکی: 142
دولسم فصل: 165
دیارلسم فصل: 170
څوارلسم څپرکی: 190
پنځلسم څپرکی: 207
شپاړسم څپرکی: 209

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

» قُلْ إِن كَانَ ءَابَآؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَٰنُكُمْ وَأَزْوَٰجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَٰلٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَٰرَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَٰكِنُ تَرْضَوْنَهَآ أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَجِهَادٍ فِى سَبِيلِهِۦ فَتَرَبَّصُوا حَتَّىٰ يَأْتِىَ اللَّهُ بِأَمْرِهِۦۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْفَٰسِقِينَ«

[اې پېغمبره (ص)!] ووایه: «که ستاسي پلرونه، ستاسي زامن، ستاسي ورونه، ستاسي میرمنې، ستاسي خپل خپلوان، ستاسي هغه مالونه چي ګټلي مو دي، ستاسي هغه تجارت چي د هغه په ورانېدو اندېښمن کېږئ او ستاسي د خوښي کورونه؛ تاسي ته له الله او د هغه له پېغمبر او د هغه په لار کښي له جهاد څخه ګران وي، نو انتظار وباسئ تر دې پوري چي الله خپله فېصله ستاسي مخي ته راولي. او الله فاسقانو ته لارښوونه نه کوي.» [سُوۡرَةُ التّوبَة : 24]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژباړن سریزه:

وا اسلاماه: د ننګ او غیرت داستان:

کله چې د تاتاریانو سېلاب د اسلامي نړۍ ښارونه یو په بل پسې لاندې کول او د عباسي خلافت برم په وینو کې رنګ و، د تاریخ له تیارو څخه یو غږ پورته شو: «وا اسلاماه!»؟).

دا ناول د هغو اتلانو کیسه کوي چې له مریتوب څخه تر پاچاهۍ او له ماتې څخه تر سترې بریا پورې ورسېدل. په دې کتاب کې تاسو د محمود (سیف الدین قطز) او جهاد (ګلنار) د پاکې مینې، هجرت او سربښندنې داسې صحنې ګورئ چې د هر مسلمان احساسات راپاروي.

ولې دا ناول باید ولولو؟

* تاریخي حقیقت: د عین جالوت د هغې تاریخي جګړې انځورګري چې د نړۍ برخلیک یې بدل کړ.

* جذبه او ایمان: دا کتاب درته ښیي چې کله ایمان له تورې سره یو ځای شي، نو هیڅ ځواک یې مخه نشي نیولی.

* ادبي خوند: د لیکوال (علي احمد باکثیر) جادویي قلم داسې صحنې انځور کړې چې لوستونکی ځان د پېښو په منځ کې احساسوي.

دا د هغو کسانو لپاره یو الهام ښونکی سفر دی چې غواړي د خپلو اسلافو په مېړانه او د اسلام په رښتیني عظمت ځان پوه کړي.

اجمل هېوادمل

پکتیا -ګردیز-ابراهیم خیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

وا اسلاماه

د لیکوال سریزه:

دا کیسه د «مصر» د تاریخ یوه له ځلېدونکو پاڼو څخه ده، چې د دغې خاورې تر ټولو د ښکلو پېښو ډکې، عبرت‌ناکې او حاصلخېزې دورې پورې اړه لري. لوستونکی به په دې کیسه کې مسلمانان ووینې چې د بریدګرو د تورو د ګرګا له امله (له ختیځ څخه د مغولیانو او له لویدیځ څخه د صلیبیانو) له خپل اورده خوب څخه راویښېږي او د خپلو ډېرو قیمتي دیني او دنیوي میراثونو دفاع ته ملتې رابدوهي.

د خدای پاک اراده داسې وه چې «مصر» به د دغه ستر جهاد بیرغوال وي. مصر د اسلام ستر میراث په دوو برخلیک ټاکونکو جګړو کې خوندي کړ: یوه په «فارسکور» کې له صلیبیانو سره جګړه او بله په «عین جالوت» کې له مغولیانو سره جګړه.

د دغو جګړو اتل، مظفر الدین قطز، په خپلې پاکۍ، عدالت، مېړانې، زغم، صبر، وفادارۍ، سربښندنې، ارادې، هوډ، کارپوهنې او اخلاص سره د یو اصلاح غوښتونکي حاکم او کامل انسان غوره بېلګه ده.

دا بریاوې د دې څرګند ثبوت دی چې په دغه مهربان ملت کې، چې د نیل سیند پر غاړو ژوند کوي، داسې یو پټ ځواک شتون لري چې که څوک وکولای شي هغه په ښه توګه راوبین او په سمه توګه یې وکاروي، نو حیرانوونکې کارنامې او معجزې رامنځته کولای شي.

باکثیر

لومړی څپرکی:

یوه شپه، سلطان جلال الدین له خپل د تره زوی او اوښې، شهزاده ممدود سره د «غزنې» په ماڼۍ کې په شطرنج لوبه بوخت و، ده وویل: «خدای دې زما پلار وبښې او رحم دې پرې وکړي! نه پوهېږم ولې یې وحشي مغل قبایل په خپل حال پرېښودل چې هماغسې د «چین» په غرونو او درو کې سرګردانه پاتې شوي وای او زموږ او د هغوی ترمنځ په کیلو مترو واټن وای.»

ممدود ورته یو نظر وکتل او پوه شو چې جلال الدین غواړي د شطرنج مهرې ټولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي، نو ويې ويل: «هو زما سروره! زما تره د مغل قبايلو له پارولو څخه کومه پايله ترلاسه نه کړه؛ خو موږ بايد هغه تر حده زيات ملامت نه کړو، ځکه هغه ـرحمه اللهـ د خپل وخت تر ټولو ستر او ځواکمن پاچا وه او تر ټولو پراخ هېواد خاوند و. هغه اړ و چې خپله هېوادنۍ خاوره پراخه کړي ترڅو د سرتېرو او لښکرو ګڼ شمېر يې بېکاره پاتې نشي، نو غوره يې وګڼله چې دا پراختيا په داسې سيمه کې وي چې تر اوسه اسلام هلته نه دی رسيدلی، ترڅو له دې لارې هم خپلې دنيا ته خدمت وکړي او هېواد پراخ کړي او هم خپل دين، او اسلام د نړۍ تر ټولو ليرې پرتو سيمو پورې خپور کړي.»

جلال الدين، چې يوې ځپونکې غم او اندېښنې يې ځېره نيولې وه، ممدود ته مخ ور واړاوه او ويې ويل: «وګوره، تره له دې کاره يې څه پايله ترلاسه کړه؟ هغه په دې کار سره د خپل قلمرو لويه برخه له لاسه ورکړه او د اسلام خاوره يې د مشرکو مغلو د طوفاني بريدونو نښه وګرځوله.»

«دا وحشيان هر ښار ته چې ننوځي، هغه ورانوي او وچ او لانده (هر څه) يوځای سوځوي؛ هر ملت ته چې ورسيږي، سړي يې وژني، ماشومان يې حلالوي، د اميندواره ښځو خېټې څيرې کوي او پر نجونو او ښځو تېری کوي.»

دلته ژړا جلال الدين ته مهلت ورنکړ چې خپلو خبرو ته دوام ورکړي. ممدود پوه شو چې د هغه په ذهن کې څه تېرېږي، هغه هم له جلال الدين سره يوځای شو او دواړو په ګډه وژړل. هغوی د کومې کوچنۍ خبرې لپاره نه ژړل؛ هغوی د خوارزمشاه د کورنۍ د ښځو په ياد کې ژړل، چې د خوارزمشاه مور او خويندې هم پکې وې. کله چې خوارزمشاه پوه شو چې ماته يې يقيني ده، هغوی يې له خپلو مالونو او خزانو سره له «رې» څخه «غزني» ته وليږلو ترڅو له جلال الدين سره يوځای شي، خو مغل پر دې موضوع خبر شول، تعقيب يې کړل او په لاره کې يې ونيولو له مالونو او خزانو سره يې سمرقند ته، چې د چنګيز خان مرکز و، وليږل.

جلال الدين خپلې اوښکې د لاس په ورغوي پاکې کړې، له زړه نه يې يو سوړ اسويلی وايست او ويې ويل: «په دنيا کې زموږ له مصيبت څخه بل ستر مصيبت نشته؛ دا څنګه کېدای شي چې د خوارزمشاه مور او خويندې چې د عزت او پاکلمنۍ نښې وې، د مغلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاغوتي دربار ته بوتلل شي؟ هره غميزه د زغم وړ ده، خو دا غميزه د زغم نده! د ترکان خاتون (د سلطان مور) له نشتوالي وروسته ژوند نور په څه درد خوري؟ خدايه، هغوی به اوس څه کوي؟ د هغو وحشيانو په منځ کې به څنګه ژوند کوي؟ کاشکې زما پلار هغوی په خپلو لاسونو وژلې وای، يا يې ژوندۍ په خاورو منډلي وای او يا يې سمندر ته اچولې وای، ترڅو د مغلو په اسارت کې نه وای لوېدلي او داسې نه وای ذليلې شوې. زه فکر کوم پلار مې د هغوی له غمه په "آبسکون" ټاپو کې مړ شو.»

«ای ممدوده!ايا دا ممکنه ده؟. ايا وروسته له هغې چې هغوی ټول خراسان(اوسنی افغانستان) ونيو، "رې" ته ننوتل، "همدان" يې لاندې کړ، "زنجان" او "قزوين" يې تالا کړل او "سمرقند" يې د خپلې قوماندې د مرکز په توګه وټاکه او له هغه ځايه خپل لښکر او سرتېري هر لوري ته استوي، ته بيا هم هيله لرې چې موږ به په خپلو تورو پر هغوی بريالي شو او له خپلې خاورې به يې وباسو؟ زما پلار په "بخارا" کې شل زره سپاره سرتېري لرل، پنځوس زره په "سمرقند" کې او څو چنده نور ورسره وو، خو هيڅ يې ونشو کړای. زما پلار په هغه مېړانې، زړورتيا، نفوذ او ځواک سره (مات شو)! ايا ته ګومان کوې چې زه، چې له هر پلوه له خپل پلار څخه ټيټ يم، څه کولی شم؟ سربېره پر دې، مغل ورځ تر بلې پياوړي کيږي او ښارونه يو په بل پسې نيسي.»
ممدود د جلال الدين د روحيې پياوړي کولو په خاطر وويل: «ته د خوارزمشاه زوی يې، ته د تاج او تخت وارث او د هغه ځای ناستی يې؛ ته بايد د دښمنانو په ماتولو او د خپل ملت له خاورې د هغوی په شړلو کې ناهيلی نشې. د جګړې بريا او ماتې ستا د پلار او هغوی ترمنځ لاس په لاس کېدله؛ يو ځل به ستا پلار هغوی ته ماتې ورکوله او بل ځل به هغوی دی مغلوب کاوه، تر دې چې مرګ ورته راغی او د خدای رضا دا وه چې په يوې ليرې پرتې ټاپو کې شهيد شي؛ خو د هغه موخې نه دي مړې شوې، ځکه ته يې تعقيبوې. څوک پوهيږي، ښايي خدای ستا په وسيله اسلام او مسلمانانو ته بريا ورکړي او دښمنان ستا په لاس له منځه يوسي.»
جلال الدين وويل«خليفه، پاچاهان او د مسلمانانو اميران په بغداد، مصر او شام کې پوهيږي چې مغلو زموږ پر خاوره څه حال راوړی دی. زما پلار په وار وار له هغوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

 څخه د مرستې غوښتنه وکړه، خو هغوی یې مرستې ته رانغلل او خبرو ته یې غوږ ونه نیوه؛ نو پرېږده چې هغوی هم هغه تریخ خوند وڅکي چې موږ له مغلو څخه وڅکلو. زه یوازې له هغو ښارونو څخه د مغلو شر دفع کوم چې له پلاره راپاتې دي او اجازه نه ورکوم چې ویې نیسي.»

ممدود ورته وویل «په مصر او شام کې د مسلمانانو پاچاهان او امیران د صلیبیانو د بریدونو په ځوابولو بوخت دي. د هغوی خطر د اسلامي ځمکو لپاره د مغلو له خطر څخه کم نه دی؛ هغوی د مغلو په څېر وحشي او بې رحمه دي او سربېره پر دې، هغوی له ویجاړونکي دیني تعصب څخه برخمن دي. بل خوا هغوی یوازې د اسلامي خاورې پر پولو بریدونه نه کوي، بلکې د اسلامي نړۍ پر زړه (مرکز) باندې تالا ګډوي.»

– جلال الدین ورته وویل: «هغه څه چې تا وویل، د صلاح الدین ایوبي او د هغه د استاد نورالدین دورې ته اړوند دي؛ هغه پاچاهان چې تر دوی دواړو وروسته یې په مصر او شام کې واک په لاس کې اخیستی، د یو بل پر وړاندې په جګړو او دسیسو بوخت دي او هیڅ یو یې پروا نه لري چې د خپل مسلمان سیال پر وړاندې له صلیبیانو څخه مرسته وغواړي. په خدای قسم! که مغل نه وای، ما به پر دې خاینانو سلاطینو برید کړی وای، سرونه به مې ترې غوڅ کړي وای، د مسلمانانو خاوره به مې د هغوی له ناپاکه شتون څخه پاکه کړې وای او د خپل پلار غچ به مې ترې اخیستی وای – زما هغه پلار چې له هغوی یې مرسته وغوښته خو هغوی یې مرستې ته را ونه دانګل.»

–ممدود ورته وویل «ته له هغوی سره څه کار لرې؟ د هغوی حساب خدای ته وسپاره؛ ښایي خدای د اسلامي نړۍ په ختیځ کې ستا او ستا له شهید پلار څخه داسې کسان جوړ کړي لکه نورالدین او صلاح الدین چې د اسلامي نړۍ په لویدیځ کې وو. نو پاڅېږه چې مخکې له دې چې هغوی (مغل) موږ ته راورسیږي، موږ پرې برید وکړو.»

– جلال الدین وویل«ما درته وویل چې زه د خپل هېواد د پولو ساتنه کوم او نه پرېږدم چې هغوی ورته ننوځي، له دې لارې به هغوی اړ کړم چې زما هېواد پرېږدي او لویدیځ ته مخه کړي؛ یعنې هماغه ځای ته چې د اسلام ویده پاچاهان پکې پراته دي.»

– ممدود ځواب ورکړ«که هغوی ستا پر هېواد برید وکړي، ته یې هیڅکله ساتنه نشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولی؛ ته باید د هغوی په لور ورشې او په سلګونو واټنه لیرې ورسره مخامخ شې. که خدای پر هغوی بریالی کړي، نو ډېره ښه ده، او که داسې ونشول، نو هېواد دې شته چې ورته راوګرځې او بیا اړین چمتووالی ونیسې. سربېره پر دې، چنګیز خان به هیڅکله د لویدیځ لوري ته لاړ نشي او عراق او شام ته به پام ونه کړي، ترڅو چې د ختیځ کار یې یوې خواته کړی نه وي او د خوارزمشاه ټول هېوادونه یې نیولي نه وي.»

جلال الدین یوه تریخه چوپتیا غوره کړه؛ هغه پرله پسې خپله تندی په لاس مښه، ته به وایې په مغزو کې یې خپله رایه او د خپل تره د زوی رایه تلله او راتلله. بیا یې سر راپورته کړ او ویې ویل: «خدای دې ما ستا له سمې رایې (مشورې) څخه نه بې برخې کوي؛ دومره دې راسره بحث وکړ چې قانع دې کړم. اوس زه ستا نظر تاییدوم او هغه په کار اچوم (اجرا کوم یې). زما لپاره همدا بس ده چې ته په دې مهم کار کې زما ښی لاس یې.»

ممدود ځواب ورکړ«ګران د تره زویه! زه به ستا په لاس کې د ګوتې په څېر ستا په واک کې یم او ستا په دفاع کې وژل کېدل ماته ستر ویاړ دی.»

– (جلال الدین وویل:) «تا ماته له دې خلکو سره له جګړې پرته بله لاره پاتې نه کړه، خدای دې زما پر پلار رحم وکړي! داسې یو هېواد یې راته په میراث پرېښود چې هیڅ حسادت پرې نه کیږي (یعنې په ډېر بد حالت کې دی).»

نور نو شپه نیمه شوې وه، ممدود پوه شو چې وخت رارسېدلی چې خپلې ماڼۍ ته لاړ شي ترڅو جلال الدین استراحت وکړي. هغه د شطرنج مهرې په هغه زرین صندوق کې چې په جواهراتو سینګار شوی و، کېښودې او هغه یې بیا په بل صندوق کې چې له ابنوس لرګي څخه جوړ شوی و او د فیل غاښونه پکې کارول شوي وو، کېښود. له خپل ځای څخه پاڅېد، د جلال الدین تندی یې ښکل کړ او د تلو اجازه یې وغوښته. جلال الدین غوښتل چې خپل ملګری د باغ تر پایه بدرګه کړي؛ هغه باغ چې د ده د ماڼۍ او هغې ماڼۍ ترمنځ و چې ممدود او کورنۍ یې پکې اوسېدلو.

ممدود وغوښتل چې هغه له دې کاره وګرځوي، نو ورته یې وویل: «ګران د تره زویه! ته خوب ته اړتیا لرې ترڅو سبا په پوره ځواک سره خپل کار پیل کړې.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلال الدین په ځواب کې ورته وویل: «پرېږده چې لږ په باغ کې درسره وګرځم، پاکه هوا یې تنفس کړم او په دې رنه سپوږمۍ کې د باغ له ښکلا څخه خوند واخلم؛ څوک پوهېږي، ښایي د سپوږمۍ پوره کړۍ (بدرۍ) بیا په دې باغ کې پر ما ونه ځلیږي؟»
ممدود د جلال الدین لاس ونیو او په داسې حال کې چې ورسره له مرمرینو زینو (پوړیو) څخه کښته کېده، ویې ویل: «زما سروره! خدای دې ستا مانۍ ستا په شتون سره تل زرغونه او ودانه لري.»

کله چې دالان ته ورسېدل، ساتونکي یې په دندو بوخت ولیدل، جلال الدین هغوی ته اشاره وکړه چې په خپلو ځایونو کې پاتې شي او له ممدود سره باغ ته ننووت. هغوی په هغو لارو روان شول چې په ژېړو شګو فرش شوې وې او د ونو له منځه تېرېدې.
جلال الدین له څو ورځو راهیسې خپله خور، جهان خاتون، نه وه لیدلې، نو له خاوند (ممدود) څخه یې د هغې احوال وپوښت. ممدود په ځواب کې وویل: «هغه د خدای د فضل او ستا د لورینې په سیوري کې روغه جوړه ده، یوازې د امیندوارۍ د بار دروندوالي (تکلیف) ستاسو حضور ته د هغې د راتلو مخه نیولې ده.»
– «هو... خدای پر هغې او زما پر مېرمن عایشه خاتون باندې لورینه کړې ده، دواړه د امیندوارۍ په نهمه میاشت کې دي. زما سلام ورته ورسوه، شاید سبا وکولی شم تاسو ووینم – ان شاء الله.»
– «زما سروره! ستاسو د هرکلي سعادت به ترلاسه کړم.»
– «ښه، نو نور ستا مانۍ ته ورسېدو.»
– «زه نشم کولی تا یوازې پرېږدم چې خپلې مانۍ ته بېرته لاړ شي، لکه څنګه چې تا زه تر خپلې مانۍ راوستلم، زه هم باید تا تر خپلې مانۍ بدرګه کړم.»
جلال الدین له هغه منښه وکړه او دی یې له دې کاره معاف کړ، خو ممدود ونه منله او له هماغې لارې چې راغلي وو بېرته وګرځېدل، ترڅو د مانۍ دالان ته ورسېدل چې ساتونکي یې خبردار ولاړ وو. جلال الدین په مسکا سره وویل: «ممدوده! ایا کولی شم (بیا) تا تر خپلې مانۍ بدرګه کړم؟»
ممدود وخندل او ویې ویل: «په دې صورت کې به ټوله شپه په باغ کې په تلو ار راتلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا کړو.»

بیا ممدود له هغه سره خدای پاماني وکړه او خپلي مانۍ ته ستون شو.

دویم څپرکی:

جلال الدین له هغي شپې راهیسي چي له ځان سره یې تړون وکړ چې د مغلو سره د جګړې لپاره اړین چمتووالی ونیسي، هوساینه او ارامتیا یې په بشپړ ډول پر ځان حرامه کړه. هغه نږدې یوه میاشت د پوځي ځواکونو په سمبالولو، د جنګي وسایلو په چمتو کولو، د ښارونو د دېوالونو او برجونو په پیاوړي کولو او د مغلو د تګ په لاره کې د کلاګانو او سنګرونو په جوړولو بوخت و. د هغه اوښی ممدود هم په دې برخه کې د هغه نه ستړی کېدونکی ملګری او همکار و؛ او کله چي له هر پلوه ډاډه شو، نو د جګړې لپاره یې ټاکلې ورځ مشخصه کړه.

جلال الدین هم د خپل وخت د ډېری پاچاهانو په څېر له ستورپوهنې (نجوم) سره مینه لرله او هرکله به یې چې د کوم مهم کار پرېکړه کوله، د دربار له نجومیانو سره به یې مشوره کوله. کله یې چې وغوښتل د مغلو په لور حرکت وکړي، خپل ځانګړی نجوم یې راوغوښت او ورته ویې ویل چې د ده طالع وګوري. نجوم ورته وویل: «زما سروره! ته به مغلو ته ماتې ورکړې او هغوی به تاته ماتې درکړي؛ او ډېر ژر به ستاسو په کورنۍ کې یو هلک وزېږي چې په راتلونکي کې به د سترو هېوادونو واکمن شي او مغل به وځپي او ماتې به ورکړي.»

جلال الدین وویل: «دا څه وایې؟ مغل ماته ماتې راکوي او بیا زه هغوی مغلوبوم؟»

نجومی شېبه چوپ پاتې شو، ته به وایې له خپلو خبرو وېرېږي، او په پای کې یې ورته وویل: «زما سروره! بلکې (داسې ده چې) ته به هغوی ته ماتې ورکړې او هغوی به تاته ماتې درکړي.»

امیر ممدود هم په دې منځ کې ناست و، هغه پوه شو چې د نجومی خبرو جلال الدین اندېښمن کړی دی او ووېرېد چې هسې نه هغه له خپلې پرېکړې واوړي؛ نو نجومی ته یې مخ کړ او ویې ویل: «ای سړیه! له خدایه پرته هیڅوک د غیب له اسرارو خبر نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، مور ته يوازې د دې لپاره راوستلی يې چې پاچا ته زېری ورکړې، نه دا چې ويې ډار کړي؛ سربېره پر دې، پاچا هم داسې څوک نه دی چې ستا له وړاندوينو ووېرېږي.»

امير ممدود د نجومي وړاندوينو ته په پاملرنه کې له جلال الدين څخه کم نه و؛ خو ده له بدګومانۍ او د هغه په خبرو د نه باور له زاويې ورته کتل. هغه لا هم نه و بريالی شوی چې هغه وسوسې له خپل زړه وباسي چې پرې ولکه يې کړې وه. دې عجيبه فکر شپه او ورځ بوخت ساتلی و، تر دې چې په تنګ شو او نور يې ونشو کړای چې ځان کنټرول کړي او دا خبره پټه وساتي؛ نو خپله مېرمن جهان خاتون ته يې کيسه وکړه او هغه يې د نجومي له وړاندوينو خبره کړه. ورته ويې ويل چې دی په خپل کور کې د زوی له پيدا کېدو او د جلال الدين د مېرمنې، عايشه خاتون، له خوا د نجلۍ له زېږېدو څخه وېره لري. جهان خاتون هم د خپل مېړه په وېره کې شريکه شوه، ځکه د خپل ورور له خوی او خصلت څخه خبره وه؛ خو په ښکاره يې ځان داسې وښود چې ګواکې له دې موضوع څخه هيڅ وېره نه لري، ځکه جلال الدين له خپلې خور سره مينه لري او درناوی يې کوي، نو دا ناشونې ده چې د خپل خوريي (خورزاده) بد وغواړي.
له هغې ورځې به هغې تل له خدايه غوښتل چې هغې ته نجلۍ او ورور ته يې زوی ورکړي، خو خدای يې دا غوښتنه قبوله نه کړه. له دې پېښې لا دوه ورځې نه وې تېرې شوې چې د هغې ولادت وشو او يو هلک يې وزېږاوه، او څو ورځې وروسته د جلال الدين له مېرمنې څخه نجلۍ پيدا شوه.
هغه څه چې امير ممدود ترې وېرېده، پېښ شول او هغه څه چې بايد نه وای شوي، وشول. جلال الدين د نجلۍ د پيدا کېدو په زېري سره سخت بدلون وموند، څېره يې توره او تروه شوه، خفه او غوسه شو؛ هغه دې پايلې ته ورسېد چې پاچاهي به په هر ډول چې وي، د ده د خور زوی ته لېږدول کېږي او له دې امله اندېښمن و. هغه د خپلې خور مانۍ ته لاړ ترڅو د هغې له روغتيا ډاډ ترلاسه کړي، خو کله چې يې سترګې پر هغه نوي زېږېدلي ماشوم ولګېدې چې د مور په غېږ کې پروت وه ، ونشو کړای د خپلې څېرې بدلون له خور څخه پټ کړي؛ خور يې د هغه په سترګو کې کينه او کرکه ولیده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جهان خاتون پرېکړه وکړه چې په يوې مينه ناکې جملې سره د خپل ورور په سينه کې د کرکې هغه جوش کم کړي، خو هرڅومره يې چې هڅه وکړه، څه يې ونه شو ويلی؛ نو چوپه پاتې شوه او يوازې خپل ورور ته يې په يوې داسې جذابې او رڼې کتنې بسنه وکړه چې د مينې او محبت ټولې ماناګانې پکې ځپې وهلې. مېړه يې (ممدود) هم هلته و، نو د هغې له لوري يې خبرې پيل کړې او ويې ويل: «زما سروره! دا ستا خپل اولاد دی او تر هر چا تاته ډېر ورته دی، دی بيخي د خوارزمشاه خاندان ته تللی او ما ته هيڅ نه دی تللی.»

جلال الدين په داسې حال کې چې خپل لاس يې د ماشوم پر مخ مښه او غوښتل يې په زور خپله خندا ثابته کړي، ويې ويل: «دا هماغه څوک دی چې مغلو ته به ماتې ورکوي.»

ممدود سمدستي وويل: «د خپل ماما په رکاب او خدمت کې – ان شاء الله.»

جلال الدين وويل: «بلکې پاچاهي به له ما څخه په ميراث وړي.»

– «خدای دې نه کړي چې ستا له زوی، امير بدرالدين، پرته بل څوک ستا له اوږده عمر وروسته ستا د پاچاهۍ وارث شي – ان شاء الله.»

– «نجومی دا ونه ويل چې بدرالدين به هماغه څوک وي چې تر ما وروسته به پاچا کېږي او مغلو ته به ماتې ورکوي.»

«سروره! نجومی تر هغه ډېر ټيټ دی چې د غيب له اسرارو خبر وي. د هغه وړاندوينو ته اهميت مه ورکوه او پر بې ځايه خبرو يې باور مه کوه.»

امير ممدود وتوانېد چې په دې طريقه خبره له خپل نوي زېږېدلي ماشوم څخه واړوي او پر نجومي بحث پيل کړي، ځکه جلال الدين له ممدود سره د هغه په اړه اختلاف درلود.

جلال الدين پوه شو چې دليل ويل يې ګټه نه لري او له دې امله چې پر يو بې‌ګناه او معصوم ماشوم يې شک کړی و، سرښکته او وشرمېد؛ حتی ناروغې خور يې هم هغه په خپلو مينه ناکو او زاری لرونکو کتلو ملامتاوه، چې دې کتلو پر ده د غشي له ټپ څخه ډېر اغېز وکړ.

جلال الدين يوه شېبه چوپ پاتې شو، ته به وايې ځان يې ملامتاوه چې ولې يې د خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خور او اوښي په حق کې، چې له زړه ورسره مينه لري، داسې بد نيت ساتلی و. بيا د خور کټ ته نږدې شو او په داسې حال کې چې د سترګو په کاسو کې يې اوښکې ځلېدې، د خپلې خور پر سپين او روښانه تندي يې ښکل کړه؛ ګواکې په دې کار سره يې له هغې ښځه د هغه بد نيت له امله بښنه غوښته چې د ماشوم په اړه يې ذهن ته راغلی و، او ژمنه يې ورسره کوله چې هيڅکله به د ده له لوري ماشوم ته زيان ونه رسېږي. جهان خاتون هم پرته له هغو اوښکو چې پر مخ يې را روانې وې، بل ځواب ورنکړ.

راغلي راپورونو ويل چې مغل د «مرو» ښار ته ننوتي، پر «نيشاپور» يې بريد کړی، هلته يې عام وژنه کړې، ښار يې نيولی او د «هرات» په لور روان دي.

نو جلال الدين ته نور د انتظار وخت پاتې نشو او خپلو لښکرو ته يې د حرکت امر وکړ. هغه له شپيته زره کسانو سره د جګړې ډګر ته لاړ او هرات ته نږدې د مغلو له مخکښنو لښکرو سره مخامخ شو. سمدستي يې پر هغوی بريد وکړ او سخته جګړه ونښته، تر دې چې هغوی ته يې ماتې ورکړه او ډېر شمېر مغل يې جهنم ته ولېږل.

جلال الدين د مغلو لښکرې تيت و پرک کړې، له هرات څخه يې وويستل او تر «طالقان» پورې يې پسې وځغلول؛ هغه ځای چې چنګيز خان له «سمرقند» وروسته د خپل نوي مرکز په توګه غوره کړی و او له هغه ځايه يې هر لوري ته لښکرې استولې.

جلال الدين مناسبه وګڼله چې په همدې برياوو بسنه وکړي او په نوي مرکز کې پر هغوی بريد ونه کړي، ترڅو خپل ځواکونه بېرته راټول کړي، د جګړې ستړيا د سرتېرو له تنو وباسي، نوي سرتېري پيدا کړي او په هغو ښارونو کې چې له مغلو يې بېرته نيولي وو، پياوړي ساتونکي پرېږدي. بيا په برياليتوب سره له خپلو لښکرو سره «غزني» ته راستون شو.

«غزني» ته د راستنېدو ورځ يوه تاريخي او نه هېرېدونکې ورځ وه. خلکو په پرتمينه توګه جشن ونيو. يوازينی څه چې د دې جشن ښکلا يې کمه کړې وه، د امير ممدود په کټ (دسکيره) کې راستنېدل وو، ځکه هغه د ډېرو ټپونو له امله د حرکت توان نه درلود. هغه د مغلو په جګړه کې خپله مېړانه په ښه توګه ثابته کړې وه، حماسې يې جوړې کړې وې او د تر ټولو لويو خطرونو په وړاندې درېدلی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلال الدين د خپل شجاع او اتل اوښي په ټپي کېدو سخت خفه و او خپله ټوله هڅه يې د هغه په درملنه کې وکړه. د دې لپاره يې د هغه وخت تر ټولو تکړه طبيبان راوغوښتل، هغوی ته يې ډېرې ډالۍ ورکړې او د بريالۍ درملنې په صورت کې يې د لويو جايزو ژمنه ورسره وکړه. خو د ممدود ټپونه ډېر ژور او جدي وو، د طبيبانو مهارت هيڅ ګټه ونکړه او ورځ تر بلې يې حال خرابېده. جلال الدين به تل د هغه پوښتنې ته ورته او سهار او ماښام به يې ترې خبر اخيست.

کله چې د امير ممدود ناروغي سخته شوه او پوه شو چې اجل يې رارسېدلی، يو څوک يې جلال الدين پسې ولېږل. کله چې جلال الدين د هغه سر ته ورسېد، ممدود خپله مېرمن او شيدې خوړونکی ماشوم په غېږ کې نيولي وو او په رېږدېدلي غږ يې وويل: «ګران د تره زويه! دا ستا خور جهان خاتون ده او دا ستا زوی محمود دی؛ نو د خپلې خور پر کونډتون او د خپل خوريي پر يتيمتوب رحم وکړه او ما په نېکۍ ياد کړه.»

جلال الدين وژړل او خور يې هم په چيغو پيل وکړ. د ممدود ناپايه او بې‌سده نظر د هغوی او ماشوم ترمنځ څرخېده. کله يې چې د هغوی ژړا ولېده، جلال الدين ته يې مخ کړ او ويې ويل: «جلال الدين! مه ژاړه... له مغلو سره وجنګېږه... د نجوميانو خبرې مه منه.»

په دې وخت کې يې ژبه بنده شوه او لږ ځنډ وروسته، په داسې حال کې چې کلمه يې تکراروله، روح يې حقيقي مالک ته وسپارله.

امير ممدود چې لا يې د عمر دېرش پسرلي نه وو تېر کړي، د خدای په لاره کې شهيد شو او خپله مهربانه مېرمن او شيدې خوړونکی ماشوم يې، چې يوازې څو ورځې يې ليدلی و، يوازې پرېښودل. د جهاد درنې دندې او په دې مهم کار کې له جلال الدين سره ملګرتيا ورته اجازه نه وه ورکړې چې د خپل زړه د ټوټې له ليدو ډېر خوند واخلي. کله يې چې له نړۍ او نعمتونو سره خدای پاماني کوله، بل هيڅ ډاډ يې نه درلود، پرته له هغه پايداره نعمت او لويې خوشحالۍ چې خدای د هغو مجاهدينو لپاره چمتو کړې چې د هغه په لاره کې شهيدان شوي دي.

د ممدود مړينه جلال الدين ته ډېره درنه تمامه شوه، ځکه د خپل دولت يو پياوړی ستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې له لاسه ورکړ. هو، هغه داسې يو ورور له لاسه ورکړ چې وياړ يې پرې کاوه او د هغه پر اخلاص او خير غوښتنې يې پوره باور درلود. داسې يو وزير يې له لاسه ورکړ چې د دښمنانو په وړاندې جګړه کې يې د هغه پر شجاعت زړه ډاډه و. د هغه په بېلتون کې يې په ډېر درد سره وژړل او د هغه نېکۍ او خدمتونه يې هېر نکړل. د هغه مېرمن او زوی ته يې په درناوي سره د هغه ياد وساته او هغوی يې تر خپلې سرپرستۍ لاندې ونيول. پر هغوی يې د مهر او محبت وزرونه وغوړول او محمود يې د خپل زوی په څېر ګاڼه. مينه يې ورسره کوله، لارښوونه يې ورته کوله او د هغه ليرې والی يې نشو زغملی. کله به يې چې له مغلو سره له جګړې راستنېده، لومړۍ پوښتنه يې دا وه چې محمود چېرته دی؟ بيا به يې ور منډه کړه، په غېږ کې به يې ونيو او په ښکلولو به يې پيل وکړ. له هغه وروسته به يې خپلې لور، جهاد ته پاملرنه کوله، چې هغه يې هم د محمود په څېر خوښېدله او د بېلتون طاقت يې نه درلود.

محمود او جهاد، دا دواړه همزولي ماشومان په يوې کورنۍ کې يوځای لوی شول؛ که څه هم دوو ميندو ورته خواړه ورکول او د هغوی لپاره يې بې خوبي ګاللې، خو د يو پلار (جلال الدين) د مينې او شفقت لاس د دواړو پر سر و. هغوی د ماڼۍ په تالارونو او سالونونو کې يوځای لوبې او منډې کولې. کله به خادمانو هغوی سهار وختي د ماڼۍ باغ ته بيول او هلته به يې په چمنونو کې په لوبو پيل وکړ؛ ميندو به يې د ماڼۍ له پورتنيو پوړونو څخه چې پر باغ مسلط وو، د هغوی ننداره کوله، د هغوی معصومو او زړه راښکونکو سترګو ته به يې کتل او دا ننداره د هغوی د تېرې غمجنې ماضي او ناڅرګند راتلونکي لپاره د زړه تسلي وه. کله به چې يو له هغوی څخه په ارامه پر ځمکه راغورځېد، هغوی به يوه متينه خندا وکړه او بېرته به يې خپلو خبرو ته دوام ورکړ. کله به چې «جهاد» راغورځېدله، «محمود» به ورنږدې کېده ترڅو ورسره مرسته وکړي چې پاڅېږي؛ د دې منظرې په ليدو به يوې مور په شونډو کې د مسکا او په سترګو کې د يوې نامعلومې پوښتنې سره بلې مور ته کتل... ايا برخليک به اجازه ورکړي چې دا دوه بې‌ګناه ماشومان اوږه په اوږه په دغه ناز او نعمت کې لوی شي او بيا يو بل ته ورسيږي، که د روزګار بدلونونه او د تقدير ناڅاپي پېښې به يې خنډ شي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی به څنګه د وخت له مکر او د هغه له غافلګیرونکو مصیبتونو څخه په امان کې پاتې شي او په شته هوساینې او د پاچاهۍ په دبدبه به زړه وتړي، په داسې حال کې چې پخپله یې د مغلو په لاس د خوارزمشاه د پراخ قلمرو د دړې وړې کېدو شاهدان وو؟

د جلال الدین اوسنۍ بریا، په هره جګړه کې د مغلو ماتې، د جلال الدین له قلمرو څخه د هغوی پاکول او لوی طاغوت، چنګیز خان ته د داسې لیک په استولو سره چې «غواړې جګړه چېرته وي؟» د جګړې اعلان، د راتلونکې په اړه د میندو بدګومانې او اندېښنه نه شوه کمولی؛ ځکه د دې ټولو بریاوو مانا دا نه وه چې د هغوی شر دفع شوی او له بریدونو یې په امان دي. خوارزمشاه (پلار یې) له پوځي پلوه پر جلال الدین لوړ و، تر ده ډېر پیاوړی او باهیبته و او په عمل کې یې په ډېرو جګړو کې پر هغوی بریا موندلې وه، خو په پای کې مغل د بې‌شمېره سرتېرو، پرله پسې مرستو او د سیلاب په څېر بریدونو له امله چې د مېږیانو او ملخانو په څېر هر ځای خپاره وو، پر هغه غالب شول؛ نو دا هیله نه کېده چې جلال الدین به داسې یو کار وکړای شي چې پلار یې له هغه ټول شوکت او عظمت سره ترې عاجز پاتې شوی و.

ډېر وخت نه وه تېر شوی چې روزګار خپله وېرونکې څېره ښکاره کړه. دربار ته رارسېدلي راپورونو د دې ښودنه کوله چې چنګیز خان د جلال الدین د جګړې له غوښتنې څخه سخت غوسه شوی او یو خورا لوی لښکر یې د خپل یو زوی په قومانده رالیږلی او نوم یې پرې «د غچ لښکر» ایښی دی. هغوی د هغه غشي په څېر چې له لیندۍ ووځي، را روان شول او ښارونه یې لاندې کول تر دې چې د «کابل» دروازو ته ورسېدل.

جلال الدین هم له خپل ټول ځواک سره د هغوی په لور حرکت وکړ؛ کله چې دواړه لښکرې سره مخامخ شوې، یوه سخته جګړه ونښته چې درې شپې او ورځې یې دوام وکړ. جلال الدین به د جګړې په جریان کې پر خپلو سرتېرو غږ کاوه:

«ای مسلمانانو! د غچ لښکر له منځه یوسئ!»

په پای کې جګړه د مسلمانانو د بې‌ساري سربښندنو او فداکاریو په پایله کې د مغلو په ماتې سره پای ته ورسېده. مسلمانان په دې بریا کې د جلال الدین د یو قوماندان، سیف

(c) ketabton.com: The Digital Library

الدين بغراق، پوروړي وو؛ هماغه چې يو خورا ماهرانه تاکتيک يې پلی کړ. هغه له خپلو سرتېرو سره له لښکر څخه جلا شو او د هغه غره له شا څخه راښکاره شو چې پر جګړه مسلط و. مغل د غره له شا څخه د مسلمانانو په سيلابي بريد سره غافلګير شول، صفونه يې مات شول او تېښتي ته يې مخه کړه.

د مغلو د لښکر د ماتې خبر چنګيز خان ته ورسېد؛ هغه له غوسې د ژوبل شوي مار په څېر ځای په ځای کې تاو شو، خپل ټول ځواکونه يې راټول کړل، پخپله يې د هغوی مشري پر غاړه واخيسته او د جلال الدين سره د جګړې لپاره را روان شو. جلال الدين د هغه په وړاندې د درېدو توان ونه موند او «غزني» ته وتښتېد او هلته يې څو ورځې په خپله کلا کې پناه واخيسته. کله چې پوه شو چې د بريدګرو د شړلو ځواک نه لري او وو‌پرېد چې هسې نه دی او کورنۍ يې د دښمن لاس ته ورشي؛ نو خپل سامان يې وتړل، مالونه او زيرمې يې راټولې کړې او له خپلې کورنۍ او نږدې کسانو سره د «هند» په لور روان شو. د هغه د ځانګړي ګارډ اووه زره سرتېري هم ورسره ول. هغوی د خيبر له درې تېر شول، خو لا د هند دښتو ته نه وو رسېدلي چې د چنګيز مخکښه لښکرې ورپسې راورسېدې. جلال الدين پر هغوی بريد وکړ او تر هغه يې ورسره جګړه وکړه چې خواره واره يې کړل، خو کله يې چې وليدل چې ډلې ډلې لښکرې يو په بل پسې پرې راخيژي، نو باور يې وکړ چې ماتې يې برخليک دی؛ نو له خپلو کسانو سره د سند سيند (د اباسين سيند) په لور شاته شو ترڅو پورې غاړې ته تېر شي. مګر مخکې له دې چې د خپلې حرم‌سرای، کورنۍ او بارونو د لېږد لپاره کښتۍ پيدا کړي، دښمن پرې لومړيتوب ترلاسه کړ. کله چې جلال الدين وضعيت داسې وليد، خپلې کورنۍ او ښځو ته يې پام شو چې په منځ کې يې مور (چې د خوارزم له سقوط وړاندې ورسره يوځای شوې وه)، خور يې جهان خاتون او مېرمن يې عايشه خاتون شاملې وې. هغوی چې کله جلال الدين وليد، چيغې يې کړې: «مور بايد د مغلو لاس ته ور نشو... خدای ته وګوره، موږ په خپلو لاسونو ووژنه او له دغه اسارت او شرم څخه مو وژغوره!»

دا خبرې کټ مټ د جلال الدين له ذهن سره سمې وې، ځکه ده هم غوښتل هغوی ووژني ترڅو د دښمن په لاس اسيرانې نشي؛ نو خپلو کسانو ته يې امر وکړ چې هغوی په سيند

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې ډوبې کړي.
دا هغه وخت و چې لمر په ډوبېدو و او د سیند اوبو د شفق سور رنګ اخیستی و؛ نو سیند هغوی په خپله غېږ کې تېر کړل او جلال الدین په لمدو سترګو او سوځېدلي زړه له هغوی سره خدای پاماني وکړه.
دښمن هغه ته وخت ورنه کړ چې د خپلو عزیزانو او هغه کار لپاره چې له هغوی سره یې وکړ، افسوس وکړي؛ نو خپلو کسانو ته یې امر وکړ چې سیند ته وغورځېږي. ده پخپله په سر کې سیند ته ور ټوپ کړلو او نور هم ورپسې ور وغورځېدل او په لامبو یې پیل وکړ. لا له ساحل څخه ډېر لیرې شوي نه وو چې د دښمن سرتېري راورسېدل او د سیند پر غاړه ودرېدل. نښه ویشتونکو پر هغوی د غشو باران پیل کړ؛ د جلال الدین ډېر کسان په نښه شول او که تورې شپې د لیدلو مخه نه وای نیولې، نو ټول به له منځه تللي وو. چنګیز خان په اس سپور د سیند غاړې ته راورسېد، په داسې حال کې چې شاوخوا یې مشعلونه ځلېدل، خو په سیند کې یې هیڅوک ونه لیدل.

نو ځکه چنګیز خان یوه داسې مسته قهقهه (خندا) وکړه چې په هغې پراخه دښته کې انګازې جوړې کړې، خپل توره یې په هوا کې وښوروله او ویې ویل: «ها! اوس مې خوارزمشاه او د هغه اولاد له منځه یوووړل، ینه مې سړه شوه او خپل غچ مې واخیست.» بیا یې خپلو لښکرو ته د حرکت امر وکړ او له هماغې لارې چې راغلي وو، بېرته ستانه شول.

دلته د داکتر مهدي حمیدي یو شعر چې د جلال الدین دغه حالات یې په تصویر کښلی:

نهان می‌گشت روی روشن روز | به زیر دامن شب در سیاهی
در آن تاریکه شب می‌گشت پنهان | فروغ خرگه خوارزم شاهی
میان موج می‌رقصید | به رقص مرگ، اخگرهای

(c) ketabton.com: The Digital Library

در آب   انبوه

به رود سند می‌غلطید در هم   ز امواج گران کوه از پی کوه

خروشان، ژرف، بی پهنا، کف آلود   دل شب می‌درید و پیش می‌رفت

از این سد روان، در دیده‌ی شاه   ز هر موجی هزاران نیش می‌رفت

ز رخسارش فرو می‌ریخت اشکی   بنای زندگی بر آب می‌دید

در آن سیماب گون امواج لرزان   خیال تازه‌ای در خواب می‌دید:

اگر امشب زنان و کودکان را   ز بیم نام بد در آب ریزم

چو فردا جنگ بر کامم نگردد   توانم کز ره دریا گریزم

به یاری خواهم از آن سوی دریا   سوارانی زره پوش و کمان گیر

دمار از جان این غولان کشم سخت   بسوزم خانمانهاشان به شمشیر

شبی آمد که می‌باید فدا کرد   به راه مملکت فرزند و زن را

به پیش دشمنان استاد و جنگید   رهاند از بند اهریمن، وطن را

پس آنکه کودکان را یک به یک خواست   نگاهی خشم آگین در هوا کرد

(c) ketabton.com: The Digital Library

بـــه آب دیـــده اول دادشـــان   ســـپس در دامـــن دریـــا رهـــا
غســـل   کـــرد
بگیـــر ای مـــوج ســـنگین کـــف   زهـــم واکـــن دهـــان خشـــم،
آلـــود   واکـــن!
بخـــور ای اژدهـــای زنـــدگی   دوا کـــن درد بـــی درمـــان، دوا
خـــوار   کـــن!
زنـــان، چـــون کودکـــان در آب   چـــو مـــوی خویشـــتن در آب
دیدنـــد   رفتنـــد
وزان درد گـــران، بـــی گفتـــه‌ی   چـــو مـــاهی در دهـــان آب
شـــاه   رفتنـــد

(ادبیات فارسی، اول دبیرستان، صص (۱۰۱-۹۷) ژباړن)

لامبووهونکو د شپې یوه برخه په لامبو او د څپو په وړاندې په مبارزه کې تېره کړه؛ هغوی یو بل په نومونو یادول، په دې توګه یې یو بل پېژندل او یو بل ته یې د صبر او زغم بلنه ورکوله. که به کله یو له هغوی څخه د ډېرې لامبو له امله ستړی شو، له خپلو ورونو به یې مرسته غوښته؛ نو هغه کسان چې ورنږدې وو، هغه به یې له ځان سره کش کاوه ترڅو لږ ځواک ومومي او بېرته یې ساه پر ځای شي. هر وخت به د جلال الدین غږ له مخکې څخه اورېدل کېده چې هغوی یې هڅول او د صبر او استقامت تلقین یې ورته کاوه. د جلال الدین غږ د هغوی د ډاډ او د زړه د قوت لامل و، مګر ناڅاپه د هغه غږ غلی شو او بیا یې وانهورېد. دې موضوع هغوی شکمن کړل او ځینو چیغې کړې:

* «پاچا ډوب شو! نو تر هغه وروسته ستاسو ژوندي پاتې کېدل څه ګټه لري؟»
ځینو د دې خبر په اورېدو سره ځانونه خروښانو څپو ته وسپارل او مرګ ته یې تر ژوند ترجیح ورکړه. د پاچا یو نږدې ملګري دا خطر احساس کړ، نو ځکه یې د جلال الدین د غږ په تقلید پیل وکړ او د هغه په څېر یې پر سرتېرو غږ کاوه ترڅو پاتې کسان ناامیده نشي. د دې سړي دغه کار پر هغوی خورا ښه اغېز وکړ؛ هغوی روحیه واخیسته او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته یې صبر او جهاد ته مخه کړه. هغه کسان چې مرګ ته یې غاړه ایښې وه، له خپلې پرېکړې واوښتل او تر هغه یې لامبو ته دوام ورکړ چې مخکښ کسان د سیند غاړې ته ورسېدل. هغوی په لوړ غږ چیغې کړې چې: «وچې ته ورسېدو!» نو ځینې له اوبو راووتل او د ډېرې ستړیا له امله پر ځمکه راپرېوتل. هغو کسانو چې لا یې په ځان کې لږ ساه پاتې وه، په اوبو کې د پاتې کسانو د لاسونو یا جامو په نیولو سره د هغوی په راایستلو کې مرسته کوله. دا کار د شپې تر وروستۍ درېیمې برخې روان و، تر دې چې له ژغورل شویو کسانو څخه هیڅوک په اوبو کې پاتې نشول؛ ټولو خپل سرونه د خاورو پر بالښت کېښودل او په ژور خوب لاړل.

سپیده داغ د جلال الدین پر هغو څلور زره ملګرو راوخوت چې د بې‌سده جسدونو په څېر پر ځمکه پراته وو، او یوازې د لمر ګرمۍ وکولای شول هغوی راویښ کړي.

هغوی په لغړو پښو او بربنډ له خوبه پاڅېدل او د ځان پټولو لپاره یې کافي جامې نه لرلې. په دې منځ کې یې د خپل پاچا پوښتنه وکړه خو هغه یې ونه موند، نو یو لوی غم پر هغوی سیوری وغوړاوه. هغه سړي چې د جلال الدین غږ تقلید یې کړی و، هغوی ته ډاډ ورکړ چې له لیدو یې مه ناهیلي کېږئ؛ شاید پاچا له بلې خوا د دوی په پرتله مخکې وچې ته رسېدلی وي او نږدې کوم کلي ته یې پناه وړې وي. هغه ورته مشوره ورکړه چې په همدې ځای کې پاتې شي او د ونو په پاڼو، مېوو او د وچې او سیند په ښکار سره ځانونه وساتي او تر هغې حرکت ونه کړي چې د پاچا په اړه ورته خبر راشي.

ټولو دا وړاندیز ومانه او یوه ډله یې وګمارله ترڅو په پراخه کچه د جلال الدین لټون وکړي. له درې شپو او ورځو وروسته یې هغه په یوه لیرې نقطه کې وموندل چې له خپلو درېیو ملګرو سره د سیند څېو هلته ور غورځولی و. کله چې سرتېري ورغلل، هغوی د خپل پاچا په ژغورل کېدو ډېر خوشحاله شول او په لیدو یې باور نه کاوه. جلال الدین امر وکړ چې د ونو له څانګو څخه کوتکونه جوړ کړي او ځانونه پرې وسلوال کړي. بیا له هغوی سره نږدې مېشتو سیمو ته لاړ او د ده او د هغه ځای د اوسېدونکو ترمنځ جګړې وشوې چې په پایله کې بریا د ده په برخه شوه. جلال الدین له هغوی څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسلې او خواړه واخیستل او پر خپلو ملګرو یې وویشلې؛ په دې توګه هغوی له لوږې او وېرې وژغورل شول او کمزوري یې په ځواک بدله شوه. له هغه وروسته یې د «لاهور» په لور منډه کړه، لاهور یې ونیوه او له خپل پوځ سره هلته مېشت شو. د دې لپاره چې په دغو سیمو کې د دښمنانو له بریدونو په امان کې پاتې شي، د لاهور شاوخوا یې یوه پرتمینه او مضبوطه کلا جوړه کړه.

کله چې هلته مېشت شو، هغه مصیبتونه او بدبختۍ یې یادې کړې چې د ده پر کورنۍ راغلې وې. د خپل پلار د جګړو او فتحو عظمت یې په ذهن کې انځور کړ؛ هغه فتحې چې د پلار قلمرو یې له «فرغانې» څخه د «هند» تر دروازو پورې پراخ کړی و او د نړۍ پاچاهانو ترې وېره لرله او د هغه د خوښۍ لپاره به یې سرونه ټیټول او د نړۍ ټوله شتمني به ده ته را روانه وه. تر دې چې د مغلو طوفان راغی؛ پلار یې د هغوی په وړاندې ودرېد او د هغوی په وړاندې یې خپل اخلاص په جهاد کې ثابت کړ. هغه د هغوی او د اسلامي نړۍ د نابودۍ ترمنځ د یو دیوال په څېر ودرېد او تل یې ورسره جګړه کوله؛ کله به دی پر هغوی برلاسی شو او کله به هغوی پر ده، تر دې چې په پای کې یې ماتې وخوړه، ځواک یې کمزوری شو، لښکر یې تیت و پرک شو او په ناچارۍ یې د قزوین (خزر) بحیرې یوې جزیرې ته پناه یووړه او له خپل کور او کلي لیرې یې په مسافرۍ کې له نړۍ سره خدای پاماني وکړه.

بیا یې خپلې هغه پېښې را په یاد کړې چې ډېر وخت پرې نه و اوښتی: دا چې څنګه یې پاچاهي توره تیاره شوه، هېواد یې وران شو او د ده او خاندان قدرت یې له منځه لاړ. دا چې څنګه یې یوازینی زوی او ولیعهد، چې لا یې پوره اته کاله عمر هم نه و، ترې وتښتول شو او د مغلو د طاغوت دربار ته یې یووړ، چې هلته یې د هغه د پښو مخې ته لکه د پسه په څېر حلال کړلو. دا چې څنګه پخپله ژوندی پاتې شو ترڅو د خپلې نازنینې مور، مېرمنې، خور او د تره او خاله د لورګانو د ډوبېدو شاهد وي، هغه هم د ده په خپل امر! او دا چې څنګه یې لور جهاد او د خور زوی محمود ترې ورک شول چې هیڅ پته یې نشته؛ څه معلومه، شاید هغوی هم له حرمسرا سره یوځای څپو ته سپارل شوي وي، یا شاید له وېرې په دښته کې پرېښودل شوي وي او یا یې شاید چا پر حال زړه سوځېدلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي او د سیند له کبانو یې ژغورلي وي.

تقدیر داسي ورته لیکلي وو چې په دې نړۍ کې یوازې او یوازې ژوند وکړي، بې له ښځې او اولاد ځخه؛ ته به وایې دی یوازې د دې لپاره ژوندی پاتې دی چې له هغوی وروسته د درد او حسرت ترخې او مرۍ نیوونکې پیالې په سر واړوي. دا د هند کوچنۍ ټوټه چې ده نیولې وه، ورته له یو زندان پرته بل څه نه وه، چې د خپلې پاچاهۍ، خاندان او نږدې کسانو له زوال وروسته ورته تبعید شوی و. له هغوی وروسته به د چا لپاره ژوند کوي؟ د کوم هدف لپاره د مشرۍ او امارت ستونزې او مسوولیتونه پر اوږو یوسي؟ ناڅاپه له سوچونو را ووتلو دیته یې پام شولو چې د ده او د ده د خاندان د ټولو بدبختیو اصلي عامل مغل دي؛ نو ځکه باید ژوندی پاتې شي ترڅو له هغوی خپل غچ واخلي. اوس چې بله هیڅ هیله نه لري، نو په ژوند کې یې همدا یوازینۍ ارمان پاتې دی.

دریيم فصل:

جلال الدين چې په ډېر درد او سوي سره یې د خپلې کورنۍ او نږدې کسانو لپاره ژړل او د هغوی په غم کې یې جګر سوځېده، نه پوهېده چې د هغه دوه محبوب ماشومان، محمود او جهاد، به لا هم ژوندي وي. که چېرې هغه خبر وای چې هغوی ژوندي دي او له ده څخه ډېر لیرې هم نه دي – ځکه هغوی په نږدې یو لوی کلي کې ژوند کاوه – نو له خوشحالۍ به یې هغوی ته وزرونه غوړولي وای او دا به د هغو ټولو ماتو او ناهیلیو لپاره یوه لویه تسلي وای چې ده په خپل ژوند کې ګاللي وې.

کیسه داسي وه چې کله عایشه خاتون او جهان خاتون پوه شوې چې ماتې یې یقیني ده او له مرګ یا اسارت پرته بل څه نه ور پاتې کیږي، نو نشو یې کولی لاس تر زنې کښېني او د خپلو دوو بې‌ګناه د زړه د ټوټو حلالول د مغلو په وحشي خنجرونو ووینې او یا یې په سیند کې له ځان سره ډوب کړي. د هغوی مورنۍ عاطفې جوش وواهه او د خطر په وروستیو شیبو کې یې پرېکړه وکړه چې دا دوه ماشومان خپل یو باوري هندي خادم ته وسپاري. دا خادم شیخ سلامه هندي نومېده چې د خوارزمشاه له وخته یې له دې کورنۍ سره خدمت کاوه. میندو ترې وغوښتل چې ماشومان خپل پلرنی ټاټوبي (هند) ته بوځي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته ورسره ژوند وکړي. هغوی غوښتل جلال الدين هم خبر کړي، خو وخت اجازه ورنه کړه او د هغې وېروونکې شپې هيبت دا خبره يې له ياده ووتله.

شيخ سلامه هندی د هغې بدمرغې ورځې تر مازديګر لږ وړاندې له لښکرګاه څخه جلا شو. هغه لومړی د شهزادګانو قيمتي جامې وايستلې او د هند د عامو خلکو په څېر سيمه ييزې جامې يې ور واغوستلې. هغوی يې پر يوې کچرې (قاطر) سپاره کړل او د سيند پر غاړه غاړه د شمال په لور په چټکۍ روان شو. بيا د غره پېچلو لارو ته ننوت او د درو په منځ کې له سترګو پناه شو. کله چې شپې خپله توره پرده پر دې وړې قافلې وغوړوله، د غره په لمن کې يې يو غار ته پناه يووړه. ماشومان يې ښکته کړل، کچره يې د غار په خوله کې يوې ډبرې پورې وتړله او په غار کې يې فرش هوار کړ ترڅو هغوی پرې ويده شي. هغه ډېر وخت هغوی ته ډاډ ورکاوه ترڅو ارام شي؛ ورته ويل يې چې سبا به جلال الدين مغلو ته ماتې ورکړي او چنګيز خان به په خپلو لاسونو حلال کړي، او بيا به هغوی خپله کورنۍ وګوري. په داسې خبرو يې هغوی مصروف وساتل ترڅو خوب وربانديې غالب شو او ويده شول، پخپله هم د هغوی تر څنګ پريووت.

بله ورځ يې هغوی پر کچره سپاره کړل او د غره له لمنې څخه ښکته راغلل. کله چې لاندې ورسېدل، سلامه سويل (جنوب) لور ته وکتل خو د دښمن د پلو او سپرو سرتېرو هيڅ نښنه يې ونه ليده. نو د ښي لور څخه د سيند په لور روان شو او د لمر د زوال په وخت کې د سيند غاړې ته ورسېد. د يوې ونې په سيوري کې تم شو، کچره يې اوبه کړه او ماشومانو ته يې هم اوبه او ډوډۍ ورکړه. هغه تل هغوی په خپلو کيسو او ټوکو بوخت ساتل، هغوی به هم ورته غوږ نيوه او خندل به يې. په عين حال کې يې کښتيو ته هم پام و چې که کومه تېرېږي، غږ ورته وکړي. د مازديګر په نږدې کې يوه لويه کښتۍ ښکاره شوه؛ بوډا ورته په لاس اشاره وکړه چې ورنږدې شي، خو کښتۍ هيڅ پام ورته ونه کړ او خپله لاره يې ونيوله. بيا يې د کب نيوونکو يوه وړه کښتۍ (قايق) وليده. بوډا ورته په خپل څادر اشاره وکړه. هغه کښتۍ چې يو کب نيوونکی، د هغه زوی او د کب نيولو جال پکې و، ورنږدې شوه.

کب نيوونکي ترې وپوښتل چې څه غواړې؟ بوډا په هندي ژبه ځواب ورکړ او هيله يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترې وکړه چې دی او د ده دوه ماشومان د سیند ختیځې غاړې ته ورسوي او په بدل کې به ښه مزدوري ورکړي. صیاد ورسره ومنله او په وړاندیز شوي مزد ډېر خوشحاله شو، نو هغوی یې په خپل قایق کې کېنول. صیاد کچرې ته وکتل او له بوډا یې وپوښتل: «دا کچره څه کوې؟» بوډا ځواب ورکړ: «همدلته یې پرېږدو، ځکه په قایق کې یې د وړلو امکان نشته.».

کب نیوونکي وویل: «نو هغه کچره زه د ځان لپاره اخلم.» بوډا ورته وویل: «ستا دې وي، موږ ورته اړتیا نه لرو.»

کب نیوونکي خپل زوی ته وویل چې له کښتۍ ښکته شي او کچره خپل کلي ته بوځي. دا باید هېر نه کړو چې هندي بوډا (سلامه) دواړو ماشومانو ته سپارښتنه کړې وه چې هیڅ ونه وایي، ترڅو څوک پوه نشي چې هغوی د جلال الدین له کورنۍ څخه دي.

هغه پوهولې وه چې که د کښتۍ خاوند ستاسو په اصل او نسب خبر شي، لیرې نه ده چې تاسو په مغلو وپلوري. هغوی سره له دې چې کم عمره وو، د هغه په هدف پوه شول؛ ځکه د زړه بوږنوونکو پېښو دوامداره لیدلو هغوی ته د وېرې او احتیاط تجربه ورکړې وه. سره له دې چې عمرونه یې له څلورو کلونو څخه نه اوښتلو، خو د پوهې له پلوه د اوو-اتو کلونو ماشومانو په څېر ښکارېدل.

کښتۍ د سیند په منځ کې په حرکت راغله او څپو مخکې وړله. ماشومان له وېرې ډېر مظلوم او ارام ناست وو، یو بل ته یې کتل او نه پوهېدل چې چېرته ځي. سره له دې، محمود ځان زړور ښود او هڅه یې کوله چې خپله وېره له جهاد څخه پټه کړي؛ هغه خپل لاس د جهاد له ملا څخه تاو کړی و، ته به وایې په دې کار سره یې ورته ویل: «مه وېرېږه، زه درسره یم.»

بوډا له کب نیوونکي سره په خبرو بوخت شو. هغه ورته په «هند» کې د خپل کلي په اړه وویل او دا چې څنګه «کابل» ته په سفر لاړ، هلته یې واده وکړ او دا دوه ماشومان یې وشول؛ خو په ارمان سره چې مور یې مړه شوه، نو ځکه یې پرېکړه وکړه چې بېرته خپل ټاټوبي ته ستون شي ترڅو هغوی د خپلو خپلوانو په منځ کې لوی کړي. بیا د خبرو وار کب نیوونکي ته ورسېد؛ هغه هم د کب نیولو د ژوند، د هغه د خطرونو او د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښنو په اړه چې په یوه توپاني شپه کې ورسره مخ شوی و، اوږدې خبرې وکړې او په جګړه کې یې په خپل صبر او مېړانه ویاړ وکړ. بیا یې د کلي، خپلې کورنۍ، د ودونو د دودونو، خوړو، خپلې غوټې، ښځې او لوبو او زامنو په اړه ورته کیسې وکړې. د خپلې وړې کروندې، چورګوړو، سویانو، شیدې ورکوونکې غوا چې ښځه یې ساتنه کوي، او د خپل ښکلې (طوطي) په اړه یې ورته وویل چې هر توری تکراروي او ماشومان یې پرې سات تېروي. محمود او جهاد هم د هغوی د خبرو له اورېدلو خوند اخیست او ورو ورو یې له زړونو وېره ورکه شوه.

بې له دې چې پوه شي وخت تېر شو او د کب نیوونکي خبرو هغوی مصروف وساتل. کله چې په هوښ راغلل، کښتۍ د سیند غاړې ته رسېدلې وه. کب نیوونکی له کښتۍ ښکته شو او مرسته یې وکړه چې هندي بوډا او دواړه ماشومان هم ښکته شي. بیا یې هغه لاره ور وښودله چې تر ټولو نږدې کلي ته تللې وه او ورته ویې ویل: «په خیر لاړ شئ، خدای مو مل شه.»
سلامه ورته یو دینار ورکړ؛ که څه هم د هغوی پرېکړه له یو دینار څخه په کمه بیه شوې وه. کب نیوونکی ډېر خوشحاله شو، مننه یې ترې وکړه او ویې ویل: «نن به نور کب نیونه نه کوم، کافي کار مې وکړ، ښځه به مې له دې کاره ډېره خوشحاله شي.»
شیخ سلامه هندي «جهاد» په خپله شا کړه او په هماغه لاره روان شو چې کب نیوونکي ورښودلې وه. کله به چې پوه شو محمود له پیاده تګه ستړی شوی، جهاد به یې ښکته کړه او محمود به یې په شا کړ. په همدې توګه یې په نوبت سره هغوی وړل تر دې چې د لمر له ډوبېدو وروسته کلي ته ورسېدل. شپه یې په یوه کوټه کې تېره کړه، ځان او ماشومانو ته یې خواړه واخیستل او چې کله سهار شو، له هغه کلي یې یو خره واخیسته ترڅو هغوی پرې سپاره کړي. په دې توګه یې بې له ځنډه خپل سفر ته دوام ورکړ، له یوې باندې بلې ته او له یو کلي بل کلي ته تلو تر دې چې خپل ټاټوبي ته، چې «لاهور» ته نږدې یو کلی و، ورسېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومانو په پوره امن او سلامتۍ کې – لکه څنګه یې چې د هغوی ارواښادو میندو غوښتل – په هغه کلي کې ارام ژوند کاوه. بوډا سلامه هم د هغوی پوره خیال ساته او د هغوی د هوساینې او خوښۍ لپاره یې له هیڅ ډول هڅې دریغ نه کاوه. کله به چې خلکو ترې وپوښتل: «دا دوه ماشومان دې له کومه کړي؟» ده به ورته ویل: «دا دوه یتیمان دي، په لاره کې مې موندلي او د زامنو په څېر یې ساتم.» خو دې خبرې د کلي د خلکو تنده نه ماتوله؛ هغوی به د هغوی د اصل او نسب په اړه اټکلونه کول او ډول ډول کیسې به یې جوړولې.

اکثره خلک په دې باور وو چې دا ماشومان «شهزادګان» دي؛ ځکه د پاچاهانو په څېر جلال، تازه ګي، په نعمتونو کې د لویېدو نښې او د نجیبتوب نښانې یې په څېرو کې ښکارېدې.

بېچاره شیخ سلامه په تنګسه کې و؛ نو د ماشومانو د ژوند ژغورلو په خاطر یې حقیقت خپلو هغو نږدې خپلوانو ته ووایه چې د خوارزمشاه او جلال‌الدین په دربار کې د ده له کاره خبر وو او د مغلو په لاس یې د خوارزمشاهانو د ماتې خبرونه اورېدلي وو. خو هغه ورته سپارښتنه وکړه چې دا راز افشا نه کړي ترڅو د ماشومانو ژوند په خطر کې نه شي. لا په کلي کې د شیخ سلامه له رارسېدو ډېر وخت نه و تېر شوی چې د جلال‌الدین شاه د احوال، له «غزني» څخه د هند په لور د هغه د تېښتې، د چنګیز خان له خوا د هغه د ماتې او د اسارت له وېرې د خپل حرم تر ډوبولو وروسته له خپلو سرتېرو سره سیند ته د غوځېدو خبرونه په ټوله سیمه کې خپاره شول. دغه راز د لاهور د نیولو او د جلال‌الدین او د هند د خلکو ترمنځ د نویو حکړو خبرونه هم ور ورسېدل. هغوی پوه شول چې جلال‌الدین «لاهور» خپله پلازمېنه ګرځولې او د شاوخوا ښارونو او کلیو د لاندې کولو لپاره یې ډلې لېږلې دي؛ نو د سیمې د اوسېدونکو په زړونو کې وېره خپره شوه.

شیخ سلامه په دې منځ کې سخت راګیر شو، ځکه خلکو ده او ماشومانو ته د شک په سترګه کتل او باور یې درلود چې دا د جلال‌الدین له نسل څخه دي؛ نو دی د ماشومانو ژوند ته اندېښمن و او د داسې فرصت په لټه کې و چې «لاهور» ته وتښتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی لا د تېښتې د فرصت په لټه کې و چې د پاچا سرتېري پر کلي د برید لپاره راورسېدل. شیخ سلامه هغوی ته ورغی، ځان یې ور وپېژانده او د پاچا لور او د خور زوی (خوریی) یې ورته وښودل. ده له هغوی هیله وکړه چې د پاچا تر امر پورې پر کلي برید ونه کړي. هغوی یې غوښتنه ومنله، یو استازی یې پاچا ته واستاوه او پخپله د کلي بهر منتظر پاتې شول. ډېر وخت نه و تېر شوی چې پاچا په اس سپور له خپلو جنګیالیو سره راورسېد او د سلام وروسته یې وویل: «شیخ سلامه چېرته دی؟»

شیخ سلامه مخکې شو، د پاچا رکاب یې ښکل کړ او ویې ویل: «ستا او ستا د پلار غلام خدمت ته حاضر دی، زما باداره!»

پاچا له اس څخه ښکته شو، هغه یې په غېږ کې ونیو او ورته ویې ویل: «محمود او جهاد چېرته دي؟» لا د پاچا خبره نه وه خلاصه شوې چې ماشومان راغلل او د هغه په غېږ کې ځانونه ور واچول. جلال الدین هغوی په خپله سینه پورې کلک ونیولو او یو بل یې ښکل کړل. جلال‌الدین له ډېرې خوشحالۍ هر څه هېر کړل، اوښکې یې پر مخ روانې شوې او ویل یې: «زما لورې جهاد... زما زویه محمود... تاسو لا ژوندي یاست... الحمدلله، زه نور په دې نړۍ کې یوازې نه یم، په رښتیا چې موږ د یو بل لپاره ژوندي پاتې شوي یو.»

بیا یې ماشومان خپلو دوو سپرو سرتېرو ته ورکړل چې تر شا یې کښېنوي، پخپله هم په اس سپور شو او شیخ سلامه ته یې هم د سپرېدو امر وکړ. د عملیاتو قوماندان ته یې وویل: «د شیخ سلامه د درناوي په خاطر، له دې کلي او شاوخوا کلیو سره کار مه لرئ او ترې باج (خراج) مه اخلئ.»

شیخ سلامه ترې مننه وکړه او ورته د اوږد عمر دعا یې وکړه. دا خبر په کلي کې خپور شو؛ نارینه او ښځینه په پوره مینه او جوش راووتل ترڅو جلال‌الدین وګوري. د کلي سپین‌ږیري او مشران جلال‌الدین ته ورغلل او د هغه د دغه لوی احسان او کرامت له امله یې ترې مننه وکړه او ویې ویل: «موږ ستا غلامان یو، زموږ خاوره خپله خاوره وګڼه، موږ ټول ستا خدمت ته حاضر یو.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا هغوی ته سلام وکړ او ویې ویل: «موږ ټول د شیخ سلامه پوروړي یو، له هغه مننه وکړئ، نه له ما څخه.»

خلک د شیخ په لور منډه کړه او هغه یې پر خپلو لاسونو پورته کړ؛ غوښتل یې هغه د کلي په کوڅو کې وګرځوي، خو پاچا ورته وویل: «زه همدا اوس ده ته اړتیا لرم، غواړم ما له خپلو خبرونو خبر کړي، نو که اجازه ورکوئ همدا اوس یې ماته وسپارئ.»

ټولو په ځواب کې وویل: «سمه ده بادار!» او هغه یې له خپلو لاسونو راښکته کړ. هغه اس چې ورته چمتو شوی و، مخکې یې کړ او دی پرې سپور شو. پاچا له خپلو کسانو سره «لاهور» ته ستون شو او د کلي اوسېدونکو ورته د خوښۍ نارې او «ژوندي وي باچا» شعارونه ورکول تر هغه چې د هغوی کاروان له سترګو پناه شو. د شاوخوا کلیو اوسېدونکو یو بل ته د جلال‌الدین د هغه اعلان زېری ورکاوه چې پر دغو سیمو به برید نه کوي او له باج (خراج) ورکولو څخه یې معاف کړي دي. دا خبره د ټولو مجلسونو او شپنیو ناستو موضوع شوه او جلال‌الدین د هغې سیمې د خلکو د زړونو محبوب وګرځېد؛ په داسې حال کې چې تر دې وړاندې د هغوی زړونه له هغه څخه په کینې او کرکې ډک وو او له وېرې یې له سترګو د ارام خوب تښتیدلی وه. د هغو سیمو استازي له قیمتي ډالیو سره په «لاهور» کې د جلال‌الدین دربار ته ورغلل او د هغه له دغه احسان څخه یې مننه وکړه او خپله اطاعت او فرمانبرداري یې اعلان کړه. پاچا د هغوی ډالۍ په ورین تندي ومنلې او هغوی ته یې جامې او انعامونه ورکړل او په درناوي یې بېرته خپلو سیمو ته ولېږل.

جلال‌الدین د خپلو زړه د ټوټو له موندلو وروسته په بشپړه توګه بدل شو؛ د تندي تریوالي ځای تازه ګۍ واخیست او د خپګان پر ځای یې په خوله مسکا راغله. په زړه کې یې د هیلي غوټۍ وټوکېدې او داسې احساس یې وکړ چې د ټول خاندان او نږدې کسانو ارواوې په محمود او جهاد کې حل شوې دي. د هغوی لیدل د هغه د پرېښانه خاطر د ارامۍ لامل و. د خدای شکر یې ادا کړ چې نسل یې نه دی پرې شوی او په ده کې د خپل او خپلو پلرونو د تاج او تخت د بېرته اخیستلو او له وحشي مغلو څخه د غچ اخیستلو هیله بیا را ژوندۍ شوه، ترڅو د محمود او جهاد لپاره یو پیاوړی او تلپاتې سلطنت په میراث

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېږدي.

هغه څه چې د ده د هڅو په پایله کې یې د هغه هیله نوره هم پیاوړې کوله، د هغه نجومي (ستوري پېژندونکي) خبرې وې چې د محمود په اړه یې – کله چې هغه لا د مور په نس کې و – وړاندوینه کړې وه. نجومي ویلي وو چې هغه به یو لوی پاچا او د پراخو هېوادونو خاوند شي او مغلو ته به سخته ماتې ورکړي. اوس ورته د نجومي د خبرو رښتینولي ثابته شوې وه؛ ځکه مغلو د هغه یوازینی زوی او ولیعهد، امیر بدرالدین وژلی و او اوس د هغه د خور له زوی، محمود څخه بل هیڅوک د ده د ځایناستی لپاره ډېر وړ نه و. شاید خدای پاک محمود د هغې مهمې دندې لپاره چې په راتلونکي کې یې ترسره کوي، په سیند کې له ډوبېدو او د دښمن له تورو ژغورلی وي.

جلال‌الدین نور داسې احساس نه کاوه چې ګواکې د پاچاهۍ لړۍ دې محمود (د خپل تره زوی، ممدود زوی) ته په لېږدولو سره پردیو ته لاړه شي؛ بلکې محمود یې د خپل زوی په څېر ګاڼه او شاید له خپل زوی یې هم زیات ورباندې ګران و؛ ځکه امیر محمود د ځانګړو صفتونو لکه د سپک روح، ځلاند ذهن، لوړ همت او زړه راکښونکې څېرې خاوند و. د هغه سپین، جالب او ښکلی مخ د ژور خپګان په یوه شفافه هاله کې پټ و چې – که چا غوښتل یا نه – هر لیدونکی به یې په لومړي نظر ځان ته جلباوه او د دې لامل کېده چې لیدونکی خپله مینه او شفقت ترې ونه سپموي.
جلال‌الدین حیران و چې څنګه یې په هغه وخت کې ذهن ته دا خبره تېره شوې وه چې د دغه ښکلي هلک ژوند (کله چې هغه په زانګو کې و) یوازې د دې لپاره پای ته ورسوي چې د ده د تاج او تخت وارث نشي. هغه وخت دی نه پوهېده چې یوه ورځ به همدا ماشوم، د ده د خاندان یوازینی پاتې شونی او په دې نړۍ کې د ده د زړه یوازینۍ ډاډګېره وي. نو د خدای شکر یې ادا کړ چې ده ته یې دا توفیق ورنه کړ چې د بدیو لاس ور وغځوي.
دغو دردوونکو یادونو هغه دې ته اړ کړ چې د دنیا د ژوند د سپکوالي، د دې د مال او متاع د غولوني، او د هیلو او ارمانونو د پوچوالي په اړه ژور فکر وکړي. هغه د انسان د ټیټوالي، د دې فاني دنیا لپاره د بې کچې حرص، د هغه څه په اړه بخل چې د انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

مال نه دی، او د هغه څه له منځه تلو څخه د ویرې په اړه چې شاید د ده په ګټه او صلاح وي، فکر پیل کړ. ایا ده په خپلو سترګو د پلار پراخه قلمرو ونه لید چې په څو ورځو کې دړې وړې شو؟ اوس هغه ټول شوکت او عظمت ده ته د یو خوب په څېر ښکاري. ایا د واک غوښتنې او په اولادونو کې د سلطنت د پاتې کېدو حرص دی تر دې ځایه ونه رساوه چې د هغه ماشوم د وژلو فکر یې وکړ چې تر هر چا زیات د ده مهر او محبت ته اړ و؟ یوازې د دې لپاره چې یو چا په بې ځایه خبره کې ویلي وو چې دا نوی زیږېدلی ماشوم به په راتلونکي کې یو لوی پاچا شي. ایا دا سلطنت د پلار د سلطنت په څېر به تالا ترغه نشي؟ ایا ده وکولای شول چې تاج او تخت د ځان لپاره (چې لا ژوندی و) بیمه کړي، چې اوس یې د خپلو اولادونو لپاره له مړینې وروسته د تضمین هڅه کوله؟ ایا ده له روزګار څخه ضمانت اخیستی و چې زوی به یې ورته ساتي ترڅو یې ځایناستی شي؟ حیرانتیا ده! انسان څومره ناپوه او بې خبره دی! د تېرو خلکو سرګذشت او پر هغوی راغلي عبرت ناک مصیبتونه لولي، خو له هغو ټولو نصیحتونو او پندونو درس نه اخلي او پر خپله ګمراهۍ ټینګار کوي تر دې چې پخپله د نورو لپاره د عبرت او پند نمونه شي. دا بوړنوونکې پېښې به تل د ژوند د لوبې پر صحنه تکرارېږي او همداسې به روانې وي؛ په دې نړۍ کې به داسې پاچاهان راشي چې د مجازي واکمنۍ او فاني مال لپاره به خپل پلار، ورور، وراره یا د تره زوی وژني.

جلال‌الدین په خپل ځانګړي خونه کې، یوازې د خپل تخت ګوښې ته ډډه لګولې وه او په دغو فکرونو کې ډوب و، چې په دې وخت کې د سپکو او ګړندیو ګامونو غږ د هغه د فکرونو لړۍ وشلوله. د پښو له غږه پوه شو چې دا محمود دی یا جهاد؛ نو ځان یې د هغوی هرکلي ته چمتو کړ، ځکه د هغوی لیدو ته تږی و او له سهاره یې نه وو لیدلي. له ځایه پاڅېد او دروازه یې خلاصه کړه. جهاد یې ولیده چې د ده په لور په منډه راځي، هغه یې په غېږ کې ونیوله او پر تخت یې د ځان تر څنګ کښېنوله. هغه حیران شو چې د جهاد په وړه مرۍ کې د ژړا غوټه ولې ماته شوه. هغه یې په خپله سینه پورې ونیوله او په خورا مینه یې ورته وویل: «زما ګرانې جهاد! لورکۍ ولې ژړې؟»

هغې ژړا ته دوام ورکړ او ځواب یې ورنه کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

* «ایا له خپل کوچني اس څخه راغورځېدلې یې؟»

هغې په سر اشاره وکړه چې «نه».

* «ایا محمود وهلې یې؟ ایا ستا کومه ښکلې نانځکه (عروسک) یې ماته کړې؟ ایا داسې خبره یې درته کړې چې خفه شوې یې؟»

د دغو ټولو پوښتنو ځواب «نه» و او هغې لا هم خپل سر ښکته نیولی و. د هغې تړلی لاس پر سترګو و، ته به وایې نشي کولی د پلار سترګو ته وګوري. جلال‌الدین خپل لاسونه د هغې پر مخ کېښودل، مخ یې خپل لور ته راواړاوه او ویې ویل: «زما ګرانې لورې! نو بیا ولې خفه یې؟ ایا خپل پلار ته یې نه وایې؟»

کله چې هغې د پلار دا سپېڅلې مینه ولیده، لږ ارامه شوه او پلار ته یې وویل: «حتمًا مغلو محمود وژلی دی؛ هغه له سهاره له هغوی سره د جګړې لپاره وتلی او تر اوسه نه دی راغلی.»

پلار ته یې له دې خبرې خندا ورغله او په مسکا سره یې ورته وویل: «ولې د تل په څېر ورسره په اس سپره بهر نه وې وتلې؟»

جهاد وویل: «هغه نن زه له دې کاره منعه کړم؛ ځکه هغه له مغلو سره یوې لویې جګړې ته ووت او وېرېده چې زه اسیره نشم.»

پاچا نشو کولای خپله خندا کنټرول کړي، خو کله یې چې د جهاد پر مخ د خپګان نښې ولیدې، نو ځان یې کنټرول کړ؛ ځکه هغې تمه نه لرله چې پلار دې یې د داسې یوې «لویې پېښې» هرکلی په خندا وکړي. پاچا په خپله تېروتنه پوه شو، نو پرېکړه یې وکړه چې د خپلې لور د احساساتو د درناوي او د هغې خبرو ته د ارزښت ورکولو لپاره خپله تېروتنه سمه کړي. نو ځکه یې ناڅاپه خپله زنه ټوله کړه، تندی یې تریو کړ او په یو ارام خو درانه غږ یې وویل:

* «د محمود له لوري ډاډه اوسه؛ هغه یو زړور جنګیالی دی او مغل هیڅکله نشي کولای هغه ووژني.»

* «هو، هغه زړور جنګیالی دی، خو هغه یو کس دی او هغوی زرګونه کسان دي!»

(c) ketabton.com: The Digital Library

* «رښتیا دې وویل، خو لومړی ماته ووایه: ایا هغه په خپل (بورو) اس سپور نشو؟ خپل فولادي خولۍ یې پر سر نه کړه؟ خپله زغره یې وانه غوستله؟ خپله تېره توره یې تر ملا نه کړه؟ خپله اوږده نېزه یې پر اوږه نه کړه؟ خپله لیندۍ یې په شا ونه ځړوله او خپل سپر یې په مټ کې ونه نیوه؟»

* «هو، هغه له خپلو ټولو وسلو سره بهر ووت.»

* «ایا ته یقیني یې چې کوم شی ترې پاتې شوی نه دی؟»

* «نه، ځکه ما پخپله هغه شیان ورته تیار کړل او د اغوستلو په وخت کې مې ورسره مرسته وکړه.»

* «نو ډاډه اوسه! د هغه توره به د هغوی تورې ماتې کړي، نېزه به یې د هغوی نېزې له منځه یوسي، زغره او خولۍ به یې د هغوی له غشو او د تورو له ګوزارونو وساتي، او لیندۍ به یې هغه کسان په نښه کړي چې لیرې دي. او کله چې ټول یوځای پرې برید وکړي، نو اس به یې له هغوی وژغوري او هیڅوک به یې دوړو ته هم ونه رسېږي.»

* «خو هغه تر اوسه نه دی راغلی.»

* «شاید هغه له هغوی سره جګړې ته ترجیح ورکړې وي او تر هغې یې نه پرېږدي چې په بشپړه توګه یې له منځه نه وي وړي، او یا شاید هغوی ماتې خوړلې وي او تېښته یې کړې وي او محمود ورپسې اخیستی وي. ایا تر وتلو وړاندې یې تاته څه ونه ویل یا یې درڅخه کومه غوښتنه ونه کړه؟»

* «امممم له ما یې هیڅ ونه غوښتل... رښتیا ، له ما یې وغوښتل چې هغه ښکل کړم، خو ما دا کار ونه کړ.»

* «زما لورې جهاد! تا غلطي وکړه چې له خپل جنګیالي څخه دې هغه کوچنۍ مچکه (بوسه) ودرېغوله چې د هغه لپاره تر هر څه ارزښتمنه وه؛ دا خو تاته کوم تکلیف نه و.»

* «ما هغه له جګړې څخه د هغه بېرته راستنېدو وخت ته پرېښوده، البته په دې شرط چې فاتح او بریالی راشي.»

* «دا خو د بریا مچکه ده چې ته یې د خپل جنګیالي د مېړانې په بدل کې اخلې، خو تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې مهمه او ګټوره د مخه ښې (رخصتولو) مچکه ده؛ چې په هغې سره ته هغه په پوره عزم، ایمان او ټینګې پرېکړې سمبالوې. دا مچکه د دښمن په وړاندې له هغو ټولو وسلو څخه ډېره اغېزناکه ده چې هغه لرې. نو اوس پوه شوې چې څه غلطي دې کړې؟»

* «خپله غلطي به جبران کړم؛ کله چې هغه له جګړې په بریا سره راستون شي، دوه ځله به یې ښکل کړم.»

* «دا خو به اسراف وي! په دې سره به ستا د مچکو ارزښت د هغه په وړاندې کم شي. جهاد، ستا مچکې باید ارزښتمنې وي! کله چې هغه راغی یوازې پر یوې مچکې بسنه وکړه او بله هغې بلې ورځې ته وساته چې بیا جګړې ته ځي. ښه، اوس په هغه ښکلې خوله خپل پلار یو ځل ښکل کړه.»

جهاد خپل لاسونه د پلار له غاړې تاو کړل او هغه یې ښکل کړ، بیا یې په خندا ځان د هغه په غېږ کې واچاوه. جلال‌الدین خپل بل غومبری (مخ) ور واړولو او ورته یې وویل: «یوه کوچنۍ مچکه له دې لوري هم.»

جهاد ځان د هغه له غېږې خلاص کړ، د هغه په وړاندې ودرېده او ویې ویل: «زما باداره! زما مچکه باید ارزښتمنه وي!»

دا یې وویل او د دروازې په لور وتښتېده او پلار ته یې اشاره وکړه چې ورپسې ورشي. جلال‌الدین هم ورپسې شو. هغه دهلېز ته ننوته او له هغه ځایه لوی تالار ته په منډه لاړه او د کړکیو د یوې اوږدې پردې تر شا پټه شوه. کله چې پلار یې تالار ته ننوت، ودرېد ترڅو پوه شي چې ښکلې لور یې چېرته پټه شوې ده، خو پوه نشو. هغه نه غوښتل چې پردې یوې خوا کړي او ویې لټوي، نو ځکه یې یو چال وچلاوه ترڅو هغې له پناه ځای څخه راوباسي. هغه د دروازې په لور وکتل او په لوړ غږ یې وویل: «ښه راغلاست محموده! زما زویه چېرته وې؟»

لا یې خبره نه وه خلاصه شوې چې د یوې پردې تر شا یې یو حرکت احساس کړ؛ هغې خوا ته یې ورمنډه کړه، جهاد یې له پردې راوویستله، په سینه پورې یې ونیوله او په پرله پسې ډول یې د هغې غومبري(مخ) ښکلول او ویل یې: «یوه مچکه له دې لوري هم!»

(c) ketabton.com: The Digital Library

«هیڅکله دې نه خوشې کوم، تر څو چې دې بل مخ هم نه وي ښکل کړی.» په پای کې هغې مجبوره شوه د پلار غوښتنه ومني او بل مخ يې هم ورته ونيوه؛ ده هم د هغې سر په خپلو لاسونو کې ونيوه او په خپل مخ پورې يې کلک کړ ترڅو د ښکلولو وخت يې اوږد شي.

کله يې چې هغه پر ځمکه کېنوله، هغې سمدستي د دروازې په لور وکتل چې محمود وګوري، خو چې هيڅوک يې ونه ليدل، پلار ته يې مخ کړ او ويې ويل: «تا خو داسې وښودله چې محمود راغلی، خو هغه خو نه دی راغلی؟»

پلار يې په خندا ځواب ورکړ: «ما قصداً دا کار وکړ ترڅو ستا پټنځای پيدا کړم او دې چل مې کار ورکړ.»

ماشومه شېبه چوپه شوه، ورو ورو يې د مخ رنګ بدل شو او په داسې حال کې چې نږدې وه وژاړي، ويې ويل: «ما خو درته وويل چې هغه به ببرته رانشي، حتماً مغلو ورباندې بريا موندلې يا يې اسير کړی دی.»

جلال الدين ټيټ شو او خپل لاس يې د خپلې لور په ځلاندو طلايي وېښتانو کې تېر کړ او ورته ويې ويل: «ګرانې! درته ومې ويل چې د محمود له لوري ډاډه اوسه؛ ځکه مغل به هيڅکله ورباندې بر لاسي نشي او شايد همدا اوس په لاره کې وي.»

جلال الدين دا ځل د لومړي ځل په څېر په پوره ډاډ دا خبره ونه کړه؛ په رښتيا هم د محمود نشتوالی اوږد شوی و او ورو ورو د هغه په ذهن کې هم شکونو ځاله کوله او اضطراب ورباندې غالب کېده. هغه ووېرېده چې ښار ته نږدې په چکر کې به محمود ته کومه پېښه شوې وي، نو مناسبه يې وګڼله چې له شيخ سلامه سره په دې اړه مشوره وکړي. هغه د خپلې لور لاس ونيو او ويې ويل: «يا الله جهاد! راځه چې د خپل زړور جنګيالي هرکلي ته ورشو!»

هغه په ډېرې سستۍ له پلار سره قدم په قدم روانه شوه، ته به وايې پوه شوې وه چې هرکلي ته يې نه ځي، بلکې لټون ته يې ځي.

ښکته پوړ ته راغلل او د خدمتګارانو او ساتونکو له مخې تېر شول. جلال الدين شيخ سلامه هندي ته غږ کړ، هغه له خپلې خونې راووت او د پاچا په لور په منډه ورغی، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله ورنږدې شو، یو تعظیم یې وکړ او د امر په تمه ودرېد.

جلال الدین ترې وپوښتل: «امیر محمود چېرته دی؟»

شیخ سلامه ځواب ورکړ: «زما باداره! هغه لا له ګرځېدو بېرته نه دی راستون شوی.»

* «ایا ښوونکی (مربي) یې هم ورسره تللی که یوازې تللی دی؟»

* «هغه نن خپل ښوونکي ته امر وکړ چې له پښو تر سره وسله وال شي، ځکه هغه غوښتل له مغلو سره جګړه وکړي.»

د جلال الدین پر شونډو یوه کوچنۍ مسکا راغله، خو ویې نشو کړای هغه اندېښنه او پرېشاني پټه کړي چې پر مخ یې خپره وه، نو ویې ویل: «ایا داسې نه ګڼې چې نن یې له ټاکلي وخت څخه ډېر ځنډ کړی دی؟!»

* «هو زما باداره! هغه – خدای دې وساتي – د اس سوارۍ ډېر شوقي دی او له دې کاره هیڅ نه ستړی کېږي. ښوونکي یې ماته شکایت وکړ چې هغه هره ورځ له تمرین بېرته راوستلو کې له ډېرو ستونزو او زحمت سره مخ کېږي.»

پاچا خپلې لور ته وکتل او ویې لیدل چې هغه د محمود په اړه د هغوی له خبرو ډېره مضطربه او پرېشانه شوې ده، نو د هغې د ډاډینې لپاره یې وویل: «سلامه! لاړ شه او زما او زما د لور جهاد د اسونو د تیاولو امر وکړه، ترڅو په ګډه د خپل زړور جنګیالي هرکلي ته ورشو.»

شیخ د پاچا د امر د پرځای کولو لپاره شاته په شا روان شو ترڅو د درناوي له امله یې شا پاچا ته نشي، خو لا څو ګامه لیرې شوی نه و چې له کلا بهر یې د محمود د اس غږ واورېد. پاچا وویل: «سلامه! بېرته راګرځه، وګوره! دا محمود دی، زما په ګومان بېرته راستون شو.»

جهاد د پلار امر ته منتظره پاتې نشوه، سمدستي بهر ته ووتله او جلال‌الدین هم ورپسې شو. هغوی یو کوچنی (بورو) اس ولید چې په ځغاسته را روان و خو سپور ورباندې نه و. کله چې اس هغوی ته را ورسېد، سرعت یې کم کړ، لکۍ یې راځوړنده کړه، سر یې ټیټ کړ او په شهارو کولو یې پیل وکړ. جلال‌الدین یې لګام ونیو او د اس په څېړلو یې پیل وکړ، په داسې حال کې چې سخته اندېښنه او اضطراب ورباندې غالب و. کله یې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اس پر مخ، غاړه او اوږو وینه ولیده، سخت ووېرېد او یقین یې وکړ چې هغه له کوم لوړ کمر راغورځېدلی دی. ته به وایې دې پېښې هغه وچ کلک کړی و او د هر ډول غبرګون ځواک یې ترې اخیستی و. د یو څه وخت لپاره بې حرکته ودرېد او نه پوهېده څه وکړي، خو جهاد د پلار لمن نیولې وه او هغه ژړا یې په خپله مرۍ کې ډب کوله چې نږدې وه چاودنه وکړي او هغه زندۍ کړي. په همدې وخت کې په لاره کې یو لوی اس ښکاره شو...

چې په ارامه مخکې را روان و، یو سړی ورباندې سپور و او یو ماشوم یې مخې ته کېنولی و. جلال‌الدین ته هیڅ شک پاتې نشو چې محمود ټپي شوی او ښوونکی (مربي) یې په خپل اس راوړ. نو مناسبه یې وګڼله چې خپله کوچنۍ لور له هغه ځایه لیرې کړي ترڅو دا صحنه ونهویني ، نو شیخ سلامه ته یې امر وکړ چې هغه د قصر دننه بوځي. کله چې سلامه هغه د پلار له جامو څخه جلا کړه، اوښکې یې وبهېدې او په چغو او فریاد یې پیل وکړ.

جلال‌الدین بې اختیاره د اس په لور روان شو. هغه په بشپړه توګه ګنګس شوی و تر دې چې په نیمه لاره کې اس ته ور ورسېد. ماشوم یې د ښوونکي له لاسونو واخیست؛ هغه ښوونکی چې له وېرې یې لاس او پښې لړزېدلې او نه پوهېده څه وایي. پاچا ورته داسې په غوسه وکتل چې نږدې و هغه سړی وسوځوي، او له هیبته یې دا هم هېر کړل چې د خپل بادار د درناوي لپاره له اسه راکښته شي. بیا له اسه راکوز شو او سخت لړزېده.

پاچا ورسره خبرې ونه کړې او ټپي امیر یې په ډېرې چټکۍ او احتیاط قصر ته یووړ. ساتونکو ته یې اشاره وکړه چې سمدستي طبیب حاضر کړي او پخپله د قصر پورتني پوړ ته لاړ، په داسې حال کې چې ساتونکي په وېره او اضطراب ورپسې منډې وهلې.

طبیب پاچا ته ورغی او ویې لیدل چې هغه پر ټپي امیر ټیټ شوی او د هغه نبض ګوري ترڅو ډاډه شي چې ژوندی دی، خو د اندېښنې له امله یې حواس کار نه کاوه او ګومان یې کاوه چې نبض نه وهي، په داسې حال کې چې نبض یې لګېده. کله چې پاچا طبیب ولید، یوې خوا ته شو ترڅو هغه ته لاره خلاصه شي. لومړی کار چې طبیب وکړ، د هغه د جګړې جامې یې ترې وایستلې او بیا یې نبض ورته وکتلو. پاچا داسې ناست و ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

به وایې پر سکروټو ناست دی؛ د طبیب مخ ته یې کتل ترڅو د هغه د مخ له تغیراتو څخه حقیقت پوه شي. طبیب هم په ځواب کې ځنډ ونه کړ او ویې ویل: «زما باداره! امیر محمود ژوندی دی او په دې اړه هیڅ اندېښنه مه کوئ، یوازې ډېرې ستړیا بېهوښه کړی دی.» بیا یې له خپل بکس څخه یوه شیشه راوویستله چې سور رنګی مایع پکې و، یوه وړه پنبه یې په کې لوند کړه او د امیر محمود د پوزې شاوخوا یې ور تېره کړه او لږ ګلاب یې هم پر مخ ور وپاشل. بیا یې د هغه کالي یوې خوا ته کړل؛ د بدن په بېلابېلو برخو کې کوچني او سطحي ټپونه تر سترګو کېدل، یوازې د ښي وریځې (ابرو) ټپ یې یو څه ژور و. طبیب یې وینه پاکه کړه، سپین پوډر یې ورباندې وپاشل، پنبه یې وربانډې کېښوده او په یوه سپینه ټوټه یې د هغه سر وتړلو.

همدا چې طبیب وزګار شو، امیر یو ټکان وخوړ، سترګې یې وغړولې او د خوني په چت کې یې ګرځولې؛ بیا یې په داسې حال کې چې هڅه یې کوله کښېني، وویل: «زما دښمنان چېرته دي؟ هغه ډارن او پست فطرته چېرته دي؟ زما له وېرې وتښتېدل!»

کله چې جلال‌الدین د هغه حرکت او خبرې ولیدلې، نور یې زغم ونه کړای شو؛ ورنږدې شو، هغه یې په خپله سینه پورې کلک کړ او د سر په ښکلولو یې ورته پیل وکړ او ویې ویل: «الحمدلله، زما زویه محموده ته ښه یې؟ زما د زړه ټوټې محموده، ته روغ یې؟»

محمود خپل لاسونه د هغه له غاړې تاو کړل او یو څه وخت یې د هغه مخ ته وکتل، ته به وایې دا سړی یې چې د یو څه وخت لپاره هېر کړی و، بېرته ور په یاد شو؛ بیا یې پر وچو او ښکلو شونډو یوه مسکا خپره شوه او ویې ویل: «ګرانه اکا! ته دلته ولې راغلی یې؟ ایا له تازه دمو ځواکونو سره زما مرستې او جګړې ته راغلی یې؟»

جلال‌الدین وویل: «هو محمود جانه! له خورا لوی ځواک سره ستا مرستې ته راغلی یم او ټول مغل به له منځه یوسو.»

محمود شاوخوا وکتل، خپل ځان ته یې وکتلو او ویې ویل: «زما توره چېرته ده؟ زما اس کومه دی؟»

جلال‌الدین ورته هیڅ ځواب نه درلود. طبیب هم پوه شو چې د دې ماشوم حواس لا په بشپړه توګه په ځای نه دي؛ نو راټیټ شو، د هغه لاسونه یې د پاچا له غاړې خلاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل، پر بستر یې وغزاوه او په نرمۍ یې ورته وویل: «اوس جګړه درېدلې ده او ته خوب او استراحت ته ډېره اړتیا لرې، نو ښه استراحت وکړه چې له هغې وروسته به له دښمنانو سره جګړه پیل کړو.»
دا یې وویل او پر امیر یې بړستن هواره کړه؛ لا یې سر پر بالښت سم نه و ایښی چې لېمې یې سره ورغلې او په ژور خوب لاړ.
خو په دې منځ کې د محمود ښوونکي (سیرون) شیخ سلامه ته پناه وروړه او د امیر ټوله کیسه یې ورته له پیله تر پایه تېره کړه او زیاته یې کړه چې د هغه په ساتنه کې یې هیڅ ډول ناغېړي نه ده کړې. سیرون شیخ سلامه ته وویل: «خو امیر ډېر لېونی، سخت سری او په اس سواری مین دی. هغه په اس ځغلولو نه ستړی کېږي؛ نه استراحت کوي او نه درېږي. کله چې د لوبې میدان ته ورسېږي، اس په خپله خوښه ځغلوي او شاوخوا ته هیڅ پام نه کوي؛ شاید له کوم لوړ کمر وغورځېږي او یا په ژوره کنده کې پرېوځي. کله چې ما وګوري چې د هغه د ژوند ساتلو لپاره ورپسې اس ځغلوم ترڅو ورته ورسېږم، هغه پر خپل اس تازیانه وهي او نور هم تېزېږي. زه مجبور یم چې له هغه سره له سیالۍ لاس واخلم ترڅو د هغه سرعت لږ شي، ځکه کله کله د هغه له بېباکه ځغلولو وېرېږم. کله مې چې اس ورسره په پای کې یوځای شي، د هغه د اس لګام ونیسم او هغه له زین څخه پورته کوم، خو دا کار وربانديې ډېر بد لګېږي؛ ځکه غوسه کېږي او ما په تازیانو او لغتو وهي او تر هغې نه ارامېږي چې بېرته یې پر اس کېنوم. هغه نن په وسلو پوره سمبال راووت او سهار یې ماته وویل چې نن به له مغلو سره یوې سختې او لویې جګړې ته وځي او ماته یې امر وکړ چې خپله توره له ځان سره واخم، ځکه شاید زما مرستې ته یې اړتیا پېښه شي. کله چې له ښاره ووتلو، اس یې د نږدې ځنګل په لور بوتلو، ما ترې وپوښتل: چېرته ځې؟ هغه راته وویل: دښمنان هلته دي او ماته یې امر وکړ چې ورپسې شم او خبرې ونه کړم.
ورپسې روان شوم، کله چې د ځنګل ونو ته نږدې شوو، ودرېد او ماته یې اشاره وکړه، زه هم ورسره ودرېدم. خپله لیندۍ یې راوویستله، د غشو بکس یې ماته راکړ او یو په بل پسې یې غشي اخیستلې، د لیندۍ په چله کې یې ایښودلې او د ماهرو نښه ویشتونکو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښېر يې خوښي کول؛ غشو به غړ کاوه او د ونو پاڼې او ښاخونه به يې ماتول. کله کله به يې ماته ويل: وګوره، په دې غشي مې دوه جنګيالي وويشتل.
دا کار يې په دومره جوش او احساس سره کاوه چې زه يې هم جذب کړم او داسې مې وګڼله چې رښتيا هم په يوه جنګي ميدان کې يم، نه د يو کوچني امير په وړاندې چې لوبې کوي. کله يې چې کڅوړه له غشو خالي شوه، ليندۍ يې په شا کړه، توره يې له تېکي راوويستله او ماته يې هم د همداسې کولو امر وکړ. بيا يې په داسې حال کې چې توره يې پورته کړې وه، څو ګامه مخکې لاړ او کله چې ونو ته ورسېد، ماته يې وويل: وهه يې!
نو هغه به د ونو ډډونه په توره وهل او ما هم د هغه په څېر کول. همداسې مو دوام ورکړ ترڅو زما لاسونه ستړي شول او ومې ليدل چې د هغه مخ سور او له تندي يې خولې بهېږي، خو هغه لا هم توره وهله تر دې چې زړه مې پرې وسوځېد؛ کله يې چې وليدل زه ولاړ يم، په غوسه يې راته وکتل او چيغه يې کړه: وهه يې اى سړيه!»
د هغه له کاره حيران شوم او نه پوهېدم چې څنګه يې له دې حالته وباسم، تر دې چې يو په زړه پورې چل ذهن ته راغى؛ نو ما هم له ځانه ډېره مېړانه وښودله او د ونو په ډډونو مې سخت ګوزارونه پيل کړل. ومې ليدل چې هغه زما په دې کار ډېر خوشحاله شو، وينه يې نوره هم توده شوه او جذبه يې زياته شوه، نو يو په بل پسې يې پرله پسې بريدونه پيل کړل. په دې وخت کې ما په لوړ غږ چيغه کړه: «د دښمن لښکر مات شو! زما باداره وګوره، ستا له تورې تښتي!»
دي چل مې کار ورکړ او ښه اغېزه يې وکړه. امير چې کله دا خبره واورېده، له توره وهلو يې لاس واخيست، مخ يې وځلېد او څېره يې د ګل په څېر له خوشحالۍ وغوړېده؛ څومره ښکلې ننداره وه! هغه له خپل اس سره او اس له هغه سره، د بريا د غرور په نشه کې د فتحې نڅا کوله. ته به وايې حيوان هم پوه شوى و چې بادار يې څومره لويه فتحه کړې ده، نو ځکه يې د هغه په وياړ کې ځان شريک کړ. داسې ښکارېده چې د شجاعت هغه ډېر غرور چې د امير عقل يې نيولى و او له احساساتو سره يې لوبې کولې، اس ته هم لېږدېدلى و او هغه يې هم په خپل دام کې راګير کړى و!
امير يو څه وخت د اس له لګام سره لوبې وکړې؛ کله به يې کش کړ او کله به يې خوشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړ، اس به هم پر خپلو پښو نڅا کوله، کله به يې سينه مخکې کړه او کله به يې ټيټه کړه، او د نشه يي کس غوندې به ښي او چپ لور ته ځنګېده. شايد په همدې وخت کې زړور جنګيالي احساس کړه چې کار يې لا نه دی ختم شوی او بايد دښمن نور هم شاته وتمبوي او پسې واخلي؛ نو ځکه يې خپل اس د ځنګل منځ ته وځغلاوه. ما د خطر احساس وکړ او ووېرېدم چې له کومې ونې سره ونه لګېږي او يا په کومه کنده کې پرېنوزي، نو چيغه مې کړه: «باداره! دښمنان دې خواته وتښتېدل!» هغه د ميدان په منځ کې زما په لور راوګرځېد، ما هم دور وخوړ او بېرته د ميدان منځ ته مې ځان ورساوه؛ ده هم اس وځغلاوه، ځان يې راته ورساوه او له ما څخه مخکې شو او په لوړ غږ يې وويل: «پونده يي کړه!پونده يی کړه! بايد دښمن ته ورسېږو.»

د هغه غږ پر اس اغېزه وکړه او له ما څخه مخکې شو، زما پر مخ او څېره يې دوړې باد کړې او له ډېرې سختۍ وروسته هم ورته ونه رسېدم. هر څومره چې به زه ورنږدې کېدم، هغه به نور هم سرعت اخيستلو ترڅو له ما مخکې واوسي؛ دا د هغه د هرې ورځې کار و، خو نن يې داسې ځواک، نشاط او بريد وښود چې تر اوسه مې نه و ليدلی. ما خپل ځان د يو داسې اتل په وړاندې ليد چې ته به وايې د جګړې د ډګر مېړنی دی، نه د يو داسې ماشوم په وړاندې چې لا يې اووه کاله نه دي پوره شوي. قسم درته کوم، که زما پر غاړه د هغه د ساتنې او نګرانۍ مسؤليت نه وای، نو د هغه په څېر ځغاسته مې په ځان نه پيرزو کوله. بدن مې ستړی شو، ځواک مې ختم شو او دومره ستړی شوم چې نږدې وه مړ شم، خو هغه لا هم په پوره ځواک او خوشحالۍ کې و؛ ته به وايې د داسې يو خوځښت سرچينه ده چې نه وچېږي. له ده څخه زما حيرانتيا کمه نه وه، خو بله خوا کوچني اس ته يې هم هک پک وم؛ اس يې ځغاسته کوله او ما هم ورسره ځغلول، ته به وايې دا پراخه دښته يوه قالينه ده چې زموږ تر پښو لاندې نغښتل کيږي؛ کله به يې موږ ناڅاپه د غونډۍ سر ته خېژولو او کله به يې بېرته ژورې کندې ته راغورځولو!

کله چې موږ په داسې حالت کې وو، ناڅاپه مې هغه ژوره کنده وليده چې د سېلاب له امله جوړه شوې وه او امير ورته نږدې کېده. زما د سر وېښتان ځيږه شول (وډار شوم)،

(c) ketabton.com: The Digital Library

امير ته مې د خطر خبرداری ورکړ او ناره مې کړه چې د اس لګام کش کړي، خو هغه زما خبرې ته هيڅ پام ونه کړ او همداسې يې اس ځغلاوه. ته به وايې هغه ما مبارزې ته راغواړي؛ کله چې يقيني شوم چې هغه کندې ته رسېدلی، نو په پوره ځواک مې خپل اس وځغلاوه، ورنږدې شوم او د غونډۍ په غاړه مې هغه له زين څخه راپورته کړ او د اس د لګام يوه خوا مې په زور کش کړه. بېچاره اس خپل توازن له لاسه ورکړ، بل لور ته کږ شو او له موږ سره يوځای پر ځمکه راولوېد. خو هغه کوچنی اس، کله چې له خطر څخه خبر شو، هڅه يې وکړه چې ځان کنټرول کړي، خو د ډېر سرعت له امله ونه درېد، نو خپل پاتې سرعت يې چپ لور ته چې ژوروالی يې کم و، واړاوه او هلته وغورځېد؛ زه پوه نشوم چې پر هغه څه وشول او هغه مې بيا ونه ليد تر هغه چې دلته ستاسو سره مې وليد. له راغورځېدو وروسته زه بېهوښه شوم او کله چې په هوښ راغلم، امير مې وليد چې لوېدلی، بدن يې سوړ شوی او رنګ يې تښتېدلی دی؛ هغه مې پر خپل اس کېښنود او دلته مې راوړ.»

کله چې د ښوونکي خبرې دلته ورسېدې، سخت سرچکر ورته پيدا شو. شيخ سلامه هغه په خپله سينه پورې ونيو او هغه بسترې ته يې بوتلو چې تر شا يې وه؛ هغه په پرله پسې ډول ويل: «زه ډېر ستړی يم، تاته د خدای روی دروړم چې د پاچا په وړاندې زما سپارښتنه وکړه او زما عذر ورته ووايه، ځکه زه د هغه له سزا څخه وېرېږم.»

شيخ ورته وويل: «مه وېرېږه! زموږ بادار پاچا به هيڅکله تا ونه غندي او زه هيله لرم چې د هغه د تر ټولو ګران شخص (محمود) په حق کې د دې نېکۍ له امله به تاته انعام هم درکړي.» بيا يې يو داسې څښاک (شربت) ورته راوړ چې د بېخوبي ضد وه او ورته يې وويل: «دا وڅښه، ستا لپاره ښه دی او روغتيا دې بېرته راګرځوي.» بيا يې ورباندې شړۍ هواره کړه او يوازې يې پرېښود چې ښه خوب وکړي.

بل سهار، امير محمود روغ رمټ له خوبه راويښ شو او د پرونۍ پېښې هيڅ نښه پکې نه وه، پرته له هغې پټۍ چې پر سر يې تړلې وه. کله چې جلال‌الدين هغه په داسې حالت کې وليد، ډېر خوشحاله شو، هغه يې ځان ته نږدې کړ او ويې ويل:

«سهار دې په خير، ای د مغلو ماتوونکيه! زما زويه! تا هغوی ته داسې ماتې ورکړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې بیا به د خوځېدو توان ونه لري.»
محمود د خپل اکا د ستاینې له امله د حیا یوه مسکا وکړه او جلال‌الدین دوام ورکړ: «خو زما زویه! پام کوه چې بیا خپل ژوند په خطر کې وانه چوې؛ کله چې دې په ځنګل کې دښمن ته ماتې ورکړه، باید د هغوی په تعقیب پسې نه وای وتلی، بلکې باید دې خپل لښکر سمبال کړی وای او د دښمن د احتمالي (شپني برید) لپاره دې لازم چمتووالی نیولی وای.»
محمود وویل: «ما غوښتل دښمن زموږ د هېواد له پولو دومره لیرې وباسم چې بیا یې د دې سیمو خیال هم په سر کې رانشي.»
* «که د دښمن تعقیب درته دومره مهم و، نو خپل یو قوماندان دې باید لېږلی وای ترڅو هغوی پسې لاړ شي او تیت و پرک یې کړي؛ هیڅکله دا کار په خپله مه کوه، ځکه دا ستا او ستا د لښکر په زیان دی.»
* «له ما سره له سیرون پرته بل څوک نه و او هغه هم یو ډارن قوماندان دی، هیڅکله یوازې د هغوی په تعقیب پسې نه وځي.»
* «د سیرون په حق کې داسې مه وایه؛ هغه ډارن نه دی، بلکې یو با تدبیره قوماندان دی. د هغه مېړانه هغه د هغو خطرونو له لیدلو نه منع کوي چې په وړاندې یې دي، او بې تدبیره مېړانه هیڅ ګټه نه لري. ایا هغه تاته ونه ویل چې له کندې سره پام کوه؟ خو تا یې خبره وانه ورېده. ته نږدې وې چې په هغې کې وغورځې، نو ستا ژوند د هغه پوروړی دی او باید ترې مننه وکړې.»
کله چې محمود دا واورېدل، غلی شو، هیڅ ځواب یې پیدا نه کړ او پر مخ یې د خپګان نښې څرګندې شوې؛ ته به وایې د داسې یو کار په خاطر چې د ده په ګومان ښه و، ملامتېدل ورباندې بد ولګېدل. جلال‌الدین پوه شو چې د امیر په واړه ذهن کې څه تېرېږي او زړه یې ورباندې وسوځېد، نو په نرمۍ یې د هغه لاس ونیو، په مینه یې په خپله سینه پورې کلک کړ او ورته ویې ویل: «زه ستا له شجاعت او مېړانې سره مینه لرم، یوازې درڅخه غواړم چې له خپل شجاعت سره تدبیر هم ملګری کړې ترڅو یو بشپړ قوماندان شې. زه ډېره هیله لرم چې زما پر نصیحت عمل وکړې او زما هیله پوره کړې؛ او زه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر هغې درڅخه راضي نشم ترڅو چې دې په خپل شرافت راسره لوظ (پیمان) نه وي کړی چې بیا به هیڅکله خپل ځان په خطر کې نه اچوې.»

محمود چې خپګان یې کم شوی و، وویل: «په خپل شرافت درته وعده درکوم چې بیا به هیڅکله ځان په خطر کې نه اچوم.»

* «او دا چې خپل مخې ته به ګورې.»

* «او دا چې خپل مخې ته به ګورم.»

* «او دا چې کله دې په وړاندې خطر ولید، ودرېږې به.»

* «او دا چې کله مې په وړاندې خطر ولید، ودرېږم به.»

* «او دا چې خپل اس به تر وروستي بریده نه ځغلوي.»

محمود یوه شېبه تم شو؛ جلال‌الدین پوه شو چې دا ډول لوظ پر محمود ډېر سخت تمامېږي، نو خبره یې داسې سمه کړه:

* «مګر په هغه دښته کې چې کږلېچونه او لوړې ژورې ونه لري.»

* «او دا چې خپل اس به تر وروستي بریده نه ځغلوم، مګر په هغه دښته کې چې لوړې ژورې ونه لري.»

جلال‌الدین په پوره مهربانۍ د هغه پر مخ لاس تېر کړ او ورته ویې ویل: «اوس مې د خپل زړور جنګیالي له لوري خاطر جمع شو، نور نو کوم خطر هغه نه ګواښي.»

محمود ته خپله ملګرې جهاد ور یاده شوه او له پلار (اکا) څخه یې وپوښتل چې جهاد چېرته ده؟ ځکه له پرون راهیسې یې نه وه لیدلې. جلال‌الدین ځواب ورکړ چې جهاد پرون راغلې وه، خو ته ویده وې او هغې نه غوښتل چې تا له خوبه ویښ کړي.

له هغه وخته چې شیخ سلامه جهاد خپلې (کنیزې) ته وسپارله ترڅو د محمود د ټپونو ننداره هغه بېهوښه نه کړي، هغه ډېره نګرانه او بې‌قراره وه. هغې په پرله پسې ډول ژړل او چیغې یې وهلې او غوښتل یې محمود وګوري – په داسې حال کې چې طبیب د هغه په درملنه بوخت و. کله چې طبیب خپل کار پای ته ورساوه او جلال‌الدین د محمود له حاله ډاډه شو، جهاد ته ورغی او هغه یې د ویده محمود سر ته راوسته او ورته ویې ویل: «هغه د جګړې له امله ډېر ستړی شوی او باید یوازې پرېښودل شي چې ښه خوب

(c) ketabton.com: The Digital Library

او استراحت وکړي.»

جهاد یوازې د محمود مخ ته په کتلو بسنه وکړه؛ هغه پټې چې د محمود له سر څخه تاو شوې وه، هغه یې ووېړه وله. پلار ته یې د پوښتنې په ډول وکتل، پلار یې په ارامه ورته په غوږ کې وویل چې د مغلو له قوماندان سره د مبارزې پر مهال د هغه د تورې له امله یو کوچنی ټپ پرې لګېدلی، خو محمود هغه ته ماتې ورکړې او په یو ګوزار یې د هغه سر دوه نیمې ټوټې کړی دی؛ طبیب هم ټپ تداوي کړی او تړلی یې دی، د اندېښنې ځای نشته او سبا به روغ شي، بیا به ته هغه ته د مغلو په وړاندې د بریا مبارکي ورکړې.

هغه شپه جهاد د محمود او د هغه د تندي د ټپ په فکر کې وه. زړه یې ورباندې سوځېده، هغې ته د پلار خبرې ور یادېدې چې محمود څنګه د مغلو له قوماندان سره جګړه کړې او په یوه ګوزار یې د هغه سر دوه نیم ټوټې کړی دی؛ هغه د خپل اتل ملګري د ځواک له امله ډېره حیرانه شوې وه او زړه یې غوښتل چې همدا اوس هغه وګوري او د بریا کیسې یې له خپلې ژبې واوري.

هغې د خیال مرغۍ والوزوله او محمود یې د جګړې په ډګر کې ولید چې له دښمنانو سره جنګېږي؛ هغه پر خپل (بورو) اس سپور و، توره یې په لاس کې ځلېدله او ښي او چپ لور ته یې بریدونه کول او جنګیالي یې پر ځمکه راغورځول. ناڅاپه د مغلو قوماندان ورته راووت، یو څه وخت یې سره مبارزه وکړه او د تورو ګوزارونه تبادله شول؛ هغه په یو مناسب فرصت کې وتوانېد چې د محمود پر تندي یو ګوزار وکړي خو هغه ژور نه و. محمود غوسه شو او په بې‌باکۍ یې ورباندې برید وکړ او د هغه پر سر یې داسې توره ور وار کړه چې سر یې ورته دوه ټوټې کړ.

بیا په فکر کې لاړه چې سبا به څنګه ورسره مخ کیږي، څنګه به ورته مبارکي وایي او څه ډالۍ به ورکوي. بیا یې ور په یاد شول چې وعده یې ورسره کړې وه که له جګړې بریالی راغی، نو ښکل به یې کړي. پرېکړه یې وکړه چې پر خپله وعده وفا وکړي؛ نو لومړی به هغه ښکلوي او بیا به د ګلانو یوه دسته ورته ډالۍ کوي، ځکه محمود له ګلانو سره مینه لري. دا پرېکړه یې خوښه شوه او په ډېره خوښۍ یې خوب ته اجازه ورکړه چې د هغې د سترګو مېلمه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهار وختي په خوشحالۍ له خوبه پاڅېده، د قصر باغ ته لاړه او له هر ګل څخه يې څو ښاخکي وشکولي او خپلې کنيزۍ ته يې ورکړې ترڅو ترې يوه ښکلې دسته جوړه کړي. کنيزې هغه ګلان برابر کړل او جهاد ته يې سرې وربښميني جامې چې غاړې او څنډې يې په سپينو زرو ښايسته شوې وې، ور واغوستلې. وېښتان يې ورته ږمنځ کړل او په وربښمين بند يې د هغې په شا وتړل. بيا يې يو تور هندي خولۍ چې په سرو زرو ښايسته شوې وه پر سر ورته کېښوده چې مخې ته يې د سپوږمۍ (هلال) په څېر څو مرغلرې ټکوهل شوې وې.

جهاد د ګلانو دسته راواخيسته او د محمود خونې ته ورغله. محمود چې کله هغه وليده، راپاڅېد. جهاد سر ټيټ کړ، د محمود تندی يې ښکل کړ او بيا يې د ګلانو دسته ورته ونيوله او ويې ويل: «زما دا ډالۍ ومنه، ای مېړنيه جنګياليه!»

محمود د جهاد په ليدو او د هغې په مينه ناکې ډالۍ سره خپله تولله ستړيا هېره کړه.

محمود د ګلانو دسته بوی کړه او ويې ويل: «د دې ښکلې ډالۍ نه مو مننه.»

جلال‌الدين په داسې حال کې چې خندل يې، جهاد ته وويل: «نو زما ډالۍ چېرته ده، ګرانې جهاد؟»

جهاد موسکۍ شوه او ويې ويل: «ته هيڅ ډالۍ نه لرې، ځکه ته د مغلو جګړې ته نه وې تللی.»

جلال‌الدين وويل: «محموده! کاشکې زه هم له تا سره د مغلو جګړې ته وتلی وای، ترڅو جهاد داسې يوه ډالۍ ماته هم راکړې وای.»

دا يې وويل او دواړه ماشومان يې په غېږ کې ونيول، په خپله سينه پورې يې کلک کړل او ويل يې: «خداوند مو برکتي کړه ماشومانو! خدای مو بختور کړه زما اولادونو!»

څلورم څپرکی:

سلطان جلال‌الدين په «هند» کې په خپل کوچني هېواد کې يو ډېر غمجن ژوند تېراوه. درانه يادونه تل ورسره مل وو؛ د له لاسه وتلي تاج او تخت يادونه، د خپلو هغو عزيزانو يادونه چې په خپلو وينو کې رنګ شول، او د هغه پلار يادونه چې په پرديسۍ، بېکسۍ او جلاوطنۍ کې يې له فاني نړۍ سره مخه ښه وکړه؛ هغه پلار چې د قدرت پر مهال يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبدبې سترګې برېښولې، زړونه يې لړزول او غبرګ يې هر ځای انګازې کولې. د هغو ورونو يادونه چې د مغلو په لاس ووژل شول؛ هغوی چې د سلطنت زينت، د عظمت نښان او د ښکلا مثالونه وو. د هغې نيا او تروركانو يادونه چې د مغلو اسيرانې شوې او د مغلو د طاغوتي دربار په لور بوړل شوې، هغوی چې يو وخت يې قصرونو ته تازه ګي بخښله. د هغې مهرباني مور، وفادارې مېرمنې او د هغو پيغلو خويندو يادونه چې سلطان پخپله د هغوی د ډوبولو (غرقولو) امر صادر کړ او په خپلو سترګو يې د دغه حکم د پلي کېدو ننداره وکړه (ترڅو د مغلو لاس ته ورنشي). د هغه يوازينۍ ډاډګيرنه د هغه دوه ګران ماشومان، محمود او جهاد وو؛ جلال الدين به ډېر وخت له هغوی سره تېراوه، د هغوی کوچنۍ او معصومې نړۍ ته به ورننووت، لوبې به يې ورسره کولې، د هغوی په ساده خبرو او پاکو خوبونو کې به ورګډېده او په دې توګه به يې د ژوند غمونه او دردونه هېرول.

سره له دې هم، هغه د هېواد له چارو او د لښکر له پياوړي کولو غافل نه و. هغه په دوامداره توګه د «لاهور» شاوخوا سيمو له اميرانو سره په جګړه بوخت و؛ د هغوی بريدونو ته يې ځواب ورکاوه او کله نا کله به يې په خپله وربانديې يرغل کاوه. سلطان په ورته وخت کې د خپلو تېرو سيمو له خبرونو ځان خبراوه او د مغلو خوځښتونه يې تر دوربين لاندې لرل، هغوی ته يې نقشې جوړولې او مناسب فرصت ته په تمه و ترڅو په خپل وخت بريد وربانديې وکړي، خپل غچ ترې واخلي او د خپل ځان او پلار هېوادونه د هغوی او د هغوی د نوکرانو او لاس پوڅو څخه ازاد کړي. مغلو د تاج او تخت او حکومت کولو سره مينه نه لرله؛ هغوی به پر ښارونو بريد کاوه، هر څوک به چې مخې ته ورغلل ـــ که سړی و، که ښځه او که ماشوم ـــ يا به يې وژل او يا به يې اسيرول، مالونه به يې لوټل او د ابادۍ ټولې نښې به يې له منځه وړلې. بيا به له غنيمتونو او اسيرانو سره خپلو سيمو ته بېرته ستنېدل او ويجاړ شوي او لوټ شوي ښارونه به يې په خپل حال پرېښودل؛ هغوی ته دا مهمه نه وه چې له هغوی وروسته څوک واک ته رسېږي. خو له يو څه وخت وروسته به يې بيا پر همدغو ښارونو بريد کاوه او همدا لومړنۍ سناريو به يې بيا تکراروله. هغوی د ځينو ښارونو له اوسېدونکو سره تړون کاوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هر کال به درنه جزیه ورکوي ترڅو بیا برید ورباندې ونه کړي او د هوکړې په صورت کې به يې د هغو خلکو له منځه يو واک غوښتونکی کس چې د مغلو په اشارو به نڅيده، د واکمن په توګه ټاکه.

هغه ښارونه چې جلال‌الدين ترې وتلی و، همدا حال درلود. په دغو ښارونو کې چارې د يوې ظالمې او مستبدې ډلې په لاس کې وې چې يوازينۍ موخه يې د مال او شتمنۍ ټولول وو. هغوی به په بېلابېلو ډولونو د خلکو مالونه غصبول، پر خلکو يې درنې ماليې اېښودې، د سوداګرو مالونه يې لوټل او که چا به د شکايت غږ پورته کړ، سزا يې يا مرګ و او يا سپکاوی او شکنجه.

جلال‌الدين په دغو ښارونو کې بې‌شمېره پلويان لرل چې د هغه د بېرته راستنېدو ارمان يې کاوه او په پټه به يې هغه د خلکو له حالاتو خبراوه. هغوی به د واکمنانو د ظلم، ستم، فساد او بغاوت راپورونه ور رسول، سلطان به يې بېرته راستنېدو ته هڅاوه، د بريا زيری به يې ورکاوه، د جلال‌الدين د راستنېدو په صورت کې يې د هر اړخيز پاڅون وعده ورکوله او ورته ويل به يې چې چنګيز خان په خپلو سيمو کې له ترکي قبايلو سره په اوږدو جګړو بوخت دی.

جلال‌الدين فرصت مناسب وباله او پرېکړه يې وکړه چې دا چانس له لاسه ورنه کړي. نو په ډېره چټکۍ روان شو او د خپل لوی قوماندان، «پهلوان ازبک» پرته يې بل هيڅوک د بريد له پلان څخه خبر نه کړل. هغه په هند کې په خپله امارت کې د ساتنې لپاره په کافي اندازه لښکر له پهلوان ازبک سره پرېښود او پخپله له پنځه زره سرتېرو سره روان شو. هغه دا پنځه زره کسان په لسو ډلو ووېشل او د هرې ډلې لپاره يې يو امير وټاکه او امر يې وکړ چې هره ډله دې په جلا توګه او له بېلابېلو لارو سفر پيل کړي ترڅو خلک د هغوی له حرکت څخه خبر نشي.

سلطان جلال‌الدين تر روانېدو وړاندې د خپلو دواړو ګرانو ماشومانو په اړه ډېر فکر وکړ؛ هغه د ډېر وخت لپاره په دې کې متردد و چې ايا هغوی له ځان سره بوځي او که يې په «هند» کې پرېږدي. د هغوی بېول د لارې له خطرونو، ستړياوو او د دې ستونزمن سفر له مشقتونو سره مخ کېدل وو؛ او که چېرې هغوی روغ رمټ هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسپړي، نو بیا به یې د خپل او د پلار د هېوادونو د بېرته گټلو په هغې خونړۍ جگړه کې ورگډوي چې یوازې خدای پاک پوهېږي پایله به یې څه وي. دا کار به یو ځل بیا له مغلو سره د مخامخ کېدو لامل شي، او چا ورته ضمانت ورکړی و چې هغه به پر داسې یو قوم برلاسی شي چې لښکر یې پای نه لري، بریدونو ته یې هیڅ خنډ نشته او له هغوی څخه د خدای له رحم پرته بل هیڅ پناه ځای نشته.

بل خوا، که یې هغوی په «هند» کې پرېښي وای، نه یې د هغوی بېلتون زغملی شو او نه هم ماشومانو د هغه لیرې والی زغملی شو. په دې نړۍ کې د ده له کورنۍ څخه یوازې همدغه دوه تنه پاتې وو او د هغوی هم له ده پرته بل څوک نه و. سلطان هغوی له ډېرې سرگردانۍ او ناهیلۍ وروسته موندلي وو؛ هغوی د ده د هیلو د بېرته راژوندي کېدو لامل شوي وو، ژوند یې پرې روښانه و، په ژوند کې یې یوازینۍ ډاډگیرنه وه او د ده د له لاسه وتلې پاچاهۍ او کورنۍ یوازینۍ نښې وې. ایا هغوی په یوې داسې پردۍ خاوره کې پرېږدي چې نه پوهېږي عاقبت به یې څه وي؟ شاید کله چې د «لاهور» شاوخوا یو هندي امیر خبر شي، د لاهور د نیولو تمه ورته پیدا شي او د ده د ځای ناستي له کمزورۍ څخه په گټې اخیستنې پر لاهور برید وکړي او هغه لاندې کړي، چې په هغه صورت کې به دواړه شاهزادگان د هغوی اسیران شي او د هغوی له تورو څخه به یې د خلاصون هیڅ هیله پاتې نشي.

جلال‌الدین دواړه لارې وسنجولې او هغه یې غوره کړه چې دده په نظر خطر یې کم و. هغه غوره وگڼله چې هغوی له ځان سره بوځي، ځکه دا پرېکړه یې زیاته خوښه وه او زړه یې ورته کېده؛ ځکه چې په دې توگه یې هغوی لیدلی شول. که یې بریا نصیب شوه خو ډېره ښه، او که خدای ناخواسته بخت ورسره یاري ونه کړه او ماتې یې وخوړه، نو بیا خو د ژوند هیڅ هیله نه پاتې کېږي او د پناه هیڅ ځای به نه وي؛ نو غوره ده چې هغوی هم له ده سره یوځای ووژل شي ترڅو د ده په څېر د ذلت او بدبختۍ سره مخ نشي.

ته به وایې جلال‌الدین له وړاندې د داسې ورځې په انتظار و؛ ځکه هغه له ماشومتوبه د هغوی پر اس سوارۍ او د جنگي وسلو پر کارولو ډېر ټینگار کړی و او هغوی یې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سختۍ، مشقت، له خطرونو سره د مبارزې او پر مصيبتونو د برلاسي کېدو لپاره روزلي وو.

هغوی څو څو ځله له سلطان يا هندي شيخ سلامه څخه د خپل نيکه (خوارزمشاه) کيسې، له مغلو سره د هغه د شخړو خبرونه او له هغوی سره د جلال‌الدين د جګړو کيسې اورېدلي وې. دې خبرونو هغوی هڅول او په جوش کې يې راوستل. جلال‌الدين به محمود ته د هغه د پلار (امير ممدود) د مېړانې او د مغلو په وړاندې د هغه د جګړو او د هغوی له قوماندانانو سره د مبارزې کيسې ډېرې کولې. هغه ورته د «هرات» د جګړې خبرونه څو ځله تکرار کړي وو؛ هغې جګړې چې پلار يې پکې تاريخي مېړانه وښودله، دښمنان يې خوار او زليل کړل او په پای کې ټپي شو او د همدغه ټپ له امله د خدای په لاره کې شهيد شو. محمود به هم له حماسو ډک شو او ارمان به يې کاوه چې کاشکې يې په هغو جګړو کې ګډون کړی وای او مغلو ته يې داسې درس ورکړی وای چې هيڅکله يې هېر نه کړي.

د محمود باطني احساس ورته ويل چې کله لوی شي، نو له مغلو سره به جنګېږي او د خپل پلار غچ به ترې اخلي؛ او د هغو جنايتونو غچ به هم اخلې چې هغوی يې د نيکه، اکا، مور، نيا او پاتې کورنۍ په حق کې کړي دي. دغه احساس د هغه ټول وجود نيولی و، تر دې چې په خوب او ويښه کې ورسره مل و او کله به پرې داسې غالب شو چې بې‌حاله به يې کړ. نو د خپل باطني غوښتنې د څرګندولو او ځان سپکولو لپاره به د خيال نړۍ ته لاړ؛ له مغلو سره به يې جګړې کولې، بريا به يې ګټله، هغوی ته به يې ماتې ورکوله، اتلان به يې ور وژل، تر واټنو واټنو به ورپسې و او بيا به په برياليتوب سره ښار ته راستنېده؛ ښار به يې ورته په ګلانو ښايسته کاوه، ډولونه به يې ورته وهل او ګلابونه به يې وروباندې پاشل.

جهاد هم په دغو احساساتو کې له هغه سره ملګرې وه او هڅاوه به يې. هغې ليدل چې دا جګړې د هغې د لوی اتل (محمود) د هيلو د پوره کېدو لامل ګرځي او له مغلو څخه د کينې او غچ اخيستنې اور يې لړ مړ کوي. هغې به د محمود د جګړو، مېړانو او اتلوليو کيسو ته په ډېر خوند سره غوږ نيوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حتی جلال‌الدین به هم محمود خپلو جنګي کارونو ته هڅاوه، د هغه په خیالونو کې به ورګډېده، د هغه حماسي به یې اورېدلې، مننه به یې ترې کوله او په ډېره مهربانۍ به یې ورته لازمې جنګي لارښوونې کولې. هغه خپلو درباریانو او خدمتګارانو ته هم امر کړی و چې د محمود د خیالونو او ادعاوو تصدیق وکړي.
کله چې محمود او جهاد د جلال‌الدین پر هغې پرېکړې خبر شول چې غواړي د مغلو په لور د جګړې او د هېواد د بېرته ګټلو لپاره روان شي، له خوشحالۍ په خپلو کالو کې نه ځاییدل. تر دې چې جلال‌الدین په حیرانتیا له ځانه وپوښتل: «ما ولې غوښتل هغوی په هند کې پرېږدم او له ځان سره یې یونسم؟ دا کار خو د هغوی د خوښې خلاف و او وربانديې ډېر بد به لګېدلی وه! شاید ما به هیڅکله نه وای لیدلي چې هغوی دې خوښه پاتې شي، مګر دا چې په زور مې پاتې کړي وای.»

جلال‌الدین له خپلو قوماندانانو سره روان شو. هغوی تر «سند سیند» پورې پر آسونو لاړل او هلته له خپلو آسونو او ټولو جنګي وسایلو سره په هغو لویو کښتیو کې سپاره شول چې جلال‌الدین له وړاندې چمتو کړې وې او د سیند بلې غاړې ته واوښتلو.
سرتېري هم ډله ډله روان شول تر دې چې د «خیبر» په دره کې سره یوځای شول. له هغه ځایه ټول په ګډه د «کابل» په لور روان شول. جلال‌الدین په پټه خپل کسان خپلو پلویانو ته ور ولېږل او هغوی یې له خپل راتګه خبر کړل؛ هغوی د هغه په راتلو ډېر خوشحاله شول او دا خبر یې په ښار کې خپور کړ. خلکو هم د ښار د واکمن او د هغه د ډلې په وړاندې پاڅون وکړ، هغوی یې ووژل او جلال‌الدین پرته له کومې لویې جګړې ښار ته ننووت او واک یې په لاس کې واخیست.

دا خبر نورو ښارونو او پلازمېنو ته هم ورسېد. مغلو او د هغوی پلویانو له هغه سره جګړې ته ځانونه چمتو کړل او چنګیز خان ته یې لیک ولېږه او مرسته یې ترې وغوښته؛ خو جلال‌الدین د مغلو د مرستې تر رسېدو وړاندې وربانديې برید وکړ او ښارونه یې یو په بل پسې پرته له ډېر زحمت څخه فتحه کړل. کله به چې هغه د ښارونو دروازو ته ورسېد، د ښار اوسېدونکو به پر خپلو واکمنانو پاڅون کاوه او له جلال‌الدین

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره به یې مرسته کوله. خاین واکمنان به هم د چنګیز خان په لور تښتېدل. تر دې چې جلال‌الدین «کرمان» ته ورسېد، بیا «اهواز» ته لاړ او هغه یې ونیو او وروسته یې «آذربایجان» تر خپلې ولکې لاندې راووست، تر هغه چې پر ټول ایران واکمن شو.

محمود او جهاد تل له جلال‌الدین سره ملګري وو او هر چېرته به چې هغه تلو، هغوی به یې هم له ځان سره وړل. هندي شیخ سلامه او سیرون د هغوی په خدمت کې وو. محمود له خوشحالۍ په جامو کې نه ځایید؛ هغه د خپل اکا په رکاب کې له یوه ښاره بل ته تلو. د هر ښار دروازې به د هغوی پر مخ پرانیستل کېدې، ډولونه به وهل کېدل، خلکو به د هغوی د لیدو او هرکلي لپاره صفونه جوړول او د پاچا او د هغه د ولیعهد لپاره به یې شعارونه ورکول. خو له دې ټولو سره سره، د هغه زړه غوښتل چې د مغلو مخونه وګوري، نو تل به یې له اکا څخه پوښتل: «زموږ دښمنان مغل چېرته دي؟ هغوی کله زموږ سره جګړې ته راځي؟»

جلال‌الدین به په مسکا ورته ویل: «بیره مه کوه، هغوی به ډېر ژر زموږ سره جګړې ته راشي. ان شاء الله چې خدای پاک به موږ پر هغوی بریالي کړي.»

چارې بېرته عادي حالت ته راوګرځېدې او د ټولو ښارونو په منبرونو کې د سلطان جلال‌الدین خوارزمشاه او د هغه د ولیعهد محمود بن ممدود په نوم خطبې ولوستل شوې. د واک له ترلاسه کولو وروسته د سلطان لومړی کار دا و چې د خپل پلار یاد تازه کړي. هغه په یوې لویې ډلې کې د خپل پلار د زیارت لپاره هغې ټاپو (جزیرې) ته لاړ چې پلار یې پکې ښخ و؛ د هغه د قبر ترڅنګ یې اوښکې تویې کړې او د بخښنې دعا یې ورته وکړه. بیا یې د هغه د هډوکو د رالېږلو امر وکړ او د ټولو ښارونو د مشرانو او مخورو په وړاندې یې هغه د «ازدهن» په کلا کې خاورو ته وسپارلو او پر قبر یې یوه پرتمینه ګونبده جوړه کړه چې د هغې په جوړولو او سینګار کې یې تر ټولو ماهرو معمارانو څخه کار واخیست او ډېره شتمني یې ورباندې مصرف کړه.

کله چې د ګونبدې د جوړولو کار پای ته ورسېد، خبر ورغی چې چنګیز خان د خپل یوه زوی په مشرۍ یو ستر لښکر له ده سره جګړې ته رالېږلی دی. سلطان هم جګړې ته چمتو شو او له څلوېښت زره سرتېرو سره روان شو. د هغه ځانګړی لښکر چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

«خلاص» په نوم یادېده او له هنده یې له ځان سره راوستی و (چې شاوخوا درې زره کسان ترې پاتې وو)، د لښکر په مخکښه برخه کې و.
د «مرو» په دښته کې له مغلو سره مخامخ شول او د دواړو لښکرو ترمنځ سخته جګړه ونښته. د «خلاص» لښکر په دې جګړه کې ډېره مېړانه وښوده او مقاومت یې وکړ، خو ډېری یې ووژل شول؛ د مسلمانانو صفونه ګډوډ شول او جلال‌الدین له بریا څخه ناهیلی شو. هغه پرېکړه وکړه چې په دې جګړه کې شهید شي. نو محمود ته چې تر شا یې پر اس سپور و او له جوش او جذبې ډک و، مخ ور واړاوه او ویې ویل: «ای محموده! دا هم هغه مغل چې تا یې د لیدو ارمان کاوه. زه غواړم په خپله له هغوی سره وجنګېږم، ته زما تر شا زما ساتنه وکړه او پام کوه چې هغوی دې اسیر نه کړي.» د محمود څېره روښانه شوه او په دې یې وویاړل چې اکا یې ورباندې باور وکړ. سلطان د دې ماشوم له مېړانې او د مرګ په لور له تلوسې حیران شو، مخکې لاړ، خپل سرتېري یې وهڅول او پخپله جګړې ته ننوت. کوچنی شاهزاده هم د هغه تر شا پر اس سپور توره وهله. دې ننداري مسلمانان ولړزول او په ټول وجود کې یې د مېړانې جذبه راویښه کړه، نو د پاچا په دفاع کې یې سخت جنګ وکړ. د جګړې په ګرمۍ کې، په داسې حال کې چې پاچا او مسلمانانو تر وروستي ساه جنګ کاوه خو جګړه لا هم د مغلو په ګټه وه، ناڅاپه د مغلو صفونه ګډوډ شول او د هغوی له شا څخه غږونه پورته شول چې ویل یې: «الله اکبر! الله اکبر! مورږ د خدای سرتېري یو! ای مسلمانانو! له مشرکانو سره وجنګېږئ!»
مسلمانان حیران شول او ځینو داسې ګومان وکړ چې دا به پرښتې وي چې خدای پاک د مسلمانانو مرستې ته رالېږلې دي. نو پر مغلو یې برید وکړ او چیغې یې وهلې: «الله اکبر!» ډېر وخت تېر نه و چې مغل مات شول، خو د تېښتې لاره یې نه لرله، ځکه د بخارا او سمرقند د جنګیالیو د تورو خوراک شول. د بخارا او سمرقند خلک د مغلو له حرکت وروسته ورپسې روان شوي وو او د جګړې په منځ کې یې له شا څخه ورباندې شېبې برید وکړ. په دې توګه مسلمانانو له دواړو خواوو پر مغلو برید وکړ او یو تن یې هم ژوندی پرې نه ښود؛ دواړو ډلو مسلمانانو د مرو په دښته کې چې د مغلو له مړیو ډکه وه، سره وکتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرو په دښته کې لویه بریا ترلاسه شوه او مغل د بخارایي او سمرقندي غازیانو په مټ تیت و پرک شول.

سلطان جلال‌الدین د سمرقند او بخارا له جنګیالیو مننه وکړه او ورته یې وویل: «تاسو په رښتیا د خدای سرتېري یاست. تاسو هغه پرښتې یاست چې خدای له اسمانه د مسلمانانو مرستې ته رالېږلې وئ. زموږ ژوند او بریا ستاسو پوروړې ده.» جلال الدین د هغوی ستاینه وکړه، خلعتونه (انعامونه) یې ورکړل او وړاندیز یې ورته وکړ چې د ده په لښکر کې شامل شي، هغوی هم ومنله.
امیر امر وکړ چې ټول اسیران دې ووژل شي. د چنګیز خان زوی هم په اسیرانو کې و؛ سلطان امر وکړ چې هغه راولي ترڅو په خپل لاس یې ووژني. کله چې یې هغه راوست، محمود راپاڅېد او ویې ویل: «ګرانه اکا! ته به چنګیز خان ووژنې، د چنګیز زوی ستا د توري وړتیا نه لري، نو هغه زما توري ته پرېږده.»
ناستو کسانو د محمود په دې خبره وخندل او جلال‌الدین ورته وویل: «رښتیا وایې، هغه ووژنه خو په دې شرط چې له درېیو ګوزارونو زیات پرې ونه کړې.» محمود مخکې لاړ او د مغلو شاهزاده ته نږدې شو چې په زنځیرونو تړل شوی و. بیا یې خپله توره دوه ځله په هوا کې وڅرخوله او د هغه پر غاړه یې داسې راخوشې کړه چې سر یې پر ځمکه ولوېد. حاضرینو تکبیرونه وویل او د شاهزاده د قوت ستاینه یې وکړه. محمود خپل اکا ته مخ کړ او ویې ویل: «یوازې په یو ګوزار مې ووژاه!»
جلال‌الدین راپاڅېد، هغه یې په غېږ کې ونیو او ویې ویل: «خدای دې تاته برکت درکړي ای مېړنیه!» د دې وېروونکې ماتې او د خپل زوی د وژل کېدو خبر چنګیز خان ته ورسېد؛ هغه سخت غصه شو او پرېکړه یې وکړه چې پخپله جګړې ته ورشي او تر هغه بېرته رانشي ترڅو چې د جلال‌الدین ولیعهد، سړي، ښځې او ماشومان یې د پسونو په څېر نه وي حلال کړي. خو هغه په خپل هېواد کې د ترکي قبایلو سره په اوږدو جګړو بوخت و، نو ځکه یې له جلال‌الدین څخه غچ اخیستل وځنډول.
جلال‌الدین ډاډه و چې یوه ورځ به چنګیز خان د غچ لپاره راځي او دا غچ به ډېر لوی او وېروونکی وي؛ نو ځکه یې باید یوازې د «مرو» په بریا زړه نه وای ښه کړی، بلکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې وېروونکې ورځې ته يې بايد ځان چمتو کړی وای. خو هغه په ماوراءالنهر کې د خپلو جاسوسانو او استازو له لارې پوه شو چې چنګيز خان لږترلږه تر شپږو مياشتو پورې خپلې کورنۍ جګړې نه شي پای ته رسولی.

جلال‌الدين پرېکړه وکړه چې په دې موده کې لازم چمتووالی ونيسي ترڅو د چنګيز خان د لښکرو په وړاندې د ودرېدو وړتيا ولري. هغه وليدل چې هېواد يې ضعيف او کمزوری دی؛ د مغلو د پرله پسې بريدونو، لوټمارۍ، وژنې، وحشت، ويجاړۍ او د خاينو او ظالمو واکمنانو د واکمنۍ له امله په هېواد کې ويجاړي، فقر، قحطي او اقتصادي رکود خپور و. هغه باور درلود چې هېواد يې نه شي کولی هغه ته دومره مال، تجهيزات، اسونه او وسلې ورکړي چې د مغلو د ستر لښکر مخه پرې ونيسي.

هغه ځو ورځې په دې فکر وکړ چې څنګه خپله دا کمزوري له منځه يوسي. له ډېر فکر وروسته هغې پايلې ته ورسېد چې پخوا يې پلار (خوارزمشاه) هم ورته رسېدلی و؛ يعنې په «شام» او «مصر» کې له خلافت او نورو مسلمانو پاچاهانو او اميرانو څخه د مرستې غوښتنه. ځکه هغوی په ناز او نعمت کې وو او قوي مالي سرچينې يې لرلې؛ که هغوی د خپلې شتمنۍ يوه کوچنۍ برخه چې د هغوی پر حال يې هيڅ اغېز نه کاوه، ده ته ورکړې وای، نو ده کولی شول د مسلمانانو د دښمن په وړاندې ودرېږي.

جلال‌الدين دا هېر نه کړل چې پلار يې په دې لاره کې هيڅ پايله ترلاسه نه کړه او هيڅ يو پاچا ورسره مرسته ونه کړه؛ ځينو په ښه انداز ښښنه وغوښته او ځينو خو حتی ځواب هم ور نه کړ. خو ده نه غوښتل بيره وکړي او د وتلو دا يوازينۍ لاره پر ځان وتړي.

هغه د ځان لپاره دا پلمه کوله چې شايد هغوی د صليبيانو په جګړو او کورنيو ستونزو بوخت وو چې د ده د پلار چيغو ته يې غوږ ونه نيوه.

که څه هم په زړه کې پوهېده چې هغوی مرسته نه ورسره کوي او ځان ته (فريب) ورکوي، ځکه هغه څه يې ترې غوښتل چې پلار ته يې هم نه وو ورکړي، خو بله چاره يې نه لرله!

جلال‌الدين په «بغداد» کې خليفه او د «مصر» او «شام» اميرانو ته ليکونه واستول. په ليکونو کې يې د ټولو اسلامي سيمو لپاره د مغلو خطر روښانه کړ او هغه جنايتونه يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته بيان کړل چې هغوی د ده د خلکو په حق کې کړي وو. له هغوی يې وغوښتل چې په جګړه کې مرسته ورسره وکړي ترڅو د نورو اسلامي هېوادونو او مغلو ترمنځ خنډ شي. خو قاصدان خالي لاس بېرته راستانه شول او د ده برخه هم د پلار په څېر وه.

جلال‌الدين سخت په غصه شو او د هغوی له دې مخ اړولو پرېشان شو. نو پرېکړه يې وکړه چې له مغلو وړاندې له همدغو (مسلمانو واکمنانو) سره وجنګېږي، هغوی تنبيه کړي او مالونه يې ضبط کړي ترڅو له مغلو سره پرې جګړه وکړي. هغه مناسبه وبلله چې له «ملک اشرف» څخه پيل وکړي، ځکه هغه ورته توند ځواب ورکړی و او ويلي يې وو: «هغه دومره ناپوه نه دی چې له جلال‌الدين سره مرسته وکړي ترڅو سبا پر ده بريد وکړي؛ د ده لپاره جلال‌الدين او وحشي مغل هيڅ توپير نه لري.»

جلال‌الدين له غصې نږدې و چې وچوي؛ قسم يې وخوړ چې د ملک اشرف پر خاوره به داسې يرغل وکړي چې د هغه دا خبره رښتيا شي چې ګواکې دی او مغل يو شان دي.

جلال‌الدين له خپل لښکر سره د «خلاط» په لور روان شو، هلته يې بريد وکړ، خلک يې ووژل، مالونه يې لوټ کړل او کلي يې ويجاړ کړل. بيا يې پر «حران»، «رها» او نورو ښارونو يرغل وکړ او هغومره قتل او غارت يې وکړ چې بې‌شمېره غنيمتونه يې ترلاسه کړل. هغه داسې کارونه وکړل چې مغلو به کول.

هغه غوښتل همداسې مخکې لاړ شي او د شام ټول ښارونه ويجاړ کړي او تر مصر ځان ورسوي، خو له خپل هېواده ورته ليکونه راورسېدل چې د چنګيز خان له خوځښته يې خبر کړ. نو په چټکۍ بېرته را روان شو ترڅو له خپل اصلي دښمن سره مخ شي. خو ته به وايې چې خدای پاک غوښتل هغه د هغو بې‌ګناه مسلمانانو د وژلو په خاطر مجازات کړي چې هيڅ دښمني يې ورسره نه وه کړې؛ هغه يوازې د خپل هوا او هوس له امله چې سترګې يې ور ړندې کړې وې، د مغلو په څېر جنايتونه کړي وو. کله چې بېرته خپل هېواد ته راستنېده او له «کردستان» څخه تېرېده، د خپلو زړونو د ټوټو، محمود او جهاد د ليدو تلوسه ورسره وه، خو هغوی يې ونه موندل! هغه هر چېرته پسې وګرځېد، خو ته به وايې چې ځمکې تېر کړي وي. د هغوی دواړه ساتونکي، هندي شيخ سلامه او د هغوی مربی سيرون هم ورسره لادرکه شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان او سرتېري يې په هغه ځای کې مېشته شول چېرته چې هغوی (ماشومان) ورک شوي وو. هغه خپل سرتېري د هغوی د لټون لپاره شاوخوا ټولو سيمو ته واستول، خو هېڅ درک يې ونه موندل شو. بله ورځ يې د مربي «سيرون» جسد د دوو غرونو ترمنځ په يوه تنګه لاره کې وموند؛ سينه يې د خنجرونو په ګوزارونو څيرې شوې وه او ماغزه يې پر ډبرو پاشل شوي وو. داسې ښکارېدل چې مجرمانو هغه لومړی په خنجرونو وهلی او بيا يې له غره راغورځولی وي.
جلال‌الدين پوه شو چې شهزادګان له خپلو دوو خدمتګارانو سره تښتول شوي او سيرون يې د مقاومت له امله وژلی دی. هغه خپلو سرتېرو ته امر وکړ چې د دواړو غرونو په شاوخوا کې لټون وکړي او پخپله هم ورسره لاړ، خو هېڅ خبر يې ترلاسه نه کړ. نږدې وه چې جلال‌الدين له غمه مړ شي. هغه له ډوډۍ خوړلو لاس واخيست او پرېکړه يې وکړه چې تر هغو به دا ځای نه پرېږدي چې د هغوی په اړه يې معلومات نه وي ترلاسه کړي.
له بلې خوا، د ده د ځای ناستو له خوا پرله پسې ليکونه ورته رسېدل چې چنګېزخان او لښکرې يې له سيند څخه تېرې شوي، پر «بخارا» يې بريد کړی، هغه يې وران کړ او د بخارا د خلکو د هغې اتلولۍ غچ يې په خورا بد ډول ترې اخيستی چې د «مرو» په جګړه کې يې د مغولو په لښکر له شا بريد کړی و. اوس هغوی د «سمرقند» په لور روان دي ترڅو هلته هم ورته ناورين رامنځته کړي.
خو جلال‌الدين د محمود او جهاد په غم کې ډوب و. کله به يې د ليکونو ځواب نه ورکاوه او کله به يې د لارې د نږدېوالي وعده ورکوله. که به کوم ملګري د ژر وتلو نصيحت ورته وکړ، هغه به ورباندې غصه شو او چغې به يې کړې: «ای خاين! پر تا افسوس ای خاينه! ايا ته ما ته وايې چې خپل اولادونه پرېږدم؟ مخکې له دې چې سر دې له تن څخه جلا کړم، زما له سترګو پناه شه!»
د جلال‌الدين خوی بدل شوی او ډېر تندخويه شوی و. هغه په داسې يوې سرګردانۍ او اندېښنې اخته و چې هېڅوک ورته نه شو نږدې کېدای او خلکو به په ډېر احتياط ورسره خبرې کولې. غم او غصې دومره فشار ورباندې راوړ چې شرابو ته يې مخه کړه او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوامداره توګه یې څښل، تر دې چې روږدی شو او تل به مست و.
هغه به شپه او ورځ چغې وهلې: «محموده! جهاده! چېرته لاړلئ؟ څنګه مو زه یوازې پرېښودم؟ ما هم له ځان سره بوځئ یا بېرته راشئ... ای غلو! ستاسو زړه څنګه پر جهاد او محمود سخت شو؟ څنګه مو اجازه ځان ته ورکړه چې هغوی له ما غلا کړئ چې ان یوه شېبه هم بې له ما ژوند نه شي کولای؟ زما سر واخلئ، هغوی خو یوازې دوه بېګناه ماشومان دي! جلال‌الدین بن خوارزمشاه، د هند، ایران، خراسان او ماوراءالنهر پاچا بوځئ او هر څه چې ورسره کوئ ویې کړئ؛ ویې وژنئ، شکنجه یې کړئ، په دار یې کړئ، ویې سوځوئ یا یې چنګېزخان ته لاس تړلی واستوئ. که مال غواړئ، هغوی راولېږئ او زه درسره د خدای لوظ کوم چې کورونه به مو له سرو زرو، سپینو زرو او جواهراتو ډک کړم. که غواړئ له پاچاهۍ تېرېږم. ای دښمنانو! ای دوستانو! هو، که زما دوه بچیان بېرته راولېږئ، زما دوستان به شئ. پر ما رحم وکړئ! ایا نه پوهېږئ زه څوک یم؟ زه یو بدبخته او بېچاره یم! زه یوازې او فراري یم! د پلار پاچاهي مې لاړه او هغه له غمه په جزیره کې مړ شو. مغولو مې وروڼه او کاکاګان راڅخه حلال کړل، زما انا او عمه‌ګانې یې وینځې کړې. هو، زما انا «ترکان خاتون» د پاچاهانو لور او د پاچاهانو مور وه

کله به چې شپه شوه، هغه به بې کچې شراب څښلو، چیغې به یې وهلې، ناسمې او بې مانا خبرې به یې کولې او عجیبه حرکتونه به ترې سرته رسېدل؛ تر هغه چې سر به یې له مستۍ درون شو، خمار به پرې غلبه وکړه او پر خپل تخت به پریووت. هغه به تر سهاره پورې هذیان (بې‌سده خبرې) ویل او کسانو به یې اورېدل چې هغه له ځانه پوښتنې کوي او پخپله ځواب ورکوي، ځان ملامتوي او بیا ښځنه غواړي. هغوی واورېدل چې یوې شپې یې ویل:
«ای بخارایي سړیه! ای بخارایي مسلمانه! ته داسې ښکارې لکه د خدای د کور (بیت الله) حاجي چې یې، یوه شېبه ودرېږه چې برکت درنه ترلاسه کړم.»
— «ته داسې سړی یې چې ډېر بد او ناوړه کارونه دې کړي دي، زه وېرېږم چې ستا په وړاندې د درېدو په وخت کې د خدای (ج) له لوري راباندې عذاب نازل نه شي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ــــ «بلکې زه يو درملوتی، بېچاره او مصيبت ځپلی سړی يم؛ د پلار پاچاهي مې له لاسه ووته او هغه له غمه په يوه ټاپو کې مړ شو، مغلو مې ورونه او اکاګان په تورو ووژل او زما نيا يې وينځه کړه...»

ــــ «بس ده، اوس پوه شوم چې څه غواړې ووايې.»

ــــ «ای نېک او صالح واکمنه! وينم چې ژاړې، څه شي وژړولې؟ آيا ته هم زما په څېر مصيبت ځپلی يې؟»

ــــ «نه، بلکې زه ستا په حال ژاړم...»

ــــ «زما په حال؟! نو ته له ما سره مينه لرې...»

ــــ «هو، زه له تا سره مينه لرم ای جلاله!»

ــــ «ای جلاله! زما ارواښاد پلار به تل همدا رنګه غږ راباندې کاوه. اجازه راکړه مخ دې سم وګورم. ته کټ مټ زما پلار «خوارزمشاه» ته ورته يې.»

ــــ «زه خوارزمشاه يم ای جلاله!»

ــــ «نو ته په خپله زما پلار يې... پلاره! پلاره!»

ــــ «ما ته مه نږدې کېږه، هلته پر خپل ځای پاتې شه!»

ــــ «ولې ګرانه پلاره؟»

ــــ «زه دې پلار نه يم!»

ــــ «زما پلار نه يې؟! خو تا همدا اوس ونه ويل چې خوارزمشاه يې؟»

ــــ «هو، زه خوارزمشاه يم، زه محمد بن تکش يم.»

ــــ «نو بيا خو زما پلار يې؟ ايا ته له ما څخه کرکه لرې؟»

ــــ «زه د خدای په وړاندې ستا له عملونو بېزاره يم او که مې شوای کولی، له تا به مې هم بېزاري اعلانوله. آيا ته له مشرکو مغلو سره له جهاد څخه وروسته بېرته راوګرځېدې او له مسلمانانو سره دې جګړه وکړه او د هغوی وينې دې پر ځمکه توېې کړې؟»

ــــ «زما موخه د هغو پاچاهانو ادب کول وو چې له مغلو سره په جهاد کې مې ترې مرسته وغوښته خو هغوی زه ناهيلی کړم، کټ مټ لکه تا چې ترې مرسته وغوښتله او هغوی ناهيلی کړې.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ــــ «ښه، اوس چې ته ادعا کوې، ایا هغه پاچاهان دې ونیول؟ که دې پر هغو مؤمنو رعیتونو لاس کېښود چې په خپلو هېوادونو کې په امن او ارامۍ کې اوسېدل؟ سرې دې یې ووژل، مالونه دې یې لوټ کړل، کورونه او پټي دې یې ویجاړ کړل او تر ټولو بد دا چې د خدای په وړاندې دې د هغوی ښځې وینځې او ماشومان مریان کړل... ایا ته خوښ یې چې همداسې کار ستا له ښځو او اولادونو سره وشي؟»

ــــ «ای افسوس! همدا بلا زما پر اولادونو هم راغله... محمود او جهاد رانه وتښتول شول، ارمان پر محمود او جهاد!»

ــــ «دا یو پوره جزا ده، بې له کوم کمي او زیاتي! په یاد لره چې تا څومره ماشومان له خپلو مېندو او پلرونو جلا کړل چې هغوی ته تر خپلو اولادونو ګران وو.»

ــــ «آه پر محمود او جهاد! هغوی څه ګناه کړې وه چې زما د ګناهونو سزا ګالي؟»

ــــ «پر هغوی اوښکې مه تویوه، همدا ورته غوره وه چې د خدای له لارې ستا له انحراف وروسته له تا جلا شي.»

ــــ «خو زه له هغوی سره مینه لرم او د هغوی د لیرېوالي طاقت نه لرم.»

ــــ «ستا مینه د هغوی په هیڅ درد نه لګېږي او له تا وروسته هغوی ته هیڅ زیان هم نه رسوي؛ نو خپل وخت د هغوی په لټون کې مه ضایع کوه، ځکه ته به هغوی بیا هیڅکله ونه ومومې.»

ــــ «زه به هغوی هیڅکله ونه وینم! نه، هیڅکله نه، زه به هغوی وینم... زه به پسې ګرځم او پیدا کوم به یې... له ما لیرې شه... نه، بېرته راشه، ای نېک بخارایي سړیه! بېرته راشه... حج ته لاړ شه، خپل رب ته زما لپاره دعا وکړه، شاید زما ګناهونه وبښي... محموده! جهاده!»

ورځې په جلال‌الدین تیریدې او حال یې ورځ تر بلې خرابېده، تر دې چې ملګري یې د هغه له رغېدو ناهیلي شول او د هغه د عجیبه چلند او لېونتوب په وړاندې یې د صبر کاسه ډکه شوه. په همدې حال کې، د چنګیز خان د پرمختګ او یو په بل پسې د ښارونو د نیولو، وژلو، لوټلو او ویجاړولو تازه خبرونه ورته رسېدل، تر دې چې مغول «تبریز» ته ورسېدل. د هغوی لپاره دا ډېره سخته وه چې د داسې یو بې‌سده سلطان په وړاندې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جوړېدو هیله یې نه وه، لاس تر زنې کښېني او انتظار وباسي چې مغول راشي او هغوی له خاورو سره خاورې کړي. نو ځکه، هغوی په پټه سلطان پرېښود او له خپلو بخارایي او سمرقندي مجاهدینو وروڼو سره یوځای شول؛ هغوی چې پخوا د مسلمانو وروڼو په وړاندې د جلال‌الدین د جګړې پر مهال له هغه جلا شوي وو، یو کس یې خپل امیر ټاکلی و او د تبریز او دیار بکر ترمنځ یې د مغولو له مخکښو لښکرو سره سختې مبارزې کړې وې او هغوی ته یې ماتې ورکړې وه.

کله چې دا خبر خپور شو چې چنګیز خان د سختې ناروغۍ له امله او په دې وېره چې په پردۍ خاوره کې مړ نشي، خپل هېواد ته بېرته ستون شوی، د مجاهدینو د بریا هیله نوره هم زیاته شوه. چنګیز خان ته د خپل ستر دښمن (جلال‌الدین) د بد حال خبرونه رسېدلي وو، نو ځکه یې د لښکر په مشرۍ کې خپل شتون او په پردیسۍ کې ناروغي د هغه د ماتولو لپاره اړینه ونه بلله. خو له تګ وړاندې یې کلک امر وکړ چې د بریا په صورت کې باید جلال‌الدین ونه وژل شي؛ هغه امر وکړ چې هر ډول وي هغه باید ژوندی ونیول شي ترڅو چنګیز پخپله هغه محاکمه کړي او خپل غچ ترې واخلي.

ډېر وخت تېر نه و چې مغول ډله ډله د یو ویجاړونکي سېلاب په څېر په حرکت راغلل او هر لوري ته خپاره شول. مسلمانان پوه شول چې د هغوی د مخنیوي ځواک نه لري، خو څرنګه چې یې د حق په لاره کې د مړینې تړون کړی و، د دښمن په وړاندې د یو کلک دېوال په څېر ودرېدل، تر دې چې دښمن د هغو اتلو مجاهدینو د ټوټه ټوټه جسدونو له پاسه تېرېدو پرته یو ګام هم مخکې نه شو اخیستی.

کله چې دا کلک سد مات شو، د مغولو د برید توپان هرې خواته خپور شو، تر دې چې د هغوی او د جلال‌الدین د اوسېدو ځای ترمنځ یوازې څو میله فاصله پاتې وه. هغوی د باد په څېر چټک هلته ورسېدل، ځکه هغوی په جاسوسۍ او د دښمن د احوالو په معلومولو کې بې‌ساري مهارت درلود.

د جلال‌الدین یوازې څو محدود کسان ورسره پاتې وو. په داسې حال کې د خپل ستر سلطان پرېښودل ورته ګران وو، نو غوره یې وګڼله چې هر ډول وي د هغه دا حال وزغمي او تر پایه ورسره پاتې شي. کله چې مغول راورسېدل، هغوی د خپل امیر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دفاع لپاره چمتو شول، یو څه اوبه یې د هغه پر سر واچولې، هغه یې پر آس سپور کړ او په تېښته یې وژغوره.

په دې وخت کې جلال‌الدین په هوش راغی او په خطر پوه شو. هغه د «آمد» ښار په لور لاړ خو هلته یې پرېنښود. د دښمن یوې ډلې هغه کلابند کړ؛ که هغوی غوښتل په اسانۍ یې وژلی شو، خو موخه یې د هغه ژوندي نیول وو. سلطان دفاع وکړه او ځینې یې ووژل، د هغه ځانګړي ساتونکي هم مخکې شول او دښمن یې په ځان بوخت کړ ترڅو سلطان وتښتي.

مغولي سپرو ورپسې منډې کړې، خو هغه په اس‌سوارۍ کې بې‌سارى و او ویې شو کولی چې هغوی تر شا پرېږدي. هغه «میافارقین» ته نږدې شو او غوښتل یې د هغه ځای له پاچا څخه پناه وغواړي. یو کلي ته ننووت، خو دښمن یې لا هم په تعقیب کې و؛ نو سترګو په رپ کې له هغه ځایه ورک شو او یو غره ته پورته شو چې هلته د کردانو یوه قبیله اوسېدله چې د لارې نیولو او غلو شهرت یې درلود. امیر یوه ته پناه ورووړه او ورته یې وویل: «زه سلطان جلال‌الدین یم، ما ته پناه راکړه او زما ځای له دښمنه پټ وساته، په بدل کې به زه تاته پاچاهي درکړم.»

کرد سړي هغه خپل کور ته بوت او خپلې مېرمنې ته یې امر وکړ چې د هغه خدمت وکړي. په دې منځ کې، یو بل کرد سړی چې جلال‌الدین پرې ظلم کړی و، هغه یې وپېژاند او ورپسې شو. هغه پوه شو چې سلطان د کوم کور دننه دی. انتظار یې وکړ چې د کور خاوند بهر ووځي. کله چې خاوند د یو ضرورت لپاره بهر لاړ، هغه مظلوم کرد چې د غچ په لټه کې و، له نیزې سره کور ته ننوت او ویې ویل: «ولې دا خوارزمی نه وژنئ؟»

د کور مېرمنې وویل: «دا ناممکنه ده، زما مېړه هغه ته پناه ورکړې ده.»

کرد سړي وویل: «دې سړي ته پناه نشته! دا هغه سلطان دی چې زما ورور یې، چې تر ده ډېر غوره و، په "خلاط" کې وژلی دی.»

جلال‌الدین ډېر زړور و، هغه حتی یوه خبره هم ونه کړه. کله چې کرد سړي خپله خبره پای ته ورسوله، خپله نیزه یې په ټول قوت سره د سلطان په لور ورګوزار کړه. سلطان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترې ځان غړوند کړ او نیزه تر شا په دېوال کې ننوته. جلال‌الدین په چټکۍ نیزه له دېواله راویستله او ورته یې وویل: «اوس دې ستا ورور ته لېږم!»
کرد سړی پوه شو چې وژل کېږي، نو ویې ویل: «غواړې ما هم د خپل ورور په څېر ووژنې؟ ما لا وړاندې ستا د بچیانو په تښتولو سره خپل غچ درنه اخیستی دی!»

د دې خبر اورېدل د جلال‌الدین لپاره د نېزې له ګوزارونو هم ډېر دردناک وو؛ د هغه ټول وجود وېرکېد او خپل انډول یې له لاسه ورکړ. کرد سړی د سلطان د حېرانتیا، رډو سترګو او په لاس کې یې د نېزې لړزېدو ته هک‌حریان پاتې شو. وېرې اخیستی و او هرې شېبې ته په تمه و چې نېزه به یې زړه ور وڅیري. خو کله چې یې د سلطان غمجن غږ واورېد چې ویل یې: «له هغوی سره دې څه وکړل؟»، نو باور یې شو چې سلطان لا هم ژوندی دی. کرد سړي، چې لږ وېره یې کمه شوې وه، وویل: «هغه دواړه زما په منګولو کې دي او تر هغه چې امان رانه‌کړې، هغوی تاته نه سپارم.»
جلال‌الدین، په داسې حال کې چې مخ یې له خوشحالۍ ځلېده، وویل: «ما امان درکړ.»
کرد وویل: «تر څو چې دې نېزه له لاسه نه وي غورځولې، ستا پر خبره باور نه کوم.»
جلال‌الدین د نېزې د غورځولو په وخت کې وویل: «لاړ شه او هغوی دواړه ماته راوړه، زه به هر وخت چې وتوانېدم، تاته انعام درکړم.»
کرد سړی د دروازې په لور لاړ؛ هغه هره شېبه تمه لرله چې نېزه به یې پر شا ولګېږي. کله چې له کوره بهر شو او ځان یې د جلال‌الدین له برید څخه خوندي وباله، په لوړ غږ یې وویل: «ای بې‌چاره! له منګولو دې وتښتېدم، ما ستا دواړه ماشومان د شام پر مریي پلورونکو (برده‌فروشانو) پلورلي دي، نو هغوی به هیڅکله تاته بېرته رانشي!»
کرد سړي غوښتل چې وتښتي، خو سلطان یې ولید چې د هغه چا په څېر چې څوک یې راوڅرخوي، تلی تلی کېده، تر دې چې پر اړخ راولوېد او ویې ویل: «لا حول ولا قوة إلا بالله! محمود او جهاد د مریانو په څېر وپلورل شول!»
کرد سړی بېرته راوګرځېد، نېزه یې راواخیسته او د جلال‌الدین په تخرګ (اړخ) کې یې ننوېسته؛ نېزه یې د پښتیو په منځ کې بنده شوه. جلال‌الدین د کرد سړي په وړاندې هیڅ مقاومت ونه کړ، بلکې تسلیم شو او ویې ویل: «دا غوښه دې درته مبارک وي ای کرد

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړیه! ته د هغه سړي سیال شولې چې چنګیز خان یې سیال نه شو! ما ووژنه او له دې ژونده مې خلاص کړه چې له محمود او جهاد وروسته پکې هیڅ خیر او برکت نشته.»

کرد سړي غوښتل نېزه له پښتیو وباسي خو ویې نه شو کړای؛ جلال‌الدین ورسره مرسته وکړه او ویې ویل: «ژر کوه ما ووژنه، تبریکي درته وایم.»

کرد سړي نېزه د جلال‌الدین په سینه کې دومره په زور ښخه کړه چې څوکه یې ځمکې ته ورسېده او ویې ویل: «اوس مې له ژونده بې‌غمه کړې.»

د جلال‌الدین له سترګو اوښکې رواني شوې، د دروازې په لور یې وکتل، ته به وایې چې په وړاندې یې کوم سیوریویني، تر دې چې روح یې له بدنه ووت. هغه په دوامداره توګه ویل: «ای نېک بخارایي! ای بخارایي حاجي! خپل رب ته زما لپاره دعا وکړه، شاید زما ګناهونه وبښي او له خطاګانو مې تېر شي!»

پنځم فصل:

جلال‌الدین په داسې حال کې له نړۍ رخصت شو چې د محمود او جهاد په اړه نور په هیڅ نه پوهېدو، یوازې دا ورته معلومه وه چې هغوی تښتول شوي او د شام پر یوه مریي پلورونکي پلورل شوي دي؛ خو دا چې څنګه وتښتول شول او وروسته ورباندې څه تېر شول، تر ابده ورته د یوه نه سپړل کېدونکي راز په څېر پاتې شول.

د هغوی د ورکېدو کیسه داسې وه چې سلطان جلال‌الدین له حده زیات له ښکار سره مینه لرله. کله به داسې کېدل چې د جنګ او مبارزې لپاره د سفر په اوږدو کې به د هوسیو یا ځنګلي خرو کومه ډله له څنګ تېره شوه، نو ده به خپل لښکر پرېښود او په هغوی پسې به روان شو، تر هغو به نه راګرځېد ترڅو چې به یې یو نه و ښکار کړی. بیا به یې خپلو څو کسانو ته امر وکړ چې ښکار را واخلي. هر کله به چې د دربار نږدې کسانو نصیحت ورته کاوه او له هغو خطرونو به یې خبراوه چې ده او لښکر ته یې لرل، نو ده به وعده ورسره کوله چې بیا به دا کار نه کوي؛ خو لږ وخت به نه و تېر چې سترګې به یې پر بل ښکار ولګېدې او پسې به روان شو. خپلو نږدې کسانو ته به یې ویل چې دی نشي کولای ښکار خوشې کړي. د سلطان دې عادت ورو ورو پر خورني (خورزاده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې هم اغېز وکړ، ځکه کله به چې جلال‌الدین په «هند» کې ښکار ته تلو، هغه به هم ورسره ملګری و او ډېر ځله به داسې کېدل چې محمود له «سیرون» سره یوځای د صحرايي سويانو ښکار ته تلو.
کله چې جلال‌الدین د «ملک اشرف» پر خاوره له برید څخه وزګار شو او ويې غوښتل چې په چټکۍ خپل هېواد ته ستون شي ترڅو له چنګیز خان سره مخامخ شي، د دې کار بېړې هم هغه له ښکار څخه ونه ګرځاوه. د لارې په پیل کې له یوې هوسۍ سره مخ شو، په هوسۍ پسې لاړ او شاوخوا یو ساعت يې خپل سرتېري پر خپل حال پرېښودل. هغوی هم انتظار ورته وکړ ترڅو چې بېرته راغی.
د «خلاط» یوې ډلې خلکو ته هغه څه ډېر سخت او دردوونکي وو چې جلال‌الدین يې د کورنیو، ماشومانو او ښتمنیو په حق کې کړي وو. نو په خپلو کې يې عهد او پیمان وکړ چې په هر ډول وي هغه به وژني، که څه هم دا کار د هغوی د ژوند په بیه تمام شي. کله چې د هغه له سفر څخه خبر شول، د سرتېرو په پل پسې روان شول او تعقیب يې کاوه.
هغوی د داسې فرصت په تمه وو چې سلطان له لښکره جلا شي یا يې ساتونکي غافل شي ترڅو برید ورباندې وکړي؛ خو کله چې يې د هغه له وژلو نا‌امیده شول، پرېکړه يې وکړه چې دوه ماشومان يې وتښتوي. هغوی د سلطان جلال‌الدین ماشومان لیدلي وو چې پر آسونو سپاره دلته او هلته ګرځېدل او په یو ځای کې نه پاتې کېدل، بلکې هره شېبه به د لښکر په یوه څنډه کې وو؛ کله به يې له سلطان سره خبرې کولې، کله به د لښکر پای ته تلل او ننداره به يې کوله یا به يې له ځینو سپاهیانو سره خبرې کولې. کله نا کله به له لښکره وروسته پاتې شول او چې کله به لرې لرې شول، نو پر آسونو به يې یو له بل سره سیالي کوله چې کوم یو ژر لښکر ته رسېږي.
محمود طبعاً په سیالۍ کې له خپل ملګري (جهاد) څخه تکړه و، خو د هغه زړه يې نه ماتاوه او کله کله به يې د هغه د خوشالۍ لپاره په قصدي ډول اجازه ورکوله چې هغه سیالۍ ترې وګټي او ترې مخکې شي. په هر حالت کې «شیخ سلامه هندي» او «سیرون» له هغوی سره وو، پام يې ورته کاوه او یوه شېبه يې هم یوازې نه پرېښودل. دې چارې سلطان جلال‌الدین له هغوی څخه ډاډه کړی و او هیڅ اندېښنه يې نه ورته لرله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی د لښکر په پای کې روان وو چې سترګې يې پر يوې صحرايي سوې ولګېدې چې د غره په لمن کې په وابښو کې ګرځېده. محمود د هغې د نيولو لپاره لاړ، جهاد هم ورپسې روان شو او دوه ساتونکي هم ورپسې لاړل ترڅو هغوی بېرته راولي، تر دې چې ټول د غره په پېچومي کې ورک شول. د لښکر هيڅ غړي ورپسې ونه کتل، ځکه پوهېدل چې دوه ساتونکي له شهزادګانو سره دي او ټولو ته دا يو عادي کار ښکارېده چې شهزادګان به جلا کېږي او لږ وروسته به بېرته راګرځي.
خو هغه څه چې د لښکر هيڅ يو غړی پرې خبر نه و، دا و چې اووه تنه کردان په لږ فاصله کې ورپسې وو او د ونو او غونډيو شاته پټ پټ روان وو. هغوی په ډېر هوښياری داسې روان وو چې هر څه يې ليدل خو چا هغوی نه ليدل. هغوی محمود وليد چې د سوې په لټه کې د غره يوې څنډې ته لاړ او جهاد او دوه ساتونکي هم ورپسې شول. نو فرصت يې غنيمت وګاڼه، په غره يې دوره وواهله او له يوې ډبريني لارې راکښته شول او ناڅاپه يې هغوی محاصره کړل. يوه يې په چټکۍ محمود را ونيو، له آس څخه يې راکښته کړ او خوله يې ور وتړله؛ دويم يې جهاد ونيوله او ورته کار يې ورسره وکړ. نورو يې شيخ سلامه او سيرون وګواښل چې که چيغې ووهي يا د تېښتې هڅه وکړي، دوی او دواړه شهزادګان به ووژني.

سيرون وغوښتل چې د مرستې لپاره چغې کړي، خو شيخ سلامه ورته اشاره وکړه چې غلی شي او هر څه چې هغوی (تښتوونکي) وايي، اطاعت يې وکړي. نو هغوی دواړه د دوو شهزادګانو د ژوند د ژغورلو لپاره په ناچارۍ تسليم شول او دعاګانې يې کولې چې د لښکر ځيني کسان يې د پيدا کولو لپاره راشي.
خو هغو سنګدلو (تښتوونکو) دا خبره هېره نه کړه او هڅه يې وکړه چې مخکې له دې چې څوک خبر شي، له خپلو اسيرانو سره په چټکۍ وتښتي. نو دوو کسانو يې هغه دوه تنکي ځوانان تر شا پر آسونو سپاره کړل او په چټکۍ سره د ډبريني لارې په لور روان شول. نور هم په داسې حال کې چې سرې تورې يې په لاس کې وې او نور دوه اسيران ورسره وو، ورپسې روان شول ترڅو د بل غره لمنې ته ورسېدل. دلته سيرون هڅه وکړه چې د هغوی له منګولو وتښتي، خو يو تن يې په چټکۍ سره په نېزه د هغه پر زړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې ګوزار وکړ چې په خپل ځای يې وچ کړ. هغوی هغه پورته کړ او د غره بنې لور ته له يوه ژور ځوړند ځايه يې لاندې وغورځاوه. له هغه وروسته يې د هغه د آس مهار واخيست او د غره په پېچومو او تنګو او خطرناکو درو کې روان شول.

په دې غره کې د بدذاته او هوښيار کردانو يوه قبيله اوسېدله چې کار يې پر قافلو بريد او غارت و. هغوی به مسافر وژل او ښځې او ماشومان به يې اسيران کول، بيا به يې پر هغو مريي پلورونکو پلورل چې د دې مريانو د اخيستلو لپاره به راتلل. مريي پلورونکو به دا مريي د عراق، مصر او شام بازارونو ته وړل.

محمود او جهاد لا يوازې څو ورځې په هغه غره کې وو چې يو مريي پلورونکی غره ته راغی. غلو هم د هغوی د نومونو له بدلولو وروسته، هغوی سوداګر ته وښودل. سوداګر دواړه شهزادګان خوښ کړل او په سل ديناره يې واخيستل. خو کله يې چې شيخ سلامه سوداګر ته وښود، تجار د هغه له اخيستلو ډډه وکړه او ويې ويل: «زه به دا مړژواندی بوډا څه کړم؟» شيخ سلامه د سوداګر له دې خبرې ډېر خفه شو، ځکه ده غوښتل چې د يو څه وخت لپاره نور هم له شهزادګانو سره پاتې شي، ښايي هغوی ورته اړتيا ولري، ترڅو چې د داسې سخت او ستونزمن ژوند سره عادت شي چې د هغوی له پخواني ژوند سره يې بشپړ توپير درلود. کله چې سوداګر د هغه له اخيستلو انکار وکړ، هغه ډېر نااميده او غمجن شو؛ خو بالاخره يې خپل زړه ته داسې تسلي ورکړه چې که اوس هم ورسره وي، نو په بازار کې به خو خامخا سره جلا کېږي، نو هغوی يې خدای ته وسپارل.

خو ده وغوښتل چې هغوی ته څو نصيحتونه وکړي، شايد په دې نوي ژوند کې يې په درد وخوري. له همدې امله يې له پلورونکو هيله او زاري وکړه چې اجازه ورکړي يو څو شېبې له هغوی سره يوازې خبرې وکړي او نصيحت ورته وکړي. هغوی هم اجازه ورکړه. يو لامل چې هغوی دا غوښتنه ومنله دا و چې محمود ډېر په عذاب و او تل به يې شکايت کاوه او تښتوونکو ته به يې بد رد ويل. ده به تل ويل چې دی د سلطان جلال‌الدين خوريی (خورزاده) دی او جهاد د سلطان لور ده، او هر څوک چې هغوی وپلوري يا يې واخلي، له سلطان سره به يې کار وي. هر غل به چې ورنږدې کېده، ده به

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لغتو او سوکانو واهه او هغوی به هم په خوب کې دی واهه ترڅو غلی شي. جهاد به هم تل ژړل، یوه شپېه یې هم اوښکې نه وچېدې او ډوډۍ یې نه خوړله، تر دې چې ډېره کمزورې شوه، مخ یې ژیړ شو او ژوند یې له خطر سره مخ شو. شیخ غلو ته وویل چې که لږ وخت ورسره یوازې خبرې وکړي، نصیحت به ورته وکړي چې دا تندوالی او تاوتریخوالی پرېږدي او له ژړا او نافرمانۍ لاس واخلي؛ دا کار به د شهزادګانو او سوداګر دواړو په ګټه وي. ده دا خبرې په ډېر حکمت او وقار سره وکړې، هغوی هم د ده خبرو ته غوږ ونیو او وړاندیز یې ومانه.

کله چې ورسره یوازې شو، په داسې غږ چې له نرمۍ، زړه سواندۍ او محبت ډک و او په کې د غم او سختۍ نښې وې، ویې ویل: «زما ګرانو شهزادګانو! ومو لیدل چې څنګه په مصیبت کې راګیر شوو، باید د دې بلا او مصیبت په وړاندې صبر وکړو ترڅو خدای پاک یو لاره راوباسي. انشاءالله ډېر ژر به دا ستونزه حل شي. تاسو کم عمره یاست او لا نازک یاست، خو له دې سره سره خدای پاک تاسو ته داسې هوښیاري او ذکاوت درکړی چې له ډېرو مشرانو څخه مخکې یاست. تاسو د باچا اولادونه یاست، نو باید د باچاهانو په څېر صبر ولرئ. بې‌صبري او بې‌قراري هیڅ درد نه دوا کوي، بلکې ستاسو سختي او مشقت نور هم زیاتوي او ښایي په داسې ناروغۍ مو اخته کړي چې پایله یې مرګ وي. دا به زما د بادار سلطان جلال‌الدین لپاره ډېره ناګواره وي کله چې مغولو سره له جګړې وزګار شي، ځکه هغه به تاسو پسې ګرځي او تاسو به پیدا نشي کړی.

ای زما ګرانو ماشومانو! دې سړي تښتوونکو تاسو تښتولي یاست او پر دې مریي پلورونکي یې پلورلي یاست. دا ستاسو په ګټه ده چې تر څو چې له ده سره یاست، روغ او جوړ اوسئ ترڅو تاسو په ښه بیه وپلوري. نو د هغه خبرو ته غوږ ونیسئ او اطاعت یې وکړئ ترڅو هغه هم له تاسو سره ښه چلند وکړي. هغه مه مجبوروئ چې تاسو ته بد رد ووایي یا مو سپکاوی وکړي. هغه ستاسو په ارزښت پوهېږي او ستاسو له قیمتي وجود څخه هم خبر دی؛ هغه به خامخا تاسو په ډېره لوړه بیه وپلوري. تاسو به له امیرانو، بډایه خلکو هم لوړ وپلوري داسې چې له باچاهانو او خلیفه ګانو پرته بل څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

مو وانه اخلي. تاسو به د هغوی په مانیو کې هوسا ژوند ولرئ ترڅو چې دا وړوکی امتحان پای ته ورسېږي. انشاءالله زما بادار سلطان جلال‌الدین به پر مغولو بریالی شي او زه به ستاسو د حال په اړه هغه ته لیک ولیکم. هغه به د نړۍ په هر کونج کې ستاسو پسې کسان واستوي او تاسو به بېرته ورته ورشئ او خوشاله به شئ. خو د دې لپاره چې هغه تاسو په اسانۍ پیدا کړي، باید زما خبرو ته غوږ ونیسئ: په هیڅ صورت هیچا ته مه وایئ چې تاسو د سلطان جلال‌الدین اولادونه یاست. دا حقیقت له هر چا پټ وساتئ، ځکه دا خبره به تاسو ته داسې ستونزې جوړې کړي چې تاسو ورته هیڅ اړتیا نه لرئ...»

«...خو که دا راز تر مناسب وخته پټ پاتې شي، تاسو به په اسانۍ وکولای شئ چې هغه (سلطان) خپل ځای ته راوغواړئ. د خدای شکر دی چې دې غلو ستاسو د نومونو په بدلولو زموږ کار اسانه کړی دی؛ نو تاسو دواړه باید دا نوي نومونه وکاروئ او له دې کاره هیڅ مه خفه کېږئ، ځکه دا نومونه یوازې د لنډ وخت لپاره دي ترڅو دا سختې ورځې تېرې شي. هغه ورځ به راشي چې د "قطز" نوم به مړ وي او د "گلنار" په نوم خدمتگاره به وجود نه لري، او یو ځل بیا به شهزاده محمود بن ممدود او شهزاده جهاد (د سلطان جلال‌الدین لور) په "غزني" کې د سلطان ماڼۍ ته ستانه شي، ترڅو زما د بادار سلطان جلال‌الدین له اوږده عمر وروسته د خوارزمشاهي کورنۍ سلطنت په میراث یوسي.

خو زما باداره، محموده! ایا د هغه ستورپوه زېری دې په یاد دی چې تاته یې د یوې لویې پاچاهۍ بشارت درکړی و؟ هغه ویلي وو چې ته به مغولو ته سخته او بېښنونکې ماتې ورکوې.» شیخ یوه شېبه غلی شو، لکه د شهزاده تایید ته چې په تمه وي.

محمود وویل: «هو، هغه مې په یاد دی، خو نن سبا نور پرې باور نه لرم.»

شیخ وویل: «زما باداره! داسې مه وایه، ځکه ته به بالاخره پاچا کېږې او مغولو ته به ماتې ورکوې، زما بادار (سلطان) په دې کې هیڅ شک نه لري.»

محمود وویل: «داسې نه ده او نه به داسې وشي چې یو مریي دې سلطان شي. زه نه غواړم پاچا شم، یوازې دا راته بس ده چې زه او جهاد خپل ماما ته ستانه شو او مغولو ته ماتې ورکړم.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيخ وويل: «د حضرت يوسف (ع) کيسه در په ياد کړه چې څنګه په ډېره ټيټه بيه د مصر پر عزيز وپلورل شو، خو ډېر وخت نه و تېر شوی چې د مصر سلطنت ته ورسېد. زما زړه وايي چې ستا برخليک به هم د يوسف په څېر وي؛ په دې توپير چې يوسف د نبوت له کورنۍ و او ته د اميرانو او پاچاهانو له کورنۍ يې. کاشکې زه ژوندی وای چې تاسو مې د دې هېواد په واکمنۍ کې ليدلي وای، خو زه يو زوړ سړی يم او ګومان نه کوم چې عمر مې دومره وفا وکړي چې هغه د خوښۍ او خوشحالي دوران وګورم.»

جهاد د شيخ خبرو ته په پوره پام غوږ نيولی و او پرله پسې يې خپلې اوښکې پاکولې. هغه د شيخ د خبرو په رښتينولۍ ډاډه شوه، کله چې د شيخ خبرې تمامې شوې، هغې ورته وويل: «ته به له موږ سره يې، ته به تل زموږ په څنګ کې يې او يوه شېبه به مو هم نه پرېږدې.»

شيخ وويل: «ای زما کوچنۍ شهزادګۍ! خدای دې ستا دا خبره قبوله کړي. خو زه به همدلته پاتې شم، ځکه سوداګر زما د زړښت له امله زما په اخيستلو راضي نه شو. مګر زه به انشاءالله ډېر ژر تاسو د سلطان جلال‌الدين په وړاندې وګورم او له هغه وروسته به تر مړينې ستاسو تر څنګ يم. ښايي زما دلته پاتې کېدل زموږ په ګټه وي، ځکه په دې ډول زه خپل هېواد ته نږدې يم او هغه ته به ستاسو په اړه ليک واستوم او هغه به ډاډه کړم چې تاسو ژوندي ياست.»

شيخ احساس کړه چې وخت يې پوره شوی او بايد دا دوه نوي ځوانان پرېږدي ترڅو د غلو غوسه را ونه پاريږي. نو يو ځل بيا يې خپلې ټولې خبرې په لنډيز ورته تکرار کړې چې په ذهن کې يې پاتې شي؛ ټينګار يې وکړ چې په هيڅ ډول څوک له خپل حقيقته خبر نه کړي او د خپل نوي بادار اطاعت وکړي ترڅو هغه هم ورسره ښه چلند وکړي. بيا ورنږدې شو، هغوی يې په غېږ کې ونيول او ويې ويل: «تاسو ساتونکي خدای ته سپارم، خدای پامان.» هغوی دواړو په ژړا پيل وکړ او د شيخ سر يې ښکل کړ. شيخ چې کله هغوی لږ ارام کړل، له هغوی سره يوځای هغې ډلې ته ورغی چې سوداګر ورته په تمه و ترڅو هغوی له ځان سره بوځي. بيا يې سوداګر ته مخ کړ او ويې ويل: «باداره! ما

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی ته نصیحت وکړ چې ستا فرمانبردار واوسي او هغوی به ستا له امره سرغړونه ونه کړي. نو ته هم پام ورته کوه، دوی لا کوچني دي او ډېره تجربه نه لري، رحم ورباندې کوه او خدای دې په دوی تا برکتي کړي.»

هغوی په حیرت کې شول چې ویې لیدل هغه نوی ځوان، چې له هغې تولې سختۍ او سرکشۍ وروسته اوس ارام او نرم شوی او هغه هیبت او غرور یې مات شوی دی؛ او همدارنګه هغه ماشومه نجلۍ چې غم او اندوه یې لېږې شوي او زړه یې ډاډه شوی دی. هغوی پرته له کومې سرغړونې او جګړې په خپل نوي بادار پسې روان شول، خو کله چې سوداګر هغوی له خپلې قافلې سره یوځای کړل، سترګې یې له اوښکو ډکې شوې، شیخ ته یې مخ ور واړاوه او تر هغه یې ورته لاسونه ښورول ترڅو چې ورو ورو له سترګو پناه شول.
غلو په خپلو کې اختلاف درلود چې له شیخ سره څه وکړي؛ یوه وویل: «پرېږدئ چې لاړ شي هر چېرته ځي، لاړ دي شي.» بل وویل: «غوره ده چې ویې وژنو.» درېیم وویل: «کار ترې اخلو، پرېږدئ چې لرګي راته راوړي.» په پای کې یې پر دې پرېکړه سره اتفاق وکړ چې هغه له ځان سره وساتي، ښایي بل سوداګر یې واخلي.
شیخ سلامه هم په هغه شېبه چې خپل زندان ته ننوت، پر ځمکه راولوېد او په ژړا یې پیل وکړ، هغه هم داسې ترخه ژړا! چې هیلې یې ختمې شوې وې او هغه ورځې یې یادولې چې د خپل لوی بادار، سلطان خوارزمشاه او همدارنګه د سلطان جلال‌الدین په خدمت کې و. هغه هر څه چې په دې موده کې پر دوی تېر شوي وو او په پای کې دا پېښه چې پر دې درنې کورنۍ راغله، د هغه په سترګو کې تولې هغه صحنې تیریدلې؛ چې څنګه به دا دوه شهزادګان د مرییتوب او سپکاوي بار ته غاړه ږدي څنګه به د مریانو په بازارونو کې پلورل کیږي او څنګه به د مالکانو ترمنځ لاس په لاس کیږي.
هغه څه چې د ده درد او حسرت یې زیاتاوه دا و، چې ده د هغوی د امین او باوري خدمتګار په توګه، پر هغوی له خپل نفوذ او د هغوی له اعتماد څخه ناوړه ګټه پورته کړې وه او هغوی یې د دې مصیبت منلو ته راضي کړي وو. ده هغوی دې ته اړ کړي وو چې له خپل هغه هیبت، ایمان او عزت څخه تېر شي او د مریانو په څېر د هغه چا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اطاعت وکړي چې هغوی یې په سل دیناره اخیستي وو. ده د هغوی له سادګۍ، خوشبینۍ او کمتجربګۍ څخه ګټه اخیستې وه او هغوی یې له هغه حقیقت څخه نه وو خبر کړي چې په مخ کې یې دی، بلکې هغوی یې بې‌لارې کړي وو او په دروا‌غو یې ورته ویلي وو چې دا مصیبت به ډېر دوام ونه کړي او ژر به بېرته خپل پخواني حال ته وګرځي. هو، هغه د بادار له سپکاوي او پر هغوی له سختۍ څخه وېرېده. هغوی یې چې کومې فرمانبردارۍ ته هڅول، له خیرخواهۍ او مرستې پرته یې بل مقصد نه درلود؛
ده په خپله ژبه هغوی راضي کړل، په دې هیله چې د یو څه وخت وروسته به بېرته د سلطان جلال‌الدین غېرې ته ستانه شي. که هغوی په حقیقت پوه شي او دا ښکلی خوب یې له منځه لاړ شي، نو د هغوی حال به څه وي؟ هغوی نشي کولای د مرییتوب له منګولو وتښتي او د بندګۍ له قید څخه ازاد شي. تر ټولو بده دا چې دا دوه شهزادګان له ماشومتوبه سره روږدي وو، یوځای لوی شوي وو، هیڅکله سره جلا شوي نه وو او د یو بل د لرېوالي توان یې نه درلود. کله چې له مریي پلورونکي سره روان شول، ګومان یې کاوه چې تل به سره یوځای او یو د بل تر څنګ وي. تصور یې نه کاوه چې ښایي د مریانو بازار به هغوی سره جلا کړي؛ یو به د ختیځ د کوم سړي لاس ته ورشي او بل د لویدیځ. له دې امله چې تل سره یوځای وو، ګومان یې کاوه چې هیڅکله به سره جلا نشي، یوځای به ژوند کوي او یوځای به مري. اصلاً یې دا فکر لا نه کولو چې دوی به سره جلا کوي، ځکه دا کار یې ناممکن بللو. هغوی نه پوهېدل چې مریي پلورونکي دې انس او الفت ته هیڅ اهمیت نه ورکوي او دې اوږدې دوستۍ او ورورولۍ ته په هیڅ ارزښت نه قایلېږي. هغوی یوازې پیسو ته اهمیت ورکوي او هر هغه لور ته ځي چې ګټه په کې وي. نو که چېرې یو کس هغوی دواړه واخلي، دا به یوه حیرانوونکې پېښه او عجیبه تصادف وي، نه دا چې د هغوی یوځای پاتې کېدل هدف یې وي.
دا ټول افکار د بوډا په دردمن زړه کې یو یو تېر شولو، یو سخت درد یې وجود ونیو او له ژونده ستړی شو؛ هیله یې لرله چې مرګ ورته راشي او له دې غم او رنځ څخه یې وژغوري. څو ورځې تېرې شوې او ډوډۍ یې ونه خوړه تر دې چې ډېر کمزوری او ناتوانه شو. یوه شپه یې سخته تبه شوه او ټوله شپه یې په بې سده (هذیان) خبرې کولې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سهار غلو ولیدلو چې مړ دی. هغه یې په همغو جامو کې ښخ کړ او خاورې یې
وربادې واړولې.
شیخ سلامه هندي مړ شو، او کله چې مړ کېده، دا فکر هم نه و کړی چې د هغه بادار او
ولي، سلطان جلال‌الدین بن خوارزمشاه به هم څو ورځې وروسته په همدې غره کې سا
ورکوي او له ده څخه لږ لرې به ښخیږي؛ په داسې حال کې چې د دې ځای اوسېدونکي
ورسره پردي دي او په منځ کې یې هیڅ دوست نشته.

شپږم فصل:

سوداګر، قطز او ګلنار «حلب» ته بوتلل او هلته د خپل یوه پېژندوي په کور کې ورسره
مېشت شو. سوداګر هغوی ته نوې جامې ور په غاړه کړې او په هیڅ کار یې نه
مجبورول. هغوی یې په کور کې هم زنداني نه کړل، بلکې ازاد یې پرېښودل چې په خپله
خوښه د محلې منځ ته لاړ شي. د لارې په اوږدو کې یې ورسره ډېره مهرباني کوله،
خواړه یې ورکول او پر سورلۍ د سپرېدو او کوزېدو پر مهال یې ورسره مرسته کوله؛
خبرې، دردِ دل او لوبې یې ورسره کولې او په فارسي ژبه یې په کیسو او ټوکو ټکالو د
هغوی سره سرګرمي کوله، تر دې چې هغوی ورسره مینه پیدا کړه. د هغوی اندېښنه او
اضطراب کم شو او سوداګر ته یې د یوه دوست په سترګه کتل، نه د هغه مالک په
سترګه چې هغوی یې په پیسو اخیستي دي.
سوداګر د هغوی په عمر یو بل مریی (غلام) هم درلود چې «بیبرس» نومېده. له هغه
سره یې چلند ډېر توند او خشن و؛ واهه یې او په کور کې یې بندي کاوه او اجازه یې نه
ورکوله چې د دې دواړو په څېر ازاد وګرځي. دوی په پیل کې د سوداګر له دې چلنده
حیران وو چې څنګه له دوی سره دومره ښه رویه کوي او پر هغه بل هلک دومره
سختي کوي؟ خو کله چې یې بیبرس او د هغه سرکشي او بد اخلاقي ولیدله، نو حیرانتیا
یې له منځه لاړه. هغه به تل د نافرمانۍ په لټه کې و. دوی پوه شول چې د هغوی بادار
حکیمانه چلند کوي او له هر چا سره هغسې رویه کوي چې د هغه سرع ښایي. له دې
سره سره، د دې دواړو زړه پر هغه بور (سره سپین) هلک سوزېده چې له آبي سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې مکر او حيله وربېدله. قطز به د بادار له سترګو پناه له هغه سره نېکي کوله او د خپلو خوړو او خوږو يوه برخه به يې هغه ته ورکوله؛ هغه هلک به سمدستي هر څه تېر کړل او له همدې لارې د هغوی ترمنځ يوه کلکه دوستي پيدا شوه. خو د ګلنار که څه هم زړه پرې سوزېده، خو ترې تېنتېدله؛ د هغې ښکلو سترګو د هغه د داسې کتلو تاب نه درلود چې د تېرو غشو په څېر وو.

څو ورځې لا نه وې تېرې شوې چې د «حلب» د بازار وخت راورسېد. د هرې اونۍ د چهارشنبې په ورځ به خلک د «شام» له ټولو ښارونو او کليو څخه حلب ته راتلل ترڅو راکړه ورکړه وکړي او ګټه ترلاسه کړي. بازار په يوه پراخه ميدان کې جوړېده، لويې خيمې به يې په کې درولې وې او بازار په څو برخو وېشل شوی و. يوه برخه يې حبوباتو او غلو ته ځانګړې شوې وه، بله برخه ټوکرانو او وړين، پنبې، کتان او وربښمين جامو ته. يوه برخه لوښو، څراغونو او نورو د کور وسايلو ته وه؛ يوه برخه مسالو، عطرو، تېلو او تقويه کوونکو درملو ته. يوه برخه وينځو او غلامانو ته او يوه برخه اسونو او څارويو ته ځانګړې شوې وه، چې هره برخه د ځانګړي بازار په نوم يادېدله؛ لکه د غلو بازار، د مريانو بازار، د اسونو بازار او داسې نور.

د چهارشنبې په سهار سوداګر امر وکړ چې درې واړه مريان يې غسل وکړي. ده ورته نوې جامې ور په غاړه کړې، وېښتان يې ورته جوړ کړل، عطر يې ورباندې ووهل او د مريانو لوی بازار ته يې بوتلل.

بيبرس نه تلو او سوداګر يې لاس نيولی و او په زور يې کشاوه او بد رد يې ورته ويل. خو قطز او ګلنار يې ازاد پرېښي وو. هغوی په دې خوشالي روان وو چې ګواکې د دې لويو مراسمو ننداري ته ځي، تر دې چې د مريانو بازار ته ورسېدل. هلته لويې خيمې وې چې له سپينو، تورو او نورو رنګونو وينځو او غلامانو ډکې وې او پر هرې ډلې يو دلال ولاړ و چې د هغوی د پلورلو مسووليت يې پر غاړه درلود. دلال به خپل نظر کې نيول شوي مريي ته امر کاوه چې پر سټېج باندې ودرېږي او بيا به يې په موزونو او ښکلو کلمو د هغه مريي د صفتونو په بيانولو پيل کاوه ترڅو پېرودونکي (مشتريان) راجلب کړي او مريې ترې واخلي. دلالانو په دې برخه کې ځانګړې مهارت درلود او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينو به يې له شاعرانو مرسته غوښتله ترڅو د وينځو او غلامانو په صفت کې ورته قطعې وليکي، او دوی به د پلورلو پر مهال د هر مريي په مناسبت يوه قطعه انتخابوله او لوستله به يې. يو دلال يو ښکلی ترکي مريی پر ستېج درولی و او داسې ناره يې وهله:

واخلئ، مه کوئ ځنډونه

دا ښايسته، ښکلي هلکونه

بدي به هيڅ ترې ونه وينئ

چې واېخلئ، پښېمان به نه شئ

تر سرو زرو هم غوره دي

مطيع دی، حکم ته سترګې په لاره

بل دلال يو تور پوستی «نوبي» مريی (د سوډان د نوبې سيمې اوسېدونکی) پر ستېج ودراوه او داسې نارې يې وهلې:

داسې ښکلی ځلمی واخلئ

دا تکړه غښتلئ «نوبي» واخلئ

غاښونه يې د سپينې مياشتې غوندې

رنګ يې تور د تورې شپې غوندې

هر څوک چې وي، پر ځمکه يې ولي

زور او بازو يې وګورئ، هر څه يې مني

ای وروره! له هرې ګوټې يې هنر وربېږي

د باوري مريي په نوم په هر ځای پېژندل کېږي

د کورنی لپاره د اعتماد سړی دی

لکه عنبر، په بيه ډېر ارزانه سړی دی

د خيمې په بل ګوټ کې، يوه دلال يوه ښکلې ترکۍ وينځه د پلورلو لپاره وړاندې کړې وه او داسې يې ويل:

ګواکې دا د رڼا له نسله ده

د حورې او پرې په ختّه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښایسته ده او په نېک خټه جوړه
ګواکې له جنت څخه راغلې ده دلته
په توره او تروږمۍ شپه کې
دې روښانه میاشتې ته وګورئ
قد او قامت یې څومره رسا دی
وګورئ، سترګې یې څومره ښکلې دي
لکه د عنبر په څېر خوشبویه ده
لکه د «بانه» د ونې ښاخ ده
رومي ده، ژر یې بوځئ له ځان سره
دا ښایسته واخلئ د نېک بخت په نیت سره
ځلېږي، څومره ښکلې او رنګینه ده
وېښتان یې د سرو زرو په څېر دي
مخ یې لکه د اصلي یاقوتو په څېر
لعاب یې لکه د خوږو شرابو په څېر
څمکنۍ ده که د اسمانونو ملکه؟
آبي یې دي سترګې، د ښکلا نښه
تازه ده لکه د سهار سپېدې
نرۍ یې ملا دی، د ښکلا ننداره

کله چې مریي پلورونکي هغوی یو دلال ته وسپارل، دلال هغوی ښه له نږدې وکتل او شاوخوا یې ورته وڅرخېد ترڅو یې صفتونه ښه درک کړي. بیا یې د هغوی نومونه په خپل کتاب کې ولیکل او د هر نوم لاندې یې د هغوی صفت، عمر، اصل او هغه لږ تر لږه بیه ولیکله چې مالک یې غوښتله. بیا یې هغوی د نورو مریانو ترمنځ پر یوه ځانګړې پیزې کښېنول.

بیبرس په پوره ډاډ او اعتماد سره ناست و او هیڅ د خفګان یا اندېښنې نښه په کې نه وه. هغه په خپلو تېرو سترګو خلکو ته کتل؛ کله به یې چې کوم تور پوستی مریی، بدشکله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وینځه یا بدبویه غلام ولید، نو خندل به یې او قطز ته به یې اشاره کوله. ده د دلال تندو کتلو ته هیڅ پام نه کاوه. دلال به تندی ورته تریو کړ ترڅو یې ووېروي، خو بیبرس به ورته ژبه راویستله او وریځې به یې ورته ښورولې.

قطز او ګلنار ډېر خفه وو او نه پوهېدل چې شاوخوا یې څه تېرېږي. هغوی داسې فکر کاوه چې ګواکې خوب ویني، نه دا چې ویښ دي. خو بیا به یې رایاد شول چې غلو هغوی وتښتول او پر مریې پلورونکي یې وپلورل. هغوی لا هم په دې کې شک درلود چې هغه سوداګر چې دوی یې دلال ته وسپارل، همغه سړی دی چې له لومړۍ ورځې یې ورسره دومره ښه چلند او مهرباني کوله. اوښکې یې په سترګو کې راګرځېدې او په پټه به یې د خپلو جامو په څنډو پاکولې. که چېرې د نورو په مخ کې د کمزورۍ ښودلو وېره نه وای او دا چې د خپل دغه شوخ او خندروي ملګري (بیبرس) په وړاندې کم را نشي، نو اوښکې به یې پر مخونو روانې شوې وای.

وخت ډېر په ځنډ تېرېده. هغوی دواړو لیدل چې څنګه وینځې او غلامان د پلورلو لپاره وړاندې کیږي او پیرودونکي هغوی د مال او شیانو په څېر اړوي راړوي؛ هر څوک چې یې خوښ شي، اخلي یې، پیسې یې ورکوي او له ځان سره یې بیایي. خو هغه څوک چې مشتری نه لري، په ناامیدۍ بېرته پر پوزي کښېني. تر دې چې د دوی دواړو او بیبرس وار راورسېد.

دلال لومړی بیبرس پر سټېج ودراوه. جامې یې ترې ایستلې وې او یوازې عورت یې پټ و. هغه په خپلو نریو پښو، پلنې سینې او وتلو بازوګانو چپ او ښي لور ته کتل. دلال لاس د هغه پر نس او شا ټپولو او ویل یې:

تاوان نه لري، بوځه دا ځوان

دا نوی زلمی واخله، ای مېلمنو هم به دې مدافع وي، هم ستا یاور

هم به ساتونکی وي د خپل سرور

هم زور لري او هم په ننګ پوره دی

دښمن به ستا له کوره ترې لېرې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګيالی دی، د ميدان قهرمان
روښانه به يې وي تل د آيندې دوران
لکه د شېر په څېر کوي دا خيزونه
زړور دی، تېز دی، ماتوي صفونه.

يو سړی چې له ښې او جامو يې ښکارېده چې مصری سوداګر دی، مخکې راغی او هغه يې واخيست. دلال له هغه څخه سل د سپينو زرو ديناره واخيستل. مريي پلورونکي هيله نه لرله چې هغه به تر پنځوسو دينارو لوړ وپلوري، خو کله چې دلال وليدل چې مصري سوداګر هغه تر نظر لاندې نيولی او اخيستونکی يې دی، نو بيه يې تر سلو دينارو پورې پورته کړه. په دې ډول دلال ته نه يوازې د دلالۍ مزد ورسېد، بلکې د هغې اضافي پيسې نيمه برخه (پنځه ويشت ديناره) هم ورته ورسېده چې مالک ټاکلې وه. دلال له دې معاملې ډېر خوشحاله شو، نو مصري سوداګر يې وهڅاوه او ورته ويې ويل: «وا يې خله... خدای دې درته برکتي کړي، خو پدې خبيث هلک پام کوه چې ډېر خطرناک او نافرمانه دی.»

بيبرس په عربي نه پوهېده، يوازې څو کلمې يې پېژندلې، خو د دلال د لاس له اشارو او د غږ له غونې څخه يې د هغه په مطلب پوه شو. نو په ډېر غرور پر سټېج پورته شو، خپل زور يې وښود او په هماغه غرور بېرته راکښته شو او د خپل نوي بادار لور ته لاړ. هغه داسې ګامونه اخيستل چې ګواکې ځمکه شلوي. مصري سوداګر د بيبرس له اخيستلو وروسته هغه ځای پرېښود، بلکې په خپل ځای کښېناست او هغو دوو نورو نوراني ماشومانو ته يې کتل؛ ګواکې غوښتل يې هغوی هم واخلي يا يې لږ تر لږه بيه معلومه کړي. کله چې دلال غوښتل هغوی دواړه وړاندې کړي، د خلکو ګڼه ګوڼه زياته شوه. په حاضرينو کې د «دمشق» يو ښکلی سړی و چې په څېره کې يې د شتمنۍ او سوکالۍ نښې څرګندې وې. د سر او ږيرې سپينو وېښتانو يې وقار او هيبت نور هم زيات کړی و. هغه سهار وختي د مريانو بازار ته راغلی و، د ټولو دلالانو کړيو ته يې سر ورښکاره کړی و او مريان يې له نظره تېر کړي وو. کله به يې چې کوم هلک يا نجلۍ وليدله، درېده به او ښه به يې ورته کتل، تر دې چې زموږ د دلال يعنې «حافظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

واسطي» کړی ته راورسېدلو.

کله یې چې سترګې پر قطز او ګلنار ولګېدې، زړه یې په ټوپونو شو او له ځان سره یې وویل: «بالاخره مې خپل مطلوب پیدا کړ.»

هغه لږ ځنډ وکړ او هغو دوو ماشومانو ته ځیر شو. څومره به یې چې ډېر ورته کتل، هغومره یې مینه ورسره زیاتېدله. بیا یو ځل د نورو دلالانو کړیو ته لاړ، ګواکې غوښتل یې ځان ته ثابته کړي چې تر دوی غوره نه پیدا کیږي، یا یې غوښتل د خلکو او په ځانګړي ډول د دلال پام له ځانه بل لور ته کړي ترڅو دلال د ده په مینه پوه نشي او بیه یې ورته لوړه نه کړي. بیا بېرته هماغه ځای ته راغی او داسې ځای کښېناست چې هغوی دواړه په کې ښه لیدل کېدل. هغه په داسې ډول هغوی ته کتل چې خلک پوه نشي او په تمه و چې د هغوی د وړاندې کولو وخت راورسیږي.

ډېر وخت نه و تېر شوی چې قطز او ګلنار هم د دغه سپین ږیري او ښکلي سړي کتو ته متوجه شول؛ هغه کتل چې د نورو خلکو له کتلو سره یې توپیر درلود.

هغوی دواړو به کله نا کله په پټه خپلې اوښکې پاکولې، خو دا کار یې د هغه ښکلي سپین ږیري له نظره پټ نه پاتې کېده چې دوی یې تر څارنې لاندې نیولي وو. په پیل کې هغوی د هغه له کتلو اندېښمن شول او داسې یې انګېرله چې ګواکې هغه ورته ځیر دی ترڅو وګوري دوی څه پېټوي او د هغوی ذلت وګوري؛ خو ډېر وخت نه و تېر شوی چې د هغه د څېرې له نېکۍ او د سترګو له پېرزوینې څخه پوه شول چې هغه ورسره مینه لري. بیا دوی هم ورسره لېوالتیا پیدا کړه او د هغه کتلو ته یې په مینه او ډاډ سره ځواب ورکړ. هغه سړی هم د هغوی په احساس پوه شو او په څېره کې یې خوښي ښکاره شوه؛ که خلک نه وای، نو ورغلی به و او دواړه به یې په غېږ کې نیولي وو، لکه یو پلار چې خپل اولادونه له ډېرې جلاوالي وروسته په غېږ کې نیسي. د دې دواړو احساس هم د هغه په څېر و؛ داسې یې انګېرله چې هغه یې دوست دی او د هغوی د بدبختۍ له رازه خبر دی او د ژغورلو لپاره یې راغلی دی.

دواړو په یو وخت کې په خپلو سرونو کې دا فکرونه پالل، ګواکې په یو ډګر کې سره سیالي کوي. دا کومه د حیرانتیا خبره نه وه، ځکه هغوی یوځای لوی شوي وو او دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره روږدي وو چې يو د بل په زړه پوهېدل، ګواکې په يوه زړه احساس کوي. هغوی په بې صبرۍ انتظار کاوه چې وار يې ورسيږي او د پلورلو لپاره وړاندې شي؛ هغوی هيڅ شک نه درلود چې دا سپين ږيری به يې اخلي او لوړې بيې ته به ارزښت ور نکړي.
دوی د هغه د راز اورېدو ته تږي وو، خو له هغه وروسته چې دوی واخلي او له دغه بازاره يې وباسي چې د دوی کرامت يې ټيپي کړی او سپک کړي يې وو.
د بيبرس له پلورلو وروسته، دلال وليدل چې خلک د دې دوو ماشومانو ليدو ته راټول شوي دي. خلکو ګومان کاوه چې هغوی خور او ورور دي، ځکه ډېر ورته وو او وينه يې يوه وه. دلال د دوی په وړاندې ودرېد او نه پوهېده چې په کوم يوه پيل وکړی. هغه عادت درلود چې په کم ارزښته مريي پيل وکړي ترڅو خلک په حلقه کې پاتې شي او انتظار وکړي چې بل به څوک وي. دی حيران و چې کوم يو مخکې کړي، ځکه لا داده نه و چې کوم يو ډېر ارزښت لري. خو قطز د هغه حيرانتيا ور ماته کړه؛ پاڅېد او پر ستېج (سکوه) باندې ودرېد. دلال هم اعتراض ونه کړ. د قطز مخ له شرمه داسې سور شوی و چې نږدې و وينه ترې وڅڅېږي. کله چې خلکو ورته کتل، دلال ناره کړه:

تر سپينو زرو هم دی ډېر غوره

دا نوی زلمی واخله، ای باداره

دی پاتې د شاهانو له نسله دی

په ظاهره ښکاري، لوړ اصله دی

رښتونی دی، نېک دی او امين دی

وګورئ حيا ته يې، څومره نېک بين دی

لکه څاڅکی او بحر داسې يې وګورئ

په هوښ کې تر هر چا پورته يې وګورئ

لکه د زمرک (شېر) غوندې بې‌باکه دی

شجاعت يې بې‌ساری، نيت يې پاکه دی

هر لور ته ور اوړي دا نظرونه

د بې‌زويه خلکو دي پرې اميدونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی باعث د هر چا د افتخار دی

همېشه په فکر د ننګ او د کار دی

که نه وای اړتیا مې، دا «ایاز» به مې نه پلوره

دا داسې جوهر دی، چې په زرو به مې نه پلوره

لا دلال خپلې خبرې نه وې تمامې کړې چې مینه والو ورباندې هجوم ور وړ او هر یو یې د ترلاسه کولو هڅه کوله. هغوی د بیې په لوړولو کې سره سیالي پیل کړه تر دې چې بیه دوه سوه او اویا ته ورسېده. دمشقي شیخ پوره درې سوه دیناره وویل او بل چا جرئت ونه کړ چې بیه تر دې لوړه کړي. دلال هم هغه دمشقي شیخ ته وسپاره او مبارکي یې ورکړه. هلک په خوښۍ سره د خپل نوي بادار لور ته لاړ، د هغه تر څنګ ودرېد او د خدای شکر یې ادا کړ چې بل چا ترې ونه کړای شول هغه واخلي.

سپین ږیري د هغه د زړه ترلاسه کولو لپاره څو ښې خبرې ورته وکړې. قطز پوه نه شو چې هغه څه وایي، خو دا یې درک کړه چې مینه ورسره کوي. ده هیله لرله چې په عربي پوهېدلی ترڅو یې ځواب ورکړی وای، نو یوازې په یوې موسکا یې بسنه وکړه. دلال هغوی ته ډېر وخت ورنه کړ، د ګلنار لاس یې ونیو او ستېج ته یې پورته کړه. د ټولو پام هغې ته واوښت. د ګلنار مخونه لکه د سور ګل په څېر شوي وو او قطز او د هغه بادار ته یې کتل؛ ګواکې له هغه یې غوښتل چې دا هم واخلي او بل چا ته اجازه ورنه کړي چې ویې نیسي. د خلکو لېوالتیا دلال ته څرګنده وه، په ځانګړي ډول د دمشقي شیخ پام. ده کولای شول هغه سمدستي پر شیخ وپلوري او نارې ونه وهي، خو ویې نه غوښتل خپل عادت بدل کړي او نه یې شوای کولای د دې ښکلې نجلۍ د صفتونو له بیانولو تېر شي، نو غږ یې کړ:

که ووايي چې ګل ده، نو دا صفت لږ دی

دا د سهار په څېر د شبنم یو څاڅکی دی

ګواکې جوړه له پاکو بلورونو ده

د شپې میاشت ده، له نوره جوړه ده

تر هر څه ډېره بارزښته او نایابه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر سپينو او سرو زرو ډېره ښکلې ده

تر وربېښمو نرمه او نازکه ده

ښايسته ده، بې‌نظيره او ملکه ده

شيرينه ده، خوږژبې او د ننګ لور ده

دی د پاچاهانو او د ننګياليو لور ده

تاوان به هيڅ ونه کړې په دې سودا کې

که وزن يې په سرو زرو کړې په بازار کې

هر څوک به پرې کوي ډېر افتخارونه

ګټيالی به وي چې پرې وکړي لګښتونه.

خلکو يې په اخيستلو کې بېړه کوله، خو دمشقي سړي بيه لوړوله تر دې چې درې سوو دينارو ته ورسېده. ده هوډ کړی و چې تر دې پورته نه ځي او نږدې و چې هغې خپل سيال ته پرېږدي (چې لس ديناره يې بيه لوړه کړې وه)، خو کله يې چې قطز ته وکتل، ويې ليدل چې تندی يې تريو شوی، شونډې يې وچې شوې او له سختې اندېښنې رپېږي؛ د هغه د سترګو اوښکو ترې هيله کوله چې بيه لوړه کړي ترڅو له خپلې ملګرې جلا نشي. د شيخ زړه ورباندې وسوځېد او مهرباني ورباندې غالبه شوه؛ يو دم يې څلوېښت ديناره بيه لوړه کړه ترڅو د خپل سيال لاره بنده کړي. سيال يې چې وليد نه شي کولای ورسره سيالي وکړي، بيه يې نور پورته نه کړه. کله چې دلال اعلان وکړ چې ګلنار پر دمشقي شيخ وپلورل شوه، هلک ډېر خوشحاله شو. دمشقي شيخ د ګلنار لپاره درې سوه او پنځوس ديناره دلال ته ورکړل او دواړه يې له ځان سره بوتلل. هغوی له خوښۍ باور نه کولو چې د جلاوالي له خطره وژغورل شول.

اووم فصل:

دوی په «دمشق» کې، د قصاعين په محله کې د خپل نوي بادار شيخ غانم مقدسي سره مېشت شول. د هغه په لويه ماڼۍ کې چې د انګورو، انځر، منو او زيتونو له ونو ډک بڼ يې چاپېره و. شيخ غانم مقدسي د دمشق له ګوتو په شمېر مخورو او پېژندل شويو څېرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه و. هغه له خپلو پلرونو څخه لوی جایدادونه او پراخې ځمکې په میراث وړې وې. هغه یو نېک سړی و، صدقه یې خوښوله او د علم په مجلسونو کې یې ګډون کاوه. دی زوړ شوی و او له یوه زوی «موسی» پرته یې بل اولاد نه درلود؛ د هغه پر روزنه او ادب یې ډېرې پیسې لګولې وې ترڅو یو صالح شخص شي، د ده نوم ژوندی وساتي او په کورنۍ کې د ده ځای ډک کړي، خو موسی د پلار د غوښتنې پر خلاف یو فاسد، شرابخور او جوارګر هلک شو چې د بدو او لیونیو دوستانو ملګری و. پلار یې ډېره هڅه وکړه چې هغه له دې لارې وګرځوي، خو ویې نه شول کړای. موسی ورځ تر بلې سرکشه کېده او پلار یې د هغه له اصلاح څخه ناهیلی شو. نو هغه یې ازاد پرېښود چې هر څه کوي، ویې کړي او داسې فرض یې کړه چې ګواکې زوی نه لري؛ که د هغه د مور شفاعت او زارۍ نه وای، نو دی به یې له کوره شړلی و ترڅو ځان یې له شرمه خلاص کړی وای.

له خپل زوی څخه ناهیلۍ هغه دې ته اړ کړ چې یو روغ رمټ او فرمانبردار هلک واخلي، ښایي هغه د زوی په څېر وګڼي، اعتماد ورباندې وکړي، زړه ورسره وتړي او په هغه کې داسې نېکي او ریښتینولي وګوري چې په خپل زوی کې یې نه وه لیدلې. ده تر ډېره وخته د مریانو په بازارونو کې د داسې هلک په لټه کې و ترڅو خپل ورک شوی هدف یې په قطز کې وموند او سمدستي یې واخیست، ځکه په څېره کې یې نېکي او ځوانمردي ولیده. کله چې یې ګلنار ولیده، نو مناسبه یې وګڼله چې هغه هم واخلي ترڅو د لور په څېر ورسره وي او دی او زړه مېرمن یې ورسره زړونه خوشاله کړي.

د خدای په خوښه، د دغه سپین ږیري پوهه (فراست) د دې دوو ماشومانو په اړه سم وختلو. لا څو ورځې نه وې تېرې شوې چې هغه د هغوی په اخلاص او له ده سره په ژورې مینې پوه شو. ده هم مینه ورسره کوله، قدر یې یې کاوه او د هغوی په پالنه او څارنه کې یې ډېر کوښښ کاوه. یو کس یې وګماره ترڅو هغوی ته عربي ژبه وښیي او هغوی د خپل ذکاوت او هوښیارۍ له امله په ډېر لږ وخت کې عربي زده کړه او مهارت یې په کې پیدا کړ.

په دې وخت کې په هر ځای کې د خونړي چنګیز خان د مړینې خبر خپور شو؛ دا چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه قوم له سلطان جلال‌الدين سره په جګړه بوخت وو، کله يې چې د خپل مشر د مړينې خبر واورېد، له مسلمانانو سره يې جګړه پرېښوده او بېرته وګرځېدل. خلک له دې خبره ډېر خوشحاله شول، وېره يې له منځه لاړه او د خدای شکر يې ادا کړ چې هغوی يې د دغو وحشي جنګياليو له شره وژغورل، چې يوازې هلاکت، تباهي او عذاب يې له ځان سره راوړل. همدارنګه هغوی ته د کردانو په غرونو کې د سلطان جلال‌الدين د وژل کېدو خبر هم ورسېد. ځينې يې په مړينه خوشحاله شول، ځکه هغه د ملک اشرف په خاوره کې ځينې ناسم کارونه کړي وو، او ځينې نور پرې خفه شول ځکه هغه او پلار يې له مغولو سره جنګېدلي وو او اسلامي خاورې ته يې د هغوی د بريدونو مخه نيولې وه.

دا خبرونه په دمشق کې خپاره شول او د خلکو د مجلسونو او بنډارونو توده موضوع وګرځېده. خلکو به د جلال‌الدين، خوارزمشاه او مغولو ترمنځ د پېښو کيسې کولې او هغه بدبختۍ يې يادولې چې د هغوی پر کورنيو راغلې وې، تر دې چې پاچاهي يې له منځه لاړه او قدرت يې وپاشل شو او د هغوی له کورنيو هيڅوک پاتې نه شول. خو هيڅوک نه پوهېدل چې د جلال‌الدين لور او خورزه د هغوی د ښار په يوې لويې ماڼۍ کې د يوه مخور سړي په کور کې ژوند کوي. قطز او ګلنار د جلال‌الدين په مړينه ډېر غمجن شول. هغوی هيله لرله چې يو وخت به سره يوځای کيږي خو اوس يې هيلې پرې شوې او ډاډه شول چې تر پايه به د مريیتوب په بند کې پاتې شي. هغه څه چې د هغوی زړونه يې ډاډه کول او غم يې ور کماوه، د هغوی د بادار نېکي او احسان و، چې له امله يې هغوی ډېر ژر خپل غمونه هېر کړل.

کلونه په چټکۍ تېر شول، پېښې يوې بلې پسې راغلې او د شيخ غانم مقدسي په کور کې د هغوی د پاتې کېدو څخه تر لسو ډېر کلونه تېر شول. په دې کلونو کې هغوی رالوی شول؛ قطز يو مړنی ځوان او ګلنار يوه پېغله شوه. د دوی ترمنځ مينه او الفت هم ورسره رالوی شو او له يوې مرحلې بلې ته واوښت تر دې چې په پاکې مينې بدل شو. هغوی داسې يو بختور ژوند درلود چې تر دې وړاندې يې کله هم نه و تجربه کړی؛ داسې چې د پاچاهۍ نعمتونه او له هغه وروسته سختۍ يې ټولې ترې هېرې کړې. نړۍ ورته يو ښې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیند، ګل، غوټۍ او د نور وړانګې وګرځېده، چې ټولې ورځې يې ښکلې او ټولې شپې يې د سهار په څېر رڼې وې!

د هغوی نوي بادار، شیخ او مېرمنې یې د دې پاکې او بېداغه مېنې خبر وو او د دې لپاره يې هڅه کوله چې دا اړيکه نوره هم پياوړې کړي. هغوی دا دواړه د خپلې مينې تر سيوري لاندې نيولي وو او ژمنه يې ورسره کړې وه چې کله هم مناسبه موقع برابره شي او د شيخ د فلج ناروغي (چې په کې اخته شوی و) لږه کمه شي، هغوی به د يو بل په نکاح کړي. کله چې د شيخ ناروغي اوږده شوه، هغه پرېکړه وکړه چې د هغوی راتلونکې تضمين کړي؛ نو وصيت يې وکړ چې د ده د جايداد او مال يوه برخه دې هغوی ته ورکړل شي او که چېرې دی د هغوی له واده کولو مخکې مړ شي، نو هغوی ازاد دي.

په هغه جنت کې چې دې دوو مينو ژوند پکې کاوه، يو شيطان هم و چې د هغوی صفايي يې خرابوله او زهر يې شيندل ترڅو هغوی له هغه ځايه وباسي. کله چې فاسد او پست موسی وليدلو چې قطز د ده د پلار اعتماد ترلاسه کړی او پلار يې د خزانې کلۍ او د مال او املاکو اداره هغه ته سپارلې ده، نو غيرت او کينه يې راوپارېده. قطز به د شيخ صدقات او نفقې په خپلوانو او نږدې خلکو وېشلې، د مانۍ سودا به يې کوله او د خدمتګارانو او مريانو معاشونه به يې ورکول؛ ټول درهم او دينار د هغه په لاس کې وو. دا خبره پر موسی ډېره درنه تېرېده او خفه و چې ولې خپله جيبي خرڅ د خپل پلار له مريي څخه اخلي. له همدې امله يې له قطز سره کينه زياته شوه؛ ځکه موسی به ډېر کله د خپلو بېځايه لګښتونو او فساد لپاره پيسو ته اړتيا لرله او له قطز څخه به يې غوښتلې چې د پلار له خبرتيا پرته ورته له ټاکلې اندازې زياتې پيسې ورکړي، خو قطز دا خبره نه منله او ورته ويل به يې: «دا زما د بادار مال دی. زه يوازې يو امانتدار يم او په امانت کې خيانت نه کوم. له خپل پلار څخه اجازه واخله، که هغه اجازه راکړه، هر څومره چې غواړې در به يې کړم.»

هغه به قطز ګواښه (تهديداوه)، خو قطز ورته هيڅ ارزښت نه ورکاوه.

ګلنار هم د هغه له ځورونې او اذيت څخه په امن کې پاتې نه شوه. هغه به په مختلفو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارو ورته مزاحمت کاوه او داسې خبرې به يې ورته کولې چې له شرمه به يې تندی خولې شو او غوږونه به يې سره شول. کله چې د هغه مزاحمتونه زيات شول، هغې خپلې مالیکې (د موسی مور) ته شکايت وکړ. مور يې موسی ډېر ملامته او توبيخ کړ او ورته ويې ويل چې ګلنار د قطز مېرمن ده او په هيڅ صورت هغې ته نشي رسېدلی. مور يې وګواښه چې که بيا يې مزاحمت وکړ، نو مقرري به يې بنده کړي او له کوره به يې وشړي. دې خبرې د قطز په وړاندې د موسی کينه او غيرت نور هم زيات کړل. قطز به له دغه فاسد ځوان سره نېکي کوله، زړه يې ورباندې سوزېده او د هغه ځورونې به يې زغملې؛ پلار ته يې يې شکايت نه کاوه ترڅو هغه خفه نشي او ناروغي يې زياته نشي. قطز به تل موسی ته نصيحت کاوه چې شراب او فساد پرېږدي يا يې لږ کړي او وعده يې ورسره کوله چې له پلار سره به يې خبرې وکړي ترڅو ترې راضي شي او جيبي خرڅ يې ور زيات کړي. خو په مقابل کې د موسی کينه ورسره زياتېدله او نور هم سپين‌سترګی او سرکشه کېده.

د شيخ غانم ناروغي نوره هم سخته شوه او په ماڼۍ کې ټول خلک د هغه په حال اندېښمن شول، خو له زوی (موسی) پرته. هغه له دې حاله خوشحاله و او ويل به يې چې د پلار له مړينې وروسته به دی هر څه شي او په جايداد او مال به يې هر څه چې زړه يې وي، ترسره کړي؛ له قطز څخه به غچ واخلي او ذليل به يې کړي، ګلنار به ترې واخلي او هغه به مجبوره کړي چې د ده هر امر ومني. کله چې ډاډه شو چې د پلار مرګ يې نږدې دی، نو له حده يې پښې واړولې او له خپلو همپياله ملګرو سره به يې په ماڼۍ کې شراب څښل او بد مستی به يې کولې. تر دې چې يوه شپه يې مور ترې پوزې ته راغله او امر يې ورته وکړ چې له کوره ووځي. هغه خبره وانه ورېده او مور ته يې کنځلې وکړې؛ کله يې چې مور ټينګار وکړ، نو پر هغې يې بريد وکړ ترڅو ويې وهي، خو په دې وخت کې قطز راورسېد، هغه يې لېرې کړ او پر ده او د ده پر مستو ملګرو يې دروازه وتړله. موسی نه پوهېده چې څه ووايي؛ کله به يې مور ته بد ويل، کله به يې پر پلار لعنت وايه او کله به يې قطز ته ښکنځلې کولې. ټوله شپه همدا حال و تر دې چې شرابو دی او ملګري يې له پښو وغورځول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيخ غانم مقدسي د يو اوږد عمر وروسته چې په نېکو کارونو، تقوا، له فقيرانو او مسکينانو سره په مرسته او پر يتيمانو او کونډو په لګښت کې يې تېر کړی و، سا ورکړه. خلکو ورته وژړل او په نشتوالي يې ډېر خفه شول. کله به چې يې د هغه زوی موسی را ياد شو، نو ډېر به ورته سختېدل چې له داسې يو نېک سړي څخه داسې فاسد زوی پاتې شوی.

قطز او ګلنار يو مهربان او زړه سواندی پلار له لاسه ورکړ. هغوی ډېرې اوښکې تويې کړې او په پوره اخلاص يې د هغه له زړې مېرمنې سره غمشريکي وکړه او خدمت ته يې ودرېدل. هغوی د هغې په خاطر د موسی وهل او ټکول هم زغمل؛ ځکه د شيخ غانم له مړينې وروسته موسی د هغوی ځورولو او شکنجه کولو ته مخه کړه. هغه به په لاس او ژبه پر قطز بريد کاوه، خو هغوی د خپل وفات شوي بادار او د هغه د غمجنې مېرمنې د درناوي په خاطر په صبر او چوپتيا ځواب ورکاوه. هغوی په تمه وو چې د غمرازۍ ورځې تېرې شي او د واده لپاره مانۍ پرېږدي او بل ځای ته لاړ شي ترڅو خپل ارام او نېکمرغه ژوند پيل کړي؛ ځکه بادار يې د هغوی لپاره د هر څه غم خوړلی و.

هغوی نه پوهېدل چې موسی ورته دام ايښی او د يو شمېر بدذاته فقهاوو (د دربار ملايانو) سره يې اړيکه نيولې ده؛ هغوی د ده د پلار هغه وصيت باطل کړی و چې په کې د قطز او ګلنار د ازادۍ او هغوی ته د جايداد د ورکړې يادونه شوې وه. موسی د وصيتنامې د باطلېدو او د هغوی د مريبتوب د دوام خبر راوړ. هغوی ته دا ډېره درنه وه چې په يوه شېبه کې يې ټولې هيلې په سيند لاهو شوې؛ نه دا چې يوازې د خپل نېک بادار تر سرپرستۍ لاندې پاتې شول (ځکه دا خو ورته د زغم وړ وه)، بلکې اوس د يوه فاسق او ظالم شخص ملکيت شول چې غوښتل يې هغوی وځوروي او غچ ترې واخلي. کله چې بوډۍ مېرمن پوه شوه چې زوی يې له هغوی سره څه کړي، نو ډېره غوسه شوه، پر هغه يې لعنت ووايه او هغوی ته يې ډاډ ورکړ چې ملاتړ يې کوي او اجازه نه ورکوي موسی ورته زيان ورسوي. هغې وعده ورسره وکړه چې د ميراث د وېش پر مهال به هڅه وکړي چې دا دواړه د دې په برخه کې راشي، ترڅو بيا يې ازاد کړي، واده يې وکړي او د ژوند لپاره يو څه پيسې هم ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسی د مور له ارادې خبر شو، نو د میراث وېش یې وځنډاوه ترڅو د هغې مخه ونیسي. په دې موده کې به یې ګلنار خپلې غوښتنې ته رابلله او ورته ویل به یې: «ته اوس زما مال یې او نشې کولای له ما سرغړونه وکړې.» خو ګلنار به ترې تښتېده او خپلې مالیکې (د موسی مور) ته به یې پناه وړله.

کله به چې په نرمۍ ورته راغی، نو ورته ویل به یې: «زه تا د خپلې مېرمنې په توګه انتخابوم او د دې مانۍ مالیکه به شې. د دې ځای واک به ستا په لاس کې وي او قطز به ستا مریی (غلام) وي.» خو د ګلنار ځواب یوازې چوپتیا او مخ اړول وو.

کله چې دا کیسه اوږده شوه او موسی د هغې له خوښۍ ناهیلی شو، د غوسې اور پرې بل شو او قسم یې وخوړ چې هغه به له قطز څخه جلا کوي او غچ به ترې اخلي. هغه د خپل پلار وصي (هغه څوک چې د میراث واک ورسره وي) ته ورغی او ادعا یې وکړه چې ګلنار د ده او د مور ترمنځ د جنجال لامل ده؛ ده وویل که دا «خبرکشه» وینځه وپلورل شي، نو دی ژمنه کوي چې له مور سره به ښه چلند کوي. هغه د ګلنارې پر پلورلو ډېر ټینګار وکړ او یو دلال یې هم له ځان سره راوستی و ترڅو ورته پیرودونکی پیدا کړي (دلال ته یې هم د دې کار لپاره پیسې ورکړې وې). وصي هم وینځه دلال ته وپلورله او دلال هغه پر یوه مصري سړي وپلورله.

د موسی مور د ګلنارې له پلورلو چې د هغې له خبرتیا پرته شوي وو، ډېره حیرانه او خفه شوه. وصي یې ملامته کړ او ټینګار یې وکړ چې معامله فسخه کړي، خو هغه ښننه وغوښته او ویې ویل چې دا کار اوس د ده له وسه وتلی، مګر دا چې هغه مصري سړی راضي شي. بوډۍ ورته امر وکړ چې مصري ته لوړه بیه وړاندیز کړي ترڅو ګلناره بېرته ورکړي؛ خو موسی له مصري سره شرط ایښی و چې په هیڅ صورت به یې بېرته نه ورکوي. مصري هم وړاندیز ونه مانه او پر خپلې وینځې یې ټینګار وکړ. وصي هم مجبور شو چې ګلناره ور وسپاري. کله چې ګلناره پوه شوه چې ژر به خپل نوي بادار ته وسپارل شي، ډېر یې وژړل او د خپلې مالیکې جامو ته یې لاس واچاوه: «زما مالیکې! ما ووژنه خو هغوی ته مې مه سپاره!» بوډۍ مېرمن هغه په سینه پورې ونیوله او په داسې حال کې چې اوښکې یې روانې وې، ویې ویل: «ګلنارې! ته پوهېږې چې زما له

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسه څه نه دي پوره. په خدای قسم، ته مې تر خپلې لور ډېره خوښېدې او ډېره هڅه مې وکړه چې ودې ساتم؛ خو څه وکړم، هغوی زما له خبرتیا پرته پلورلې یې. خدای دې زما پر زوی لعنت واوروي، څومره مې ځوروي! کاشکې شنډه وای او دا مې نه وای زېږولی! ای موسی! زه ستا په وړاندې یوازې خدای لرم!»

قطز ولاړ و، ورته کتل یې او ژړل یې. کله یې چې ولیدل موسی له دلال او خپلو کسانو سره را روان دی، اوښکې یې پاکې کړې او د ډېریني مجسمې په څېر کلک ودرېد. کله چې ګلنارې هغوی ولیدل او پوه شوه چې بله چاره نشته، د خپلې مالیکې جامې یې پرېښودې او د خپل محبوب «قطز» لور ته ورغله. دواړو یو بل په غېږ کې ونیول؛ یو اوږد وخت یې یو بل د وداع (مخې ښې) په غېږ کې نیولي وو او د خپلو مچیو له لارې یې د زړه اور او د جلاوالي حسرت یو بل ته لېږداوه.

د هغوی ساه ګانې او اوښکې سره ګډې شوې وې او شاوخوا هر څه ترې هېر وو. ناڅاپه د موسی غږ هغوی له خپل عالم څخه راویستل چې په ډېرې کینې یې چیغه کړه: «له یو بل جلا شئ ای خاینانو! دا پرېږده ای پست فطرته غلامه!»

قطز ورته داسې وکتل چې د موسی زړه وترهیدلو، خو موسی ځان کنټرول کړ او ویې ویل: «نور یې په غېږ کې نیول ګټه نه لري، ته به دا بیا هیڅکله ونه وینې!»

قطز د خپلې محبوبې لاسونه له خپلې غاړې لېرې کړل او ورته ویې ویل: «ګلنارې! ته مې په خدای وسپارلې. خدای به په خپل قدرت سره موږ بیا سره یوځای کړي.»

ګلنار په داسې حال کې چې ترې لېرې کېده، ورته ویل یې: «ته مې په خدای وسپارلې ای محموده! ته مې په خدای وسپارلې ای زما محبوبه!» بیا د خپلې مالیکې لور ته ورغله او په ژړا کې یې د هغې د سر ښکلول پیل کړل او د هغې سر یې په خپلو اوښکو لوند کړ. بوډۍ مېرمنې له ډېر غمه خپلې ګوتې په غاښونو کې نیولې وې او ژړل یې. دلته قطز مخکې راغی، د هغې لاس یې ونیو او ویې ویل: «بس کړه ګلنارې! پر خدای توکل وکړه او خلک مه منتظر کوه؛ ډاډه اوسه چې خدای شته او هر وخت چې وغواړي، کولای شي موږ بېرته سره یوځای کړي.»

موسی دلال ته اشاره وکړه او ویې ویل: «دا بوځه سړیه! مه پرېږده چې دلته مو وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې ځايه ضايعه کړي.»
دلال د هغې لاس ونيو او له ځان سره يې بوتله؛ د ګلنار سترګو به کله خپلې مالیکې او کله خپلې محبوبې ته کتل، تر دې چې له سترګو پناه شوه.
قطز د يوې بې‌ساه مجسمې په څېر هماغه شان ولاړ و. ده خپلې مالیکې ته کتل او هغې ده ته، تر دې چې موسی هم د دلال او دهغه د کسانو په پل پسې لاړ. دلته نو قطز ژړا کنټرول نشوی کړی، خپلې مالیکې ته نږدې شو، د هغې د سر او لاسونو ښکلول يې پيل کړل او ويل يې: «ستا مننه کوم زما مالیکې! ای نېککاره مېرمنې! تا خپله ټوله هڅه وکړه او دا چې څه پېښ شول، ستا هيڅ ګناه په کې نشته.»
بوډۍ ورته وويل: «خدای دې درته نېکي درکړي زما زويه! ته زما د زوی په څېر يې. که غواړې زه به دې ازاد کړم ترڅو هر چېرته چې دې زړه وي، ولاړ شې.»
قطز وويل: «زما مالیکې! ستا خدمت زما لپاره بس دی، خو زه وېرېږم چې موسی به مې وځوروي او اوس چې زما د صبر کاسه ډکه شوې، هسې نه چې ورته زيان ورسوم او دا کار ستا د خپګان سبب شي.»
بوډۍ وويل: «اعوذبالله چې زه دې د موسی په خاطر خفه شم! که هغه ووژنې، ما به يې له شره خلاصه کړې.»
قطز وويل: «دا مناسبه نه ده چې زه د خپل هغه بادار زوی ته زيان ورسوم چې زما عزت يې کړی او راسره نېکي يې کړې.»
قطز له بيګم (مالیکې) څخه اجازه واخيسته او د خپل نږدې ملګري حاج علي فراش لور ته ورغی. هغه يو صالح سپين‌ږيری و او د دمشق د يو شتمن او مشهور سړي ابن‌زعيم په خدمت کې و. هغه د شيخ غانم مقدسي د ماڼۍ نږدې په يوه بل قصر کې اوسېده. قطز به ډېر وخت هغه ته ورتلو؛ هغوی به د يوې لويې چوترې پر سر چې د ونو ښاخونو پوښلې وه او د ابن‌زعيم د بڼ په دروازه کې وه، کښېناستل. قطز به ورسره د زړه خواله کوله، د خپلو دردونو کيسې به يې ورته کولې او په خپلو کارونو کې به يې مشوره ورسره کوله. هغوی به د هرې موضوع په اړه خبرې کولې. حاج علي له قطز سره ډېره مينه لرله. هغه په خپل قوي بصيرت او ربښتيني اټکل سره درک کړې وه چې دا مريی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې ښکلې څېرې او ځوانمردانه چلند سره، يو داسې راز لري چې له ټولو خلکو يې پټ ساتي. ده ډېره هڅه کړې وه چې د خپل ځوان ملګري له رازه پرده پورته کړي، خو بريالی شوی نه و؛ مګر د وخت په تېرېدو يې ګومان نور هم پياوړی شو. هغه خبرې چې ده به د بنداړونو پر مهال په هنر سره د هغه له ژبې ايستلې وې، سره يوځای کړې او د دغه ځوان د اصل او نسب په اړه يې يو نادود انځور په خپل ذهن کې جوړ کړی و.

هغه قطز ته ښه راغلاست ووايه او لکه د تل په څېر يې پر چوتره فرش وغوړاوه؛ د هغه د بادار پر مړينه يې ورته تسليت ووايه او د هغه د ښو صفتونو يادونه يې وکړه. قطز ورته د پلار له مړينې وروسته د موسی له ځورونو او د خپلې محبوبې ګلنار له جلاوالي شکايت وکړ او ويې ويل چې نور له ژونده ستړی شوی دی. حاج علي ورته ډاډګېرنه او هيله ورکړه.

په دې وخت کې موسی په لاس کې د قمچينې (شلاق) سره له دروازې راننوت. کله چې دوی ته نږدې شو، قطز ته يې په غوسه وکتل او ويې ويل: «دلته څه کوې سړيه؟ لاړ شه مانۍ ته او خپل کارونه کوه.»

قطز ځواب ورنه کړ او مخ يې ترې واړاوه. د موسی غوسه وپارېده او شلاق يې پورته کړ چې ويې وهي، خو قطز هغه په هوا کې ونيولو. موسی ونه شوای کړای شلاق د هغه له لاسه وباسي. دلته قطز ورته وويل: «که وغواړم په همدې شلاق دې وهم. ستا په څېر يو شرابخور مست نشي کولای زما غوندې يو څوک ووهي. زه يوازې ستا د پلار د درناوي له امله له وهلو دې تېرېږم.»

موسی قطز ته پر تندي يوه څپېړه ور کړه؛ د قطز مخ سور شو او په داسې سترګو يې ورته وکتل چې ګواکې اور ترې وريږي. د موسی زړه له وېرې ډک شو او په داسې حال کې چې د قطز پلار او نيکه ته يې کنځلې کولې، له هغه ځايه لاړ. قطز په خپل ځای ناست و، د موسی شلاق يې په لاس کې و او تر هغه يې ورپسې کتل چې موسی ورک شو. يو څه وخت په همدې حال پاتې شو، بيا يې خپل مخ په لاسونو کې ونيو، ځان يې پر ځمکه وغورځاوه او په ژړا شو. د حاج علي زړه ورباندې وسوځېد، پر شا يې لاس ورته واهه او ورته ويل يې: «قطزه! دومره يې مه سختوه، ولې ژاړې؟ ايا د يو بې‌غيرته او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمزورې سړي د يوې سپکې ښځې په خاطر ژاړې؟»
قطز په داسې حال کې چې اوښکې يې وچې شوې وې، سر راپورته کړ او ويې ويل:
«خدای دې وبښه، ايا ته داسې انګېرې چې زه د هغې ښځې له امله ژاړم؟ زه د دې لپاره ژاړم چې هغه زما پلار او نيکه ته کنځلې وکړې، په داسې حال کې چې زما پلار او نيکه د هغه تر پلار او نيکه زر ځله غوره وه.»
حاج علي وويل: «ای قطزه! غوسه دې داسې څه ويلو ته اړ نه باسي چې حقيقت نه لري. په خدای قسم چې ته په خپله تر هغه زر ځله غوره يې، خو ستا پلار او نيکه د هغه له مسلمان پلار او نيکه غوره نه دي، ځکه د اسلام شرف تر هر څه لوړ دی.»
قطز وويل: «ايا ته ګومان کوې چې زما پلار او نيکه کافران وو؟ په خدای قسم چې هغوی پښت په پښت مسلمانان وو!»
حاج علي د داسې چا په څېر چې پر خبره يې شک لري، حيرانتيا وښودله. پر قطز دا خبره درنه تمامه شوه چې ملګری يې پرې د درواغو ګومان کوي، نو ويې ويل: «حاج علي! ايا تا د جلال‌الدين خوارزمشاه نوم نه دی اورېدلی چې له مغولو سره يې جهاد کاوه؟»
- «هو، په نړۍ کې به څوک وي چې د هغه نوم يې نه وي اورېدلی.»
- «زه د جلال‌الدين د خور، جهان خاتون زوی يم او پلار مې د هغه د تره زوی، شهزاده ممدود دی. زما نوم محمود دی؛ هغو غلو چې زه يې تښتولی وم، قطز نوم راباندې کېښود او زه يې وپلورلم – خدای دې ورته خپله سزا ورکړي.»
د حاج علي څېره روښانه شوه او ويې ويل: «اوس مې نو بصيرت رښتيا شو او ګومان مې ستا په اړه سم وخوت. په هغه خدای قسم چې له هغه پرته بل معبود نشته، په لومړۍ ورځ چې مې ته وليدې، زړه مې راته وويل چې ته د ماوراءالنهر د کليو کوم عادي مريی نه يې؛ ته د يوې لويې کورنۍ او نسب خاوند يې. کله چې مې و ازمويلې او ناسته ولاړه مې درسره وکړه، پوه شوم چې ته له خلکو يو راز پټوې. نو اټکل مې وکړ چې ته د کوم پاچا يا امير زوی يې چې زمانې راغورځولی او د مريانو د پلورونکو لاس ته ورغلی يې. له هغې ورځې راهيسې هڅه کوم ستا په راز پوه شم. ډېر ځله مې ستا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصل په اړه وپوښتل، خو تا به تل ویل چې په دې اړه په څه نه پوهېږې. خو په پای کې مې دا پایله ترلاسه کړه چې ته د جلال‌الدین بن خوارزمشاه له اولادونو څخه یې.»

قطز په حیرانتیا ورته وکتل او ویې ویل: «ایا مخکې له دې چې زه درته ووایم، ته پرې پوه شوې وې؟»

- «هو، په خدای قسم چې ډېر پخوا پرې پوه شوی وم.»

- «په خدای چې ډېره عجیبه ده! حاج علي څنګه پوه شوې؟»

- «کله چې دې پایلې ته ورسېدم چې ته د پاچاهانو یا امیرانو اولاد یې، نو د پاچاهانو د کیسو په کولو مې پیل وکړ او ستا د مخ بدلون ته مې کتل چې د هر پاچا یا امیر د نوم په اخیستو به څنګه کېده. کله به مې چې د جلال‌الدین او له مغولو سره د هغه د کیسو یادونه کوله، ستا په څېره او شونډو کې به مې یو ډول بدلون لیده. دا ازموینه مې څو ځله تکرار کړه او یقیني شوم چې ته له جلال‌الدین سره تړاو لرې او شاید د هغه له اولادونو یې.»

قطز موسک شو او د حاج علي پر هوښیارۍ یې حیرانتیا وښوده او ویې ویل: «اوس پوه شوم چې ولې ته د پاچاهانو او سلاطینو له خبرو سره دومره مینه لرې او تل دې راته کیسې کولې.» قطز لږه شېبه چوپ شو، بیا بېرته په غم کې ډوب شو او په ژړغوني غږ یې وویل: «ته راته رښتیا! ووایه چې له دې مصیبت او ناخوالو سره څه وکړم؟ تر کومه چې زه پوهېږم، ته د نظر او مشورې خاوند یې. موسی زما او زما د محبوبې ګلنار د ازادۍ وصیت باطل کړ، په دې یې بسنه ونه کړه او زموږ ترمنځ یې جلاوالی راوست او هغه یې پر یو مصري سوداګر وپلورله. په خدای چې زه او زما د ماما لور ګلناره یې سره جلا کړو. موږ له کوچنیوالي سره یوځای رالوی شوي وو او تر ننه کله هم نه وو جلا شوي. ماته ووایه، زه څنګه هغې مانۍ ته لاړ شم چې نه په کې هغه څوک شته چې زما عزت یې کاوه او زه یې د زوی په څېر منلی وم، او نه په کې ګلناره شته چې زما د ژوند ارام او د غمونو مرهم وه؟ څنګه د هغه پست او ذلیل سړي خدمت وکړم چې زما ازادي او خوشحالي یې راڅخه واخیسته او سپکاوی یې راته وکړ؟ هغه مانۍ ماته اوس لکه دوزخ داسې ده، د لیدو وس یې نه لرم. نو څنګه په کې پاتې شم؟ ولې دا خلک ما مریی کوي په داسې حال کې چې موږ زه ازاد زېږولی یم؟ ایا په ځمکه کې داسې عدالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشته چې زما حق له دې ظالمه واخلي؟ حاج علي ولې چوپ يې؟ خبرې وکړه، ووايه څه وکړم؟»

دلته نو ژړا نوره اجازه ورنه کړه چې خبرې وکړي. حاج علي يو څه وخت چوپ پاتې شو، ګواکې د خپل ملګري لپاره د يوې حل‌لارې يا قناعت بښونکي ځواب په لټه کې و؛ بيا يې ورته وويل: «خو ستا ماليکه (بيګم) په هغه مانۍ کې ده، هغه تا غواړي، عزت دې کوي او هيڅکله نه غواړي چې د موسی له خوا تاته کوم زيان ورسېږي.»

قطز وويل: «هو، هغه راسره مينه لري، زما قدر پېژني، ما خپل زوی ګڼي او وعده يې راسره کړې چې د ميراث د وېش پر مهال به ما په خپله برخه کې راولي او بيا به مې ازاد کړي، خو هغه کمزورې ده، واک او قدرت نه لري. هر څه د هغې د زوی په لاس کې دي او هغه يې د غوښتنو مخه نشي نيولی. زه وېرېږم چې موسی زما مالک شي، غچ به رانه واخلي او زما په سپکاوي او عذابولو کې به له حده تېری وکړي. حاج علي، ما وژغوره! ما خلاص کړه!»

- «خدای دې خلاص کړه زما زويه! پر ځان يې اسانه کړه ای قطزه! خدای به له دې سختۍ څخه درته کومه لاره وباسي.»

- «ته په دې خبرو يوازې راسره خواخوږي کوې او ډاډ راکوې. خو يوازې خواخوږي زما درد نه دوا کوي. د هغه عذاب څخه د خلاصون لپاره چې زه په کې يم، د يوه لاره چاره ولټوه»

- «ستا د خلاصون لپاره مې يو فکر کړی دی، خو بايد دوه يا درې ورځې صبر وکړې ترڅو لاره پيدا کړم.»

- «تر دې زيات هم صبر کوم، خو تاته په خدای قسم درکوم! ووايه چې په سر کې دې څه پلان دی؟»

- «ستا کيسه ابن‌زعيم ته کوم. کله چې هغه پوه شي چې ته د سلطان جلال‌الدين له اولادونو څخه يې، ستا ليدو ته به ډېر لېواله شي. هغه او شيخ ابن‌عبدالسلام له مغولو سره په جګړه کې جلال‌الدين ته د مرستو لېږلو ته ډېر ارزښت ورکاوه. کله چې دې ورسره وليدل، د شيخ غانم له زوی (موسی) سره خپلې ځينې ستونزې ورته بيان کړه. زه به ستا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې تایید کړم او هغه څه به ورته ووایم چې نن یې زما د سترګو وړاندې درسره وکړل. شک نه لرم چې زړه به یې دربانديې وسوځي او مینه به درسره وکړي. زه به ترې وغواړم چې تا له هغوی څخه واخلي، او ګومان نه کوم چې هغه په دې کار کې ځنډ وکړي. پوه شه چې زما د بادار ابن‌زعیم په خدمت کې به نېکمرغه شې؛ هغه به تاته د اروابناد شیخ غانم په څېر یا تر هغه هم غوره وي.»

- «زما ګرانه ملګریه! یوازې دا چې ستا تر څنګ ژوند وکړم، زما لپاره بس دی. خو زه وېرېږم چې موسی کله پوه شي چې زه هلته خوشحاله کېږم، نو حاضر به نشي چې ما ستا پر بادار وپلوري.»

- «موږ نه پرېږدو چې موسی په دې اړه په څه پوه شي. زما بادار به په خپله ستا غوښتنه له وصي (د میراث له ساتونکي) څخه وکړي او وصي به د هغه د غوښتنې په منلو کې زړه نا زړه نشي. نو ډاډه اوسه او له هیڅ شي مه وېرېږه، ځکه زه هر څه په پوره دقت درته چمتو کوم.»

- «حاج علي، خدای دې درته برکت درکړي! تا زما ستونزه حل کړه، خدای دې ستا ستونزې د قیامت په ورځ حل کړي.»

قطز له خپل ځای څخه پاڅېد او ویې ویل: «اجازه راکړه چې مانۍ ته لاړ شم او په خپلو کارونو بوخت شم، ښایي مالیکه مې اړتیا راته ولري. ډېر ناوخته مې کړ، سبا به دې بیا وګورم – ان‌شاءالله.»

اتم څپرکی:

لا درې ورځې نه وې تېرې شوې چې «حاج علي فراش» هغه نقشه چې د خپل ملګري د ازادولو لپاره یې جوړه کړې وه، په پوره بریا سره پلې کړه. قطز د «ابن زعیم» ملکیت ته انتقال شو او پدې توګه د «موسی» له لاسه، او د هغه له ځورونو، اذیتونو او سپکاویو څخه وژغورل شو او د ژوند یوه پاڼه یې واوښته.

هغه دا پاڼه په اوښکو او حسرت سره وتړله؛ ځکه سره له ټولو سختیو، دا د هغه د ژوند تر ټولو ښکلې او نېکمرغه ورځې وې. په همدې شپو ورځو کې د مینې رڼا د هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه کې وځلېده او هغه یې له نوره ډک کړ؛ د زړه د تورو کونجونو غم، اندوه او نهیلي یې د نشاط، مسکا او هیلې په رڼا بدلې کړې. په دې دوران کې هغه او ګلنار په ارامۍ او سلامتۍ کې د یوه مهربانه بادار او د هغه د نېکې مېرمنې تر سرپرستۍ لاندې ژوند کاوه. دوی په دې موده کې د امنیت، ډاډ او ثبات خوند وڅکلو چې په ماشومتوب کې یې نه و لیدلی. څکه تر دې وړاندې دوی په یوه داسې ډک له اضطراب چاپیریال کې اوسېدل چې اندېښنې او بېقرارۍ وربانديې حاکمې وې، جنګونو او بریدونو ګواښل او سهار او ماښام یې له ناوړو او مصیبت بارو پېښنو ډک و. تر دې چې د «شیخ غانم» په کور کې مېشت شول او د هغه مهربانۍ او نېکۍ، د یتیمۍ تریخوالی، د مریتوب ذلت او د غربت او بېوطنۍ درد ورڅخه هېر کړل. هلته یې یو رضایتبښونکی، ارام او هوسا ژوند درلود او تر ټولو لوی نعمت چې په دې موده کې ورته نصیب شو، د مینې نعمت و.

قطز که هر څه هېر کړي، هغه ورځ نه هېروي چې له خپل بادار سره د «نابلس» له سفر څخه راوګرځېد. کله چې ماڼۍ ته داخل شو او مېرمنې (خاتون) ته یې سلام وکړ، ګلنار یې هلته ونه لیده. د هغې لیدو ته ډېر تږی و، نو خونې ته یې ورغی؛ ګلنار لکه همدا اوس چې له حمامه راوتلې وي، د آینې مخې ته ناسته وه او خپل اوږده او زرین وېښتان یې پر اوږو راخواره کړي وو، ږمنځ کوله. هرکله چې یې د قطز تصویر په آینه کې ولید، یوه تبسم یې وکړ، خو ورته یې ونه کتل او هماغسې په خپلو وېښتانو بوخته پاتې شوه.

قطز په پټه خوله کرار کرار خونې ته ورغلی و ترڅو هغه له شا څخه حیرانه (غافلګیره) کړي او د تل په څېر یو بل په غېږ کې ونیسي. سره له دې چې هغه خپل انځور په آینه کې ولید او پوه شو چې ګلنار هم ولید، خو هغه له چوکۍ پورته نه شوه او مخ یې قطز ته راوګرځاوه، یوازې یې مسکا وکړه. قطز ورته حیران شو، یوه شېبه غلی ودرېد، ګویا غوښتل یې د دې عجیب بدلون په راز پوه شي. بیا یې د تل پر خلاف چې په خوښۍ او شور به یې غږ وربانديې کاوه، په ټیټ غږ ورته وویل: «ګلنارې! زه له نابلس څخه راغلم.»

د هغه حیرانتیا هغه وخت زیاته شوه کله چې یې ولیدل هغې په ډېرې ارامۍ او وقار سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ راوګرځاوه او په داسې غږ يې چې ګويا له کومې بلې لورې سرچينې څخه راوځي، نه د هغې له بې‌حرکته او خوبجنو شونډو، وويل: «شکر دی چې په سلامتۍ راغلې.»
قطز د هغې خمارو سترګو ته وکتل، داسې عجيبه معناګانې يې پکې وليدې چې تر اوسه يې د هغې په سترګو کې نه وې لوستلې؛ ګويا هم هغه ځان ته رابولي او هم يې له ځانه ليرې کوي؛ هم ورسره انس اخلي او هم ترې پردۍ کېږي؛ هم پرې باور کوي او هم ورباندې شک کوي؛ هم ورته تسليمېږي او هم ترې نافرماني کوي. بيا ډېر وخت تېر نه شو چې مخ يې بېرته آينې ته کړ او د وېښتانو په ږمنځولو بوخته شوه، لکه هيڅ چې نه وي شوي.
قطز په حيرانتيا د هغې تر شا ولاړ و، نه پوهېده څه ووايي او څه وکړي. داسې احساس يې درلود لکه يو څوک چې بې اجازې داسې کور ته ننوځي چې هلته هيڅ حق نه لري. هغه تر دې دمه له هغې څخه داسې چلند نه و ليدلی. د دوی خونو يو له بل سره توپير نه درلود او په دې برخه کې يې هيڅ ستونزه نه لرله. نو دا کوم عجيب او غريب خنډ و چې د دوی ترمنځ حايل شوی و؟ هغه خنډ چې په سترګو نه ليدل کېده خو تر پوخ او پلن ديوال هم کلک و. دلته و چې قطز د شرم او وېرې احساس وکړ، چې هسې نه په دې حال کې يې څوک وګوري. هغه هره شېبه تمه لرله چې د مانۍ کوم غړی راداخل شي او ملامت يې کړي چې «دلته ولې ولاړ يې؟».
هغې ته يې چې وکتل، نور يې هغه کوچنۍ ګلناره، د خپل تره لور (د جلال الدين لور) ونه ليده چې يوځای ورسره لوی شوی و او د لاهور په خاورو کې يې لوبې کولې او پر کوچنيو اسونو به سپاره وو... بلکې په ځای يې يوه پوره او بالغه ښځه وليده چې ترمنځ يې هيڅ نږدېوالی نه وه. د هغه نظر د هغې له اوږدې غاړې څخه چې د سپين زرين لمر په څېر وه، اوږو او نري ملا ته لاړ او د پښو تر سپينوالي پورې ورسېد. وېرې واخيست، نور يې د درېدو وس نه درلود، په شا شا د دروازې لور ته لاړ او لکه څنګه چې راغلی و، په ارامۍ سره بېرته ووتلو.
دا د دې دوو مريو شويو شهزادګانو په ژوند کې د جلاوالي ورځ وه؛ په دې ورځ يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوره پای ته ورسېده او بله دوره پیل شوه. د وخت په تېرېدو سره، هغه لا هم دا ورځ په بشپړ وضاحت سره په یاد لري، ګویا همدا پرون وه.

لا د قطز د نوي بادار په پناه کې د اوسېدو او د موسی له ځورونو څخه د خلاصون څو ورځې نه وې تېرې شوې، چې د ګلنار فراق (بېلتون) ور یاد شو. د هغه ساه د خپلې له لاسه وتلې محبوبې په حسرت کې وسوځېده؛ رنګ یې ژېړ، بدن یې ډنګر او باړخوګان یې د ډېرې ژړا او بې خوبۍ له امله وپړسېدل. داسې ښکارېدل لکه د موسی مصیبت چې د بېلتون درد ورڅخه هېر کړی و؛ کله چې هغه ستونزه ختمه شوه او د نوي بادار په کور کې یې د هوساینې ساه واخیسته، نو خپل لوی مصیبت یعنې د ګلنار بېلتون ته وزګار شو. هو، کله چې انسان په دوو مصیبتونو اخته شي، نو کوچنی مصیبت ورباندې فشار راوړي او د لوی مصیبت د هېرولو لامل ګرځي، تر دې چې ګمان کېږي هغه لوی غم هېر کړی دی؛ خو د کوچني مصیبت له منځه تلو وروسته، لوی غم بېرته راګرځي او زړه بوختوي.

د ابن‌زعیم زړه په خپل خوارزمي مریي وسوځېد، نو ډېره نېکي یې ورسره وکړه او هڅه یې وکړه هغه له غمه وباسي. هغه به یې ځان ته نږدې کاوه او ورته ویل به یې: «زما زویه! نور د خپلې ښکلې ګلنار لپاره غم او غصه بس کړه، که ته وغواړې زه به د هغې په څېر یا تر هغې هم ښکلې وینځه تاته په نکاح کړم.»

خو قطز به په پوره ادب او درنښت ځواب ورکاوه: «نه زما باداره! زه نه غواړم له هغې پرته له بل چا سره واده وکړم، که څه هم تر هغې ښکلې وي. هغه زما د تره لور ده، مور یوځای لوی شوي یو او له ماشومتوبه تر اوسه له یو بل نه یو جلا شوي.»

بادار به ورته ویل: «قطزه! حق جانب یې، ځکه مور نشو کولای تاته د جلال الدین د لور په څېر یوه شهزادګۍ په نکاح کړو، خو زه درته نصیحت کوم چې پر خپل ځان رحم وکړه او د خپلې روغتیا او ځوانۍ د ساتلو لپاره هڅه وکړه هغه هېره کړه، ښایي خدای پاک بیا تاسو سره یوځای کړي.»

ابن‌زعیم خپل خدمتګار حاج علي فراش ته سپارښتنه وکړه چې د قطز پاملرنې او د هغه د غم هېرولو لپاره له هیڅ ډول هڅې دریغ ونه کړي. حاج علي د خپل نږدې ملګري په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه د بادار سپارښتنو ته اړتیا نه لرله؛ هغه د قطز د ارامولو او ورسره د خواخوږۍ لپاره له هرې لارې کار واخیست. حاج علي ډېر خوږ ژبی او نېک چلنده سړی و، هغه د زړه د ناروغیو طبیب او معالجه کوونکی و. هغه به تل له خپل غمجن ملګري سره بوخت و، ډاډګېرنه به یې ورکوله، کیسې به یې ورته کولې او د چکر لپاره به یې د ښار بېلابېلو سیمو او د «الغوطه» باغونو ته بیوه. هغه به یې د بازارونو ګنې ګونې او په جوماتونو کې د علم مجلسونو ته بیوه، تر دې چې ویې شوای کولای د هغه د زړه د غم او اندوه دیوال مات کړي او نور یې وخت ته وسپارلو ترڅو یې برخلیک معلوم کړي.
له دې مرحلې وروسته، ځوان مریي یو ډول الهي جذبه او میلان پیدا کړ او زړه یې له عبادت او پرهېزګارۍ سره وتړل شو. هغه به فرض لمونځونه په خپل وخت ادا کول او نفلونه یې هم کول؛ ډېر تلاوت به یې کاوه او د جامع جومات د علم په مجلسونو کې به یې ګډون کاوه، په ځانګړې توګه د شیخ عز بن عبدالسلام په درسونو کې. هغه د شیخ د درسونو دومره مینه وال و چې یو درس یې هم نه له لاسه ورکاوه. هغه یوازې د هغه یا نورو علماوو په حضور کې په لوستلو بسنه نه کوله، بلکې په مجلسونو کې یې حضور او غوږ نیولو ته پاملرنه کوله. بادار یې ابنزعیم هم هغه هڅاوه او هیڅکله به یې داسې کار ورته نه سپاره چې هغه د درس له مجلس څخه راګرځوي.
ښاغلی ابنزعیم د ابن عبدالسلام له تر ټولو لویو ملاتړو او نږدې ملګرو څخه و. پر هغه یې پوره باور درلود، نېکي یې ورسره کوله، اړتیاوې یې ور پوره کولې او په خپل مال او ځان یې د هغه د دعوت ننګه کوله. ډېر ځله داسې شوي وو چې د شیخ په خاطر د چارواکو تر غضب او د زورواکو تر ظلم لاندې راغلی و. شیخ هم د همدې استقامت، اخلاص، دیني غیرت او اصلاح سره د مینې له امله هغه ډېر خوښاوه؛ سره له دې چې شیخ په خپله ډېر عفیف او زاهد و، خو د ابنزعیم ډالۍ یې منلې، په داسې حال کې چې له نورو شتمنو څخه یې هیڅ نه قبلول. ابنزعیم د هغه پلوي کوله او د خلکو زړونه یې هغه ته مایل کول او پدې لاره کې یې خپل مال مصرفاوه؛ د شیخ ابن عبدالسلام ډېر نفوذ د ابنزعیم د هڅو پایله وه.
ښاغلی ابنزعیم د یوه نېک او شکرګزار شتمن بېلګه وه چې په خپل مال کې یې د خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاک حق نه و هېر کړی. هغه به پر فقیرانو، مسکینانو، کونډو او یتیمانو انفاق کاوه او عقیده یې لرله چې دین او وطن وربانديې حق لري او تر څو چې دا حقونه ادا نه کړي، رښتینې ازادي نه شي موندلی. له همدې امله که به په دین کې کومه بدعت ښکاره شو، هغه به ډېر غوسه کېده او د له منځه وړلو هڅه یې کوله. که به پر وطن کوم مصیبت راغی، د هغه د کمولو لپاره یې هڅه کوله او که به کوم خطر وطن وګواښه، دفاع ته به یې ودانګل؛ په داسې حال کې چې د «دمشق» ډېرو شتمنو د ګېډې ډکولو او د خوندونو او شهوتونو له پوره کولو پرته بل غم نه درلود.

هغه شیخ ابن عبدالسلام د یوه داسې عالم بېلګه ګڼله چې پر خپل علم عمل کوي او د دین او وطن خیرخواه دی؛ داسې څوک چې باور یې درلود عالمان په حقیقت کې د خلکو د لارښوونې لپاره د پیغمبرانو وارثان دي. هغه په نېکۍ امر او له بدۍ منع کوله او د خدای په لاره کې یې د هیڅ ملامتوونکي له ملامتۍ وېره نه لرله. په خپل دین یې تجارت نه کاوه او خپل علم یې د دنیا د لاسته راوړلو وسیله نه ګرځوله. هغه د امت او وطن په ګټو کې سستي نه کوله او الهي ایاتونه یې د دنیا په ناڅیزو متاعګانو نه پلورل. له همدې امله ابن‌زعیم هغه ډېر خوښاوه او په خپل مقام او شتمنۍ یې د هغه ملاتړ کاوه؛ په نېکۍ او تقوا کې یې ورسره همکاري کوله، په داسې حال کې چې په هغه زمانه کې ډېرو علماوو د مال له ټولولو، د عامو خلکو له بې‌لارې کولو او د ظالمو حکامو له ملاتړ پرته بل کار نه درلود.

یوه ورځ شیخ د ابن‌زعیم لیدو ته د هغه کور ته راغی. ابن‌زعیم د هغه ډېر درناوی وکړ او د هغه په راتګ یې خپله خوښي څرګنده کړه. کله چې د دوی مجلس ګرم شو، قطز هغوی ته د ګلابو شربت راوړ. کله چې شیخ هغه ولید، د کور خاوند ته یې وویل: «دا ځوان څوک دی؟ زما ګمان دی چې څو ځله مې د درس په مجلس کې لیدلی دی.»

ابن‌زعیم ځواب ورکړ: «دا زما د ګاونډي شیخ غانم مریی و، په دې وروستیو کې مې اخیستی دی؛ هغه له تا سره مینه لري، ستا د درس په مجلسونو کې ګډون کوي او ستاسو ارشاداتو ته غوږ ږدي.»

شیخ په داسې حال کې چې په ځېرکتیا یې د قطز مخ ته کتل، وویل: «دی یو صالح او سم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوان دی.»

ابن‌زعیم وویل: «هو، هغه نېک دی او له یوې ډېرې معتبرې کورنۍ څخه دی...» کله چې شیخ خپله څښاک پای ته ورساوه، پیاله یې بېرته قطز ته ورکړه. قطز د شیخ د ستاینې له امله شرمنده (خجالت) شوی و. ابن‌زعیم لا هم خپل دغه ستر میلمه ته د خپل مریي په اړه خبرې کولې چې: «دا د سلطان جلال الدین بن خوارزمشاه له کورنۍ څخه دی، کله چې دوی کوچني وو، غلو هغه او د سلطان لور وتښتول او د حلب په بازار کې یې وپلورل او شیخ غانم مقدسي دواړه وپېرل...» تر پایه یې کیسه ورته تېره کړه.

شیخ د دې خبرو په اورېدو حیران شو او دا مبارک ایت یې تلاوت کړ:

> (قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَن تَشَاءُ وَتَنزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَاءُ ۖ بِيَدِكَ الْخَيْرُ ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) [آل عمران: ۲۶]

> «وایه (ای رسوله!): اې الله! د ملک (پادشاهۍ) خاونده! هر چا ته چې وغواړې پادشاهي ورکوې او له هر چا چې وغواړې پادشاهي اخلې، او هر چا ته چې وغواړې عزت ورکوې او هر څوک چې وغواړې ذلیل کوې، ټول خیر ستا په لاس کې دی، بېشکه چې ته پر هر څه قادر یې.»

> هغه یوه شېبه غلی شو او بیا یې وویل: «بېچاره جلال الدین! مسلمانو پاچاهانو هغه یوازې پرېښود او ناهیلی یې کړ. هغه په یوازې ځان له مغولو سره جګړه وکړه تر دې چې بالاخره یې له منځه یووړ. خدای دې هغه بدۍ وبښي چې ده په دې خاوره کې د مسلمانانو په حق کې کړې وې؛ که دا لغزش ترې نه وای شوی، نو هغه به له نېکو مجاهدینو څخه و.»

ابن‌زعیم وویل: «ما هغه پدې نیت اخیستی چې ازاد یې کړم، او که له ده سره زما مینه او د ده د راتلونکي ژوند په اړه زما اندېښنه نه وای، تر اوسه به مې ازاد کړی وای.»

شیخ وویل: «اې ابن‌زعیمه! خدای دې تاته خیر درکړي. ښه کار دې کړی دی، جلال الدین د دې مستحق دی چې د اولاد یې ساتنه وشي. ایا هغه نه راغواړې چې تر تګ وړاندې یې یو ځل بیا وګورم؟»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابن‌زعيم پورته شو او له قطز سره بېرته راغی او هغه يې شيخ ته راوستلو. شيخ په ډېره ورين تندي ورسره چلند وکړ او د هغه زړه يې لاس ته راوړ، هغه يې ځان ته نږدې کېناوه او ورته يې وويل: «موږ ټولو له جلال الدين سره مينه لرله؛ هغه له مغولو سره جنګېده او د اسلامي خاورې دفاع يې کوله. ته د هغه خورځی (خوريی) يې او زموږ په وړاندې ځانګړی درناوی او ځای لرې. خدای پر تا احسان کړی چې د دغه ښاغلي په لاس کې يې ورکړې؛ هغه له نېکو مجاهدينو څخه دی، د مسلمان لپاره د هغه په خدمت کې هيڅ عيب نشته، هغه ته ازاد کړی يې او نوره نېکي به هم درسره وکړي.»

قطز د شيخ لاسونه ښکل کړل او په داسې غږ چې د شيخ د خبرو د اغېز له امله ژړا ورسره ګډه وه، ويې وويل: «زه د خپل بادار ابن‌زعيم د احسان مريی او بنده يم. نه غواړم چې ما ازاد کړي او نه غواړم چې د هغه د خدمت له شرفه بې برخې شم.»

ابن‌زعيم وويل: «قطز! ته زما زوی يې، موږ ټول د دين او د ابن عبدالسلام خدمتګاران يو.»

پدې توګه شيخ ابن عبدالسلام قطز وپېژانده او هرکله به چې قطز د هغه درس ته ورغی، شيخ به هغه ځان ته نږدې کيناوه او پاملرنه به يې ورته کوله. شيخ به تل د هغه د بادار ابن‌زعيم حال ترې پوښتلو او سلامونه به يې ورته لېږل؛ کله به يې ورسره پيغامونه هم لېږل. ډېر وخت تېر نه شو چې د قطز د هوښياری، غوره نظر، مېړانې او د مهمو چارو د سمبالښت له امله، هغوی ورباندې پوره باور وکړ او هغه يې د خپلو رازونو امين وګرځاوه.

نه يوازې په دمشق کې، بلکې په نورو شامي سيمو او اسلامي خاورو کې د سياسي او اصلاحي حرکتونو په اړه هغوی له قطز پرته پر بل چا اعتماد نه درلود. له همدې امله، قطز په هغه لنډه موده کې چې د ابن‌زعيم په خدمت کې و، د پاچاهانو او اميرانو له حالاتو، د واک پر سر له سياليو او د صليبيانو په وړاندې د هغوی له دريځونو څخه خبر شو. هغه د شيخ او د هغه د ملګرو په سياست او اهدافو پوه شو، چې هدف يې د اسلامي خاورو يووالی، د قوي مشري رامنځته کول او له شامه د صليبيانو ايستل او د ختيځ له لوري د مغولو د بريدونو مخنيوی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې سیاست غوښتنه دا وه چې د دې لوی ماموریت لپاره یوازې د هغو ځواکمنو او وړو مسلمانو پاچاهانو ملاتړ وشي چې له صلیبیانو سره یې د دوستۍ لاس نه وي غځولی، او د هغو امیرانو د واکمنۍ ختمولو لپاره هڅه وشي چې له دښمن سره متحد یا د هغوی تر اغېز لاندې دي. د لومړۍ ډلې (صالحانو) په سر کې د مصر امیر، ملک صالح نجم الدین ایوب و، او د دویمې ډلې (خاینانو) په سر کې د هغه تره او د دمشق امیر، ملک صالح عمادالدین اسماعیل و. د دواړو ترمنځ سخته دښمني او د واک پر سر سیالي وه. نو د حیرانتیا ځای نه و چې دوی د مصر له پاچا سره مینه کوله او دعا یې ورته کوله، خو د دمشق له پاچا سره یې دښمني کوله او هغه یې د اسلام خاین گاڼه.

شیخ ابن عبدالسلام له ملک صالح ایوب سره په اړیکه کې و او هغه یې هڅاوه چې د خپل نیکه، ستر مجاهد صلاح الدین ایوبي په څېر شام له صلیبیانو پاک کړي. شیخ ورته د شام د ولس د ملاتړ ډاډ ورکاوه. ملک صالح ایوب به هم په ځواب کې ورته ویل چې کله مناسب فرصت او پوره چمتووالی برابر شي، دا کار به وکړي.

بل لور ته، صالح اسماعیل (د دمشق امیر) د شیخ له حرکتونو خبر شو او ویې غوښتل هغه ونیسي، خو د ولس له پاڅون او د شیخ د پلویانو له غبرگون څخه وېرېده، نو دا کار یې وځنډاوه. کله چې صالح ایوب د شام لور ته د راتگ اراده وکړه، صالح اسماعیل سخت ووېرېد او پرېکړه یې وکړه چې مخکې تر دې چې د مصر پاچا برید وکړي، دی باید پرې حمله وکړي. نو هغه د «حمص» او «حلب» له امیرانو مرسته وغوښته او له صلیبیانو (فرنگیانو) سره یې هم لیکلې هوکړه وکړه چې د مصر د سلطان په وړاندې به د ده ملاتړ کوي. د دې خیانت په بدل کې، هغه صلیبیانو ته د صفد او سقیف کلاگانې، د هغوی سیمې، صیدا، طبریه او نورې ساحلي سیمې وروبښلې. هغه پدې هم بسنه ونه کړه، بلکې صلیبیانو ته یې اجازه ورکړه چې دمشق ته ننوځي او له دمشقیانو څخه وسلې او جنگي لوازم واخلي.

دې ناوړې پېښې شیخ ابن عبدالسلام ته د هغه خطر جدیت وښود چې اسلامي خاوره یې گواښله. شیخ سمدستي ملک صالح ایوب ته یو جدي لیک ولیکه او هغه یې سمدستي جهاد ته وهڅاوه. شیخ ورته خبرداری ورکړ چې که سستي وکړي او دښمن خپل هدف ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسپړي، نو د خدای له غضب او عذاب سره به مخ شي. هغه ورته وویل چې که په خپلو دیني دندو کې لنډون وکړي، د ټولو بدو پایلو مسوولیت به د ده پر غاړه وي او خپله پاچاهي، دنیا او اخرت به وبایللي. له هغې وروسته شیخ له خپلو مریدانو سره ناستې زیاتې کړې او په هغوی کې یې د هیواد د دفاع لپاره د جهاد جذبه راپاروله. دا ټول کارونه په پټه کېدل تر دې چې د جمعې ورځ راغله او جومات له خلکو ډک شو.

شیخ ابن عبدالسلام د خطیب له ځانګړې دروازې داخل شو او منبر ته پورته شو. ټولې سترګې ورته راوګرځېدې او داسې چوپتیا خپره شوه چې ګویا د خلکو پر سرونو مرغۍ ناستې دي. شیخ د خدای حمد او ثنا وویله، پر پیغمبر (ص) یې درود وویلو او بیا یې د جهاد د فضیلتونو په اړه خبرې پیل کړې. هغه بیان کړلو چې څنګه پیغمبر (ص) او اصحابو یې له مشرکانو سره مبارزه وکړه ترڅو د الله کلمه پورته کړي او اسلام په ختیځ او لویدیځ کې خپور کړي. هغه وویل چې خدای مسلمانان د ځمکې وارثان وګرځول تر هغه چې هغوی په دین ولاړ وو. خو کله چې دوی خپله لاره بدله کړه، خدای هم د هغوی حال بدل کړ او دښمنان یې وربانديې مسلط کړل، هغوی یې خاوره ټوټه ټوټه کړه، نعمتونه یې ترې واخیستل او مسلمانان یې ذلیل او شکنجه کړل. دا هر څه د خدای له لوري دي ترڅو ریښتیني او دروغجن سره جلا شي؛ او د دې امت د وروستیو کسانو اصلاح به هم په هغه څه کېږي چې د پیل کسانو اصلاح پرې شوې وه، او هغه یوازې د خدای په لاره کې جهاد دی.

بیا یې له حاکمانو (اولی الامر) څخه د اطاعت وجوب بیان کړ ترڅو د دنیا او اخرت چارې یې سمې شي، خو ورسره یې د حاکم دندې هم په ګوته کړې: د دین خیرخواهي، د هیواد ساتنه، او د خلکو د دین، ناموس، ځان او مال دفاع. هغه په ډاګه کړه: «هر سلطان، پاچا یا امیر چې د مسلمانانو د خاورې په ساتنه کې سستي وکړي او هغه د کافرانو منګولو ته وغورځوي، نو د خدای او مسلمانانو ذمه له هغه څخه پاکه ده؛ هغه په خپله خپل اطاعت لغوه کړی او پر ځان یې ظلم کړی دی. له داسې ظالم سره مرسته دا ده چې د هغه لاس ونیول شي، ترڅو خاوره ضایع نه کړي، د مسلمانانو شوکت مات نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي او دښمنان پیاوړي نه کړي.»
بیا یې دا مبارک ایت تلاوت کړ: ...

> (وَأَعِدُّوا لَهُم مَّا اسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِن دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُوا مِن شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ) [الانفال: ۶۰]

> «او د هغوی (مشرکانو او دښمنانو) مقابلې لپاره چې څومره قوت او روزل شوي اسونه برابرولی شئ، تیار یې کړئ؛ چې په هغو سره د الله دښمنان، خپل دښمنان او نور هغه دښمنان ووېروئ چې تاسو یې نه پیژنئ خو الله یې پیژني. او د الله په لاره کې چې هر څه مصرف کړئ، (بدله به یې) تاسو ته پوره درکول شي او پر تاسو به هیڅ ظلم نه کیږي.»

> بیا یې د وسلو او جنګي لوازمو د برابرولو، په اسونو د جهاد، د سمندري بېړیو د جوړولو او د ځواک د نورو وسایلو د برابرولو فرضیت بیان کړ، ترڅو مسلمانان پر خلکو شاهدان اوسي او د پالونکي د دې وینا مصداق وګرځي چې فرمایي:

> (وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ) [المنافقون: ۸]

> «او عزت یوازې د الله، د هغه د رسول او مؤمنانو لپاره دی.»

> بیا دې پایلې ته ورسېد چې پر دښمن د وسلو پلورل په مطلق ډول حرام دي او پدې کې هیڅ رخصت او استثناء نشته.

هغه یو شمېر هغه پلورل شوي (خودفروخته) علماء چې خلکو ته یې ناسمې او باطلې فتواوې ورکولې، د خدای کلام یې په مناسب ځای کې نه کاراوه، الهي ایتونه یې په ټیټه بیه پلورل، د حق خبرې له ښکاره کولو یې ډډه کوله او له پاچاهانو څخه وېرېدل ـــ په داسې حال کې چې د پاچاهانو له پاچا (الله) څخه یې هیڅ وېره نه لرله ـــ سخت وغندل او ویې ویل: «هر هغه مسلمان چې پر دښمن وسله وپلوري، یا یې په پلورلو کې لاس ولري او مرسته ورسره وکړي، هغه له خدای، رسول او مسلمانانو سره خیانت کړی دی.» او دا ایت یې تلاوت کړ:

> (وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ) [المائده: ۵۱]

(c) ketabton.com: The Digital Library

> «او له تاسو څخه چې څوک له هغوی (کفارو) سره دوستي وکړي، نو هغه له هغوی څخه دی.»

> دا ایت یې درې ځله تکرار کړ او بیا کېناست.

په دویمه خطبه کې یې لومړی د اسلام او مسلمانانو د عزت او د هغو کسانو د بریا لپاره دعا وکړه چې شتون یې د مسلمانانو په ګټه وي. د شیخ عادت دا و چې په پای کې به یې د صالح اسماعیل (د دمشق حاکم) لپاره دعا کوله، خو په دې خطبه کې یې هغه دعا قطع کړه او یوازې د هغو کسانو په دعا یې بسنه وکړه چې د اسلام او د خدای د دین نصرت کوي.

شیخ خپله خطبه پای ته ورسوله او لمونځ ودرېد. خلکو په هغو خبرو باور نه کاوه چې شیخ په خپله خطبه کې وکړلې. هغه په صالح اسماعیل باندې سخت برید وکړ او په پوره صراحت او وضاحت یې د هغه کړنې وغندلې. که خلکو د سورت فاتحې د تلاوت پر مهال د شیخ غږ پرته له کومې لړزې او اضطراب څخه اورېدلو—ګویا ده په منبر هیڅ خطرناکه خبره نه ده کړې—دوی ګمان کاوه چې سر به یی له تن جلا کړي. د هغې حیرانوونکې خطبې له اورېدو وروسته چې د لوی جومات په ګوټ ګوټ کې د تندر په څېر وغږېده، یوازې خدای پوهېده چې د لمونځ کوونکو په زړونو کې څه تېرېدل او زړونه یې له کوم ډول اضطراب او پرېشانۍ سره مخ وو.

خلک په داسې حال کې له جامع جوماته ووتل چې یوازینۍ خبره یې د شیخ ابن عبدالسلام خطبه وه. چا چې خطبه اورېدلې وه، پر هغو یې ویاړ کاوه چې نه یې وه اورېدلې؛ او چا چې نه وه اورېدلې، هیله یې کوله چې کاشکې د خپل عمر یوه برخه یې ورکړې وای خو دا خطبه یې اورېدلې وای. ټول اورېدونکي د خطبې پر حیران والي متفق وو، خو د حیرانتیا په لاملونو کې یې اختلاف درلود؛ ځینې د شیخ بلاغت او فصاحت هک پک کړي وو، ځینې د هغه د دلیل او برهان ځواک، ځینې د هغه روانو خبرو او یوې ډلې بیا د هغه مېړانې او زړورتیا ته ګوته په غاښ وو.

له بلې خوا، ټول خلک د دې وینا د عواقبو په اړه اندېښمن وو، خو د هغې جزا په اړه یې نظرونه بېل وو چې صالح اسماعیل (د دمشق حاکم) به یې شیخ ته ورکړي. ځینو ویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هغه به ووژني، ځينو ويل زنداني به يې کړي، يوې ډلې ويل تبعيد به يې کړي او شتمني به يې ضبط کړي؛ او ځينو بيا ګمان کاوه چې يوازې له خطابت څخه به يې عزل کړي. خو ټول پر دې خفه وو چې له دې وروسته به د شيخ غږ له منبره وانه وريدل شي.

په هغه ورځ صالح اسماعيل په دمشق کې نه و. کله چې ورته د شيخ د خطبې خبر ورسېد، نو امر يې وکړ چې هغه له دندې ګوښه، ونيول او زنداني شي ترڅو چې دی په خپله دمشق ته راشي او پرېکړه وکړي. د شيخ ملګرو ورته مشوره ورکړه چې له هېواده ووځي او د تيښتې ټول وسايل يې ورته برابر کړل، خو هغه ونه منله. هر څومره يې چې پرې ټينګار وکړ، شيخ ورسره ونه منله. هغوی د پټېدو وړانديز وکړ، خو شيخ دا ځل هم مخالفت وکړ او ويې ويل: «په خدای قسم نه تښتم او نه پټېږم؛ دا د جهاد پيل دی او موږ لا تر اوسه هيڅ نه دي کړي. ما خپل ځان هر ډول پېښنو ته چمتو کړی او خدای د صابرانو عمل نه ضايع کوي.»
شيخ ونيول شو او زنداني شو، چې دا پر خلکو ډېره سخته تېره شوه. د هغه پلويانو پاڅون وکړ او د هغه د ازادۍ غوښتنه يې وکړه. هغوی پرېکړه وکړه چې د شيخ په هغې وصيت عمل وکړي چې ويلي يې وو: «تاسو هغه څه بدل کړئ چې ما په خپله ژبه بدل نه کړای شول؛ د کافر دښمن ته د وسلو پلورلو دا ناپاکه لړۍ بنده کړئ او هر څوک چې ستاسو بازار ته د وسلو اخيستلو لپاره راځي، وې شړئ.»
له هغې وروسته داسې ورځ نه تېرېدله چې څو تنه فرنګيان (صليبيان) چې د وسلو اخيستلو لپاره دمشق ته راغلي وو، د شيخ د پلويانو لخوا ونه وژل شي. دا لړۍ تر عامو خلکو پورې ورسېده او هغوی دومره زړور شول چې د ورځې په رڼا کې به يې فرنګيان ترور کول. فرنګيان له دې حاله په تنګ شول او صالح اسماعيل ته يې شکايت وکړ او هغه يې له خپلو متحدينو سره په چل ول تورن کړ. د هر وژل شوي فرنګي تاوان (ديت) به صالح اسماعيل ورکاوه، چې دا پر هغه ډېر درونډ بار و. هغه ووېرېد چې هسې نه متحدين يې ورسره ژمنه ماته کړي او دی د مصر د پاچا په وړاندې يوازې پرې نږدي. هغه هڅه وکړه چې دا پاڅون مړ کړي خو بريالی نه شو، نو اړ شو چې شيخ ازاد کړي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو پر هغه یې شرط کېښود چې له کوره به نه وځي، فتوا به نه ورکوي او له خلکو سره به نه ګوري.

د شیخ او د هغه د مریدانو ترمنځ دا واټن پر هغوی ډېر تریخ و. دلته و چې ابن‌زعیم خپل مریي قطز ته امر وکړ چې د سر جوړولو (سلمانی) کسب زده کړي. قطز دا کسب په ډېر مهارت زده کړ او په لباس او حرکاتو کې پوره د سلمانیانو په څېر شو.خلک د ابن زعیم په دې هوښیارانه چل ډېر خوشحاله شول او قطز یې د شیخ کور ته واستاوه.

ساتونکو هیڅ شک ونه کړ چې دا د شیخ د سر جوړولو لپاره راغلی سلمان دی. کله چې قطز کور ته ننووت، شیخ قطز د هغه له غږ څخه وپېژانده او په لیدو یې ډېر خوشحاله شو. قطز هغه ته د ابن‌زعیم او نورو ملګرو خبرونه، د صالح اسماعیل نقشې او د فرنګیانو د ترور په اړه راپورونه ورکړل. شیخ ورته وویل: «ورته ووایه چې خپل کار ته دوام ورکړي او زما په خاطر د باطل د دفع کولو الهي فریضه پرې نږدي.»

سلمان قطز به تل د شیخ کور ته تللو او د هغه او ملګرو ترمنځ یې د رابط رول لوباوه؛ هغه به شیخ د هېواد له حالاتو خبراوه او د هغه لارښوونې به یې ملګرو ته رسولې، چې هغوی به د زندان او شکنجې له وېرې پرته عملي کولې.

کله به چې د سیاست خبرې ختمې شوې، شیخ به له قطز سره په نورو موضوعګانو خبرې کولې. کله به د سلطان جلال الدین او خوارزمشاه په اړه خبرې کېدې او کله به شیخ د قطز هغو کیسو ته غوږ نیوه چې د هند، خراسان او د خپل تره د جګړو په اړه یې کولې. په دې ترڅ کې، قطز د هغه ستورپوه (نجومي) کیسه ورته وکړه چې ورته ویلي یې وو: «ته به د یوې لویې خاورې پادشاه شې او مغولو ته به تاریخي ماتې ورکړې.»

قطز د شیخ نظر وپوښت. شیخ ورته ځواب ورکړ: «دا یوازې اټکلونه دي چې کله سم او کله ناسم خېژي؛ زموږ شریعت د ستورپوهنې (نجومۍ) څخه منع کړې ده، ځکه دا د غیب خبرې دي او له خدای پرته بل څوک په غیب نه پوهېږي...»

پدې وخت کې شیخ د قطز په څېره کې بدلون ولید، لکه یو څوک چې له کومې لویې مسلې ناهیلی شوی وي. نو شیخ خپله خبره بشپړه کړه او ویې ویل: «زما زویه! دا د شرعې حکم دی. پیغمبر (ص) له خپل هوا او هوس څخه خبرې نه کوي، د هغه وینا

(c) ketabton.com: The Digital Library

الهي وحې ده. د هیڅ چا ایمان نه بشپړېږي ترڅو چې په پوره ډول شرعې ته تسلیم نه شي او د حکمونو په منلو کې په خپل زړه کې هیڅ تنګسه احساس نه کړي. زه نه غواړم ستا هیلې په اوبو لاهو کړم؛ لکه څنګه چې مې مخکې وویل، دا اټکلونه دي چې کله سم او کله ناسم خېژي... ته څه پوهېږې، ښایي ستا په حق کې دا خبره سمه ثابته شي؟ نو خوشحاله اوسه زویه!»

قطز وویل: «دا یوازې یوه دروني جذبه وه، خو زه پر شریعت ایمان لرم او احکامو ته يې تسلیم یم.»

شیخ ورته مبارکي ورکړه او د هغه د خیر او بریا لپاره يې دعا وکړه.

یوه ورځ قطز په داسې حال کې شیخ ته راغی چې څېره يې ځلېدله، پوره ډاډه و او د حمام نښې پرې ښکارېدې؛ له سر او جامو يې د خوشبو بوی راتلو. شیخ په مهربانۍ ترې وپوښتل: «څه پېښه ده؟ ایا تېره شپه دې واده کړی دی؟»

ځوان مسکی شو او ويې ویل: «نه زما شیخ او باداره! ما قسم خوړلی و چې له خپلې تره لور ګلنار پرته له بل چا سره واده نه کوم. خو تېره شپه مې په خوب کې نبي کریم (ص) ولید. خپل بادار مې پرې خبر کړ او هغه راته وویل: حمام وکړه او ځان خوشبو کړه؛ نو ځکه داسې درغلم لکه څنګه چې مې وینې.»

شیخ وویل: «ډېر ښه دې کړي او بادار دې هم ښه مشوره درکړې ده. اوس خپل خوب راته تیر کړه.»

د ځوان زړه په درزا شو او یو ډول لړزه ورباندې راغله، ګویا شیخ ته د خوب په کیسه کولو کې يې یو ډول وېره لرله، خو د شیخ ورین تندي او پاملرنې هغه خبرو ته وهڅاوه او ويې ویل: «تېره شپه مې خوب وتښتېد او یو ډول درووند فشار مې احساس کړ؛ نو پاڅېدم، اودس مې وکړ، نفل او وتر لمونځونه مې وکړل او خدای ته مې دعا وکړه، بیا بېرته خپل ځای ته لاړم او ویده شوم. په خوب کې مې ولیدل چې په یوه بې اوبو او بې وښو دښته کې مې لاره ورکه کړې ده. پر یوه تیږه کېناستم او په ژړا مې پیل وکړ. په همدې حال کې وم چې یو ډله سپاره راغلل؛ په سر کې يې یو سپین پوستی، ښکلې څېره لرونکی سړی و چې ډېر وینښتان يې درلودل او تر غوږونو يې رسېدل. کله يې چې زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولیدم، خپلو ملګرو ته یې اشاره وکړه او هغوی ودرېدل. له اسه راښکته شو، ماته رانږدې شو، زه یې په قوت سره پورته کړم، پر سینه یې لاس راکېښود او ویې ویل: پاڅېږه اې محموده! له دې لارې لاړ شه چې مصر ته تللي، ته به پاچا شې او مغولو ته به ماتې ورکړې.»

«زه حیران شوم چې هغه زما (اصلي) نوم څنګه پېژني؛ ومې غوښتل ترې وپوښتم چې ته څوک یې؟ خو هغه د پوښتنې فرصت رانکړ، پر خپل اس سپور شو او لاړ. ما په لوړ غږ چغه کړه: ته څوک یې؟

یو ملګري یې چې ورپسې روان و، ماته مخ راواړاوه او ویې ویل: افسوس پر تا! دا محمد (ص) دی.»

«زه ناڅاپه له خوبه راویښ شوم، په داسې حال کې چې زما پر سینه مې د هغه د ګوتو یخنۍ احساسوله. له ډېرې خوښۍ خپل بادار ته ورغلم، خو هغه په اوداسه بوخت و، صبر مې ونه کړ چې اودس یې خلاص شي. حاج علي فراش ته ورغلم، هغه ویده و، راویښ مې کړ او ورته ومې ویل: یو لوی خوب مې لیدلی، د خدای رسول (ص) مې لیدلی. هغه له بسترې راپاڅېد او په خوښۍ مې لور ته راغی چې کیسه ورته وکړم. ورته ومې ویل: لومړی خپل بادار ته کیسه کوم.»

هغه راته وویل: «نو راځه چې دواړه ورشو او یوځای یې واورو.»

موږ دواړه ورغلو، بادار مې ولیدلړ چې له اودسخاني راووت، زموږ په یوځای راتګ حیران شو. حاج علي ورته وویل: «ده په خوب کې رسول الله (ص) لیدلی او غواړي کیسه یې درته وکړي.»

بادار مې مسکی شو، ماته راغی او ما هر ټوله کیسه ورته تیره کړله. هغه ډېر خوشحاله شو، ماته یې زیری راکړ او ویې ویل چې غسل وکړم. غسل مې وکړ او هغه په خپلو عطرو زه خوشبو کړم او راته ویې ویل: «که زموږ شیخ (ابن عبدالسلام) ته ورغلې، دا خوب ورته تیر کړه او وګوره چې تعبیر یې څه دی.»

شیخ یوه شیبه په حیرانتیا کې ډوب شو او بیا یې وویل: «اې قطزه! ته لا هم د پاچاهۍ او مغولو ته د ماتې ورکولو په فکر کې یې! تر دې چې نبي کریم (ص) درته راغی او دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیری یې درکړ. لکه څنګه چې دې وویل، دا یو ډېر لوی خوب دی؛ که دا ربښتیا وي، ته به د مصر پاچا شې او مغولو ته به ماتې ورکړې، ځکه پیغمبر (ص) فرمایي: چا چې زه په خوب کې ولیدم، په حقیقت کې یې زه لیدلی یم، ځکه شیطان زما په بڼه ځان نه شي ښکاره کولی.»

شیخ په ټوکو کې ورته وویل: «که ستا دا خوب رښتیا شو او د مصر پاچا شوې، نو ماته به څه (زیری) راکوې؟»

قطز په داسې حال کې چې مسکا یې پر شونډو خوره وه، یوه شېبه غلی شو، ګویا شیخ ته ځواب تیاروي. بیا یې په داسې حال کې چې سترګې یې ځلېدلې، وویل: «بادار‌ه! که تاسو له دنیا سره مینه لرلی، نو سره او سپین زر به مې درکړي وای؛ خو زه به د خپلې پاچاهۍ په ټولو چارو کې ستاسو مشورې ته راګرځم، شریعت به قائموم، عدالت به په هر ځای کې خپروم او د جهاد هغه سنت چې خلکو له منځه وړي، بېرته به یې راژوندی کوم؛ دا زما لخوا تاته زیری ده.»

شیخ د هغه په نېک ځواب ډېر خوشحاله شو، مخ یې د سپوږمۍ غوندې روښانه شو او ویې ویل: «په رښتیا چې ته رښتونی او نېک سړی یې اې قطزه او پر مسلمانانو د پاچاهۍ وړتیا لرې.» بیا یې لاسونه اسمان ته لپه کړل او ویې ویل: «ای پالونکیه! د خپل بنده قطز خوب رښتیا کړه، لکه څنګه چې دې د خپل نبي یوسف (ع) خوب رښتیا کړی و.»

لا د شیخ دعا نه وه بشپړه شوې چې د قطز له سترګو اوښکې روانې شوې. شیخ لومړی فکر وکړ چې دا د خوښۍ اوښکې دي، خو ډېر ژر د هغه ژړا دومره زیاته شوه چې د سلګیو غږ یې پورته شو. شیخ ورنږدې شو او د ژړا لامل یې ترې وپوښت. ځوان په ډک زړه ځواب ورکړ: «باداره! زه یقین لرم چې خدای ستا دعا قبلوي؛ نو خپله محبوبه ګلنار مې رایاده شوه. پر ما ډېره سخته ده چې هغه بیا ونه ګورم. غواړم دعا راته وکړې چې هغه هم وګورم او واده ورسره وکړم.»

د شیخ زړه په قطز وسوځېد او یوه وړه مسکا یې پر شونډو خپره شوه. هغه څه ونه ویل او بیا یې خپل لاسونه اسمان ته لپه کړل او ویې ویل: «خدایه! د دې نېک بنده په سینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې داسې زږه دی چې ــــ ستا له نافرمانۍ پرته ــــ د خپلې همدمې لور ته الوتل غواړي. نو خپل نعمت پر ده بشپړ کړه او د خپل پیغمبر محمد (ص) په سنتو یې له خپلې محبوبې سره یوځای کړه.»

لا د شیخ دعا نه وه خلاصه شوې چې د ځوان اوښکې وچې شوې، د زړه بړاس یې ووت او په ارامه یې دا جملې په خپله ژبه زمزمه کړې: «الحمدلله، هغه به وینم او واده به ورسره کوم.» شیخ ورته وویل: «ان شاء الله.»

نهم څپرکی:

د شیخ ابن عبدالسلام پلویانو د باطل د دفع کولو په پار د هغه امر ته غاړه کېښوده؛ هغوی تر هغه ځایه چې وس یې وه، هغه فرنګیان (صلیبیان) ترور کول چې د وسلو اخیستلو لپاره دمشق ته راتلل. بالاخره صالح اسماعیل له دې حاله پوزې ته راغی.

هرکله به چې یې یوه ډله ونیوله، بله ډله به راپورته کېدله. کله چې د هغوی په وړاندې عاجز شو، شیخ ته یې کسان ورولېږل او وګواښه چې که د خپلې ډلې فعالیتونه بند نه کړي، وبه یې وژني. شیخ یې پروا ونه کړه او یوازې دومره یې وویل: «هغه چا ته چې تاسو یې رالېږلي یئ، ووایاست: ایا تاسو داسې یو تن وژنئ چې وایي زما پالونکی الله دی؟»

صالح اسماعیل د شیخ له وژلو ووېرېدلو او غوره یې وګڼله چې هغه له خپلې خاورې وشړي ترڅو له شره یې خلاص شي؛ نو شیخ یې جلاوطن (تبعید) کړ. ورپسې یې ابن‌زعیم ونیوه، لویه جریمه یې پرې کېښوده او د شتمنۍ یوه برخه یې ترې ضبط کړه، خو وروسته یې د هغه د نږدې کسانو د نفوذ له امله ازاد کړ. اسماعیل هر هغه څوک چې د شیخ مینه ورسره ثابته شوې وه، وېې نیول؛ ځینې یې زنداني کړل، ځینې یې تبعید کړل او د ځینو شتمنۍ یې ضبط کړې.

د دمشق له ښاره د شیخ او د هغه د کورنۍ د وتلو ورځ یوه عجیبه ورځ وه. د دمشق خلکو په ژړا او اوښکو هغه رخصت کړ. د هغه منزل مصر و، خو په لاره کې «کرک» ته لاړ او هلته یې د هغه ځای له واکمن، ملک ناصر داوود سره څو ورځې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېرې کړې. په دې موده کې يې هغه قانع کړ چې د ده له پلانونو ملاتړ وکړي.
کله چې شيخ ابن عبدالسلام مصر ته ننووت، ملک صالح ايوب د هغه ډېر درناوی وکړ، د «جامع عمرو» خطابت او د مصر د قضاوت چارې يې وروسپارلې. شيخ هلته د کار لپاره ډگر پراخ وليد او صالح ايوب يې وهڅاوه چې هر څومره ژر چې کيږي د صالح اسماعيل او د هغه د صليبي متحدينو په وړاندې جگړه پيل کړي.
په دمشق کې صالح اسماعيل خبر شو چې د شيخ په هڅو د ملک صالح ايوب او ناصر داوود ترمنځ تړون شوی، نو سخت پښېمانه شو چې ولې يې شيخ ونه وژلو يا يې په زندان کې ونه ساتلو. د شيخ له وتلو او د هغه د پلويانو له خپرېدو وروسته، اسماعيل په دې گمان ارام شوی و چې گواکي په دمشق کې د ايمان هغه لمبه چې شيخ بله کړې وه، مړه شوې او يوازې ايرې ترې پاتې دي. هغه نه پوهېده چې تر ايرو لاندې سرې سکروټې پرتې دي او يوازې يو باد ته انتظار دي چې بېرته بلې شي. خو دا ارامي يې ډېره ونه غځېده او د مصر او کرک د واکمنانو د يووالي خبر دا ارامي ورته په زهرو بدله کړه.
ابن‌زعيم د خپل ملگري او استاد شيخ په جلاوالي ډېر خفه و، که د هغه د کورنۍ او گټو مسله نه وای، هغه به هم مصر ته تللی وای. خو کله چې خبر شو شيخ بريالی شوی او هلته يې تود هرکلی شوی، نو زړه يې ډاډه شو. بلخوا په دمشق کې پاتې کېدل ورته دا فرصت ورکاوه چې د شيخ د فکر او مبارزې لپاره کار وکړي.
قطز هم د خپل بادار په څېر د شيخ په فراق څخه ډېر غمجن و. هغه د هغو خوږو ورځو ارمان کاوه چې کله شيخ په زندان کې و او ده د سلمان په جامه کې هغه ته پيغامونه رسول. په هغو ورځو کې قطز له شيخ سره ډېرې پټې ناستې کړې وې او د شيخ له پوهې او معنويت څخه يې ډېره گټه اخيستې وه. شيخ په ده کې د خپل روح ساه پو کړې وه او هغه يې د حکمت، يقين او بصيرت خاوند کړی و؛ قطز اوس د خدای په لاره کې د جهاد تږی و.
که قطز له شيخ څخه هيڅ هم نه وای اخيستي، د شيخ هغه دوې لويې دعاگانې ورته کافي وې. لومړۍ دا: «پالونکيه! د خپل بنده قطز خوب رښتيا کړه، لکه څنگه چې دې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسف صدیق (ع) خوب رښتیا کړی و.» او دویمه دا: «خدایه! د دې نېک بنده په سینه کې داسې زړه دی چې له ګناه پرته له خپلې محبوبې سره یوځای کېدل غواړي، نو دا نعمت پرې بشپړ کړه.» قطز دا دواړه دعاګانې یادې کړې وې، په لمانځه کې به یې تکرارولې، خو له دویمې دعا څخه به یې د ځان لپاره د «صالح» (نېک) کلمه د عاجزۍ له امله لرې کوله. هغه ته پوره یقین و چې د شیخ دعا قبوله شوې ده. کله به یې چې د شیخ اخلاص او اسمان ته لپه شوي لاسونه یاد شول، نو ایمان به یې نور هم پوخ شو. هغه داسې احساس کاوه چې د شیخ دعا د اوو اسمانونو پردې څیرلې دي او د عرش په فضا کې یې انګازې خپرې شوې دي.

قطز له شیخ څخه زده کړي وو چې نعمت یوازې په شکر سره پاتې کېږي. که د شته نعمتونو حال داسې وي، نو د هغه نعمت په اړه به یې ګمان څه وي چې لا د سبا په غېږ کې دی؟ نو دی باید د هغو نعمتونو شکر ادا کړي چې اوس پکې ژوند کوي، ترڅو خدای ورته هغه نعمت (پاچاهي او ګلنار) هم ورکړي چې تمه یې لري. د شکر اساس تقوا ده او د تقوا معیار د خدای په لاره کې جهاد دی: د نفس جهاد چې له ګناهونو او غوښتنو یې وژغوري، او د دښمن جهاد چې له اسلامي خاورو یې وشړي.
اوس نو د جهاد ډګر د ده پر وړاندې پرانیستی و؛ ځکه د دمشق پاچا له کافرانو سره په یووالي او هغوی ته د مسلمانانو د خاورې په سپارلو سره له خدای او رسول سره خیانت کړی و. هغه د کافرانو او بدکارو خلکو لښکر راټول کړی و ترڅو پر پاکو خاورو برید وکړي؛ نو قطز ولې لاس تر زنې کښېني؟ د قیامت په ورځ به څه عذر وړاندې کوي؟
قطز د خپل بادار (ابن‌زعیم) حضور ته ورغی ترڅو خپله پرېکړه ورته ووایي: «زما باداره! اې زما تر ټولو ګرانه ! ته زما خدمت ته اړتیا نه لرې، او زه دې یوازې زما د خپل خیر لپاره تر اوسه ساتلی یم. ما لیدلي چې کله ستا د ګټې او د مسلمانانو د ګټې خبره راشي، ته د مسلمانانو ګټه پر خپلې هغې غوره ګڼې. غواړم اجازه راکړې چې د مصر له لښکر سره د جهاد لپاره یوځای شم. هیله لرم چې ښه ازموینه ورکړم، ځکه زه په توره، نېزه، اس سوارۍ او ښنه ویشتلو کې پوره مهارت لرم؛ زما تره له ماشومتوبه ماتې د جګړې ټول فنونه ښودلي دي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابن‌زعیم چې د خپل مریي له مېړانې او جذبې په جوش کې راغلی و، ویې ویل: «آفرین پر تا اې قطزه! اې د خوارزمشاه لمسیه! په خدای قسم دا د جهاد وینه ده چې ستا په رګونو کې جوش وهي او زه یې باید مړه نه کړم. خو زما نظر دا دی چې داسې کار وکړې چې ګټه یې مؤمنانو ته او زیان یې دښمنانو ته تر دې ډېر وي چې یوازې د مصر له لښکر سره یو تن زیات شې. پیغمبر (ص) موږ ته ښودلي چې جګړه چل او نیرنګ دی؛ نو که په رښتیا د خدای د رضا او دین لپاره د ځان قربانولو اراده لرې، زما خبرو ته غوږ شه: ته د صالح اسماعیل لښکر ته ورګډ شه، لکه چې د هغوی یو سرتېری یې.
کله چې دواړه لښکرې مخامخ شوې، په لوړ غږ د هغوی په منځ کې چغه کړه چې: د مصر لښکر له کافرو صلیبیانو سره جنګېږي، خو د صالح اسماعیل لښکر د مسلمانانو پر ضد له کفارو سره یوځای شوی دی! بیا له مسلمانو سرتېرو وغواړه چې له خپلو ورونو (مصریانو) سره یوځای شي. بیا له هغې ډلې سره چې زه یې درسره لېږم، د مصر لښکر ته ور وتښته. نور به هم ستاسو په لیدو درسره یوځای شي او ان شاء الله دا خاین پاچا او صلیبي ملګري به یې ماتې وخوري.»
قطز د خپل بادار پر پوهه قانع شو او ویې ویل: «ستا نظر پر ځای دی باداره! زه ستا امر منم.»
بادار یې ورته وویل: «ته زما د زوی په څېر یې، خو پام کوه چې له دې راز څوک خبر نه شي؛ ځکه صالح اسماعیل په هر ځای کې جاسوسان لري.»
قطز ډاډ ورکړ: «ډاډه اوسه، چا ته به څه ونه وایم.»

ابن‌زعیم د راز ساتلو د اهمیت لپاره ورته وویل: «ستا د ملګري حاج علي فراش په اړه ستا نظر څه دی؟ ایا هغه امین دی؟»
مخکې تر دې چې قطز ځواب ورکړي، ابن‌زعیم زیاته کړه: «حتی له هغه یې هم پټ وساته؛ پوه شه چې دښمن دې راز نه افشا کوي، بلکې ملګری یې افشا کوي. پوه شوې اې قطزه؟»
قطز وویل: «هو باداره! له تا سره عهد کوم او خدای شاهد نیسم چې که ژبه مې هم غوڅه شي، دا راز به حتی حاج علي ته هم ونه وایم.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صالح اسماعیل لښکر بشپړ شو او له «حمص» او «حلب» څخه هم سرتېري ورغلل. صلیبیانو هم د تیارۍ خبر ورکړ. لښکر له دمشقه ووت او د «عوجا» سیند غاړې ته ورسېدو. خبر ورسېد چې ناصر داوود له مخکې «بلقا» ته تللی ترڅو د دمشق لښکر ته لاره بنده کړي چې تر هغه پورې د مصر لښکر راورسېږي. صالح اسماعیل پر ناصر داوود برید وکړ او د هغوی د کم شمېر له امله یې ماتې ورکړه. ناصر «کرک» ته پناه یووړه او صالح اسماعیل په لوړ روحیه بېرته «عوجا» ته راغی. قطز او د هغه ملګري په دغه لښکر کې وو، خو هیڅ چا یې په نیت شک نه کاوه. هغوی یوازې د مصر لښکر او د صلیبیانو راتلو ته انتظار وو.

صالح اسماعیل مخکې لاړ تر دې چې «تل العجول» ته ورسېد. هلته ورسره صلیبي متحدین هم یوځای شول. د مصر د لښکر مخکښان راښکاره شول. صالح خپل لښکر داسې ترتیب کړ: صلیبیان یې په ښي اړخ کې، د حمص او حلب لښکر یې په چپ اړخ کې او د دمشق لښکر یې په منځ (قلب) کې ځای پر ځای کړ. د مصر د لښکر د کم شمېر په لیدو، هغوی ډاډه وو چې بریالي کېږي. د مصر قوماندانانو چې ولیدل ناصر داوود ماتې خوړلې او دوی ناوخته رسېدلي، د بریا هیله یې کمه شوه خو پرېکړه یې وکړه چې مقاومت وکړي ترڅو له مصره نور کومکي ځواکونه راورسېږي. جګړه پیل شوه او نږدې وه چې مصریان ماتې وخوري، چې ناڅاپه د شامي لښکر له منځه یو غږ پورته شو:

«ای د شام خلکو! د بریا لور ته! د شرف لور ته!»

شامي سرتېرو شک نه درلود چې دا غږ هغوی له مصریانو سره جګړې ته هڅوي، نو جذبه یې نوره هم زیاته شوه، خو یو ځل بیا یې هماغه غږ واورېد چې ویل یې:

«ای د شام خلکو! له خدایه ووېرېږئ او ځانونه د هغه له غضب سره مه مخ کوئ. مصریان راغلي چې ستاسو له صلیبي دښمنانو سره وجنګېږي، خو تاسو له خپلو مسلمانو ورونو سره جنګېږئ! ټول په ګډه د خدای له دښمنانو او د شام او مصر له دښمنانو سره وجنګېږئ. له صلیبیانو سره وجنګېږئ!»

لا یې خبرې نه وې بشپړې شوې چې د شامیانو له صفونو راووت او خپله ډله یې هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورپسې کړه او د مصر له لښکر سره یوځای شو. ډېر وخت نه و تېر شوی چې د شامي لښکر له منځ او چپ اړخ څخه نور سرتېري هم د مصر لښکر ته ورغلل او د صالح اسماعیل سره یوازې لږ شمېر کسان پاتې شول.

مصریانو په لومړي سر کې ګمان وکړ چې دا به کوم چل وي ترڅو دوی محاصره کړي، نو لږ شاتګ یې وکړ چې حقیقت ورته روښانه شي. خو قطز پوه شو چې مصریان شکمن شوي، نو په خپله یې اقدام وکړ او په خپل اس یې پر صلیبیانو برید وکړ او خپلو ملګرو ته یې هم اشاره وکړه؛ هغوی ورپسې شول او له فرنګیانو سره یې په جګړه پیل وکړ. دلته مصریان پوه شول چې کوم مکر نشته، نو خپل صفونه یې ترتیب کړل او د خپلو شامي ورونو په څنګ کې یې پر فرنګیانو برید وکړ. ډېر شمېر صلیبیان یې ووژل او د صالح اسماعیل لښکر ته یې سخته ماتې ورکړه؛ څوک چې ژوندي پاتې شول، دمشق ته وتښتېدل.

مصریان په بریا سره خپل وطن ته راستانه شول او فرنګي اسیران یې هم له ځانه سره یووړل. شامي ورونه یې هم خپاره شول؛ ځیني له هغوی سره مصر ته لاړل، ځیني «غزې» ته لاړل چې د مصر له توابعو څخه وه، او ځینې یې هم د ناصر داوود لور ته «کرک» ته لاړل.

له جګړې وروسته مصریانو قطز لټاوه ترڅو له ځان سره یې بوځي او د نورو شامیانو په څېر د هغه قدرداني وکړي، خو هغه یې ونه موند. هغوی داسې اټکل وکړ چې ښایي په جګړه کې شهید شوی وي؛ په مړو کې یې هم ولټاوه خو نښه یې پیدا نه شوه. له نورو شامیانو یې پوښتنه وکړه، خو هیچا هغه نه پېژانده. حتی هغې ډلې چې په لومړي سر کې ورسره یوځای شوې وه، ویل چې موږ یې نه پېژنو. هغوی ربښتیا ویل، ځکه کله چې ابن‌زعیم هغوی لېږل، ورته ویلي یې وو: «تاسو به زموږ د یو مخلص ملګري غږ واورئ چې چغې وهي او تاسو د مصریانو یووالي ته رابولي، کله چې هغه ورغی، تاسو هم ورپسې لاړ شئ»، خو د هغه نوم یې ورته نه و اخیستی.

هر چا د هغه په اړه خپل نظر درلود او دا خبره مشهوره شوه چې هغه د لومړنیو مجاهدینو له ارواوو (روحونو) څخه وه چې د مسلمانانو د یووالي لپاره راغلې وه؛ ځینو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل دا د صلاح الدین ایوبي روح و. یوازې هغو کسانو چې ابن‌زعیم لېږلي وو، باور درلود چې هغه روح نه بلکې یو ژوندی انسان و، خو هغوی یې په نوم نه پوهېدلو.
هغوی هم له ابن‌زعیم سره خپله ژمنه پټه وساتله ترڅو صالح اسماعیل پرې خبر نه شي او د هغوی بادار ته زیان ونه رسوي؛ نو خلک یې په خپلو ګمانونو کې پرېښودل.

حتی هغوی هم نه پوهېدل چې د دوی نامعلوم قوماندان چېرته لاړ؛ ځکه د صلیبیانو له ماتې وروسته قطز په پټه له هغوی جلا شو، په خپل اس یې مړوند تاو کړ او د هغه غشي په څېر چې له لیندۍ ووځي، د ختیځ په لور وتښتېد ترڅو له میدانه لرې شي. بیا «کرک» ته لاړ او ملک ناصر داوود ته یې د صالح اسماعیل او صلیبیانو د ماتې زیری ورکړ. ناصر د هغه ډېر درناوی وکړ او خلعت یې ورکړ. ناصر هغه نه پېژانده، یوازې دومره پوهېده چې دا یو شامی دی چې له مصریانو سره یوځای شوی و او هغوی د زېري لپاره رالېږلی دی.
کله چې له ناصر څخه رخصت شو او د ښار له دروازې ووت، یوه شېبه په شک کې پاتې شو چې کومې خوا ته لاړ شي. د «مصر» لیدلو ته یې تنده زیاته شوې وه او مینه یې په زړه کې راټوکېدلې وه؛ داسې یې احساس کوله چې مصر یې غوره شوی وطن دی. غوښتل یې هر څومره ژر چې کېږي مصر ته لاړ شي، خو خپل بادار ابن‌زعیم یې رایاد شو. ویې نه شوای کولی د هغه له اجازې پرته لاړ شي؛ فکر یې کاوه که داسې وکړي نو د یو نافرمانه مریي په څېر به وي. که څه هم د خپل بادار په محبت پوهېده او دا یې هم منله چې هغه د ده ګټه پر خپلې هغې غوره ګڼي، خو بیا یې هم دا مناسبه وګڼله چې له اجازې پرته داسې لوی ګام وانخلي؛ نو د خپل اس واګې یې د دمشق په لور وګرځولې.

ابن‌زعیم له دې امله چې مریی یې روغ رمټ بېرته راستون شوی و، ډېر خوښ شو او هغه یې د خپل ماموریت په پوره مېړانه ترسره کولو وستایه. قطز د هغه مننه وکړه او ویې ویل: «د دې کار کریډیټ زما بادار ته رسېږي چې زه یې ښه روزلی یم او په ما کې یې د نېکو کارونو مینه کرلې ده.» بیا یې له هغه سره خپله هیله شریکه کړه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غواړي مصر ته لاړ شي ترڅو هلته د ملک صالح ایوب خدمت ته داخل شي؛ ښایي هلته د خپل شیخ (ابن عبدالسلام) تر لارښووني لاندې داسې کار وکړي چې خدای ترې راضي شي او اسلام ته خدمت وکړي.

بادار یې ورته وویل: که څه هم ستا بېلتون پر ما سخت تمامېږي، خو بله چاره نشته مګر دا چې اجازه درکړم. ابن‌زعیم ورته وړاندیز وکړ چې د ازادۍ سند (خط) به ورته ولیکي.

خو قطز ترې هیله وکړه چې داسې ونه کړي او ورته وویل چې یو څوک ورسره ولېږي ترڅو هغه د مصر پر سلطان وپلوري، چې په دې توګه د سلطان د ممالیکو (جنګیالیو مریانو) په ډله کې شامل شي.

ابن‌زعیم د هغه په مطلب پوه شو؛ ځکه هغه خبر و چې د خپل ځوان مریي په ذهن کې څه ګرځي او هغه په مصر کې د لوړو رتبو د ترلاسه کولو په خوبونو کې ډوب دی.

هغه ته لا هم د قطز هغه لوی خوب یاد و؛ هغه خوب چې په ده کې یې د پاچاهۍ هیله راپیدا کړې وه ترڅو له دې لارې یو صالح حکومت جوړ کړي. د شیخ ابن عبدالسلام دعا یې هم نه وه هېره چې له خدایه یې غوښتي وو چې د ده لویه هیله او محبوبې ته د رسېدو غوښتنه قبوله کړي. ابن‌زعیم ته هم دا بعیده نه ښکارېده چې دا زړور او امین ځوان خپلو هیلو ته ورسېږي، ځکه هغه داسې خصلتونه لرل چې هرې موخې ته یې رسولی شو.

له څو ورځو وروسته قطز سفر ته چمتو شو. بادار یې په تودو اوښکو رخصت کړ، دواړو یو بل په غېږ کې ونیول او د زړه خبرې یې سره وکړې؛ د مینې، محبت او قدردانۍ احساسات سره ګډ شول. ابن‌زعیم خپل امین خادم، حاج علي فراش ورسره ولېږه ترڅو په لاره کې ورسره ملګری وي او په مصر کې یې یوازې پر ملک صالح ایوب وپلوري، نه پر بل چا. هغه ورته وصیت وکړ چې د قطز بیه (پیسې) دې خپل ملګري شیخ عزالدین بن عبدالسلام ته ورکړي چې څنګه یې خوښه وي، هماغسې یې مصرف کړي.

مخکې له دې چې دا دوه ملګري د دمشق له «قصاعین» محلې ووزي، قطز یو نظر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل بادار ابن‌زعیم قصر ته او بل نظر هغه بل قصر (د پخواني بادار قصر) ته واچاوه چې اوس پکې یوازېتوب او چوپتیا واکمنه وه او هلته یې په هره گوښه کې د خپلې محبوبې گلنار یادونه ول. کله چې هغوی د ښار له دروازو ووتل او د «غوطه» شنه باغونه یې شاته پرېښودل، قطز همدا جمله تکراروله: «ای دمشقه، څومره له موږ لرې یې او ای مصره، څومره موږ ته نږدې یې!»

لسم فصل:

هغه شان چې قطز غوښتل، پر ملک صالح ایوب وپلورل شو، خو د هغه سره ډېر کم وخت پاتې شو؛ ځکه ملک صالح هغه د مملوکو یو غوره امیر عزالدین ایبک صالحي ته وبخښه. قطز په پیل کې خفه شو او گمان یې وکړ چې بدبختي ورته مخه کړې چې د ځان په څېر یو مریي (مملوک) ته وبخښل شو، خو ډېر وخت تېر نه شو چې د دغه امیر باور یې ترلاسه کړ او د هغه له نږدې کسانو څخه شو. د دې ترڅنگ، د پاچا (سلطان) په وړاندې د ایبک ډېر نفوذ د دې لامل شو چې د قطز زړه ډاډه شي، نو له امله یې ورسره مینه او اخلاص نور هم زیات شو.

عزالدین ایبک د قطز د مېړانې، امانتدارۍ او ریښتونولۍ له ازمویلو وروسته، هغه غوره کړ او پوره باور یې پرې وکړ. عزالدین ایبک د نورو مملوکي امیرانو په څېر، امین سړي روزل او مخلص پیروان یې ځان ته راټولول ترڅو د خپلو سیالانو په وړاندې یې ځواک او د خپل بادار (سلطان) په وړاندې یې مقام لوړ شي. هغوی په دې کار کې د خپل استاد، ملک صالح ایوب پیروي کوله؛ هغه ډېر مریان وپیرل او په دې برخه کې یې له ټولو ایوبي پاچاهانو څخه مخکښوالی وکړ، تر دې چې په «روضه» جزیره کې یې ورته ډېرې ماڼۍ جوړې کړې، په نعمتونو کې یې ډوب کړل او حکومتي منصبونه یې ورته وسپارل، ترڅو د خپلو هغو وروڼو یا ترېرونو په وړاندې چې د پاچاهۍ دعوه کوي، د دوی په واسطه ودرېږي. مملوکي امیرانو هم په دې لاره کې د هغه پل پښنه کېښوده؛ هغوی هم د مملوکو په ټولولو او د ملاتړو په روزلو پیل وکړ ترڅو پیاوړي شي او له نورو امیرانو څخه لوړ شي. هغوی به د یوه مالک یا استاد مریانو او پیروانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وخت کې «خُشداشیه» ویل. هر یو به د خپل بل ملګري «خُشداش» (همقطار) و، یعنې د هغه ملګری او همکار؛ او دا تړون د خپلوۍ او نسب د تړون ځای نیولی و، ځکه هغوی له یو بل سره هیڅ رګ او وینه نه لرله او له بېلابېلو هیوادونو او قومونو څخه راوړل شوي وو.

قطز مصر ته له ننوتلو سره سم د خپلې محبوبې ګلنار په لټه کې و. ډېر یې فکر وکړ چې د هغې د موندلو لپاره یوه لاره ومومي. یو وخت به یې خلکو ته کتل، شاید د خپل پخواني بادار شیخ غانم مقدسي کوم پېژندګلوی ووینې چې هغه او ګلنار یې د شیخ په کور کې لیدلي وي او له هغه وپوښتي چې ایا ګلنار یې لیدلې که نه؟ خو هیڅوک یې پیدا نه کړل. بیا یې فکر وکړ چې د قاهرې د مریانو پلورلو بازار (بردې فروشۍ) ته سر ورښکاره کړي، شاید کوم سوداګر ومومي چې د هغې په اړه خبر ولري. هرکله به چې ورته موقع په لاس ورغله، بازار ته به تښتدو او له سوداګرو به یې د «ګلنار» په نوم د یوې وینځې پوښتنه کوله، خو چا نه پېژندله.

یوه ورځ چې په بازار کې و، ناڅاپه یو سپین ږیری سړی چې لا یې هم ځواک او نشاط له لاسه نه و ورکړی، له څنګ نه تېر شو. له هغه سره یو شمیر ماشومان او مریان وو چې د پلورلو لپاره یې راوستي وو. قطز هک پک شو، ځکه سپین ږیري چې هغه ولید، په ځای ودرېد، ورته ویې کتل او په خپل ذهن کې یې د هغه څېره وسپړله؛ بیا ورنږدې شو او هغه یې په نوم یاد کړ. قطز حیران شو او ورته ځیر شو. سپین ږیري ورته وویل: «آیا زه دې هېر کړم ای قطزه؟»

قطز وویل: «ما ته دې څېره یاد ته نه راځي، ته څوک یې؟»

سپین ږیري اسوېلی وویست او ویې ویل: «هو، ته ما نه پېژنې، ځکه زمانې مې څېره بدله کړې ده. آیا د کردانو غرونه او د حلب د مریانو بازار دې په یاد دي؟»

دلته قطز هغه د مریانو سوداګر را په یاد کړ چې هغوی یې په غرونو کې له غلو څخه اخیستي وو او په حلب کې یې پلورلي وو. قطز په ډېره تودوخه ورسره روغبړ وکړ او د هغو پېښو په اړه یې خبرې پیل کړې چې له بېلېدو وروسته ورسره شوې وې. سوداګر ترې وپوښتل چې اوس د کوم امیر په خدمت کې یې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

قطز ورته وویل چې د امیر عزالدین ایبک صالحي سره یم. سوداګر یې د حال پوښتنه وکړه، قطز وویل چې نږدې ورته دی او خوشحاله دی. سوداګر په ویاړ سره وویل:
«زما لاس برکتي دی؛ هر څوک چې ما پلورلی، وروسته لوړ مقام ته رسېدلی دی.» او د هغو امیرانو نومونه یې واخیستل چې د ده په لاس پلورل شوي وو او اوس د دولت ستنې دي. بیا یې وویل: «آیا خپل هغه قبچاقي ملګری بیبرس دې په یاد دی؟ هغه شریر او سرکښه هلک؟»
د هغه شین سترګي هلک په یادولو سره چې په بازار کې ورسره یوځای پلورل شوی و، د قطز زړه په ټوپونو شو. ویې ویل: «بیبرس؟ هو، په یاد مې دی. هغه اوس چیرته دی؟»
سوداګر په خندا شو او ویې ویل: «ایا ورسره لیدلي دې نه دي؟ هغه اوس ستا د استاد همقطار (خُشداش) دی او پنځوس جنګیالي تر لاس لاندې لري!»
قطز څه وخت غلی شو او فکر کې ډوب شو. سوداګر ګمان وکړ چې شاید قطز ورسره کینه کوي، نو ویې ویل: «هغه له تا مخکې شوی دی! خو ناامیده کېږه مه، ته به هم د هغه په څېر او تر هغه غوره شې.»
قطز وویل: «موضوع دا نه ده، خو ما دا سړی د خپل استاد په ملګرو کې نه دی لیدلی.»
سپین ږیري وویل: «شاید لیدلی دې وي خو پېژندلی دې نه وي، هغه اوس یو لوړ قدی ځوان شوی دی. له خپل استاد څخه د رکن‌الدین بیبرس بندقداری په اړه وپوښته.»
بیا یې خدای پاماني وکړه او ویې ویل: «که غوښتل دې ماووینې، په عطارانو بازار کې د موسی بن شاکر عطار پته وکړه.»
کله چې هغه روانېدو، قطز ودرواوه او ویې ویل: «بخښنه غواړم، د بیبرس په اړه دې وویل، خو زما د بلې ملګرې ګلنار په اړه څه خبر لرې؟»
سوداګر وویل: «زه هغه له کومه وپېژنم؟ زه یوازې هغه هلکان پېژنم چې پلورلي مې دي، ماڼۍ زما او د نجونو ترمنځ خنډ دي! ایا هغه له تا سره د هغه دمشقي مشهور سړي په کور کې نه وه؟»
قطز وویل: «وه، خو د هغه له مړینې وروسته یې پر یو مصري وپلورله.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوداګر وويل: «مصر ډېر لوی دی زويه! د هغې موندل اسان کار نه دی.»
کله چې قطز کور ته ستون شو، له خپل استاد څخه يې د رکن‌الدين بيبرس بندقداری په اړه وپوښتل. استاد يې ورته وويل: «هغه پرېږده، هغه د فارس‌الدين اقطای جمدار له ډلې څخه دی.»
قطز پوهېده چې د عزالدين ايبک او فارس‌الدين اقطای ترمنځ دښمني او سيالي ده، نو نور يې پوښتنه ونه کړه. وروسته يې په خپله بيبرس ولټاوه او يو ځل يې وليد چې د اقطای له پلويانو سره ناست دی. کله چې هغه راووت، قطز ورغی، موسکا يې وکړه او د روغبړ لاس يې ور اوږد کړ. بيبرس هغه ونه پيژانده او په تنده لهجه يې وويل: «ته څوک يې؟ زه خو دې نه پيژنم.»
قطز وويل: «زه دې ملګری يم بيبرس، زه قطز يم.»

بيبرس وويل: «زه د قطز په نوم کوم ملګری نه لرم. خپله مخه کوه، ښايي غلط شوی يې.»
قطز وويل: «آيا هغه هلک دې هېر کړ چې په حلب کې د مريانو د سوداګر په کور کې درسره و؟ هغه چې خپله خوارډه او خواړه به يې تاته درکول؟»
بيبرس چيغه کړه: «قطز! ته قطز يې؟!»
بيا يې يو بل په غېږ کې ونيول. بيبرس ورته وويل: «ستا هغه کوچنۍ خور چې له موږ سره وه، هغه چيرته ده؟»
قطز وويل: «ګلنار يادوې؟»
بيبرس وويل: «هو، ګلنار اوس چيرته ده؟»
قطز يو سوړ اسوېلی وايست او ويې وويل: «هغه زما خور نه ده، خو زما يوه له خپلوانو څخه ده. په دمشق کې سره يوځای وو، بيا يې هغه پر يو مصري وپلورله.»
دلته قطز نور خپل ځان کنټرول نه کړای شو او له سترګو يې اوښکې روانې شوې.
بيبرس حيران شو او ويې وويل: «قطز، په تا څه وشول؟ آيا ته له هغې سره مينه لرې؟»
قطز ځواب ورکړ: «هو، زه ورسره مينه لرم. زه له ګلنار سره مينه لرم. آيا دلته دې نه ده ليدلې يا دې نوم نه دی اورېدلی، بيبرس؟»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیبرس زړه پر قطز وسوځېد او ورته ویې وویل: «ما دلته د ګلنار نوم نه دی اورېدلی، او که مې لیدلې وای هم نه مې پیژندله، ځکه هغه باید اوس یوه ځوانه انجلۍ شوې وي.»

بیا یو څه وخت غلی شو او په خندا یې خپل ملګري ته وکتل، پر اوږو یې لاس ور واچاوه او ورته یې وویل: «ډېر سخت یې مه نیسه قطزه! ته به وګورې چې دلته بېشمېره ښکلې نجونې او وینځې شته.»

قطز وویل: «زه له ګلنار پرته له بل چا سره مینه نه لرم او نه غواړم له بل چا سره اشنا شم.»

بیبرس په داسې حال کې چې خندل یې، وویل: «دا خبرې پرېږده، خوشحاله اوسه ملګریه! زه به دې له لسګونو داسې ښکلو نجونو سره اشنا کړم چې هر یوه دې زړه وغواړي، انتخاب یې کړې. ما ته ووایه چې چیرته یې؟ ځکه غواړم ودې وینم، درسره کښېنم، ډېر څه درته ووایم او ډېر څه درڅخه واورم.»

قطز ورته وویل: «زه د خپل استاد امیر عزالدین ایبک په خدمت کې یم.»

هغه تازه ګي او خوشحالي چې د بیبرس په څېره کې وه، ناڅاپه ورکه شوه. قطز په علت پوه شو او غوښتل یې ملګري ته څه ووایي، خو بیبرس ترې مخکې شو او ویې وویل: «موږ ته څه چې ستا استاد زما د ملګري فارس‌الدین اقطای دښمن دی؛ موږ مخکې تر دې چې هغوی وپېژنو، سره ملګري وو. زه غواړم د دې متکبر احمق (اقطای) له لارې مقام ته ورسېږم، ګټې پرېښودلی مې و. په خدای قسم چې زه له ده کم نه یم ای قطزه! ده یوازې څو کاله ډېر د سلطان خدمت کړی دی.»

په دې ډول د دې دوو ځوانو مریانو ترمنځ د ملګرتیا تارونه بیا کلک شول. سره له دې چې د اخلاقو او مزاج له پلوه یې ډېر توپیر درلود، خو په ګډه به ښکار ته تلل، شپې به یې سره یوځای تېرولې او تر هغه به نه بېلېدل چې د بل ځل لیدلو وخت به یې نه و ټاکلی.

عزالدین ایبک چې پر خپل لاس لاندې قطز پوره باور درلود، خپل لیکونه او ځانګړي پیغامونه به یې د ده په لاس سلطان ته لېږل. قطز به لیکونه د جبل کلا (قلعه الجبل) ته وړل او ځوابونه به یې راوړل، تر دې چې د ماڼۍ د ساتونکو او درباریانو ترمنځ مشهور

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو. هغه به په ازاده توګه او پرته له دې چې څوک ورپسې وي، د قصر په دهلېزونو او لارو کې تګ راتګ کاوه.
یوه ورځ چې له قصر څخه راستنېده او له هغه دهلېز څخه تېرېده چې د ملکې «شجرة الدر» (د سلطان د خوښې وینځې او مېرمنې) د خونې بالکون ورته مخامخ و، ناڅاپه یې ولیدل چې یو ګل یې د پښو مخې ته راولوېد. هغه یو شېبه ودرېد، ګل ته یې وکتل او غوښتل یې چې پورته یې کړي، خو ووېرېد او ګل یې هماغه شان پرېښود او په خپله لاره روان شو. بله ورځ چې بیا له قصره راستنېده، کله چې همدې ځای ته راورسېد، بیا یو بل ګل یې د پښو مخې ته راولوېد. هغه حیران شو او پوه شو چې دا ګل په ناڅاپي ډول نه دی رالویدلی څوک دا کار د کوم هدف لپاره کوي.
په زړه کې یې وه چې بالکون ته وګوري ترڅو هغه شخص ووینې چې ګل راغورځوي، خو ووېرېد؛ ځکه اورېدلي یې وو چې ملک صالح پر خپلو ښځو او وینځو ډېر غیرتي دی. بلخوا، له کومه معلومه ده چې دا به یو ازمیښت نه وي ترڅو د ده پر امانتدارۍ پوه شي؟ او شاید هغه څوک چې ګل راغورځوي پخپله سلطان وي چې له خپلې مېرمنې شجرة الدر سره هلته ولاړ وي. کله یې چې دا تصور وکړ، بدن یې په رپېدو شو، نو د ګل د پورته کولو خیال یې له سره وایست او حتی له وېرې یې ورته ونه کتل او خپلې لارې ته یې دوام ورکړ.

څو شپې او ورځې قطز د هغه ګل په فکر کې و او په اړه یې زرګونه خیالونه کول. پریکړه یې وکړه چې دا هېښونکې پېښه خپل کوم ملګري یا «خُشداش» ته ووایي، خو بیا ووېرېد چې هسې نه د مانۍ کوم راز افشا شي؛ نو له خپلې پریکړې پښېمان شو او دا خبره یې پټه وساتله ترڅو په خپله حل شي. هغه په ډېره بې‌صبرۍ هغې ورځې ته په تمه و چې بیا قصر ته واستول شي.
کله چې د تګ ورځ راغله، په داسې زړه قصر ته روان شو چې له وېرې، اندېښنې او کنجکاوۍ څخه ډک و. بېلابېلو افکارو یې په ذهن کې لوبې کولې او نه پوهېده څه وکړي. کله چې د دریم ځل لپاره ګل د هغه د پښو مخې ته راولوېد، د زړه درزا یې دومره تیزه شوه چې بدن یې په رپېدو شو او خپل توازن یې له لاسه ورکړ. هغه یوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وخت ارام شو چې له هغه ځایه یې پښې سپکې کړې. هغه په داسې حال کې په منډه ترې لرې شو چې نه پوهېده ګل یې پورته کړی او د خپل کمیس په جېب کې یې اچولی دی، ترڅو پرېشانه سترګې یې نور هغه ونه ویني. هغه په لړزېدلو ګامونو د کلا له زینو راکوز شو؛ که چېرې د هغه چټک غبرګون نه وای چې خپل توازن یې پرې برابر کړ، نو پر ځمکه به لوېدلی و. له تندي یې خولې بهېدې او کالي یې په خولو لامده شوي وو؛ که په هغه حالت کې چا لیدلی وای، نو نه وه به یې پېژندلی.

کله چې په خپله کوټه کې یوازې شو او خپل کمیس یې وایست ترڅو د بدن خولې وچې کړي، ویې لیدل چې ګل یې په جېب کې دی. حیران شو چې څنګه یې په بېخودۍ کې پورته کړی او پوه شوی نه دی. یو څه وخت ورته ځیر شو، لکه غوښتل یې وي چې ترې خبرې وباسي او راز یې وپوښتي. له ځان سره یې وویل: «شاید د قصر کومې شوخې وینځې به دا کار کړی وي چې غواړي مینه ورسره وکړي.».
په همدې فکرونو کې و چې ناڅاپه یې ذهن ته دا خیال راغی: «شاید دا زما محبوبه ګلنار وي چې تقدیر او برخلیک دلته راوستې او د قصر له وینځو څخه یې ګرځولې وي!» له ځایه راپاڅېد او د کټ په څنډه کې کېناست، پر ځمکه پراته ګل ته یې سترګې ښخې کړې. هغه ته داسې خیال ورغی چې ګل ورته یوه غمژنه موسکا کوي، کټ مټ لکه هغه موسکا چې تل یې په زړه کې ژوندۍ ده؛ هغه تبسم چې ګلنار له نابلس څخه د راستنېدو په ورځ کړی و. هغه له خپل ځانه حیران و چې ولې تر اوسه داسې خیال د ده ذهن ته نه و راغلی، سره له دې چې تل یې فکر ورسره و او په خیال کې یې وه. هغه خو د قاهرې په کوڅو او واټونو کې دومره وګرځېد، د مانیو بالکونونو ته یې وکتل او په کړکیو پسې یې سترګې وغړولې ترڅو هغه په دې لوی ښار کې ومومي؛ تر دې چې پښې یې بې‌سکه، سترګې یې ستړې او غاړه یې په درد شوه.

هغه راپاڅېد، ګل یې پورته کړ او په لاسونو کې یې اړاوه راوړاوه، بیا یې خپلې سینې ته نږدې کړ؛ لکه هغه عاشق چې داسې کار یې کړی وي چې د محبوبې یې نه وي خوښ او هغه ترې خفه شوې وي، خو دی یې بیا هم د لرېوالي زغم نه لري. پخواني یادونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته ودرېدل او تنده يې زياته شوه؛ يو ځل بيا يې د محبوبې په ملامتولو پيل وکړ. بيا يې فکر د «جبل» کلا ته لاړ او له ځان نه يې وپوښتل: «ايا دا ممکنه ده چې د دې لويې کلا د دېوالونو ترمنځ زما د ژوند دوه لويې هيلې وي: د مصر باچاهي او ګلنار؟»

بيا يې خپل ځان وغانده چې په يوه تېرېدونکي وهم پسې يې زړه ترلی دی؛ ګواکې يوازې د انسان خيال کول بسنه کوي چې هغه په حقيقت بدل شي. هغه فرض کړه چې دا به يې محبوبه ګلنار وي، نو بيا دا ناشونې ده چې د قصر کومې شوخې وينځې به دا ګل ورته راغورځولی وي. ايا دا به غوره نه وي چې صبر وکړي ترڅو حقيقت خپله له مخې پرده پورته کړي او داسې حوصله وکړي چې دا بې‌ژبې ګل په خپله خپل خاوند رسوا کړي؟ نو بايد تحمل وکړي او په ډېر دقت او ارامۍ سره ازمايښت وکړي ترڅو هر څه روښانه شي. خو اې قطزه، پام کوه! ځکه ته د زمري په غار کې يې!

دا ځل د قطز انتظار ډېر ونه غځېد، ځکه په بله ورځ قصر ته واستول شو. پريکړه يې وکړه که دا ځل ګل راولوېد – چې هيله يې لرله را وبه لوېږي – نو د سترګو له لاندې به بالکون ته وګوري چې څوک يې راغورځوي. دا هيله چې شايد د ګل خاونده يې محبوبه ګلنار وي، هغه ته ډاډ او ارامي ببښلې وه.

څلورم ګل هم راولوېد؛ نو پورته يې وکتل. هغه يې وليده او ويې پېژنده. يو بل ته مسکي شول، بيا هغه ورکه شوه او ده هم خپله لاره ونيوله او لاړ. له هغه وروسته، هر وخت چې قطز کلا ته تلو، هغه به يې ليده او په داسې خوښۍ به له کلا راستنېده چې ګواکې ټوله نړۍ يې خپله کړې وي. په زړه کې يې د پخوانۍ مينې خاطرې را ژوندۍ شوې، تنده يې زياته شوه او د بريا نشې ونيوه؛ نو ويې نشول کولای چې د مينې دا لمبې، د اشتياق کشش او د خوښۍ دا هاله په خپل زړه کې پټه وساتي. په داسې ملګري پسې ګرځېد چې خپل زړه ورته تش کړي او هغه په خپله خوښۍ کې شريک کړي.

خپل ملګري رکن الدين بيبرس بندقداري ته ورغی او ورته يې وويل چې خپله محبوبه ګلنار يې موندلې ده او هغه يې د سلطان په قصر او د ملکې شجرة الدر د خونې په بالکون کې ليدلې ده. ټوله کيسه يې ورته له پيله تر پايه وکړه. بيبرس دې خبر ته ډېر اهميت ورنه کړ، ګواکې د هغه ژبې دا ويل: «دا څه مانا؟ که يوه وينځه د سلطان د قصر

(c) ketabton.com: The Digital Library

له لوړ بالکون څخه تاته ګل راغورځوي، تاته څه ګټه لري کله چې ورته رسېدلی نشې؟»
بیبرس ورته نصیحت وکړ او هغه یې د قصر وینځو ته له نږدې کېدو منع کړ. ورته یې
وویل چې سلطان د خپلو ښځو او وینځو په اړه څومره ډېر غیرتي دی. ورته یې وویل:
«نورې وینځې ډېرې دي» او د یوې وینځې په اړه یې د قطز د مینې شدت ته په سپکه
وکتل. قطز ولید چې له داسې چا سره خبرې کول بې‌ګټې دي چې د ده په احساس نه
پوهیږي او دا نشي درک کولای چې په نړۍ کې د «مینې» په نوم یو څه شته، او دا چې
د عاشق په سترګو کې د نړۍ نورې ښکلې ښځې له محبوبې سره توپیر لري.
قطز د خپل استاد عزالدین ایبک په امر له ډېر وخت راهیسې د شیخ عزالدین بن
عبدالسلام لیدو ته نه و تللی. له هغه وخته چې د شیخ او سلطان ترمنځ لانجې پیدا شوې
وې، شیخ له قضاوت څخه استعفا کړې وه او له خلکو ګوښه شوی و؛ یوازې د جمعې په
ورځ به د عمرو جامع جومات پر منبر د خطبې لپاره لیدل کېده. کیسه له هغه ځایه پیل
شوې وه چې د سلطان وزیر، معین الدین، د خپل کور تر څنګ د یو جومات پر بام ځانته
یوه کوټه جوړه کړې وه چې هلته کښېني او له خپلو ملګرو سره وګوري. شیخ ابن
عبدالسلام دا کار رد کړ او ورته یې وویل چې دا ودانۍ ورانه کړه. هغه ونه منله، شیخ
سلطان ته شکایت وکړ خو سلطان ورته پام ونه کړ. شیخ د خپل دین لپاره په غوسه شو
او د سلطان په اړه یې توندې خبرې وکړې. تبر او کلنګ یې راواخیست او له خپلو
زامنو سره لاړ او هغه ودانۍ یې ورانه کړه. بیا یې اعلان وکړ چې د وزیر شاهدۍ
(ګواهي) نوره د منلو نه ده او خپله یې هم له قضاوت څخه استعفا وکړه. اعلان یې وکړ
چې د داسې سلطان قضاوت نه مني چې په چارو کې عدل نه کوي. په دې ډول، دې ستر
عالم د حق خبره په لوړ غږ وکړه او له سلطان سره پخوانۍ ملګرتیا د دې سبب نه شوه
چې حق پټ کړي.
هغه د «دمشق» د قدرت په وړاندې د حق خبره کړې وه، نو په «مصر» کې هم چوپ
نشو پاتې کېدای. که هغه غوښتل چې د نورو عالمانو په څېر د دین په قیمت له پاچاهانو
سره جوړ جاړی وکړي، نو له دمشق به نه شړل کېده او لویو شتمنیو او منصبونو ته به
رسېدلی وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوې ډلې حاسدانو د ملک صالح ایوب په وړاندې د شیخ بدګویي وکړه او پاچا یې وربانديې وپاراوه. ورته یې وویل چې ابن عبدالسلام په خطبه کې ستا ستاینه نه کوي او یوازې په دعا بسنه کوي. سلطان هغوی ناهیلي کړل او ویې ویل: «هغه پرېږدئ، زه د هغه یوې وړې دعا ته تر نورو د اوږدو ستاینو ډېر اړمن یم. ما هغه له قضاوت نه دی لیرې کړی، هغه خپله استعفا کړې ده. که بېرته یې ومني، زه یې بیا نیسم؛ له هغه پرته په بل کوم عالم مې سترګې نه ډکیږي. نو پام کوئ چې بیا د ابن عبدالسلام له صفت پرته بله خبره ونه کړئ!»
قطز د خپل شیخ لیدو ته ډېر تږی و ترڅو د خپل زړه حال ورته ووایي. په پټه ورغی، شیخ یې په لیدو خوښ شو، خو نصیحت یې ورته وکړ چې بیا ورنشي ترڅو یې استاد خبر نشي او نیت یې وربانديې بد نشي. ورسره یې ژمنه ورکړه چې په خلوت کې به ورته دعا کوي او د دې ازموینې په وړاندې یې صبر ته وهڅاوه، ترڅو خدای پاک ورته د خلاصون لاره پیدا کړي او د شریعت له مخې یې خپلې محبوبې ګلنار ته ورسوي.
قطز په ډاډه زړه د شیخ له کوره راووت. یو څه وخت تېر شو او هغه به یوازې په اونۍ کې یو یا دوه ځله محبوبې ته په کتو بسنه کوله. خو خبرلوڅان خبر شول؛ د شجرة الدر ځینې وینځې د ګلنار او د عزالدین ایبک د مریي له پټې اړیکې خبرې شوې او ملکې ته یې خبر ورکړ.

ملکه (شجرة الدر) په کمین کې کېناسته او په خپلو سترګو یې د خبرلوڅانو د خبر ربښتینولي ولیده؛ نو خپله وینځه یې پر دې کار سخته ورټله او وګواښله که بیا داسې وکړي، نو سلطان ته به یې راپور ورکړي. نجلۍ په اوښکو ځواب ورکړ او په جبر یې چوپتیا غوره کړه؛ هغې نشو کولای د خپل عمهزوی او د ماشومتوب د ملګري سره د خپلې مینې دلیل وړاندې کړي، او که دلیل یې راوړی هم وای، چا به منلی وای؟ ایا تر اوسه په نړۍ کې چا د عاشق دلیل ته غوږ نیولی دی؟
ملکې د قطز کیسه د هغه بادار عزالدین ایبک ته ولیږله او ورته یې سپارښتنه وکړه چې د غیرتي سلطان د حرمت ساتلو او د هغه له غصې څخه د بچ کېدو په خاطر، د قطز پر ځای بل څوک کلا ته د استازي په توګه ولیږي. عزالدین دا امر پر ځای کړ او پر خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګران او غوره مريي يې سختي ونه کړه، بلکې په نرمۍ يې ورته او نصيحت يې ورته وکړ چې هغه حريم ته نږدې نشي، او له هغه وروسته ازاد دی چې د نورو ځوانانو په څېر په ساعت تېريو بوخت شي.
مظلوم مريي وژړل او ويې نشو کولای د خپلې مامالور او د ماشومتوب د ملګرې سره د خپلې مينې دليل ووايي؛ ايا چا به هغه رښتينی بللی وای؟ ايا تر اوسه چا په نړۍ کې د عاشق دليل منلی دی؟
په دې ډول د دوو عاشقانو ترمنځ او د هغوی د پاکو او بې‌غرضه کتلو او موسکاوو ترمنځ خنډ رامنځته شو او له ليدلو بې‌برخې شول. هغوی دواړو ډېر وژړل، خو په زړونو کې يې د هيلې يوه لمبه بله وه چې زړونه يې پرې ګرم وو؛ په همدې هيله يې ژوند کاوه او د خدای له لوري د خلاصون په تمه وو او هيله‌من وو چې دا ورځ به نږدې وي. قطز لا هم د خپل بادار په خدمت کې و او د هغه په وړاندې ډېر ګران او د باور وړ و، خو نور يې قصر ته ليکونه نه وړل.
ملک صالح ايوب د کار او خوځښت يوه بېلګه وه؛ هغه د خپل قلمرو د پراخولو او د هيواد د ابادۍ لپاره له پرله پسې هلو ځلو نه ستړی کېده او ارام يې نه کاوه. د هغه له پخوانيو پاچاهانو څخه هيچا د ده په اندازه ودانۍ، ماڼۍ، کلاګانې، جامع جوماتونه او مدرسې نه وې جوړې کړې. تر دې چې ځواک يې له لاسه ورکړ او ناروغه شو؛ نو د ډاکټرانو په مشوره يې پرېکړه وکړه چې «دمشق» ته لاړ شي ترڅو هلته له پاکې هوا څخه ګټه پورته کړي او روغ شي.
ملکه شجرة الدر، درباريان او د هغې وينځې چې ګلنار هم په کې وه، له هغه سره لاړل. کله چې د پاچا کاروان له «مصر» څخه لرې کېده، د قطز به څه حال و؟ کاروان د قطز محبوبه هغه ښار ته وړله چې د خپل لومړي بادار «ابن زعيم» د ماڼۍ ترڅنګ يې په کې د خوشبختۍ خوند څکلی و. ايا ګلنار به هغه ماڼۍ ياده شي او په اوښلنو سترګو به د خپل کجاوې له پردې هغې ماڼۍ ته وګوري؟ هغه ماڼۍ چې «موسی» پکې ځوروله، مګر هغې ماڼۍ له ګلنار سره مينه او مهرباني کړې وه.
صليبيانو د ملک صالح ايوب د بريدونو او برياوو خطر احساس کړ، چې په «شام» کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې د دوی امارتونه ګواښل. هغوی غوښتل د دمشق په سفر کې د سلطان له نشتوالي څخه ګټه پورته کړي او له سمندر څخه پر «مصر» برید وکړي. هغوی د فرانسې له پاچا نهم لویس سره لیکونه تبادله کړل او پریکړه یې وکړه چې هغه دې له سمندري لارې ختیځ ته راشي او د لویو بېړیو او ګڼو لښکرو په ملتیا پخپله پر مصر د یو ستر صلیبي برید مشري وکړي.

کله چې مسلمانانو دا خبر واورېد، ووېرېدل او له دې امله اندېښمن وو چې د اسلام دغه قوي سنګر (مصر) مات نشي. شیخ ابن عبدالسلام له خپلې ګوښه ناستۍ راووت او د خدای په لاره کې یې د جهاد د بلنې مشري په غاړه واخیسته. هغه امیران وهڅول چې د بریدګرو مقابلې ته چمتو شي او هغوی له خپلو ځمکو وشړي. ده هغه دښمني چې له سلطان سره یې لرله، هېره کړه او سلطان ته یې ولیکل چې هر څومره ژر کېږي «مصر» ته بېرته راستون شي، ترڅو د مسلمانانو خاوره په داسې وخت کې اشغال نشي چې پاچا یې په خپله درملنه بوخت دی. هغه په خپل لیک کې سلطان ته لیکلي وو:
«اسلام په خطر کې دی او د سلطان روغتیا هم په خطر کې ده؛ اسلام پاتې کېدونکی دی او سلطان فاني دی، نو سلطان دې وګوري چې کوم یو ته ترجیح ورکوي.»
کله چې سلطان دا لیک ولوست، وژړل او په بیړه روان شو. د ناروغۍ د شدت له امله هغه په کټ کې پروت «مصر» ته یووړل شو. هغه قاهرې ته لاړ نه شو، بلکې نېغ په نېغه د «اشمون طناح» مانۍ ته لاړ ترڅو د جګړې لومړۍ کرښې ته نږدې وي. هغه له دې ستړي کوونکي سفر وروسته ارام ونه کړ، بلکې «دمیاط» ښار یې له وسلو او خوراکي توکو ډک کړ او دفاع ته یې چمتو کړ. خپل نایب ته یې په قاهره کې امر وکړ چې جنګي بېړۍ جوړې کړي او مصر سمبال کړي. هغه د جنګي بېړیو په جوړولو پیل وکړ او یو په بل پسې نیل سیند ته اچولې. بیا سلطان سرتېري «دمیاط» ته بوتلل او خپل قومندان، امیر فخرالدین بن شیخ الشیوخ یې پر هغوی وګماره.
د فرنګیانو (صلیبیانو) بېړۍ له بېشمېره سرتېرو سره د فرانسې د پاچا په مشرۍ راورسېدې او د «شام» د ساحلونو فرنګي بېړۍ هم ورسره ملګرې شوې. هغوی په سمندر کې د مسلمانانو په وړاندې لنګر واچاوه او د فرانسې پاچا سلطان ته یو ګواښونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیک واستاوه.
کله چې لیک سلطان ته ولوستل شو، په سترګو کې یې اوښکې راغلې؛ نه د فرنګیانو له برید او ګواښونو څخه د وېرې له امله، بلکې د حسرت اوښکې وې چې ناروغی داسې راګیر کړی و چې نشو یې کولای د خپلې غوښتنې سره سم په دې مهمه پېښه کې ګډون وکړي.

ډېر وخت تېر نه شو چې فرنګیانو خپل لښکر په وچه کې ښکته کړ او د خپل پاچا لپاره یې سور رنګی خیمه ودروله. د هغوی او مسلمانانو ترمنځ نښتې پیل شوې. بیا د مسلمانانو قومندان، امیر فخرالدین یوه لویه تېروتنه وکړه؛ هغه د شپې له خوا سرتېري له «دمیاط» څخه شاته کړل. د دمیاط اوسېدونکي په وېره کې شول، خپل کورونه یې پرېښودل او په ډېرو سختیو یې خپلې ښځې او ماشومان «اشمون» ته ورسول او په ښار کې هیڅوک پاتې نه شول.
سهار فرنګیان ښار ته ننوتل، ښار یې لوټ کړ او جنګي وسایل، وسلې، خوراکي زېرمې او مالونه یې پرته له کومې سختۍ ترلاسه کړل.
کله چې سلطان ته دا خبر ورسېد، ډېر سخت غوسه شو او امیر فخرالدین ته یې وویل: «افسوس پر تاسو! ایا یو ساعت مو هم د فرنګیانو په وړاندې مقاومت نشو کولای؟» او سمدلاسه یې «منصورې» ته د حرکت امر وکړ. هغه په جنګي بېړۍ کې چې پر دښمن یې اور وراوه، د واړه سمندرګي په لور روان شو او منصوري په هغه ماڼۍ کې کښېنته شو چې پر نیل سیند ولاړه وه. سرتېرو ته یې امر وکړ چې په منصوره کې ودانۍ د اوسېدو لپاره جوړې کړي، بازارونه یې پرانیستل او هغه دېوال یې ورغاوه چې د نیل خواته و. له مصر څخه جنګي بېړۍ له جنګیالیو او بشپړو تجهیزاتو سره راورسېدې.
داوطلبه مجاهدین چې د خدای او وطن په لاره کې یې د جهاد بلنې ته «لبیک» ویلی و، له هر لوري راغلل. همدارنګه د بدوي عربو ډلې هم راورسېدې او پر فرنګیانو یې غافلګیرانه بریدونه او چریکي جګړې پیل کړې.
خو د سلطان ناروغي نوره هم شدیده شوه او د خپل مرګ نږدېوالی یې احساس کړ. خو دې حالت هغه د دین او وطن له مصلحت څخه غافل نه کړ. هغه خپلې مېرمنې شجرة

(c) ketabton.com: The Digital Library

الدر او هغو کسانو ته چې باور یې پرې درلود، وویل: که مړ شو، نو د مړینې خبر دې یې پټ وساتي ترڅو مسلمانان وارخطا او پرېشانه نشي او ماتې ونه خوري. هغه په لسګونو سپینو کاغذونو خپل لاسلیکونه وکړل ترڅو په مکتوبونو کې ترې ګټه واخیستل شي او مړینه یې پټه پاتې شي، تر هغه چې زوی او ولیعهد یې، توران شاه، له «کیفا» کلا څخه را ورسېږي.

ملک صالح په داسې حال کې چې د خدای یاد یې کاوه او له هغه یې غوښتل چې مسلمانو بندګانو ته یې بریا ورکړي او د دین ریښه یې وژغوري، روح حق ته وسپاره. هلته یوازې د ده مېرمن او ډاکټر حاضر وو. شجرة الدر د خپل ستر مېړه او مخلص ملګري په مړینه ډېره غمژنه شوه، خو خپلې اوښکې یې کنټرول کړې او پرې یې نه ښودل چې غم وربانديې غالب شي. هغې د خپل مېړه وصیت چې د هیواد د مصلحت او یووالي لپاره یې کړی و، هېر نه کړ. هغې د سلطان جسد ډاکټر ته پرېښود ترڅو غسل ورکړي او عطر پرې ووهي. بیا یې امیر فخرالدین او جمال‌الدین راوغوښتل، د سلطان د مړینې خبر یې ورکړ او ورته یې وویل چې د دښمن د وېرې له امله دې دا خبر پټ وساتي او د راتلونکي کار نقشه یې ورته وښودله. بیا یې هغه امیران چې په لښکرګاه کې وو، راوغوښتل او ورته یې وویل چې سلطان پریکړه کړې چې تاسو باید د هغه او د هغه له زوی، ملک معظم توران شاه (د کیفا کلا امیر) څخه چې له ده وروسته سلطان دی، د اطاعت قسم وکړئ، او امیر فخرالدین د لښکر د قومندان او د هیواد د چارو سمبالوونکي په توګه ومنئ. ټولو وویل: «مونږ اورېدلي او منلي مو دي» او ټولو یوځای د اطاعت او وفادارۍ قسم وخوړ.

شجرة الدر د چارو په تدبیر او د اوامرو په صادرولو پیل وکړ ترڅو هیڅ شی بدلون ونه کړي. د سلطان دربار په خپل حال پاتې و، هره ورځ به دسترخوان هوارېده او امیران به خدمت ته حاضرېدل. هغې به تل ویل: «سلطان ناروغه دی او نه غواړي څوک یې مزاحم شي.» خو د داسې یوې سترې پېښې خبر تر ډېره پټ نه شو پاتې کېدای؛ ډېر وخت تېر نه شو چې خلکو احساس کړه سلطان مړ دی، خو چا جرئت نه کاوه چې په ژبه یې راوړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر ژر دا خبر فرنګيانو (صليبيانو) ته ورسېد او د هغوی روحيه يې پياوړې کړه. سواره او پلي ځواکونه له «دمياط» څخه را روان شول او په «فارسکور» کې کښته شول، جنګي بېړۍ يې هم د نيل په سيند کې ورسره په څنګ کې روانې وې. بيا «شرمساح» او له هغه وروسته «برمون» ته لاړل. د مسلمانانو لښکرګاه ته د هغوی په نږدې کېدو سره مصيبت نور هم سخت شو. هغوی د «منصورې» په وړاندې ځای پر ځای شول او د اشموم سيند (وړوکي سيند) د هغوی او مسلمانانو ترمنځ خنډ و. هغوی هلته مېشت شول، په شاوخوا کې يې لويه کنده (خندق) وويستله، دېوالونه يې ودان کړل او منجنيقونه يې پرې نصب کړل چې د مسلمانانو کمپ به يې ويشته.

دواړو لښکرو له سمندر او وچې جګړه پيل کړه. هره ورځ به يو شمير فرنګيان وژل کېدل يا به اسيران کېدل. عامو مسلمانانو هم د دښمن د سرتېرو په تښتولو سره پر هغوی ځمکه تنګه کړې وه؛ هغوی به د دښمن لښکرګاه ته ورتلل او کله به چې فرنګيان پرې خبر شول، مسلمانانو به ځانونه اوبو ته غورځول او په لامبو به يې ځان د مسلمانانو ساحل ته رساوه. هغوی د فرنګيانو د تښتولو لپاره عجيبه چلونه کول. تر ټولو په زړه پورې چل دا و چې يو مسلمان د هندوانې منځ خالي کړ، خپل سر يې په کې ننوايست او ځان يې اوبو ته واچاوه. کله چې د فرنګيانو ساحل ته نږدې شو، هغوی ګمان وکړ چې دا يوه هندوانه ده چې اوبو روانه کړې ده؛ يو سرتېرى يې اوبو ته ښکته شو چې هندوانه واخلي، خو مسلمان هغه ونيو، له ځان سره يې کش کړ، اسير يې کړ او نورو مسلمانانو ته يې وسپاره.

دوه مياشتې په همدې ډول تېرې شوې، تر دې چې ځينو منافقانو د سيند کمې اوبه لرونکي (تندې) لارې دښمن ته وښودلې. خلکو ناڅاپه د فرنګيانو ډلې وليدلې چې د مسلمانانو په ساحل کې راټولې شوې دي. د هغوی قومندان يو مشهور اتل «کونټ ډارټوا» و چې د فرانسې د پاچا له درېو ورونو څخه و. هغه يو زړور سړی و، ساحل ته له رسېدو سره سم يې پر مسلمانانو بريد وکړ ترڅو بريا په خپل نوم کړي. د مسلمانانو عمومي قومندان، امير فخرالدين، په هغه ورځ په حمام کې و چې د مرستې چيغې يې واورېدې. په وارخطايۍ له حمامه راووت، پر اس سپور شو ترڅو وګوري څه خبره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له څو مريانو پرته بل څوک ورسره نه وو چې د کونټ له لښکر سره مقابله وکړي.
دښمن وربانديِ برید وکړ، مریان يې وتښتېدل او هغه یوازې د ځان دفاع کوله؛ څو تنه يې ووژل او ټپیان يې کړل، تر دې چې کلابند يې کړ او د تورو خوراک شو.
کله چې فرنګیان پوه شول چې امیر فخرالدین يې وژلی، نو روحیه يې لوړه شوه او د منصورې په کوڅو کې خپاره شول. د منصورې اوسېدونکو په ډېرو، خښتو او غشو د هغوی تود هرکلی وکړ. کونټ د سلطان تر قصر پورې پرمختګ وکړ. د قصر او دېوالونو ترمنځ یو پراخ میدان و. شاهي ساتونکو هڅه وکړه چې بریدګر لرې کړي، خو پوه شول چې د دې لوی شمیر جنګیالیو مقابله نشي کولای. نو هغوی د صالحیه مملوکو په امیرانو پسې چې کورونه يې قصر ته نږدې وو، چیغې کړې ترڅو د سلطان دفاع وکړي.
امیران لا له کورونو نه وو وتلي او د داسې ناڅاپي برید تمه يې نه لرله. کله چې يې د مرستې چیغې او د قصر د ښځو ژړاګانې واورېدې، وسلې يې واخیستې او پر اسونو سپاره شول. عزالدین ایبک تر نورو وړاندې مرستې ته راغلی و او له خپلو مریانو، لکه قطز او نورو شاهي ساتونکو سره یوځای د قصر د دروازې مخې ته په جګړه بوخت و.

د مملوکو امیرانو غوښتل چې د قصر انګړ (حصار) ته ننوځي، خو د فرنګیانو یوې ډلې د ننوتلو لاره بنده کړې وه. بیبرس پر هغوی داسې چیغه کړه چې د دښمن په زړونو کې يې وېره واچوله او له خپلې ډلې سره يې داسې کلک برید وکړ چې هغوی يې خپاره کړل او قصر ته د ننوتلو په حال کې و. د قصر په میدان کې قطز پر کونټ (د فرانسې د پاچا ورور) برید وکړ؛ د هغه هدف دا و چې کونټ بوخت وساتي او له قصر څخه يې لرې کړي. هغوی په تورو سره جنګېدل. کونټ ډېر غوسه و او هڅه يې کوله چې پر قطز وروستی ګوزار وکړي، خو قطز به داسې ترې ځان غلا کاوه چې کونټ به نږدې له اسه راولوېد. بیا به قطز بېرته ورنږدې شو او په دې چل يې غوسه ناک کونټ د قصر له دروازې او خپلو کسانو څخه لرې کړ. د کونټ هیڅ سرتېري دا جرئت نه کاوه چې له خپل مشر سره مرسته وکړي، ځکه دا د کونټ سپکاوی ګڼل کېده او مانا يې دا وه چې هغه د یو ځوان جنګیالي د له منځه وړلو وس نه لري. نو هغوی يې یوازې پرېښودل او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواړه د قصر له دروازې لرې او د حصار بهرني ورو ته نږدې شول.

بلخوا بيبرس هغه ډله چې د لارې خنډ وه، تيت و پرک کړه او د ننوتلو په حال کې و چې کونټ وليد او د مسلمانانو له ننوتلو ووېرېد. هغه له دې حيله‌گر ځوان (قطز) سره له جگړې ناهيلی شو، هغه يې پرېښود او د حصار د دروازې په لور لاړ. بيبرس له هغو مسلمانانو سره چې ننوتل يې غوښتل او فرنگيانو چې مخه يې نيوله، په جگړه بوخت و. کونټ پر بيبرس داسې قوي گوزار وکړ چې که بيبرس خپله توره سپر کړې نه وای، سر به يې ترې الوتلی و. د بيبرس توره ماته شوه او کونټ غوښتل دويم گوزار وکړي چې قطز ترې مخکې شو او په يوې کارنده ضربې سره يې د کونټ لاس له مټې پرې کړ؛ لاس له تورې سره يوځای ځمکې ته راولوېد! بيا يې د هغه د خول خولۍ ته په توره داسې گوزار ورکړ چې د تورې څوکه يې له ستوني راووته او کونټ مړ ځمکې ته راولوېد. قطز ناره کړه: «الله اکبر!» بيبرس او نورو مسلمانانو هم ورسره «الله اکبر» وويل، د حصار دروازه يې په زور خلاصه کړه، د مملوکو اميران او سرتېري راننوتل او په ميدان کې يې پر فرنگيانو بريد وکړ. د کونټ په وژل کېدو سره فرنگيان سخت ووېرېدل، د قصر دروازه يې پرېښوده او خپاره شول. بيبرس امر وکړ چې دروازې وتړئ او هغو مسلمانانو ته چې لا نه وو راننوتي، ويې ويل: «تاسو په خپلو ځايونو پاتې شئ، موږ به په خپله د دوی کار تمام کړو.» په دې ډول يې د فرنگيانو د تېښتې لار بنده کړه او ټول يې ووژل، يو تن يې هم ژوندی پرې نه ښود او د قصر مخې ته پراخ ميدان د هغوی له مړو ډک شو.

کله چې د مملوکو اميران او سرتېري مرستې ته راورسېدل، د قصر ښځو چيغې بندې کړې. هغوی ساه گانې په سينو کې بندې کړې وې او د قصر له بالکونونو څخه يې د ميدان جگړې ته کتل. هغوی لاسونه پر سينو ايښي وو او وېرېدل چې جگړه د دښمن په گټه تمامه نشي او دا ناپاکه دښمن ورباندې بريد ونه کړي. ملکه شجرة الدر پرته له کومې وېرې په منځ کې ولاړه وه او د اتلانو جگړې ته يې داسې کتل لکه په ميدان کې چې د اس ځغلولو سيالي روانه وي. د هغې دې ډاډ د هغې په وينځو هم اغېز وکړ او د يوې شيبې لپاره يې هېر کړل چې په خطر کې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کې یوه ښکلې وینځه (ګلنار) د ملکې تر څنګ لکه د یوې مجسمې په څېر ولاړه وه؛ هغې د نورو په څېر اخوا دیخوا نه کتل، بلکې سترګې یې یوازې په هغه ځوان مریي (قطز) کې ښخې وې چې له غوسه ناک زمري (کونټ) سره یې جګړه کوله.
هرکله چې به کونټ پر هغه برید کاوه، د دې ساه به بنده شوه او لاس به یې پر سر کېښود، او کله به چې ځوان هغه برید دفع کړ، دې به ساه اخیسته او لاس به یې ښکته کاوه. کله چې ګلنار دا کار څو ځلې تکرار کړ، ملکه پرې پوه شوه او حیرانه شوه.
غوښتل یې د دې کار راز ترې وپوښتي، خو د مصر د دولت چارو بوخته کړه. هغې ته دا لرې ښکارېده چې دا زړور جنګیالی به هماغه مریی وي چې عزالدین ایبک به قصر ته استاوه او ګلنار ته به یې کتل، که نه د حقیقت په پوهېدو کې یې پوښتنې ته اړتیا نه لرله.
نورو وینځو د ګلنار دا حالت خوښ نه کړ او په اشارو یې یو بل ته ښودله. هغوی تر ملکې زیات باوري وې چې دا جنګیالی هماغه عاشق پیغام وړونکی دی. وینځو پر ګلنار حسادت کاوه، ځکه هغه تر دوی ښکلې او ملکې ته نږدې وه. هغوی ګمان کاوه چې دا اتل د هغې محبوب دی او همدغه ګمان د هغوی د دښمنۍ لپاره بس و.
د قصر میدان چې د مړو ډک و او شجرة الدر او وینځې یې چې د خدای شکر یې باسلو، پرېښودلې او د «منصورې» شمال ته د جګړې ډګر ته لاړلو. د فرانسې پاچا یو ساعت وروسته له هغه چې ورور یې د تل لپاره په خوب ویده شو (ووژل شو)، میدان ته راغی.
هغه غوښتل چې د «جدلیه» غونډۍ ونیسي چیرته چې د مسلمانانو منجنیقونه او ځواکونه وو. هغه هڅه کوله د سیند پر سر پل بشپړ کړي ترڅو پاتې ځواکونه ورسره یوځای شي او په دې کار کې بریالی هم شو. خو مسلمانان له خوبه راویښ شول، غفلت یې پرېښود او د اسلام غیرت یې په رګونو کې په جوش راغی. هغوی د یو کلک ډال په څېر صفونه جوړ کړل، برید یې وکړ او د دښمن صفونه یې وشکول. د دښمن ټولې هڅې په اوبو لاهو شوې او بېرته غونډۍ ته وتښتېدل. که د شپې تیارې د دوړو لښکرو ترمنځ بېلتون نه وای راوستی، نو هغې غونډۍ هم نشو کولای هغوی د مسلمانانو له تورو وژغوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی سلطان (توران شاه) له غرونو او دښتو څخه تر تېرېدو وروسته «مصر» ته راورسېد، ترڅو د خپل پلار، سلطان صالح، ځایناستی شي. خلک په دې خبره ډېر خوشحاله شول او د مسلمانانو شوکت او دبدبه نوره هم پیاوړې شوه. د فرنګیانو (صلیبیانو) خوراکي توکي او مرستې د هغوی له لښکرګاه «دمیاط» څخه د نیل سیند له لارې وررسېدې؛ مسلمانانو پریکړه وکړه چې دا لاره بنده کړي او په دې توګه د دښمن کار یو طرفه کړي. هغوی نوې بېړۍ جوړې کړې او د اوښانو په واسطه یې د «محله» سیند ته یووړې او هلته یې اوبو ته واچولې. جنګیالي په دغو بېړیو سپاره شول او په هغه ځای کې چې دوه سیندونه سره یوځای کېږي، د فرنګیانو د بار وړونکو بېړیو په کمین کې کېناستل. کله چې د فرنګیانو بېړۍ راورسېدې، مسلمانان له کمین څخه راووتل، سخته جګړه ونښته او مسلمانان پرې بریالي شول. هغوی ۵۲ بېړۍ چې له خوراکي توکو ډکې وې، په غنیمت ونیولې او له زرو څخه ډېر دښمنان یې ووژل.

کله چې له «دمیاط» څخه د دښمن د اکمالاتو لاره بنده شوه، خدای پاک د هغوی په زړونو کې وېره او وحشت واچوه او په کلابندۍ کې راګیر شول؛ نه یې د مقاومت وس درلود او نه د تېښتې لار، نو تر پوزې راغلل. په داسې حال کې چې شتون یې د غصې په لمبو کې سوځېده، خپلو بېړیو ته یې هم اور واچوه. بیا یې خپلې خیمې او ځایونه د خپلو لاسونو او د مؤمنانو په لاسونو ویجاړ کړل، لښکرګاه یې ټوله کړه او د «دمیاط» په لور وتښتېدل. د هغوی سمندري بېړۍ هم ورسره وتښتېدې او مسلمانان ورپسې شول.

هغو اتلانو چې د مصر خاورې روزلي وو، د هغوی تعقیب پیل کړ. کله چې «فارسکور» ته ورسېدل، له هر لوري وربادنې راغلل، دښمن د مسلمانانو په منځ کې کلابند شول او په تورو یې ووهل، چې ډېر یې ووژل او ډېر یې اسیران کړل. ماتې خوړلی پاچا (نهم لویس) «تل منیه» ته پناه یووړه او ویې ویل: «غره ته پناه وړم ترڅو له مرګه په امان شم.»

مسلمانانو وویل: «نن د خدای له امره هیڅ ژغورونکی نشته، مګر پر چا چې خدای رحم وکړي.»

هغه له مسلمانانو څخه د امان غوښتنه وکړه، هغوی ورسره ومنله او هغه اسیر کړای

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو.

او وويل شول: «اې د ننګ ميدانه! جسدونه په ځان کې ځاې کړه او اې اسمانه! نور مرګ بس دى.» د وينو فوارې ارامې شوې، حکم جاري شو او د اسلام بېړۍ د بريا پر «جودي» غره لنګر واچاوه او وويل شول: «تبا دې وي ظالم قوم.»

يوولسم څپرکى:

زېرى «قاهرې» ته ورسېد؛ ښار يې ګلفوش کړ، ډولونه وغږول شول، جشنونه جوړ شول او مصريان له دې لويې بريا څخه ډېر خوښ شول.

خو نوي سلطان، «ملک معظم توران شاه» د خداى د نعمت شکر پر ځاى نه کړ او د هغه اتلانو قدر يې ونه پېژندل چې د دين حريم يې وساته، د مؤمنانو زړونه يې يخ کړل او په نړۍ کې يې د «مصر» برم او عظمت لوړ کړ. هغه د حکومت د رجالو، اميرانو، مشرانو او هوښيارانو په ليرې کولو پيل وکړ. د خپل پلار له هغو مملوکاو (غلامانو) څخه يې مخ واړاوه چې په مهمو کارونو کې ترې ګټه اخيستل کېده او هغه ډله يې ځان ته نږدې کړه چې له ځان سره يې راوستي وه او ټولې څوکۍ يې هغوى ته ځانګړې کړې. چا ته يې د ملاقات اجازه نه ورکوله او په شرابو او عياشۍ کې ډوب شو.

هغه د خپل پلار مېرمنې «شجرة الدر» ته ــــ چې د حکومت لاره يې ورته هواره کړې وه، په نشتوالي کې يې چارې ورته تنظيم کړې وې او د واک واګې يې هماغه ته سپارلې وې ــــ پيغام واستاوه او د هغې ټول مالونه او جواهرات يې ترې وغوښتل او ان د مرګ ګواښ يې ورته وکړ. هغه د خپل پلار او د هغه د مملوکاو ټولې نېکۍ هېرې کړې. له همدې امله هغوى هم د هغه د وژلو پرېکړه وکړه او په دې کار کې د خلکو کرکې او نفرت دوى نور هم وهڅول.

څو ورځې لا نه وې تېرې شوې چې په «فارسکور» کې په خپل بارګاه کې، د خلکو د سترګو او غوږونو په وړاندې د خپل پلار د غلامانو په لاس ووژل شو او هېچا يې مرستې ته را ونه دانګل.

شجرة الدر د «صالحيه مملوکاو» په اجماع او د حکومت د مخورو او شورا په خوښه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدرت پر ګدۍ کېناسته. د هغې نوم پر سکو ووهل شو او په منبرونو کې خطبه د هغې په نوم ولوستل شوه. په جوماتونو کې به دا جملې تکرارېدې: «اې پالونکیه! د مسلمانانو ملکه، د دین او دنیا ساتونکې، ام خلیل مستعصمیه، د ملک صالح مېرمن... سلطنت یې تلپاتې ولرې.»

نهم لویي په تېرلو لاسونو «منصورې» ته راوستل شو او د قاضي «فخرالدین ابراهیم بن لقمان» په کور کې بندي شو. «طواشي صبیح معظمي» یې د ساتنې لپاره وټاکل شو. د هغه ورونه، چارلز او الفونس، له نورو بندیانو سره په بل ځای کې وو.

کله چې ملکه شجرة الدر د هېواد له چارو وزګاره شوه، د «مصر» د استازو او د فرانسې د بندي پاچا ترمنځ خبرې اترې پیل شوې. په پای کې پر دې سلا شول چې «دمیاط» به بېرته مسلمانانو ته سپارل کېږي او د فرانسې پاچا به د خپلې نیمایي فدیې (تاوان) له ورکولو وروسته ازادېږي.

د مصر بیرغ د «دمیاط» پر برجونو ورپېد او یو ځل بیا له منارونو څخه د توحید کلمه او د حق غږ پورته شولو. بندي پاچا د خپلې فدیې (۴۰۰ زره دیناره) له ورکولو وروسته ازاد شو او په دمیاط کې خپلې سرګردانه مېرمنې ته ورغی ترڅو د خپلې بدبختۍ زېری ورکړي. «مارګریټ» هغه د دې لپاره ملامت کړ چې ځان یې هلاکت ته اچولی و، خو هغه په ځواب کې ورته وویل: «چوپ شه! زه هم د هغوی عذاب وزغمم او هم ستا ملامتیا؟ راځه چې ځان وژغورو او له پاتې لښکر سره خپل هېواد ته ستانه شو.»

«دمیاط» د اوښکو او مسکا په منځ کې د لویي او د هغه د سرتېرو د وروستۍ بېړۍ د حرکت شاهد و. بېړیو هغوی له هغې خاورې لیرې کول چیرته چې د هغوی لسګونه زره اتلان او سرتېري د مسلمانانو په لاس وژل شوي او ښخ شوي وو. په داسې حال کې چې د مصر شاعر د ماتې خوړلي پاچا په غوږ کې دا نارې وهلې:

> تا ګمان کاوه چې خلک ضعیف او پوچ دي،
> مصر ته راغلی وې چې سلطان شې...
> خو د تېښتې فکر درته ډېر ناوخته شو،
> ماتې دې وخوړه او ورځ دې توره شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

> ستا په تدبیر ستا ټول جنګیالي او زړور،

> تر خاورو لاندې شول او پاک عیسی ترې خلاص شو.

> که یو ځل بیا مصر ته راغلې،

> نو اې پاچا! پوه شه چې زموږ دروازې ستا پر مخ خلاصې دي:

> د ابن لقمان کور لا هم شته،

> صبیح ساتونکی لا هم خپل کار ته چمتو دی،

> او ستا لپاره زولنې او زنځیرونه تیار ولاړ دي!

>

«عزالدین ایبک» په دولت کې خپل نفوذ زیات کړ. له هغې ورځې چې هغه په «منصوره» کې د شاهي ماڼۍ په دفاع کې ښه ازموینه ورکړه، د شجرة الدر په وړاندې یې لوړ مقام وموند. هغه ورځ چې دښمنانو پرې برید وکړ، ده او غلامانو یې دښمن د ماڼۍ له دروازې پر شا کړلو، ترڅو نور امیران او سرتېري مرستې ته راورسېدل او د ماڼۍ انګړ یې د تېري کوونکو له مړیو ډک کړ. نو د حیرانتیا ځای نه و چې شجرة الدر ترې راضي وه او مملوک امیرانو هغه د لښکر مشر وټاکه. د هغه زړښت، تجربه او مېړانه د دې لامل شوه چې نور یې اطاعت وکړي، خو دا یوالی په بشپړه توګه نه و؛ ځکه په دوی کې داسې سیالان هم وو چې ځانونه یې مشرۍ ته وړ ګڼل. د هغوی په سر کې «امیر فارس الدین اقطای جمدار» و، چې «امیر رکن الدین بیبرس» یې له پلویانو و. خو هغوی په پیل کې د مخالفت او بغاوت جرات نه درلود او پرېکړه یې وکړه چې مناسب فرصت ته په تمه شي.

ملکې شجرة الدر په غوره توګه د هېواد چارې پر مخ وړلې. په دې کار کې د هغې قومندان عزالدین ایبک، نورو مملوکاو، تجربه لرونکو وزیرانو او د هغې د خاوند پخوانیو جنرالانو ورسره مرسته کوله. که څه هم په «مصر» کې حالات سم وو، خو په «شام» کې ــــ چې د مصر تابع و ــــ کیسه داسې نه وه. کله چې د توران شاه د وژل کېدو او د شجرة الدر د واکمنۍ خبر شام ته ورسېد، د ایوبي کورنۍ امیرانو پر دمشق او نورو سیمو د برید فکر وکړ. د هغوی مشر د حلب پاچا «ملک ناصر» و، چې دمشق ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغی، هغه یې ونیو او اعلان یې وکړ چې د خپل خپلوان توران شاه غچ به له شجرة الدر او قاتلو مملوکاو څخه اخلي.

کله چې دا خبرونه «قاهرې» ته ورسېدل، هر لور ته اندېښنو او وارخطایۍ زور واخیست. ځینو امیرانو — له صالحیه مملوکاو پرته — د ملک ناصر پلوي پیل کړه او هغه یې د ایوبي کورنۍ شرعي وارث وباله. په دې وخت کې د «شجرة الدر» موقف له خطر سره مخ شو او کله چې عباسي خلیفه د هغې له سلطنت څخه خبر شو، حالات نور هم خراب شول. خلیفې مصر ته یو لیک واستاوه چې په هغه کې یې د دوی دا کار رد کړی و او ورته یې لیکلي وو: «که په تاسو کې کوم میړه (نارینه) نه موندل کېږي، موږ ته خبر راکړئ چې یو سړی درته واستاوه.»

ملکه هم مجبوره شوه چې د خپل لښکر د مشر او قومندان «عزالدین ایبک» په ګټه له واکه تېره شي. مملوک امیرانو هم دا انتخاب ومانه، له ایبک سره یې بیعت وکړ او هغه ته یې د «ملک معز» لقب ورکړ. هغه یې د «جبل» کلا ته بوتلو او تر هغه چې یې د پاچاهۍ پر تخت کېناوه، تشریفاتي مراسم یې ورته ترسره کړل او ورسره یو ځای پر دسترخوان کېناستل.

د عزالدین ایبک د کارونو ژر سمبېدل او د مملوک امیرانو له خوا پرته له ځنډه او مخالفت څخه د هغه منل، د شجرة الدر نفوذ او تدبیر ته ورګرځېدل. پر دې سربېره، مملوک امیران له دې وېرېدل چې که په مصر کې د ملک ناصر پلویان پیاوړي شي، نو سلطنت به له دوی څخه لاړ شي. همدې خطر هغوی سره متحد کړل او خپلمنځي سیالۍ یې یوې خواته کېښودې او په بېړه یې د ملکې شجرة الدر په خوښه د عزالدین ایبک له مشرۍ سره موافقه وکړه.

خو د ناصر د پلویانو له ځپلو او خپرولو وروسته، کله چې خطر لیرې شو او حالات بېرته عادي شول، نو بیا د دوی ترمنځ کینې او دښمنۍ سر راپورته کړ او پخوانۍ سیالۍ بیا راژوندۍ شوې. د دوی مشر، «فارس الدین اقطای»، پر عزالدین ایبک د بریدونو مشري پر غاړه واخیسته. هغه چې پخپله یې د پاچاهۍ د غوښتلو جرات نه درلود، بس همدومره یې کول چې د خپل سیال کارونه یې ګډوډول. هغه خلک دې ته رابلل چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايوبي کورنۍ څخه يو داسې امير وټاکي چې ټول پرې يوه خوله وي، ترڅو په دې ډول د ناصر صلاح الدين د دعوې مخه ونيول شي چې ځان يې د ايوبي دولت وارث ګاڼه.
د دې نظر په اوريدو سره، خلکو او مملوک اميرانو هغه ومانه؛ ځکه دليل يې قوي و. نو په ښکاره يې اعلان کړ او خلکو په کوڅو کې نارې وهلې: «مونږ نه غواړو چې يو مملوک او مريی راباندې حکومت وکړي، مونږ د ايوبي کورنۍ پاچا غواړو.»
بيا نو مملوک اميرانو په يوه ناسته کې پر دې پريکړه وکړه چې د ايوبي کورنۍ يو ماشوم پر تخت کښېنوي، ترڅو يوازې د پاچا نوم ولري او دوی د هغه په نوم حکومت وکړي. هغوی «ملک اشرف موسی بن ملک مسعود» وټاکه چې يوازې شپږ کلن و. هغه يې پاچا او د ملک عزالدين ايبک شريک کړ. په دې ډول چې ايبک به د دولت چارې پر مخ وړې، خو د دواړو نومونه به پر حکمونو، فرمانونو او سکو وي او په منبرونو کې به د دواړو په نوم خطبه ويل کيږي.
دواړه پاچاهان (اشرف او معز) پر اسونو سپاره شول او د شاهي بيرغونو تر سيوري لاندې د هغو خلکو له منځه تېر شول چې ننداري ته راغلي وو. معز مخکې و او اشرف ورپسې، او اميرانو يو په بل پسې د پاچاهۍ چتر ورته نيولی و.
فارس الدين اقطای وليدل چې په دې کار سره يې هم ډېر څه نه دي ترلاسه کړي، ځکه د عزالدين ايبک قدرت او نفوذ پر خپل ځای و او هېڅ نه و کم شوي؛ ټولې چارې د هغه په لاس کې وې او ملک اشرف يوازې يو سمبوليک پاچا و. خو اقطای يو څه ارام شو، ځکه ايبک نور نه شوای کولای چې د پخوا په څېر يوازې پخپله پرېکړې وکړي، بلکې اقطای او نورو اميرانو ته دا حق پاتې و چې د هغه پر سياستونو اعتراض وکړي او د هېواد په چارو کې مداخله وکړي. البته هغه د نورو حسابونو خلاصول او د ايبک په ګونډو کول بل وخت ته پرېښودلو.

عزالدين ايبک پوهېده چې اقطای په سر کې څه لري او غواړي چې ده ته ضربه ورکړي، نو د دې لپاره چې هغه بوخت وساتي او له توطئو يې مخنيوی وکړي، د «بحرې مملوکاو» قومنداني يې هغه ته وسپارله او هغه يې د دمشق د واکمن «ملک ناصر صلاح الدين» جګړې ته واستاوه، چې قاهرې سره د جګړې لپاره يې لوی لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

راټول کړی و. اقطای له دوه زره سپرو سره «غزې» ته لاړ، د ناصر له سرټېرو سره يې جګړه وکړه، هغوی ته يې ماتې ورکړه او په بريالیتوب سره بېرته مصر ته راستون شو. د هغه حال دا و چې عزالدين ايبک ته يې ويل: «زه تر پخوا ډېر ځواکمن درته راغلم.»

خو عزالدين ايبک د شجرة الدر په څېر د يوې قوي ملاتړې په لرلو ډاډه و چې هېڅوک يې ماتولی نه شي او هېڅ مملوک امير، که څه هم پلويان يې ډېر او ځواکمن وي، نه شي کولای هغه له خپل ځايه بېځايه کړي. که څه هم شجرة الدر په ښکاره له پاچاهۍ لاس اخيستی و، خو لا هم د پردې تر شا واک د هغې په لاس کې و او پر ټولو اميرانو يې نفوذ درلود؛ هر څوک يې چې غوښتل لوړ رتبه يې ورکوله او يا يې راښکته کاوه. ټول پدې هم پوهېدل چې هغه پر عزالدين ايبک پوره باور او اعتماد لري، نو د هغې له وېرې يې له ايبک سره مخالفت نه کاوه.

دوی پدې هم پوهېدل چې شجرة الدر له قدرت او واکمنۍ سره مينه لري او که مجبوره شوې نه وی، هېڅکله يې له پاچاهۍ استعفا نه ورکوله. هغې ځان د حکومت وړ باله او پوهېده چې يوازې د ښځينه توب له امله پر تخت پاتې نه شوه. نو د دې طبيعي ستونزې د حل لپاره يې خپل يو داسې ماتحت (مريی) پر تخت کېناوه چې په اخلاص يې ډاډه وه او پوهېده چې پر هغې بغاوت نه کوي او واک ترې نه اخلي؛ ځکه ايبک له ټولو اميرانو ډېر فرمانبردار و، خپل پخواني بادار (د شجرة الدر خاوند) ته وفادار و او دومره ډېر پلويان يې هم نه لرل چې پر هغې بغاوت ته يې وهڅوي.

خو شجرة الدر نه غوښتل چې يوازې پر ايبک بشپړ تکيه وکړي، نو خپله ټوله مهرباني يې يوازې هغه ته ځانګړې نه کړه، بلکې ځينو نورو ته يې هم پام کاوه ترڅو که چېرې ايبک د هغې نېکي هېره کړي او وغواړي قدرت ترې واخلي، له هغوی څخه کار واخلي. هغې نور اميران په دې خوشحاله ساتل او ورته ښودله يې چې ايبک يې د دې لپاره نه دی غوره کړی چې هغه ډېر تکړه يا ورته ګران دی، بلکې د دې لپاره چې ايبک داسې سختي او استبداد نه لري چې نور اميران ترې ووېرېږي، نو په دې توګه د هغوی مقام هم خوندي پاتې کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عزالدين پر دې هر څه پوهېده، نو ځکه يې د هغې له خفه کولو ډډه کوله، تل يې د هغې د خوښې هڅه کوله او له هغې سره يې له مشورې پرته هېڅ کار نه کاوه. که څه هم عزالدين د هغې او خلکو په وړاندې داسې ښودله چې د خپلواک قدرت په لټه کې نه دی، خو په اصل کې يې ورسره مينه لرله او زړه يې ورته مايل و. له همدې امله يې د هغې مشري او حکمونه په ورين تندي منل او د هغې په اطاعت کې يې خوند اخيست. هغه دومره باحيا و چې په مخامخ سترګو يې ورته نه کتل او په خبرو کې يې د هغې پوره درناوی کاوه، کټ مټ لکه د هغې د خاوند په څېر. په زړه کې يې مينه وه، خو وېرېده چې داسې څه ورته ووايي چې د خپل بادار په ژوند کې يې هغه محال (ناممکن) وه.

د شجرة الدر لپاره د عزالدين د پټې مينې کشفول ګران نه وو؛ هغې دا احساسول او پخپله يې هم ورسره مينه لرله، خو له دې مينې سره يې مبارزه کوله او هغه يې شاته غورځوله، ترڅو تسليم نه شي او د قدرت او سلطنت خوند قرباني نه کړي. هغې غوښتل ازاده پاتې شي او زړه يې پر عقل غلبه ونه کړي.

هو، هغه پوهېده چې يوه ورځ بايد له يو امير سره واده وکړي، ځکه لا دومره نه وه زړه شوې چې د واده هيله پرې کړي او د تل لپاره د کونډې په نوم پاتې شي.

خو چا دا تضمين کاوه چې که هغه له عزالدين سره واده وکړي، نو د هغې واکمنۍ او نفوذ ته به زيان نه رسېږي؟ چا دا ضمانت کاوه چې سلطنت به د عزالدين په لاس کې پاتې شي او کوم پياوړی سيال به يې ترې وانخلي؟ د اميرانو ترمنځ سيالي لا هم په شدت روانه وه، نو هغې غوښتل لږ صبر وکړي ترڅو وګوري چې کوم يو غالب کېږي، بيا به هغه ته د مرستې لاس اوږد کړي. البته په دې ډاډه وه چې لومړی به مقابل لوری د غوښتنې لاس اوږدوي، ځکه داسې څوک نه و چې له هغې سره د واده او د هغې د مينې د خوشبختۍ هيله يې نه لرله؟

سيف الدين قطز خپل استاد «عزالدين ايبک» ته ډېر وفادار و. استاد يې هم پر هغه بشپړ باور درلود او مهم ميشنونه به يې ورته سپارل. استاد يې هم د ده په څېر ديندار او پاکلمنی و؛ هغه يې د دين او عفت له امله خوښاوه او د خپل استاد د مرکز د پياوړي کولو، د پلويانو د راټولولو او د خلکو د زړونو د مايلولو لپاره يې له هېڅ ډول هڅې ډډه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کوله.

هغه پوهېده چې استاد یې پیاوړي سیالان لري چې تل ورته په څار کې دي او د فرصت په تمه دي چې هغه را وپرځوي او پر ځای یې واکمن شي. د بېلګې په توګه: اقطای د ملګرو او پلویانو په ډېربښت کې تر ده مخکې و او یو زړور اتل و، چې شاوخوا یې نور مېړني جنګیالي هم راټول وو؛ که په هغوی کې یوازې «بیبرس» هم وای، نو د دوی لپاره یې بسنه کوله. قطز ولیدل چې د استاد نفوذ یې یوازې په «شجرة الدر» پورې تړلی دی ـــ چې ډېر باور پرې نه شو کېدای ـــ ځکه نور ټول امیران هم هغې ته ځان نږدې کوي او لیرې نه ده چې یو یې د هغې زړه لاس ته راوړي او هغه له ایبک څخه مخ واړوي، چې دا کار به د ایبک د زوال سبب شي.

هغه دې پایلې ته ورسېد چې په واک کې د خپل استاد د پاتې کېدو یوازینۍ لاره دا ده چې له شجرة الدر سره واده وکړي. هغه پوهېده چې استاد یې ورسره مینه لري او عاشق یې دی. که څه هم استاد یې ورته څه نه وو ویلي، خو دی پخپله یو داسې مین و چې د بل مین راز یې په اسانۍ کشفولی شو.

هغه پرېکړه وکړه چې له شجرة الدر څخه د خواستګارۍ (مرکې) وړاندیز خپل استاد ته وکړي. نو یوه ورځ ورغی او ورته یې وویل: «باداره! ته ملکه ډېره زیاته وینې، خلک وایي چې ته به ورسره واده وکړې.» دغه وفادار غلام له خپل استاد څخه ګیله وکړه چې ولې له هغه څه بې خبره دی چې عام خلک یې په اړه خبرې کوي؟

عزالدین هغه ته په جدي نظر وکتل، خو داسې ښکارېده چې د دې خبرو په اورېدو خوند اخلي، بیا یې ورته وویل: «د خلکو خبرې مه منه، دا خبر رښتیا نه دی.»

قطز وویل: «بیا به نو تر دې هم غټې خبرې وکړي؛ داسې خبرې چې ستا غلام یې د خپل پاکلمنې استاد په اړه د اورېدو توان نه لري.»

عزالدین یې په مطلب پوه شو او ویې ویل: «موږ د خلکو په کارونو کې څه کار لرو؟ پرېږده چې هر څه یې زړه غواړي، هغه دې ووایي.»

قطز وویل: «دا سمه ده، پرېږده چې هر څه وایي ویې دې وایي، هغوی زموږ په کار نه دي، خو بادار مې له هغې سره مینه لري، نو ولې ترې خواستګاري نه کوي؟»

(c) ketabton.com: The Digital Library

عزالدين وويل: «چا درته ويلي چې زه ورسره مينه لرم؟»
قطز ځواب ورکړ: «که مريي د خپل بادار په غم او خوښۍ پوه نه شي، نو بيا د بادار د باور وړ نه دی؟»
عزالدين پوه شو چې له خپل غلام څخه د حقيقت پټول ګټه نه لري. هغه د ارامۍ احساس وکړ، ځکه ويې ليدل هغه څه چې د ده په زړه کې د خوب په څېر وو، اوس په داسې حقيقت بدل شوي چې خلک ورباندې خبرې کوي. نو قطز ته يې وويل: «له کومه يې معلومه کړه چې هغه به ما خوښ کړي؟»
قطز وويل: «ايا هغه به تر تا غوره بل څوک ومومي؟»
* «زه د هغې د خاوند مريي يم اې قطزه!»
* «مګر هغه پخپله يوه وينځه (کنيزه) نه وه؟ پر دې سربېره، کوم ايوبي پاچا کولای شي مملوک اميران راضي کړي چې له هغې سره واده وکړي؟ يوازې ملک اشرف پاتې دی، خو ايا هغه به له دغه ماشوم سره واده کولو ته راضي شي؟»
کله چې عزالدين دا واورېدل، وخندل. قطز زياته کړه: «يا ته او يا اقطای له هغې سره واده کولای شئ. ما اورېدلي چې اقطای په دې اړه ورسره خبرې کړي دي.»
د عزالدين له مخه خندا ورکه شوه او تندی يې تريو کړ، په جدي توګه يې وپوښتل: «دا دې له چا اورېدلي؟»
قطز وويل: «له بيبرس مې اورېدلي، هغه ماته نورې خبرې هم وکړې چې زما او د هغه ملګرتيا ماته اجازه نه راکوي چې هغه افشا کړم.»
عزالدين د ډېر وخت لپاره غلی پاتې شو، بيا يې وويل: «خو زه جرات نه شم کولای چې له ملکې سره په دې اړه خبره وکړم. څو ځله مې هوډ وکړ، خو حيا مې ژبه تړي.»
قطز وويل: «که بادار مې خپل زړه ماته وسپاري، زه به خپله ژبه هغه ته ورکړم.»
* «غواړې چې تا هغې ته ورواستوم؟»
* «هو، ترڅو ستا د زړه خبره هغې ته وکړم.»
* «غواړې هغې ته څه ووايې؟»
* «پرېږده چې وګورم حالات څه غوښتنه کوي، خو پوه شه چې ژبه به مې داسې څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونه وايي چې ته پرې راضي نه يې.»
عزالدين ورته وخندل او په ټوکه يې وويل: «زه دې پېژنم اې قطزه! ته غواړې د هغې وينځه، ګلنار وګورې!»
قطز په تبسم سره وويل: «دا خبره له تا پټه نه ده، نه غواړم درواغ ووايم او نه انکار کوم غواړم چې يو ځل هغې ته وګورم. زما په خيال زما بادار به د دې خدمت په بدل کې دا يو نظر ډېر ونه ګڼي. اه، ما يوازې يو ځل هغه ليدلې ده؛ کله چې ملکې د تاج اېښودو په درېيمه ورځ زه وغوښتلم او له ما څخه يې د کانت ډارټوا د وژلو په ورځ د مېړاني له امله مننه وکړه. بيا يې راته وويل: ايا دا وينځه دې خوښه ده؟»
ما وکتل، ګلنار مې مخې ته ولاړه وه. د حيا له امله ما ځواب نه شو ورکولی، د ملکې غږ راوېښ کړم چې ويل يې: «غواړې تاسو سره واده کړم؟»
ما وويل: «د ملکې لورينه نه شم ردولی.»

هغې وويل: «غواړې کله دا کار وشي؟» ما وويل: «په نېک کار کې بيړه په کار ده.» ملکې مسکۍ شوه او ويې ويل: «نه، پرېږده چې د سلطان لپاره زموږ د وير (ماتم) شپې پوره شي.» خو باداره! زه نه پوهېږم چې د سلطان ماتم به کله پای ته رسېږي!
عزالدين شېبه غلی شو، هغه د خپل ځوان مريي له جذبې، حماسې او فصاحت څخه حيران پاتې و. په داسې حال کې چې موسکا يې پر شونډو وه، ورته ويې ويل: «د سلطان ماتم هغه وخت پای ته رسېږي چې ملکه واده وکړي.»
قطز وويل: «باداره! که د خپل ځان لپاره ورسره واده نه کوې، نو زما په خاطر ورسره واده وکړه او ما له دغه اوږده غمه وژغوره.»
عزالدين په خندا شو او ويې ويل: «بيا خو نو ته بايد ماته انعام راکړې.»
هغه څه چې قطز له خپل ملګري بيبرس څخه اورېدلي وو، يوازې اوازه نه وه؛ په حقيقت کې اقطای شجرة الدر ته ورغلی و او ورته يې د واده وړانديز کړی و. هغه ډېر زړور و، نو ځکه يې نه ژبه په حيا کې بنده شوې وه او نه د ملکې رعب د دې مانع شوی و چې خپله مينه ورته څرګنده نکړي. ملکه د دغه څرګند او جسورانه غوښتنې څخه لږه هک پک شوه، خو ځان يې کنټرول کړ او په نرمۍ يې ورته وويل چې د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتنه نه ردوي، خو نه غواړي تر هغې د واده په اړه فکر وکړي ترڅو چې د دمشق د واکمن «ملک ناصر» کار يو طرفه نه شي او د مصر او خپل ځان په اړه يې د هغه له ګواښونو زړه ډاډه نه شي. اقطاى په دې ځواب قانع شو او ګمان يې وکړ چې دا د منلو يوه وعده ده، نو ارام شو او خپله ټوله هڅه يې د ناصر او د هغه د لښکرو له منځه وړلو ته ځانګړې کړه.

کله چې قطز د خپل استاد له خوا شجرة الدر ته ورغی، ويې نه غوښتل چې په ډاګه د خپل بادار د واده غوښتنه وکړي، بلکې په کنايه کې يې د خبرو په ترڅ کې ورته وويل: «ملکه دې ژوندۍ وي! زما استاد زه د دوو خبرو لپاره تاسو ته رالېږلی يم: يو دا چې له خپل مريي سره خپله وعده پوره کړې او هغه له خپلې وينځې سره واده کړې، او بل دا چې هغه پوهېږي چې ته له خپلې وينځې څخه جلا کېدل نه خوښوې او هغه هم نه شي کولای له ما جلا شي؛ نو هيله لري چې موږ دواړو ته اجازه راکړې چې دواړه په ګډه ستا په خدمت کې واوسو.»

ملکه شېبه غلې شوه او د قطز په خبرو کې ډوبه شوه، بيا يې په ارامه غږ ترې وپوښتل: «ستا بادار له دې دوو کارونو څخه کوم يو ډېر خوښوي چې زه يې ترسره کړم؟»

قطز له دې امله چې ملکه يې په کنايه پوهه شوې وه، ډېر خوښ شو او ويې غوښتل چې خپله خبره نوره هم روښانه کړي، نو ويې ويل: «دويم کار، ګرانې ملکې!»

ملکې وويل: «ته څنګه پوه شوې؟»

قطز وويل: «ځکه په دويم کار کې دا دواړه کارونه رانغښتل شوي دي.»

د ملکې مخ له حيا د ګل په څېر سور شو، لاس يې جګ کړ او په زرين جام کې يې اوبه ورته راواړې او ويې څښلې. کله چې ارامه شوه، قطز ته يې وويل: «خپل استاد ته ورشه او ورته ووايه ترڅو چې د ناصر سرتېري د مصر د دروازو مخې ته وي، زه د واده جشن نه شم نيولی.»

قطز وويل: «ګرانې ملکې! په دې صورت کې زما په حق کې ظلم او له وعدې خلاف ورزي کېږي.»

شجرة الدر حيرانه شوه او ويې پوښتل: «څنګه؟»

(c) ketabton.com: The Digital Library

قطز وویل: «ایا استاد ته مې ووایم ترڅو چې د ناصر سرتېري د مصر په دروازو کې وي، ملکه نه شي کولای په ماڼۍ کې د واده دوه جشنونه جوړ کړي؟»

ملکې په داسې حال کې چې تندی یې تریو و خو تبسم یې کاوه، ورته ویې ویل: «اې مکار مریيه! هر څه دې چې زړه وي ورته ووایه او له دې ځایه لاړ شه.»

عزالدين د قطز له خبرو پوه شو چې شجرة الدر د ناصر د ماتې په شرط دا وړاندیز منلی دی. مريي یې یوازې د ملکې د خبرو په رسولو بسنه ونه کړه، بلکې خپل استنباط او هغه څه چې د ملکې له مخ څخه یې لوستي وو هم بیان کړل او هر څه یې داسې تفسیر کړل چې ملکه له خپل استاد سره مینه لري او په دې کې هېڅ شک نشته.

عزالدين په دې اړه خپل شک څرګند کړ، خو قطز ورته وویل: «ایا مخکې له دې چې ته ماته ووایې، زه پوه نه شوم چې ته له هغې سره مینه لرې؟»

عزالدين ځواب ورکړ: «هو.»

قطز ورته وویل: «لکه څنګه چې زه ستا په مینه پوه شوم، همداسې پوه شوم چې هغه هم ستا سره مینه لري.»

ملک معز (ایبک) پرېکړه وکړه چې پخپله د ناصر او د هغه د سرتېرو جګړې ته لاړ شي او یوازې د قومندانانو په لېږلو بسنه ونه کړي، ترڅو فارس الدين اقطای په یوازې سر د دغې برخلیک ټاکونکې ورځې بریا په خپل نوم نه کړي.

ملک ناصر خلک د دې لپاره راټول کړي وو چې مصر له مملوکاو څخه واخلي؛ په شام کې یو شمېر ایوبي پاچاهان، له هغې ډلې د دمشق پخوانی واکمن «ملک صالح اسماعیل»، د هغه تر بیرغ لاندې راټول شوي وو. عزالدين ایبک له خپلو سرتېرو او تجهیزاتو سره د هغه په لور وخوځېد او په «رمل» کې د ناصر له لښکرو سره مخامخ شو. سخته جګړه ونښته چې په پیل کې مصري سرتېرو ماتې وخوړه او شاته شول، ان تر دې چې د جګړې په سبا چې د جمعې ورځ وه، یوه ډله قاهرې ته ورسېده. خلک باوري وو چې بریا د ملک ناصر په برخه شوې او د مصر په ټولو جوماتونو کې د هغه په نوم خطبه ولوستل شوه، پرته له هغې جامع جومات څخه چې «شیخ ابن عبدالسلام» په کې خطبه ویله. خو لا جمعه نه وه تېره شوې چې د ناصر د ماتې او دمشق ته د هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېښتي او د ملک معز د بریا زېرې راورسېد. ښار د هغه د هرکلي لپاره ګلفوش شو. هغه په بریالیتوب سره د هغو پاچاهانو سره چې بندیان شوي وو، لکه ملک صالح اسماعیل، ښار ته داخل شو. کله چې د دوی کتار د ملک صالح ایوب له قبر څخه تېرېده، بحري مملوکاو د صالح اسماعیل ګردچاپېره راتول شول او نارې یې وهلې: «اې زموږ باداره! چېرته یې چې خپل دښمن اسماعیل وګورې؟»

کله چې معز کلا ته داخل شو، کوچني سلطان «ملک اشرف موسی» د هغه هرکلی وکړ او مبارکي یې ورته وویل. فارس الدین اقطای ملک اشرف ته په خطاب کې وویل: «هر څه چې مو وکړل، ستا د سعادت او ستا د ملک د پیاوړتیا لپاره وو.» په دې سره یې په اصل کې ملک معز ته اشاره کوله چې یعنې بریا زما ده (لور ته وایي چې انګور یې واوري)

قطز د ملک صالح اسماعیل قضیې ته پام وکړ چې په کلا کې بندي و؛ هغه د دغه پاچا خیانتونه یاد کړل چې کله د «دمشق» پاچا و، څنګه یې د مسلمانانو خاوره پر صلیبي دښمنانو پلورلې وه او د خدای او رسول له حکمونو څخه یې سرغړونه کړې وه، او څنګه یې شیخ ابن عبدالسلام او د هغه مجاهد پلویان ځپلي وو. نو خپل استاد معز ته یې وړاندیز وکړ چې هغه ووژني. کله چې قطز ولیدل معز د هغه په وژلو کې زړه نا زړه دی، نو له شیخ ابن عبدالسلام څخه یې د دغه خاین پاچا د وژلو فتوا واخیسته. معز د وژنې فرمان صادر کړ او هغه یې په دار وځړاوه؛ په دې توګه هغه د خپل دین او وطن په حق کې د خیانت سزا ومونده.

فارس الدین اقطای هم په پرله پسې ډول له شجرة الدر څخه غوښتنه کوله چې خپله وعده پوره کړي. هغه «رکن الدین بیبرس» د خپل استازي په توګه هغې ته ورلېږه. ملکې به هم د هغه هرکلی کاوه او خبرو ته به یې په ځیر غوږ نیوه. بیبرس به هغې ته د خپل بادار (اقطای) مېړانه، شجاعت، د پلویانو ډېرښت او ځواک بیاناوه. هغه به په جګړو کې د اقطای د بریاوو او د مصر د ساتنې په لاره کې د هغه د سرښندنو کیسې کولې. د بیبرس ژبه په دغو تشریحاتو کې ډېره روانه او ښماره وه؛ هغه به داسې انځورګري کوله چې د ملکې زړه به یې راښکلو او داسې احساس به یې کاوه چې ګواکې د تورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرنګ، د نیزو غږ، د غشو ازانګه او د اسونو شیهاره پخپله اوري. هغې ته به داسې ښکارېده چې اقطای لکه د زمرې په څېر غړمبېږي، برید کوي او د دښمن صفونه ماتوي، په داسې حال کې چې تورې یې په لاس کې وي او دښمنان یې چپ او راست په ځمکه رغړي.

خو بیبرس به د خپل بادار د مینې په اړه ډېرې لږې خبرې کولې. کله به چې دغه موضوع ته راغی، نو یوازې څو وچې او بې خونده جملې به یې ویلې چې نه له زړه وتلې او نه پر زړه کېناستلې. بیبرس څنګه کولی شول هغه څه بیان کړي چې پخپله یې نه پېژندل او نه یې احساسول؟ هغه ولې ځان په هغو ټکو ستړی کړی وای چې شجرة الدر یې په وجد نه راوستله؟ نو ځکه به یې ډېره پاملرنه د خپل بادار جنګي مېړانې ته وه.

خو قطز بیا د خپل استاد د هغو صفتونو په بیانولو ډېر وخت نه تېراوه چې ملکې ته معلوم وو، بلکې یوازې به یې د هغه دینداری، پاکلمنی، رښتینولی، امانتداری او اخلاص ته اشاره کوله. بیا به یې د هغه د مینې او د زړه د حال شرحه پیل کړه. هغه به ملکې ته د خپل استاد د زړه د درزا او د هغه د روح د تپیدا غږ ورکاوه. قطز به کله کله د ملکې انځور د خپل استاد په سترګو کې داسې پاک او ښکلی بیان کړ چې د ټولو اخلاقي ارزښتونو لرونکی وي. کله چې به قطز په خبرو کې ډوب شو، نو هېرول به یې چې د خپل استاد په استازولۍ خبرې کوي؛ هغه به خپله محبوبه «ګلنار» په نظر کې نیوله، ګواکې ګلنار د شجرة الدر پر ځای پر تخت ناسته ده او دی ورته د خپلې مینې کیسه، د شکایت تریخوالی او د زړه نرمي وړاندې کوي. د هغه خبرې د ملکې لپاره داسې وې لکه د یوه تږي لپاره چې یخې اوبه وي. ملکې به هم کله کله ځان نه شو کنټرولولی او په پټه به یې اسویلۍ (آه) ایستله، خو غرور یې اجازه نه ورکوله چې د استازي مریي په وړاندې خپله کمزوري وښيي. هغې په ډېر تکلیف خپل احساسات کنټرولول، که نه نو اوښکې به یې روانې شوې وای او په لوړ غږ به یې ژړلي وای.

ډېر وخت نه و تېر شوی چې د ملکې وینځې هم په دې پوهې شوې چې د هغې او د دغو دوو سیالو استازو ترمنځ څه روان دي. هغوی په تمه وې چې وګوري کوم یو به د ملکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه د خپل بادار لور ته مایل کړي. کله به چې له دغو دواړو څخه یو راغی، وینځو به په غوږ.ونو کې یو بل ته بس پسک کاوه او په کرار به د تالار د دروازو شا ته پټې شوې ترڅو خبرې واوري. هغوی هم په دوو ډلو وېشل شوې وې؛ یوه لویه ډله د قطز پلوې وه او بله کوچنی ډله د بیبرس ملاتړې وه. په دې دویمه ډله کې د ګلنار کینه کښې وینځې هم وې چې نه یې غوښتل ګلنار او د هغې محبوب یې وګټي؛ هغوی به د قطز او د هغه د استاد مقام ټیټاوه او د بیبرس او اقطای په ستاینه کې به یې غلو (مبالغه) کوله.
ګلنار د دوی په منځ کې غلې وه او د خپل محبوب او د هغه د سیال په اړه یې څه نه ویل. کله به چې د دروازې شا ته ولاړه وه، له وېرې به یې زړه درزا کوله او شونډې به یې رپېدې چې هسې نه بیبرس پر قطز برلاسی شي. یوه ورځ چې هغې د پردې له چاک څخه بیبرس ته وکتل — چې ډېر پخوا پوه شوې وه چې دا هماغه د «حلب» د مریانو د بازار شین سترګی قبچاقي هلک دی — تصور یې وکړ چې بیبرس پر قطز برلاسی شوی، شجرة الدر له اقطای سره واده کړی او بیا ملکې دا بیبرس ته واده کړې ده. په دې فکر سره د ګلنار سر وګرځېد او نږدې وه چې بې هوښه شي. له هغې وروسته ګلنار نور بیبرس ته نه کتل او یوازې به یې د خپل محبوب قطز خبرو ته غوږ نیوه، ګواکې دا د قطز د خپلې مینې خبرې دي؛ نو ځکه یې نه شوای کولی پر خپلو باړخوګانو د اوښکو د بهېدو مخه ونیسي.

یوه ورځ هغې واورېدل چې قطز ملکې ته ویل: «اې لویې ملکې! اې له هغو ټولو ښکلې چې د نیل سیند اوبه یې څښلې دي! حیرانیږه مه که زه ونه شم کړای هغه لویه مینه چې نړۍ کې نه ځاییږي، خو د هغه چا په سینه کې ځاییږي چې زه یې تاته رالږلی یم، په سمه توګه انځور کړم. او هکه پکه مه کیږه چې زما بیان ښکلی دی؛ ځکه زما بادار خپل هغه لوی درزېدونکی زړه ماته په پور راکړی او ما خپله وږه او عاجزه ژبه هغه ته په پور ورکړې ده. ډاډه اوسه چې زما ژبه که په انځورګرۍ کې هر څومره ماهره او په بیان کې روانه وي، بیا هم نه شي کولای د هغه خیالمن زړه حال ته ورسیږي، مګر یوازې د هغې مرغۍ د مښوکې د اوبو په اندازه چې له سمندر څخه اوبه څښي.
زما ملکې! اې تر هغو ټولو ښکلې چې د نیل اوبه یې څښلې دي! که زما بادار

(c) ketabton.com: The Digital Library

اورپالونکی وای، نو ته به هغه اور وې چې ده به یې عبادت کاوه؛ او که بت پرست وای، نو ته به یې هغه بت وې چې ده به ورته مخ کاوه. خو هغه یو رښتینی او باایمانه مسلمان دی، نو ته د هغه کعبه او لمونځ یې او ته خدای ته د هغه د نږدې کېدو وسیله یې! زما ملکې! اې تر هغو ټولو ښکلې چې د نیل اوبه یې ځښلې دي! خدای په خپل کتاب کې خلکو ته مثالونه بیان کړي ترڅو هغوی پوه شي. نو د خپل نور لپاره یې مثال داسې راوړی لکه په یو طاق کې چې څراغ وي او هغه څراغ په یوې ښیښه کې وي، داسې ځلېدونکې ښیښه لکه یو روښانه ستوری. دا څراغ د زیتون له هغې برکتي ونې بلېږي چې نه شرقي ده او نه غربي، ګواکې تېل یې بې له دې چې اور ورته ورسېږي پخپله لمبه کیږي؛ نو د خدای هغه نور چې اسمانونه او ځمکه پرې روښانه دي، د دې څراغ په وړاندې به څه وي!

د مینې لپاره یې د یوه شهزاده او یوې شهزادګۍ مثال راوړی دی. دا دواړه د عمه او ماما اولادونه وو چې تقدیر هغوی د پاچاهۍ له ناز او نعمت څخه د غلو منګولو ته وغورځول، هغوی یې د مریانو په بازار کې وپلورل. هغوی دواړو د یوه صالح بادار تر سیوري لاندې ژوند کاوه؛ بادار دوی خوښول او وعده یې ورسره کړې وه چې ازاد به یې کړي او واده به یې سره وکړي، خو مخکې له دې چې وعده پوره کړي، هغه وفات شو. هر یو یې پر جلا مالک وپلورل شول او سره بېل شول، هر یو یې یوې بلې سیمې ته لاړل. هغوی ډېر وخت په ناهیلۍ کې د یو بل لیدو ته تېر کړل، تر دې چې بالاخره په یوې مانۍ کې سره یو ځای شول او له ناهیلۍ وروسته یې یو بل ولیدل او د زړه مینه یې بېرته راژوندۍ شوه. قسم په هغه ذات چې دانه یې پیدا کړې او نسیم یې پیدا کړی، هغه مینه چې زه یې اوس بیانوم، د هغې شهزادګۍ لپاره د دغه شهزاده تر مینې هم لویه ده!»

د لویې ملکې خوب دواړو استازو ته دا و چې د ناصر خطر لا هم پر مصر کې پاتې دی او تر څو چې دا خطر له منځه لاړ نه شي، د واده په اړه فکر نه کوي. اقطای هم د شجرة الدر د رضا ترلاسه کولو لپاره د ناصر او د هغه د پلویانو پر ضد د څو بریدونو مشري وکړه. عزالدین هم د دې لپاره چې سیال یې په یوازې سر د بریا ویاړ ترلاسه نه کړي، کله کله به پخپله جګړې ته تلو او خپل امین مریی (قطز) به یې د هېواد چارو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر خپل ځای پرېښود. تر دې چې د ناصر او دوی ترمنځ سوله وشوه؛ په دې شرط چې تر اردن پورې د غزې، قدس، نابلوس او ټولې ساحلي سيمې به د مصريانو وي او له هغه وروسته سيمې به د ناصر وي.

اوس نو شجرة الدر ته د ناصر په نوم کومه بهانه پاتې نه وه چې له واده څخه ډډه وکړي، خو هغې نه غوښتل د داسې لويې پرېکړې په اړه چې نامعلوم راتلونکی ورپورې تړلی و، په بېړه پرېکړه وکړي؛ نو ځکه يې نورو بهانو ته لاس واچاوه او هغه دواړه سيالان يې لا هم په تمه پرېښودل. هغې دواړه تلل (ارزول) ترڅو وګوري چې کوم يو يې خوښيږي او راتلونکی يې خوندي کوي. هغې وليدل چې د دوو سړيو په وړاندې ولاړه ده؛ لومړی (ايبک) ورسره مينه لري او تر دويم ډېر ورته تسليميږي، خو د دويم (اقطای) له مېړانې او زړورتيا ډېره خوند اخلي. نو زړه يې لومړي ته مايل شو، خو ويې نه غوښتل چې د ايبک منل قطعي کړي ترڅو وګوري چې کله د اقطای صبر پای ته ورسيږي، د ايبک کار به چېرته رسيږي. هغې پرېکړه وکړه چې هغوی په ښکاره يو بل ته واچوي او د دښمنۍ اور يې بل کړي ترڅو د برخليک ټاکونکې ورځ ژر راشي. نو د عزالدين استازي ته يې وويل: «خپل بادار ته ووايه چې زه له نيمايي پاچاهۍ (شريک پاچا) سره واده نه کوم؛ کله چې هغه بشپړ پاچا شو، بيا ورسره واده کوم.»
عزالدين پوه شو چې ملکه هغه د کوچني پاچا (ملک اشرف) ليرې کولو او د پاچاهۍ خپلواکۍ ته هڅوي. هغه هم له پخوا په دې اړه فکر کړی و او پوهېده چې د هغه په شتون کې د ده د پاچاهۍ بنسټونه نه کلکيږي؛ ځکه مملوک اميرانو او په ځانګړي ډول اقطای به د دغه ماشوم حق د ده د واکمنۍ د مخالفت او مداخلې لپاره بهانه کاوه. کله يې چې وليدل شجرة الدر پخپله دا وړانديز کوي، نو د هغې امر ته تسليم شو او پر خدای يې توکل وکړ.

څو ورځې لا نه وې تېرې شوې چې معز (ايبک) د مصر بشپړه پاچاهي په خپل لاس کې واخيسته؛ د اشرف نوم له خطبو څخه لرې شو، هغه يې ونيوه او په کلا کې يې زنداني کړ. کوچنی پاچا نه پوهېده چې ولې يې پر تخت کېناوه او ولې يې بېرته زندان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

واچاوه؛ ځکه نه یې داسې کار کړی و چې د پاچاهۍ وړ وي او نه یې داسې جرم کړی و چې سزا یې زندان وي.

د ملک معز دا کار پر فارس الدين اقطای ډېر دروند تمام شو او ډاډه شو چې اوس له خپل زاړه دښمن سره د مبارزې وخت رارسېدلی دی. هغه خپل پلویان راټول کړل او برید ته سترګې په لار و، خو ویې نه غوښتل چې بیړه وکړي او په رڼا ورځ برید وکړي؛ ځکه وېرېده چې شجرة الدر احساس د خطر ونه کړي او نور مملوک امیران چې د هغې خبره مني، د ده پر ضد راجګ نه شي. هغه لا هم د شجرة الدر له لوري ناهیلی نه و او د هغې پر وعدې یې باور درلود؛ ځکه د ده استازی بیبرس لا هم مانۍ ته تګ راتګ کاوه او داسې زېري یې راوړل چې ګواکې ملکه له هغه چا سره واده کوي چې په دې میدان کې بریالی شي.

اقطای پرېکړه وکړه چې د ملک معز پر ضد توطئې پیل کړي او په هېواد کې ناامني خپره کړي، ترڅو د ملک معز بې کفایتي ثابته کړي او داسې وښيي چې د اقطای پرته بل هېڅوک نه شي کولای په هېواد کې امنیت او ارامي بېرته راولي.

اقطای خپلو مریانو (بحري مملوکاو) او پلویانو ته امر وکړ چې په ښار کې فساد او پر خلکو تېری پیل کړي. هغوی په زور د عامو خلکو، ښځو او ماشومانو مالونه لوټل او هېچا یې مخه نه شوای نیولی. د دوی تېری تر دې کچې ورسېد چې حمامونو ته به ننوتل او ښځې به یې په زور وړلې. کله به چې خلکو اقطای ته شکایت وکړ، هغه به ورته ویل: «زما وس پر هغوی نه رسېږي، له ملک معز څخه وغواړئ چې د هغوی مخه ونیسي.»

ملک معز په پیل کې هڅه وکړه چې اقطای راضي کړي، نو مالونه یې ورته ولېږل او د اسکندریې کلا یې هم هغه ته ورکړه ترڅو د هغه له شره په امان کې پاتې شي؛ خو اقطای دا کار د معز کمزوري وبلله او حرص یې نور هم زیات شو.

شجرة الدر د دغو دوو قهرمانانو ترمنځ د سیالۍ پایلو ته کتل؛ هغې په خپل هوښیارۍ سره درک کړه چې هغه وسله چې اقطای یې کاروي (فساد او ظلم)، یوه ورځ به د هغه په خپل زیان تمامه شي؛ ځکه خلک د هغه د پلویانو له فساد څخه پوزې ته راغلي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شجرة الدر د ولس په ځواک او د واکمنانو په برخلیک کې د هغوی په اغېز پوهېده، نو خپله پرېکړه یې وکړه. هغې ملک معز ته خبر ورکړ چې واده ته چمتو ده او ویې غوښتل چې دا کار ډېر ژر ترسره شي.

خلک ناڅاپه د شجرة الدر او ملک معز د واده له جشن سره مخ شول. کلا، قاهره او د مصر نور ښارونه (تزیین) شول، ډولونه وغږول شول او له هر لوري خلک د مبارکۍ لپاره راغلل.

اقطای له یو نوي حالت سره مخ شو؛ هغه ولید چې هیلې یې څنګه په اوبو لاهو شوې او پوه شو چې شجرة الدر غولولی و. د هغه زړه د شجرة الدر له کینې ډک شو او پرېکړه یې وکړه چې غچ ترې واخلي، که څه هم په دې لاره کې خپل سر وبایلي. هغه خپل پلویان راټول کړل، نور مملوک یې وګواښل چې له ده سره ملګري شي او په ښکاره یې د ملک معز له حکمونو سرغړونه پیل کړه. هغه مهمې څوکۍ خپلو کسانو ته ورکړې او ملک معز دومره بې وسه شو چې هېڅ یې خبره نه اورېده. که معز به چاته څه مقرر کړل، اقطای به ترې څو چنده زیات اخیستل. د بهرنیو واکمنانو لیکونه به هم لومړی اقطای ته وړل کېدل او د هغه له اجازې پرته هېچا د لیک خلاصولو یا ځوابولو جرات نه درلود.

دا خو د ملک معز سزا وه، خو هغه غوښتل له شجرة الدر څخه هم غچ واخلي. د هغې سزا دا وه چې هغه د جبل له کلا څخه راښکته کړي او خپله یوه مېرمن چې شهزادګۍ وه، هلته مېشته کړي. ډېر ژر دا خبر خپور شو چې امیر فارس الدین اقطای د حماه د واکمن «ملک مظفر» له لور سره واده کوي. د ملک مظفر لور په یو لوی کتار کې دمشق ته بیول شوې وه ترڅو له هغه ځایه مصر ته راوستل شي او له هغه چا سره واده وکړي چې د مصر واک یې په لاس کې دی.

اقطای له خپلو ملګرو سره په کلا کې ملک معز ته ورغی، هغه یې له دغه واده خبر کړ او ورته یې وویل چې باید د حماه شهزادګۍ ته په کلا کې د اوسېدو اجازه ورکړي. د ملک معز تندی تریو شو او ویې ویل چې په دې اړه به فکر وکړي.

اقطای ورته وویل: «زه په دې کې د فکر کولو اړتیا نه وینم؛ که غواړې له شجرة الدر

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره مشوره وکړې، نو زما په خیال هغه به د خپل پخواني بادار د کورنۍ یوې شهزادګۍ ته د ځای په پرېښودلو کې انکار ونه کړي.»
معز غلی پاتې شو. کله چې شجرة الدر دا خبر واورېد، خطر یې احساس کړ او پوهه شوه چې خبره جدي ده. هغه پوهېده چې د اقطای هدف د هغې سپکول او د هغې د غرور ماتول دي. شجرة الدر هم د اقطای له سرغړونو او ځانمنۍ څخه تنګ شوې وه او د هغه د له منځه وړلو په فکر کې وه؛ خو دا وروستۍ ستونزه تر ټولو لویه وه، نو باید مخکې له دې چې اقطای خپل هدف ته ورسیږي، هغه له منځه یوسي.
شجرة الدر خپل خاوند (ایبک) ته مشوره ورکړه چې په ښکاره له اقطای سره مخالفت ونه کړي او د هغه غوښتنه ومني. هغې قطز ته هم دنده ورکړه چې بیبرس ته ووایي چې ملکه حاضره ده کلا شهزادګۍ ته پرېږدي. شجرة الدر دا نقشه په عملي ډول پیل کړه؛ هغه به د ورځې په کلا کې وه، خو د شپې به له خپلو وینځو او خدمتګارانو سره د کلا لاندې بلې ماڼۍ ته تلله او هلته به یې څراغونه بلول. اقطای ډاډه شو چې شجرة الدر ماتې منلې او کلا یې ورته خالي کړې ده. په دې توګه اقطای نور هم مغرور شو او ویې انګېرله چې هر څه د هغه په خوښه روان دي او پاچاهي به ورته ورسیږي.

شجرة الدر د خپل خاوند مریی (قطز) حضور ته ور وغوښت او ورته یې وویل: «زه غواړم خپله وعده پوره کړم او ګلنار ستا نکاح ته درکړم، خو دا مې نه لوریږي چې زما د تر ټولو غوره وینځې د واده مراسم له کلا څخه بهر بل ځای کې وشي. ته پخپله وینې چې موږ کلا هغه چا ته خالي کړې ده چې قدرت یې تر هر چا زیات دی، ترڅو له خپلې نوې ناوې سره په کې ژوند وکړي.»
قطز سمدستي درک کړه چې ملکه هغه د فارس الدین اقطای وژلو ته هڅوي؛ هغې په کنایه کې ورته ویل چې که هغه د اقطای له شره خلاصه کړي، نو ملکه به خپله وعده پوره کړي. هغه له ځان سره فکر وکړ چې ملکې د همداسې یو خطرناک کار لپاره خپله وعده ځنډولې وه او اوس له ده څخه د اقطای سر د ګلنار د مَهر په توګه غواړي. که څه هم دا یو ډېر درونډ مهر و، خو ګلنار تر دې هم ارزښتناکه وه. له بلې خوا، د اقطای ظلم، پر خلکو تېری او په هېواد کې د هغه د پلویانو فساد د هغه وینه مباح کړې وه او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وژل خدای ته د نږدې کېدو وسیله وه؛ پر دې سربېره، د ده د استاد (ایبک) واکمني تر هغې نه شوای ټینګېدلی ترڅو چې اقطای ژوندی وای.
قطز ملکې او خپل استاد ملک معز ته اعلان وکړ چې د اقطای د وژلو پېره پر غاړه اخلي. هغوی په ګډه پرېکړه وکړه چې اقطای په کلا کې له معز سره لیدنې ته را وغواړي، او کله چې هغه دهلېز ته ورسېږي، قطز به پرې برید کوي او وبه یې وژني.
معز قطز ته وړاندیز وکړ چې یو شمېر باوري مملوک مریان له ځان سره واخلي ترڅو په دې خطرناکه دنده کې ورسره مرسته وکړي، خو قطز وویل: «زه په یوازې سر دا کار کولی شم.»
معز ورته وویل: «قطز! هغه ډېر قوي او بې رحمه سړی دی! پر دې سربېره موږ تاته اړتیا لرو، که هغه ستا له لاسه روغ ووت، نو موږ به ټول له منځه یوسي.» په پای کې معز هغه راضي کړ چې د ده له مریانو څخه دوه تنه (بهادر او سنجر غتمی) د مرستې لپاره وټاکي.
قطز او بیبرس تر هغه وخته ملګري وو؛ کله به چې یو ښکار ته تلو، بل به یې هم ورسره دعوت کاوه. یوه ورځ بیبرس پرېکړه وکړه چې ښکار ته لاړ شي او قطز ته یې هم بلنه ورکړه. قطز پوه شو چې بیبرس له خپلو ډېرو ملګرو او د اقطای له پلویانو سره یو ځای وځي، نو دا یې د اقطای د وژلو لپاره غوره چانس وباله. هغه لومړی د بیبرس بلنه ومنله، خو سبا سهار یې پیغام ورواستاوه او ښېنه یې وغوښته چې د ناروغۍ له امله ښکار ته نه شي تلای.
کله چې قطز ډاډه شو چې بیبرس او ملګري یې له ښاره وتلي دي، خپل استاد ته ورغی او ورته یې وویل چې د نقشې د پلي کولو وخت رارسېدلی دی.

ملک معز فارس الدین اقطای را وغوښت ترڅو د یوې مهمې موضوع په اړه مشوره ورسره وکړي. اقطای پر معز پوره باور درلود، ځکه له هغه یې هېڅ مخالفت نه و لیدلی او شجرة الدر هم د کلا ماڼۍ خالي کړې وه. کله چې د اقطای ملګرو ورته مشوره ورکړه چې کلا ته لاړ نه شي، اقطای د هغوی خبره ونه منله. هغوی ورته وویل: «معز کومه نقشه لري، صبر وکړه ترڅو بیبرس، قلاوون او سنقر له ښکاره بېرته راشي.» خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په خوب کې وویل: «زه د داسې ورې خبرې لپاره هغوی ته نه شم په تمه کېدای؛ هغوی باید زما بېرته راتګ ته په تمه شي.»
اقطای د خپلو ملګرو خبرو ته له پامه پرته روان شو. هغوی وویل: «مور دې یوازې نه پرېږدو» او ورسره ملګري شول. کله چې کلا ته داخل شو او د ستنو تالار ته ورسېد، د کلا دروازې یې پورې کړې او د هغه ملګرو ته یې د ننوتلو اجازه ورنه کړه. اقطای خطر احساس کړ او لاس یې د تورې قبضې ته کړ، خو غرور یې اجازه ورنه کړه چې بېرته وګرځي. په دهلیز کې له قطز او د هغه له ملګرو سره مخ شو. اقطای په آمرانه لهجه ورته وویل: «لاړ شئ او زما د ملګرو لپاره دروازه خلاصه کړئ!»
قطز خپلو ملګرو ته وویل: «لاړ شئ او دروازه ورته خلاصه کړئ.»
هغه دوه تنه له اقطای تېر شول او تر شا یې ودرېدل. قطز یو څو ګامه ورسره ملګری شو او ورته یې وویل: «خپله توره ماته راکړه، ځکه دا مناسبه نه ده چې یو تبعه له پاچا سره وسله وال وګوري.»
اقطای په غوسه شو او په داسې حال کې چې د تورې قبضه یې کلکه نیولې وه، چیغه یې کړه: «اې ککړ مریيه! غواړې ما بې وسلې کړې؟»
قطز په خنجر د هغه په پښتۍ کې یو ګوزار وکړ او ویې ویل: «بلکې ستا ژوند اخلم او هېواد ستا له ناپاک شتون څخه پاکوم!»
اقطای وغړمبېد او په داسې حال کې چې په یو لاس کې یې توره وه او په بل لاس یې خپل ټپ نیولی و، پر قطز یې برید وکړ. قطز هم توره کښله او دواړه په جګړه شول.
هغه دوو نورو غوښتل مرسته وکړي خو قطز ورباندې غږ وکړ: «پرېږدئ چې دا 'ککړ مریی' هغه په یوازې سر ووژني، ترڅو خلک ونه وایي چې د معز درېو مریانو هغه وواژه.»
دواړو جګړه کوله او قطز د هغه درانه ګوزارونه دفع کول؛ د قطز هدف دا و چې د اقطای له ټپ څخه وینه لاړه شي او بې سېکه شي. اقطای چیغې وهلې: «اې ملعونه! ودرېږه!»
قطز په خوب کې ورته ویل: «اې د شهزادګۍ خاونده! مقاومت وکړه!»

(c) ketabton.com: The Digital Library

له اقطای څخه ډېره وینه لاړه، پښې یې سستې شوې او د اوښ په څېر پر زنګونونو راولوېد، خو بیا یې هم چپ او راست طرف ته توره وهله.
قطز یې مخې ته ولاړ و او ورته کتل یې. اقطای په ډډ غږ وویل: «د بیبرس ملګریه! رانږدې شه... رانږدې شه.»
ملکه شجرة الدر له خپل بالکون او ملک معز له خپل دفتر څخه ورته کتل. ملکې په داسې غږ چې اقطای یې واوري وویل: «اې مغروره! ایا هغې شهزادګۍ درته ګټه وکړه؟»
کله چې اقطای د ملکې غږ واورېد، هڅه یې وکړه چې بره وګوري ترڅو هغې ته وګوري، خو په شا راولوېد او یوازې یې وویل: «اې خاینې!» او ساه یې ورکړه.

کله چې هغه مملوک مریان چې د کلا دروازې ته ولاړ وو ولیدل چې اقطای را ونه وت، نو باوري شول چې معز د دوی مشر نیولی دی. هغوی دا خبر د اقطای د ټولو پلویانو ترمنځ خپور کړ؛ خبر په ښکارګاه کې بیبرس او د هغه ملګرو ته هم ورسېد. هغوی په منډه بېرته راستانه شول او ټول سره یو ځای شول. بیبرس له اووه سوه سپرو سرتېرو سره د جبل کلا په لور وخوځېد؛ هغوی د کلا مخې ته ودرېدل او غوښتنه یې وکړه چې مشر یې ورته وسپاري. خو ناڅاپه معز د اقطای پرې شوی سر د هغوی په منځ کې وغورځاوه او ورته ویې ویل: «مخکې له دې چې تاسو هم د خپل مشر په برخلیک اخته شئ، خپل ځانونه وژغورئ!»
هغوی په دې کار سره سخت وارخطا شول او باوري شول چې معز د داسې ورځې لپاره بشپړ تیاری نیولی دی. نو په زړونو کې یې وېره خپره شوه، خواره واره شول او په هماغه شپه یې قاهره پرېښوده. یو شمېر یې په «کرک» کې له ملک مغیث سره یو ځای شول، ځینې نور یې له بیبرس سره په «دمشق» کې ملک ناصر ته پناه یوړه او یوې بلې ډلې بیا په «غور»، «بلقا» او «قدس» کې په لارنیونو او غلاو پیل وکړ.
بیبرس به له هغې ورځې وروسته تل ویل: «زما ملګري (قطز) له ما سره دا لوبه وکړه؛ په خدای قسم! هغه به یو له هغو کسانو وي چې زما په لاس به وژل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم فصل:

بله ورځ، ملک معز د «اقطای» پاتې پلویان چې د بحري مملوکونو څخه وو، ونیول؛ خطرناک مشران یې ووژل او نور یې زنداني کړل. خلک د هغوی له تېري او فساد څخه خلاص شول. تر ډېره وخته د سیف‌الدین قطز په لاس د اقتای د وژل کېدو کیسه د مجلسونو توده موضوع وه. خلکو د قطز مېړانه او زړورتیا خوښوله، هغه د دوی په نظر کې لوی شو او له همغه وخته د قطز مینې دا دوی زړونو کې ځای ونیوله. ملک معز هم پر خپل ځان او سلطنت باندې د خپل دغه شجاع او امین مریي احسان هېر نه کړ، نو ځان ته یې نږدې کړ، عزت یې ورزیات کړ، هغه یې ازاد کړ او د نائب‌السلطنه (د سلطنت مرستیال) لوړه څوکۍ یې ورته ورکړه. په مقابل کې، د خپل بادار په وړاندې د قطز اخلاص او سربښندنه نوره هم زیاته شوه.

ملکې شجرةالدر هم پر ځان د دغه شجاع مریي نېکي هېره نه کړه؛ هغې پر خپلې ژمنې وفا وکړه او ګلنار یې هغه ته ورکړه. د هغوی نکاح شیخ عزالدین بن عبدالسلام وتړله.

ملکې په خپله ګلنار سینګار کړه او هغه یې تر نائب‌السلطنه، سیف‌الدین قطز پورې بدرګه کړه.

د واده مراسم په «قلعه جبل» کې ترسره شول. ملک معز د نارینه پلاوو هرکلی کاوه چې د خپل وفادار مریي د واده مبارکۍ ته راغلي وو، او ملکې د ښځینه ډلو هرکلی کاوه چې د هغې د ښکلې وینځې د واده مبارکۍ ته راغلې وې.

شپه نیمه شوه، مېلمانه خواره شول، د چنګ او عود موسیقي غلې شوه، ډولونه ودرېدل، نڅاوې ارامې شوې او د څراغونو رڼا کمه شوه. خدمتګارانو دسترخوانونه ټول کړل او وینځې په داسې حال کې چې زړونه یې له خوشالۍ او حسرت څخه ډک وو، خپلو بسترونو ته لاړې. د بختورې خونې پردې راښکته شوې او دوه بختور مینان سره یوازې شول.

دا یوه له خلوص او صمیمیت څخه ډکه لیدنه وه؛ د خوښۍ اوښکې روانې شوې، دوو زړونو سره خبرې وکړې، شکایتونه خوندور شول، راز او نیاز ارام شو او د زمانې سختۍ مرورې شوې؛ په یوه لمحه کې پر هغو ټولو د ښېښې قلم راښکته شو. شېبې د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلېدونکو امېل د دانو په څېر تېرېدې چې شیندل شوې وي. هغه سترګې چې د اوږدې جلاوطنۍ له امله بې خوبه وې، د وصال له نعمت څخه برخمنې شوې. ارام خوب هغو سترګو ته ورغی چې په ناارامۍ او پریشانۍ عادت وې، او د بانوګانو په غېږ کې ځای پر ځای شو. بیا دوی دواړه ویده شول، په داسې حال کې چې مینه یې دریمګړې وه او د خدای د رحمت او خوشنودۍ تر سیوري لاندې وو. په ځمکه کې یو خوب رښتیا شو، د یو صالح سړي دعا په اسمان کې قبوله شوه او د هغو دوو ښځو روحونه ارام شول چې په «سند سیند» کې ډوبې شوې وې. کله چې دوی دواړه کوچني وو او د «غزني» په ماڼۍ کې یې لوبې کولې، میندو یې د داسې ورځې هیله ورته لرله.

کله چې سهار شو، ناوې او زوم په وارخطایۍ له خوبه راویښ شول؛ دوی وویرېدل چې ګني دا به خوب وي. هغوی د سهار په رڼا کې یو بل لمس کړل او ویې لیدل چې رښتیا هم د یو بل په غېږ کې دي.

دې بختورې جوړې یو څه موده په قلعه جبل کې د خپلو بادارانو تر څنګ تېره کړه، خو بدبخته زمانه تر دې کینه ګره وه چې اجازه ورکړي په هغې کلا کې چې د جشنونو او غمونو شاهده وه، دوه مینان په خوښۍ پکې پاتې شي. ډېر وخت نه وه تېر شوی چې زمانې د دې لویې ماڼۍ په کونجونو کې خپل لاسونه په حرکت راوستلو، مینه یې ګډوډه کړه، تازه ګې یې له منځه یوړه او ارامي ترې واخستله.

معز لا د اقطای او د هغه د ډلې له شره په بشپړه توګه خلاص شوی نه و او لا یې هر څه تر کنټرول لاندې نه وو راوستي، چې د ملکې شجرةالدر واک او نفوذ، له سلطنت سره د هغې مینه او دا ادعا چې قدرت یوازې د هغې حق دی، پر ده باندې درنه تمامه شوه. شجرةالدر چې هر څوک غوښتل لوړول به یې او چې هر څوک یې غوښتل راغورځول به یې؛ د معز امر به د هغې په امر ماتېده، خو د هغې امر د ردولو نه و.

سربېره پر دې، معز له ډېرې مودې راهیسې له خپلې پخوانۍ مېرمنې «ام علي» سره اړیکه پرې کړې وه؛ نو بېرته هغې ته ور وګرځېد او د خپل زوی د راتلونکي او د مصر پر تخت د هغه د کښېنولو په فکر کې شو. له همدې امله شجرةالدر ترې ووېرېده او پر خپلې بنې یې (حسد) وکړ، ځکه خپله پاچاهي یې د هغې له لوري له ګواښ سره مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليده.
شجرةالدر هم داسې ښځه نه وه چې له پېښنو غافله پاتې شي يا ورته اهميت ورنکړي، ترڅو پر خپل مېړه د زړه واک او د خپل اقتدار کنټرول له لاسه ورکړي. هغې پرېکړه وکړه چې د دغو دوو حقونو د ترلاسه کولو لپاره، که هر څومره ګرانه هم ورته تمامه شي، مبارزه وکړي. نو د خپلو حقونو د دفاع لپاره يې يوه نقشه جوړه کړه: د لومړي حق په اړه يې مېړه ته امر وکړ چې له خپلې بلې مېرمنې جلا شي او اړيکه ورسره پرې کړي، او د داد لپاره يې معز د هغې پر طلاقولو مجبور کړ. خو دويم حق: چې د هغې لپاره خورا اسان و. هغې يو شمېر «صالحيه مملوکونه» چې له معز سره يې نږدېوالي ته زړه نه ښه کاوه، ځان ته نږدې کړل او بېلابېلې دندې يې ورته وسپارلې. هغې د خپل مېړه کسان او پلويان وپېژندل او د چارو واګې يې د هغوی له لاسونو وباسلې. حالات همداسې روان وو تر دې چې د هغې نفوذ دومره خپور شو چې د هېواد ټولې چارې يې په لاس کې واخيستې او ملک معز يې ان په جريان کې هم نه اچاوه

خو د شجرةالدر دا کار پر ملک معز باندې ډېر درونډ تمام شو؛ هغه د خپل زوی د مور (ام علي) طلاقولو ته راضي نه شو، ځکه هغه يې کوله چې خپل زوی پر تخت کښېنوي. له همدې امله د پاچا او ملکې ترمنځ واټن دومره زيات شو چې معز وېرېده چې هغه به ورته کوم زيان ورسوي. نو ځکه هغه له «قلعه جبل» څخه ووت او په «مناظر اللوق» کې مېشت شو، چېرته چې د ده مېرمن ام علي اوسېدله. معز به يوازې د ورځې له خوا د سلطنت چارو ته د رسېدو لپاره کلا ته تللو.
د پاچا او ملکې ترمنځ د پردې تر شا جګړه لا هم روانه وه او هر يو د بل له شره د خلاصون په فکر کې و. يوه عجيبه خبره دا وه چې دواړو د يوې داسې لارې څخه کار واخيست چې فکر يې کاوه ګټوره ده؛ دا لاره دوی د خپل پخواني مړ شوي دښمن، فارس‌الدين اقطای څخه زده کړې وه، او هغه دا وه چې: دواړو هڅه کوله د ايوبي پاچاهانو څخه د يوه په نزد خپل مقام لوړ کړي.
شجرةالدر خپل يو د راز ساتونکی له قېمتي ډاليو سره د دمشق واکمن، ملک ناصر ته واستاوه او هغه ته يې په ليک کې وړانديز وکړ چې که د مصر پاچاهي ورته وسپاري او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملک معز د وژلو مسؤلیت پر غاړه واخلي، نو دا به ورسره واده وکړي. ملک ناصر وېرېده چې دا به کومه توطئه وي، نو ځواب يې ورنکړ. له بلې خوا، ملک معز د «حماه» د امیر، ملک مظفر د زوی، ملک منصور د خور د غوښتنې لپاره څوک واستاوه (هغه نجلۍ چې د اقطای کوژدنه وه خو واده يې ورسره نه و شوی). کله چې هغې نجلۍ د خپل پخواني کوژدن له قاتل سره واده ونه مانه، معز د «موصل» امیر، ملک رحیم بدرالدین لؤلؤ ته څوک واستاوه او د هغه لور یې وغوښتله. ملک رحیم دا غوښتنه ومنله او معز ته یې یو لیک ولیکه چې په هغه کې یې دی له شجرةالدر څخه خبرداری کړ او د ملک ناصر سره یې د هغې د پټو اړیکو څخه خبر کړ.

شجرةالدر د موصل د امیر له لور سره د معز د غوښتنې خبره واورېده، کټ مټ لکه څنګه چې معز ملک ناصر ته د شجرةالدر له وړاندیزه خبر شوی وه. نو د دوی ترمنځ واټن او درز نور هم ژور شو، ګواښونه پیل شول او د دوستۍ هېڅ نښه پاتې نه شوه.

شجرةالدر احتیاط پیل کړ او خپلې وینځې، ګلنار ته یې امر وکړ چې نوره په کلا کې خدمت ونه کړي. ګلنار له خپل مېړه، نائب‌السلطنه امیر سیف‌الدین قطز سره، له کلا څخه بهر یوې بلې مانۍ ته لاړه.

قطز د پاچا او ملکې ترمنځ په دې ستونزمنه معامله کې حیران پاتې و. بادار یې ورسره نېکي کړې وه او شجرةالدر هم له ده او مېرمنې سره ښه کړي وو. هغه یو څه موده خپل بادار د موصل د امیر د لور له غوښتنې څخه ځنډاوه او ورته ویل یې چې په کارونو کې صبر او دقت وکړي او په حکمت او نرمۍ مسایل حل کړي ترڅو شجرةالدر هم تسلیم شي، یا که اړتیا وي پر هغې غالب شي. خو بادار یې د خپل زوی د مور طلاقولو غوښتنه بهانه کوله او دا چې نور د هغې د ښکاره دښمنۍ او ځاني پرېکړو په وړاندې صبر نه شي کولی. قطز په دې منځ کې له چوپتیا پرته بله چاره نه لرله؛ خو کله چې د ملک ناصر سره د شجرةالدر له لیکونو خبر شو، د خپل بادار عذر ورته قوي ښکاره شو او په پټه یې د هغه ملاتړ پیل کړ، که څه هم په ښکاره یې د ملکې دوستي د هغې د پخوانۍ نېکۍ له امله پاللہ.

شجرةالدر خبره شوه چې ملک معز هوډ لري هغه له قلعه جبل څخه «دارالوزارت» ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکښته کړي او په دې کار کې جدي دی. نو هغې پرېکړه وکړه چې په چل او فریب سره، مخکې له دې چې هر څه یې له کنټروله ووځي، پر هغه سبقت وکړي. نو هغه ته یې یو کس واستاوه چې قسم یې یاداوه چې ملکه پر خپل پخواني چلند پښېمانه ده او له هغه سره روغې ته لېواله ده؛ او دا چې د هغه د زوی د مور د طلاق شرط یې یوازې د مېړه په وړاندې د غیرت او مینې له امله ایښی و. اوس هغه پوه شوې چې په خپلو غوښتنو کې یې زیاتی کړی او غواړي دا تېروتنه سمه کړي او مېړه بېرته ځان ته رانږدې کړي.

د ملک معز زړه پر هغې وسوځېد تر دې چې ویې ژړل او د پخوانیو ورځو مینه پرې غالبه شوه؛ هو، د ملکې مینه لا هم د هغه په زړه کې ژوندۍ وه. ډېر وخت نه وه تېر شوی چې هغه په دې نرمې ګیلې سره خوشاله شو او کله چې یې د رضایت او روغې پیغام ورواستاوه، نور یې صبر ونشو کړ او قاصد ته یې وویل چې هغه به ورسره روغه وکړي او دا شپه به هماغلته ورسره تېره کړي.

شجرةالدر خپل قاصد ته سپارښتنه کړې وه چې دا پیغام د نائبالسلطنه (قطز) په وړاندې ونه وایي، خو قطز په دې موضوع خبر شو او خپل بادار یې په کلا کې له شپې تېرولو او د ملکې له مکر او فریب څخه وویراوه؛ هغه ورته ټینګار وکړ چې ملکه بد نیت لري، خو بادار یې د هغه خبرو ته پام ونه کړ.

کله چې قطز ډېر ټینګار وکړ، معز پرې غوصه شو او ویې ویل: «ماته ووایه، که ما ستا او ستا د مېرمنې ګلنار د لیدنې مخنیوی کړی وی، ایا تا به زما خبرې ته غوږ نیولی وی؟»

قطز ورته وړاندیز وکړ چې هغه هم له ځان سره کلا ته یوسي، خو معز ونه منله او ویې ویل: «زما ملګریه! داسې نه شم کولی؛ څنګه ورسره روغه وکړم په داسې حال کې چې پر هغې بدګومانه واوسم (شک پرې ولرم)؟»

قطز تندی تریو کړ او له ځان سره یې وویل: «هر څه چې د خدای رضا وي، هغه به وشي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقدير پوره شو او ملک معز د شپې له خوا په حمام کې د شجرةالدر د يوې ډلې خدمتګارانو په لاس ووژل شو؛ هغوی اوازه خپره کړه چې ملک معز په ناڅاپي ډول د شپې مړ شوی دی.

په کلا کې يو چا غږ وکړ او د معز د قتل خبر يې ورکړ. د معز مملوکونه مانۍ ته ننوتل، خادمان او ښځې يې ونيولې، له هغوی يې اعتراف واخيست او شجرةالدر يې هم ونيوله او د کلا په يوه برج کې يې زنداني کړه. د ملک معز ايبک زوی، نورالدين علي چې يوازې ۱۵ کلن و، په قلعه جبل کې د سلطان په توګه اعلان شو او د «ملک منصور» لقب يې ورته وټاکه. امير سيف‌الدين قطز په خپله دنده (نائب‌السلطنه) پاتې شو او د خپل واړه پاچا د دولت چارې يې په لاس کې واخيستې.

کله چې حالات ارام شول، ملک منصور په لومړي ګام کې امر وکړ چې شجرةالدر د هغه د مور (ام علي) حضور ته بوځي. د هغې په امر، وينځو په څپليو او بوټانو سره پر هغې بريد وکړ او دومره يې ووهله چې ساه يې ورکړه. مړی يې د کلا له دېواله لاندې خندق (کنده) ته وغورځاوه او له څو ورځو وروسته خاورو ته وسپارل شوه. په دې ډول د سترې ملکې، مجاهدې او د ملک صالح د مېرمنې، ام خليل شجرةالدر ژوند پای ته ورسېد.

ديارلسم فصل:

کله چې بېبرس او د هغه قهرجن ملګري «دمشق» ته ورسېدل، ملک ناصر د هغوی ډېر درناوی وکړ، ډېر مالونه يې ورکړل او د هغوی د مرتبې سره سم يې ورته خلعتونه (قيمتي جامې) ډالۍ کړې. وروسته له دې چې په دمشق کې مېشت شول، ناصر يې هڅاوه چې له معز سره جګړه وکړي او «مصر» ترې واخلي. ناصر به تل هغوی له دې کاره منع کول او غوښتنه يې نه منله، خو ناهيلي کول يې هم نه، تر هغه چې د ده او ملک معز ترمنځ لومړنۍ سوله وشوه؛ په دې شرط چې ملک ناصر به هيڅ کوم «بحري مملوک» ته پناه نه ورکوي. دلته و چې هغوی دمشق پرېښود او په «کرک» کې له ملک مغيث سره يوځای شول، هلته مېشت شول او هغه يې پر مصر باندې بريد ته هڅاوه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاډ يې ورکړ چې په دې برید کې به ورسره مرسته وکړي.

ملک مغیث په پیل کې زړه نا زړه و، خو د ملک معز د مړینې خبر په اورېدو زړور شو او د بېبرس سره یې د ۷۰۰ سپرو سرتېرو یو لښکر واستاوه. امیر سیف الدین قطز د هغوی سره د مقابلې لپاره لښکر چمتو کړ او دواړه لښکرې په «صالحیه» کې سره مخامخ شوې؛ د مغیث لښکر ماتې وخوړه او بېبرس بېرته کرک ته وتښتېد. په دې جګړه کې ماتې پر بېبرس ډېره درنه تمامه شوه؛ ځکه هغه هیله درلوده چې مصر ته ننوځي، هغه له معز څخه واخلي او د خپل مشر «اقطای» غچ له هغه او پلویانو یې، په ځانګړې توګه له خپل ملګري «قطز» څخه واخلي، چې قسم یې خوړلی و په خپلو لاسونو به یې وژني.

کله چې له ماتې وروسته په کرک کې ملک مغیث ته ورغی، هغه ورسره سړه مرسته وکړه؛ ځکه مغیث په دې باور و چې بېبرس دی غولولی او پر مصر برید ته یې هڅولی دی. بېبرس مناسبه وګڼله چې بېرته ملک ناصر ته ورشي، ښايي دا ځل د معز له وژل کېدو وروسته، پر مصر د برید لپاره د هغه هوډ بدل شوی وي. نو ناصر ته یې پیغام واستاوه او ترې یې د امان او سوګند غوښتنه وکړه. ملک ناصر ورته امان ورکړ او ورته یې سوګند وخوړ. بېبرس ناصر ته ورغی او ناصر د هغه ډېر عزت او درناوی وکړ.

په داسې حالاتو کې، د مغولانو خطر د چنګیز خان د دورې په پرتله اسلامي خاورې ډېرې ګواښلې؛ ځکه د یوه نوي باغي، هلاکو خان په مشرۍ یو لوی لښکر راروان و. هغوی په ایران کې پر اسماعیلیانو برید وکړ، بیا یې پر «بغداد» حمله وکړه او خلیفه یې په خورا بې رحمانه ډول ووژه. هغوی په وینو تویوولو، بې پتیو، د کورونو، جامع جوماتونو او نورو جوماتونو په ورانولو پیل وکړ. د بغداد په کتابتونونو کې چې څومره کتابونه وو، ټول یې دجله سیند ته وغورځول، تر دې چې له کتابونو یې یو داسې پل جوړ کړ چې اسونه ورباندې تېرېدل. هغوی تر ۴۰ شپو او ورځو پورې ورانکارۍ ته دوام ورکړ. هلاکو امر وکړ چې د وژل شویو کسانو شمېر دې معلوم شي،نږدې دوه میلیونه کسان وو!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې دردوونکې غميزې خبر چې د مسلمانانو سترې پلازمينې ته راغلو،نو هرې خواته خپور شو او ټوله اسلامي نړۍ يې ولړزوله. خدای پاک په دې وسيله د پاچاهانو او اميرانو زړونه و ازمايل ترڅو معلومه شي چې څوک پر خپل دين ولاړ دی او د دې مشرکو ظالمانو پر وړاندې جهاد ته چمتو دی، او څوک مخ اړوي، له مړينې وېرېږي او د دنيا د تېرېدونکو مالونو او زېوراتو لپاره له دې ظالمانو سره لاس يو کوي او د خپل دين، امت او وطن پر ضد له هغوی سره مرسته کوي.

د «موصل» امير، بدرالدين لؤلؤ له مغولانو ووېرېد او په «اربل» کې يې د خپلو مجاهدو ورونو پر ضد له هغوی سره مرسته وکړه. او د دمشق امير ملک ناصر، چې د صليبيانو د ماتونکي زوی و، د خپل زوی ملک عزيز په لاس هلاکو ته ډالۍ ولېږلې ترڅو د مصر په نيولو او له مملوکونو څخه د هغه په ايستلو کې ورسره همکاري وکړي. خو په «مصر» کې – هغه ځای چې په «فارسکور» کې يې د اسلام ساتنه کړې وه، صليبيانو ته يې ماتې ورکړې وه او نهم لويي يې د ابن لقمان په کور کې زنداني کړی و او په سپکاوي يې بېرته خپلې خاورې ته لېږلی و – يو داسې سړی و چې ګواکې د اسمان جبار (خدای) هغه د ځمکې د جبار (هلاکو) د ځپلو لپاره چمتو کړی و! د مغولانو پر وړاندې له جهاد کولو څخه د ګلنار له مېړه (قطز) پرته بل څوک وړ و؟ هغه څوک چې ټول غم يې دا و چې ژوندی پاتې شي او د خپلې معززې کورنۍ غچ له هغوی واخلي – چې دا يې حق و – او د اسلام غچ هم ترې واخلي – چې دا د ده د دين او ملت حق و

د «مصر» نايب السلطنه (قطز) ته چې کله په «بغداد» کې د مغولانو د بوږنوونکو جنايتونو او د نورو اسلامي خاورو د پرځولو لپاره د هلاکو د يرغل خبر ورسېد، احساسات يې راوپارېدل. هغه ته د خپل ماما جلال الدين او نيکه خوارزمشاه يادونه تازه شول او د هغه وخت جهاد يې ورياد شو چې څنګه د تر ټولو ستر ظالم، چنګيز خان پر وړاندې ودرېدل، خو په پای کې يې سلطنت له منځه لاړ، کورنۍ يې ټوک ټوک او خوره وره شوه او داستانونه يې د خلکو په خولو کې پاتې شول. هغه يقين وکړ چې اوس د ده د هغه لوی رول لوبولو وخت رارسېدلی چې د خوارزمشاه لمسی بايد د چنګيز له لمسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځخه غچ واخلي او د رسول الله ﷺ هغه خوب رښتیا کېدونکی دی. ایا نن دی د مصر حاکم، د دولت مدبر او د چارو واکدار نه دی؟ که څه هم کوچنی سلطان (منصور) یوازې د نوم پاچا و.

د مغولانو وېره له عراق، دیار بکر او شام څخه مصر ته د راغلو کډوالو په ډېرېدو سره په خلکو کې خپره شوه. کډوالو به داسې وحشي کیسې کولې چې په اورېدو یې د انسان بدن لړزېده، احساسات به یې مړه شول، غوږونه به سره شول او زړونه به یې ولویدل. مصریانو مطمین وه چې د دوی نوبت هم رارسېدونکی دی. په خلکو کې دا اوازه ګډه شوې وه چې مغول ماتې نه منونکي دي، هیڅ لښکر ورته نشي درېدلی او هیڅ کلا یې مخه نشي نیولی. وېره دومره خپره شوه چې ځینو خلکو پرېکړه وکړه له مصره حجاز یا یمن ته هجرت وکړي او خپل جایدادونه یې په خورا ټیټه بیه پلورلو ته وړاندې کړل.

نایب السلطنه (قطز) باید د خلکو د ډاډمنولو لپاره ډېره هڅه کړې وای؛ هغه باید خلکو ته دا ور فهمولې وای چې مغول هم د دوی په څېر انسانان دي، بلکې مسلمانان د هغه اسلام په برکت چې الله ورکړی، له دغو بت پرستو ډېر پیاوړي دي او باید د خدای او دین په لاره کې سرښندنه وکړي.

په دې ورځو کې امیر سیف الدین قطز په پټه د شیخ الاسلام ابن عبدالسلام کور ته تګ راتګ کاوه او په مهمو مسایلو کې یې ورسره مشورې کولې. کله چې شیخ ترې د مغولانو سره د جګړې د چمتووالي پوښتنه وکړه، قطز ډېرې ستونزې بیان کړې؛ لکه د واړه پاچا شتون او د پاچا په شاوخوا کې هغه کسان او د هغه مور چې د ده او قطز ترمنځ یې اړیکې خرابولې او پاچا یې هڅاوه چې د قطز له پرېکړو سره مخالفت وکړي. ملک منصور هم بې لارې شوی و، د هېواد د چارو پر ځای به یې د جنګي چرګانو په ساتلو ځان مشغولاوه. مور یې په هر څه کې لاسوهنه کوله، حالات ګډوډ شوي وو او خلک ترې پوزې ته راغلي وو. له همدې امله ابن عبدالسلام قطز وهڅاوه چې پاچا له واکه لرې کړي او په خپله سلطنت په لاس کې واخلي؛ بلکې دا کار یې پر ده واجب وګاڼه، ځکه په داسې وخت کې چې د مغولانو برید ته چمتووالی پکار و، له قطز پرته بل هیڅوک د مسلمانانو د یووالي وړ نه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قطز د خپل استاد او ولي نعمت (معز) د زوی د لرې کولو توان درلود، خو په دې کار کې ډېر زړه نا زړه و. هغه غوښتل چې د منصور په شتون کې کار مخته يوسي، خو په داسې حساس وخت کې چې چټکو پرېکړو او يووالي ته اړتيا وه، دا کار ناممکن و. هغه بايد د خپل وفات شوي استاد ته د وفادارۍ او د "تلپاتې مصر" ترمنځ يو انتخاب کړی وای. په لومړي حالت کې د مصر امنيت او سلطنت د مغولانو له خوا له خطر سره مخ کېده، او په دويم حالت کې د مصر او نورو اسلامي خاورو د ژغورنې هيله وه. نو يې هوډ وکړ چې منصور له واکه لرې کړي.

په دغو حالاتو کې، د دمشق امير ملک ناصر کله چې له هلاکو څخه ناهيلی شو، د مصر سلطان ملک منصور ته يې دوه قاصدان واستول ترڅو د مغولانو د بريد مخنيوي لپاره د مصري لښکرو مرسته وغواړي؛ ځکه هلاکو ورته ليک لېږلی و چې تسليم شي. قطز دا فرصت غنيمت وګاڼه او د «جبل» په کلا کې يې د ملک منصور په حضور کې يوه غونډه راوبلله چې د ملک ناصر سفير هم پکې و. هغوی د مغولانو پر خطر، د جهاد پر فرضيت او د اسلام د مشال پر ساتنې خبرې وکړې. برخه والو په ښکاره د سلطان کمزوري او د داسې سختو حالاتو لپاره د هغه ناتواني وليده او پوه شول چې يو قوي او هوښيار سلطان ته اړتيا ده چې چارې په لاس کې واخلي ترڅو په خلکو کې اختلاف پيدا نشي.

شيخ ابن عبدالسلام هم په دې مجلس کې و. هغه بې له کومې وېرې خپله رايه څرګنده کړه او وړانديز يې وکړ چې امير سيف الدين قطز دې د خپل لياقت او توان له امله واک په لاس کې واخلي ترڅو مسلمانان متحد شي. حاضرين د شيخ په زړورتيا او صراحت حيران شول؛ ملګري يې ووېرېدل چې هسې نه د سلطان يا هغو اميرانو له خوا چې د قطز مشري نه مني، شيخ ته زيان ورسېږي. مجلس ګډوډ شو؛ معزي او صالحي مملوکونو دا وړانديز په ښکاره رد کړ او دا يې د ملک منصور پر حق تېری وباله. په دې مخالفانو کې امير علم الدين سنجر غتمي او سيف الدين بهادر تر ټولو سخت وو.

نږدې وه چې په مجلس کې نښته وشي، خو امير قطز منځګړيتوب وکړ او خلک په داسې حال کې له مجلسه ووتل چې په خپلو کې يې د پېښې په اړه بحثونه کول. ځينې د قطز

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلوي وو چې اکثريت ولس و، او ځينې د ملک منصور پلوي وو چې ډېرى يې اميران وو.

قطز ووېرېد چې اميران به شيخ ابن عبدالسلام ته زيان ورسوي، نو ځينې پياوړي کسان يې وټاکل ترڅو هغه تر کوره ورسوي او له هغه وروسته به هر ځاى له هغه سره ملګري وو

امير (قطز) د اميرانو له خوا د ښکار لپاره د وتلو فرصت غنيمت وګاڼه؛ منصور، د هغه ورور قاقان او د دوى مور يې ونيول او د «جبل» کلا په يو برج کې يې بنديان کړل. بيا يې ځان د «مصر» سلطان اعلان کړ، پر تخت کېناست او د «ملک مظفر» لقب يې ځان ته غوره کړ. کله چې اميران له ښکاره راستانه شول او د نايب السلطنه له دې کاره خبر شول، جبل کلا ته ورغلل او د منصور پر ليرې کولو او د قطز پر پاچاهۍ يې اعتراض وکړ. نوي سلطان د هغوى تود هرکلى وکړ، په نرمۍ يې ورسره خبرې وکړې او د مغولانو د لښکر د راخوځېدو خطر او له هغوى سره د دمشق د امير (ناصر) د يوځاى کېدو وېره يې د عذر په توګه وړاندې کړه. هغه ورته وويل: «زما يوازنى هدف د مغولانو په وړاندې د جګړې لپاره يووالى دى او دا کار له يو قوي پاچا پرته ممکن نه دى. کله چې موږ دا دښمن ته ماتې ورکړه، زه به ټول واک بېرته تاسو ته وسپارم چې هر څوک غواړئ سلطان يې کړئ. که په تاسو کې داسې څوک وي چې ځان له ما څخه د مغولانو په جګړه کې پياوړى بولي، مخته دې شي چې زما ځاى ونيسي او ما له دې دروند مسؤليت څخه خلاص کړي او د خداى په وړاندې د اسلامي خاورو د ساتنې مسؤليت پر غاړه واخلي.»

ټول اميران غلي شول او يو بل ته يې کتل، بيا له هغه ځايه ووتل. مصر ته خبر ورسېد کله چې د ملک ناصر غوښتنې ته د مصر د پاچا ځواب وځنډېد، هغه بيا له مغولانو سره پر مصر د بريد لپاره خبرې پيل کړې دي. دا خبر پر ملک مظفر ډېر دروند تمام شو؛ د شام سفير يې راوغوښت او ورته يې وويل: «ايا له خپل امير څخه شرم نه کوې چې يو ځل د اسلام د دښمن پر وړاندې له موږ مرسته غواړي او بيا زموږ پر ضد له هماغه دښمنه مرسته غواړي؟! که له اسلامه برخمن نه دى، نو مروت او مېړانه يې چېرته ده؟»

(c) ketabton.com: The Digital Library

سفیر د ملک مظفر غوسه سرړه کړه او ویې ویل: «ښایي د خوب د ځنډېدو له امله وېرېدلي وي چې تاسو به یې پر ضد شئ.»

ملک مظفر په داسې حال کې چې له غوسې سور او.سپین کېدلو ، ورته یې وویل:

«فرض کړئ چې موږ د پخوانیو اختلافاتو له امله د هغه پر ضد یو، ایا هغه د خپل ځان او دین لپاره دا خوښوي چې زموږ او د اسلام له دښمنانو سره لاس یو کړي او زموږ پر هېواد د برید او د دین د تباهۍ لاره برابره کړي؟ په خدای قسم! که له دې خیانته لاس وانخلي، زه به ورشم او تر مغولانو مخکې به هغه له منځه یوسم.»

په دې وخت کې بېبرس په «غزه» کې و. کله چې خبر شو چې زاړه دښمن یې ملک منصور نیولی او ځان یې د مصر پاچا اعلان کړی، نو له خپل زاړه دښمن او پخواني ملګري (قطز) سره یې د روغې جوړې فکر وکړ. هغه ته یې پیغام واستاوه، د هغه سلطنت یې په رسمیت وپېژانده او د خپلې جلاوطنۍ، ذلت، لوږې او آوارګۍ رنځونه یې ورته بیان کړل. هغه د پخوانۍ ملګرۍ په حق ورته وویل چې له تېروتنو یې تېر شي، خدمت یې ومني او اجازه ورکړي چې مصر ته راستون شي ترڅو د مغولانو په جګړه کې د هغه ملاتړی شي.

کله چې ملک مظفر د هغه لیک ولوست، زړه یې نرم شو، ویې ژړل او ویې ویل: «د خدای شکر دی چې زما زوړ ملګری بېرته راغی.» هغه ورته د مینې او محبت ډک ځواب ولیږه، مصر ته یې راوباله او د نېکو چارو ژمنه یې ورسره وکړه.

بېبرس غزه پرېښوده او له خپلو ملګرو سره مصر ته راستون شو. کله چې قاهرې ته نږدې شو، ملک مظفر ورته هرکلي ته ورغی، غېږ یې ورکړه او په ډېر درنښت یې «دار الوزارة» کې مېشت کړ او د «قلیوب» سیمه او اړوند ځایونه یې ورته په واک کې ورکړل. له هغه وروسته ملک مظفر بېبرس ځان ته ډېر نږدې کړ، مشورې یې ورسره کولې او د هغه د افکارو له وېرې یې د هغه په درناوي کې ډېر مبالغه کوله. بیبرس نه وه هېر کړې چې د «اقطای» تر ټولو لوی ملاتړی (بېبرس) د ده په زړه کې څومره کینه لري، نو هڅه یې کوله چې دا کینه یې له زړه وباسي ترڅو د اسلام له دښمنانو سره په جګړه کې د بېبرس له زړورتیا کار واخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملک مظفر ځینو نږدې کسانو څو ځله ورته وړاندیز وکړ چې بېبرس ونیسي ترڅو د خطر په وخت کې د شا له خوا ډاډه وي، خو قطز ورسره مخالفت وکړ او ویې ویل: «ما او زما ملګری بېبرس په خپل حال پرېږدئ، زه نشم کولی مسلمانان د هغه له زړورتیا او ځواک څخه بې برخې کړم.»

بېبرس د خپلې استوګنې په پیل کې د ملک مظفر سره اخلاص ښوده او د همکارۍ اعلان یې کاوه، خو ډېر وخت تېر نه شو چې د مظفر ټول احسانات یې هېر کړل. کله چې یې له «صالحي مملوکونو» سره ناستې پاستې ډېرې شوې (هغه کسان چې باور یې درلود د اقتای له وژل کېدو وروسته واک د دوی له لاسه وتلی او معزي مملوکونه ورباندې برلاسي شوي)، هغوی بېبرس د مظفر پر ضد راوپاراوه. د هغه کینه یې ورته په زړه کې واچوله، د پخواني سلطان د حق بېرته اخیستل یې ورته ښه وښودل او د خپل مشر «فارس الدین اقطای» د غچ اخیستلو خبرې یې ورته وکړې. دا خبرې د بېبرس له دننۍ غوښتنې سره سمې وې، خو له هغوی یې وغوښتل چې دا موضوع پټه وساتي او یو مناسب فرصت ته په تمه شي ترڅو په مکر او چل سره ملک مظفر ونیسي او بېبرس یې پر ځای کښېني.

په هغه وخت کې، ملک مظفر (قطز) د مصري لښکر د پیاوړتیا، د لښکر د پراخولو، په وسلو او جنګي وسایلو د هغوی سمبالولو او د لښکر د لګښتونو لپاره د کافي زیرمو او خوراک په برابرولو بوخت و. څرنګه چې د بیت المال شتمني د دې کار لپاره کافي نه وه، نو د هغه ذهن ته دا خبره ورغله چې د اړتیا وړ پیسو د ټولولو لپاره پر ولس او د هغوی پر جایدادونو مالیات ولګوي. هغه د عالمانو، قاضیانو، امیرانو، وزیرانو او شتمنو یوه غونډه جوړه کړه چې په سر کې یې شیخ عزالدین بن عبدالسلام و. ملک مظفر له عالمانو فتوا وغوښته چې ایا پر ولس باندې د مالیاتو لګول د دې لپاره چې پر لښکر مصرف شي، روا دي که نه؟ عالمان د فتوا ورکولو څخه ووېرېدل؛ ځکه له یوې خوا یې وېره لرله چې که اجازه ورکړي، د عامو خلکو غوسه به راوپاروي او له بلې خوا وېرېدل چې که اجازه ورنکړي، سلطان به ترې خفه او غوسه شي. هغوی په شک کې وو تر هغه چې شیخ ابن عبدالسلام خپله فتوا اعلان کړه او نورو عالمانو سکوت غوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړ؛ په دې توګه غونډه پای ته ورسېده.

دا فتوا د اميرانو د مالونو او جايدادونو پر اخيستلو کې خورا څرګنده وه؛ تر دې بريده چې هغوی بايد په جامو او د ژوند په لګښتونو کې له عامو خلکو سره يو برابر شي، او په داسې حالت کې بيا د عامو خلکو د مالونو اخيستل جايز ګرځي. خو د دې کار (د اميرانو د شتمنۍ اخيستلو) څخه مخکې دا ډول فتوا جايز نه ده. ملک مظفر په دې کار کې حيران پاتې شو؛ ځکه که د عامو خلکو د مالونو اخيستل ورته اسانه وو، د اميرانو د مالونو اخيستل بې له شخړې او ګډوډۍ اسانه کار نه و، او دې کار په خپل وار سره په هېواد کې د داسې فتنې اور بلولی شو چې مړه کول يې خورا ګران وو. نو يې يو تن شيخ ابن عبدالسلام ته ورواستاوه او هغه ستونزې يې ورته بيان کړې چې د اميرانو د شتمنۍ په اخيستلو کې پيدا کېدای شي. هغه په نرمۍ او مدارا هڅه وکړه چې له شيخ څخه د عامو خلکو د مالونو د اخيستلو جواز واخلي، خو ابن عبدالسلام راضي نه شو او ورته يې وويل: «زه د کوم پاچا يا سلطان د نظر په خاطر له خپلې فتوا نه تېرېږم.» هغه سلطان ته هغه لوظ ور په ياد کړ چې د عدالت او د مسلمانانو د مصلحت په اړه يې کړی و، او په دومره تونديۍ يې ورسره خبرې وکړې چې ناست کسان ډاړه شول چې سلطان به يې اوس بندي کړي.

په دې وخت کې د ملک مظفر په سترګو کې اوښکې راغلې، د ابن عبدالسلام خوا ته ورغی، سر يې ورته ښکل کړ او ويې ويل: «الله دې زموږ او د مصر له خوا تاته نېک بدله درکړي؛ په رښتيا چې اسلام په داسې يو عالم وياړي چې د حق کلمې په ويلو کې د هيڅ ملامتګر له ملامتيا نه وېرېږي.»

ملک مظفر يو تن امير بيبرس ته ورواستاوه او په دې اړه يې ورسره مشوره وکړه.

بيبرس په پيل کې هغه د دې کار له بدو پايلو ووېراوه او ټينګار يې وکړ چې د اميرانو له نافرمانۍ سره به مخ شي. د بيبرس هدف دا و چې ملک مظفر د ابن عبدالسلام د فتوا نقض کولو ته مجبور کړي، ترڅو شيخ د خپل دين په خاطر غوسه شي او خلک د مظفر پر ضد راوپاروي.

خو کله چې پوه شو مظفر د خپلې فتوا پر سر د شيخ له ټينګار څخه خوښ دی او د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستاینه یې کړې، نو بېرته مظفر ته ورغی او ویې ویل: «زه له خپل لومړي نظر څخه تېرېږم او اوس مې عقیده دا ده چې باید د شیخ ابن عبدالسلام پر فتوا عمل وکړې؛ زه به لومړی کس یم چې خپل جایدادونه بیت المال ته سپارم.»
بیبرس په دې کار سره غوښتل امیران د ملک مظفر پر ضد ولمسوي ترڅو هغه له واکه لرې کړي او بیبرس د هغه ځایناستی کړي. هغه له امیرانو سره په پټه وکتل، هغوی یې دې کار ته وهڅول او ورته یې وویل چې مظفر ستاسو ټول مالونه اخلي او تاسو له عامو خلکو سره یو برابر کوي، چې دا ستاسو شرافت او حقوقو ته زیان رسوي.
امیران هغې ورځې ته چمتو شول چې مظفر ورڅخه د جایدادونو د سپارلو غوښتنه وکړي. هغوی ډېر وخت په دې فکر وکړ چې د فتوا د پلي کېدو پر مهال له هغه سره څنګه مخامخ شي. هغوی باوري وو چې قطز به ورسره په سختۍ چلند وکړي، نو ځان یې مقابلې ته چمتو کړ، که څه هم د هغه په وژلو تمامه شي.
دا خبر د مظفر غوږونو ته ورسېد. هغه امیر بیبرس راوغوښت، ورسره یوازې شو او ویې ویل: «بیبرسه! د خپل دین او وطن په اړه له خدایه ووېرېږه. موږ په داسې حالت کې نه یو چې پر سلطنت سره سیالي وکړو؛ موږ د خپل امت او ملت په وړاندې لوی مسؤلیتونه لرو. ته ګورې چې دا وحشي مغول څنګه پر شام ورغلل او اوس زموږ په لور راروان دي. که موږ د هغوی د پرمختګ مخه ونه نیسو، زموږ برخلیک به هم د بغداد په څېر وي. د خدای په لاره کې جهاد پر موږ فرض عین دی؛ نو راځئ لاسونه سره ورکړو ترڅو تمه، هوس، بدګویي او دښمني زموږ ترمنځ تفرقه او جلاوالی رانه ولي.

بیبرس هڅه وکړه چې ځان له دې تورونو سپین کړي، خو سلطان ورته مخکې شو او ویې ویل: «بیبرسه! په خپلو خبرو دا تورونه مه ردوه، بلکې په عمل یې ثابت کړه. پوه شه که ما غوښتل چې تا ووژنم، دا کار ماته د اوبو څښلو په څېر اسان و، خو افسوس کوم چې ستا په څېر مېړه دې د خدای له لارې پرته په بل څه کې ووژل شي. غواړم ته د هغې ورځې لپاره وساتم چې له دښمن سره مخامخ کېږو، ترڅو په هغه ورځ قهرماني او بریا ستا په برخه وي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیبرس په داسې حال کې چې غوسه يې په مخ کې ځرګنده وه، وويل: «ای سيف الدين! ايا ما ګواښې؟ په خدای قسم! زما پيروان ډېر پياوړي او شمېر يې هم زيات دی.»
سلطان وويل: «په خدای قسم! زه ستا د کسانو او پيروانو شمېر ته هيڅ اهميت نه ورکوم؛ که دا دره (وادي) ستا له ملګرو ډکه هم وي، له خدايه غواړم چې ما پر تا برلاسی کړي او ستا شر له ما لرې کړي، که څه هم زه يوازې يم. ځکه ماته الله کافي دی، زما قوت له هغه دی او هغه غوره ضمانت کوونکی دی.»
بیبرس د څه وخت لپاره غلی شو. سلطان دوام ورکړ: «ته ماته راغلې، د خدای دې پراخې ځمکې ته وشړلې او د خپل ټول وسعت سره سره دربانديې تنګ شوه. د مرستې لپاره دې لاس را اوږد کړ او ما درسره مرسته وکړه چې په خپلو پښو ودرېږې، ستا عذر مې ومنلو، ځان ته مې نږدې کړې او خپل تر ټولو نږدې ملګری مې وګرځولې چې بې ستا له مشورې هيڅ کار نه کوم؛ د دې خاورې مالونه مې درکړل چې خدمت يې وکړې، اوس ووايه چې له ما نور څه غواړې چې در يې کړم؟»
بیبرس سر پورته کړ او په داسې حال کې چې غوسه يې سړه شوې وه، ويې ويل: «زه ستا پدې نيک ګمانۍ شکي يم چې زما په اړه يې لرې.»
* «دا ته وې چې زما نظر دې بدل کړ، خو که ته د خپل دين او امت په وړاندې خپلې دندې ترسره کړې، زه تيار يم چې بيا در باندې نېک ګمانه شم.»
* «څه وکړم چې ستا بدګماني له منځه لاړه شي؟»
* «لاس راکړه او لوظ راسره وکړه چې د خپلو هغو توطيه ګرو پلويانو په وړاندې به له ما سره يې، کومو چې تر خپلې وسې د امت په شتمنيو ځانونه ماړه کړل او اوس چې د امت امنيت او سلامتيا په خطر کې ده، د لږو پيسو ورکولو ته هم تيار نه دي.»
* «په خپل شرافت او دين درسره لوظ کوم چې د اسلام د دښمنانو (مغولانو) په وړاندې به تر هغې ستا تر څنګ جنګېږم چې بريا در په برخه شي او يا ستا په دفاع کې ووژل شم. خو د هغو اميرانو په اړه چې تا ياد کړل، زه نه ستا سره يم او نه د هغوی سره؛ نه ستا پر ضد د هغوی مرسته کوم او نه د هغوی پر ضد ستا.»
سلطان لاس ورکړ او په داسې حال کې چې روغبړ يې ورسره کاوه، ويې ويل: «همدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د مغولانو په جګړه کې زما سره یې او د امیرانو په موضوع کې بې طرفه پاتې کیږي، ماته بس ده.»
بیا یې ترې وغوښتل چې قسم وخوري او بیبرس هم قسم وخوړ.
ملک مظفر هغه شپه تر سهاره ویده نه شو؛ په دې فکر کې و چې څنګه امیران مجبور کړي چې خپل سره او سپینه زر (سره زر او نقره) بیت المال ته وسپاري. بل سهار یې خپل وزیر یعقوب بن رفیع راوغوښت، ډېره شیبه یې ورسره مشوره وکړه او په پای کې پر یوې پرېکړې سره یوه خوله شول.
هغه د مملوک امیرانو ته بلنه ورکړه چې د کلا مجلس ته راشي. کله چې ټول راټول شول، مظفر ورغی او ټولو ته یې ښه راغلاست ووایه. بیا یې هغه موضوع یاده کړه چې له امله یې هغوی راغوښتي وو؛ د هغه د خبرو یوه برخه داسې وه:
«امیرانو! سرتېري د دولت داسې کسان دي چې د مریانو له بازاره دلته راغلي او هیڅ یې نه لرل. د دې ملت له مال او شتمنۍ نه شتمن شول او خزانې یې له سرو او سپینو زرو ډکې شوې؛ تر دې چې ستاسو په منځ کې داسې کسان شته چې د خپلې لور په جهېز کې یې جواهرات او مرغلرې ورکړې دي او د بیت الخلا لوښي یې هم له سپینو زرو دي. ځینې نور بیا د خپلې مېرمنې بوټونه په ډول ډول قیمتي ډبرو سینګاروي. حال دا چې ملت پر دې هر څه صبر کړی او له تاسو راضي دی؛ ځکه تاسو د هغوی د خاورې دفاع کوئ او هغوی ته مو امنیت او هوساینه برابره کړې ده. مګر اوس دښمن د ملت مخې ته ولاړ دی ترڅو د هغوی دین، شرف، ناموس او شتمني لوټ کړي. د بیت المال شتمني د لښکر د سمبالولو لپاره بسنه نه کوي. موږ مجبور یو چې د امت له شتمنۍ مرسته واخلو، مګر شریعت دا کار تر هغې نه روا کوي ترڅو چې موږ (امیران) هغه شتمنۍ چې له همدې امته مو ترلاسه کړې دي، بیت المال ته ونه سپارو. موږ باید د سرو زرو، سپینو زرو او جواهراتو هغه خزانې چې زموږ له اړتیا زیاتې دي، بېرته بیت المال ته ورکړو. که هغه بس نه وې، بیا به یې د عامو خلکو له مالونو واخلو. ما تاسو دلته د دې لپاره راغوښتي یئ چې لومړی پر ځان او تاسو، او بیا پر امت باندې د شریعت د حکم په پلي کولو کې راسره مرسته وکړئ، ترڅو د خدای په وړاندې له خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلمونو خلاص شو او په داسې حال کې جهاد ته لاړ شو چې الله له موږ راضي وي او موږ له هغه، ترڅو مو پر دښمن بریالي کړي او د جګړې په ورځ مو قدمونه ثابت وساتي.»

امیران پوهېدل چې ملک مظفر (قطز) هغوی ولې غوښتي دي. هغوی ټول واک بېبرس ته وسپاره چې د دوی په استازیتوب خبرې وکړي، خو بېبرس د خبرو د ناتوانۍ او کمزوري استدلال پلمه وکړه او ورته یې وویل: «ملک مظفر ډېره روانه او فصیحه ژبه لري، نو په خپلو منځونو کې داسې څوک غوره کړئ چې دلیل یې له ما پیاوړی وي او زه به ستاسو له پرېکړې مخالفت نه کوم.»

هغوی د هغه عذر ومانه او د خبرو لپاره یې بل څوک وټاکه. کله چې د ملک مظفر خبرې پای ته ورسېدې، د امیرانو په استازیتوب یو تن وویل:

* «زما باداره! ایا ته غواړې چې زموږ شتمنۍ او مالونه رانه واخلې؟»

سلطان ځواب ورکړ: «نه، بلکې غواړم ستاسو له اړتیاوو هغه زیاته شتمني واخلم چې تاسو د امت له مال څخه اخیستې ده.»

* «ایا ته غواړې ووایې چې دا زموږ مال نه دی؟»

* «هو، دا مال ستاسو نه دی، بلکې د امت دی. که داسې نه وي، نو ووایاست چې له کومه مو کړی؟ ایا له پلرونو درته په میراث پاتې دی؟ که مو په تجارت او کومه بله شرعي لاره ترلاسه کړی؟»

* «زما باداره! دا پر تا حرام دي! ایا غواړې موږ له لوږې مړه شو او یوازې ته د مصر سلطان پاتې شې او میدان درته خالي شي؟»

سلطان وویل: «تاسو به هیڅکله له لوږې مړه نه شئ؛ ځکه تاسو د امت سرتېري یئ او ستاسو لګښتونه د هېواد له شتمنۍ پوره کېږي. او دا دی ستاسو سلطان (ځان ته یې اشاره وکړه) ستاسو، ستاسو د اولادونو او کورنیو د ژوند د هغو لګښتونو ذمه واري پر غاړه اخلي چې ستاسو شرافت او عزت پکې خوندي وي او دا به له بیت المال څخه ورکول کېږي. زه لومړی کس یم چې خپله سره او سپینه زر بیت المال ته وړاندې کوم. دا دی ستاسو د سلطان د کور وسایل او زیورات (هغه صندوق ته یې اشاره وکړه چې مخې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې اېښی و) چې ما بيت المال ته وسپارل او زما برخه ستاسو له هيچا زياته نه ده. خو د دې خبرې په اړه چې ميدان راته خالي شي، بايد ووايم چې په خدای قسم! تاسو زما قوت او وزرونه يئ؛ يو سلطان به بې له وسايلو او ځواک څنګه ژوند کوي؟»
وياند غلی شو او ځواب يې نه درلود. نورو اميرانو په غوسه ورته کتل او ويل يې:
«خبرې وکړه، زر شه!»
هغه وويل: «په خدای قسم نه پوهېږم څه ورته ووايم. بېبرس زه په دې بلا کې ګير کړم او خپله ترې روغ رمټ ووت.»
هغوی د بېبرس پسې وګرځېدل، خو هغه په منځ کې نه و. سلطان ته يې وويل: «موږ ته مهلت راکړه چې پر دې موضوع په خپلو منځونو کې مشوره وکړو.»
سلطان ځواب ورکړ: «زه يوازې همدغه نن ورځ مهلت درکوم؛ نو همدا اوس مشوره وکړئ او تر هغې چې پرېکړه مو نه وي کړې، له دې ځايه نشئ وتلی.»
بېبرس تر هر چا مخکې کلا ته تللی و او له ملک مظفر سره يې هوکړه کړې وه چې هغه به د هغې دروازې تر شا کېنېني چې سلطان ترې راځي، ترڅو د هغوی خبرې واوري. د سلطان يو شمېر ساتونکو د دې دروازې ساتنه کوله. اميرانو وويل: «موږ بېبرس غواړو چې د هغه نظر هم معلوم کړو.»
سلطان ورته وويل: «بېبرس زما له غوښتنې سره موافق دی او پر دې يې قسم خوړلی دی. هغه همدا اوس د دې دروازې تر شا دی او ستاسو خبرې اوري.»

ټولو چيغه کړه: «بېبرس موږ وپلورلو!» او د هغه د راننوتلو غوښتنه يې وکړه. سلطان هغه راوغوښت، بېبرس تالار ته راننوت. هغوی په سرو سترګو ورته کتل او ورپسې يې چيغې کړې: «بېبرسه! تا موږ پر سلطان وپلورلو!»
بېبرس ځواب ورکړ: «هيڅکله نه! په خدای قسم ما تاسو پر سلطان نه يئ پلورلي، زه ستاسو مسؤل نه يم. تاسو په خپلو چارو ښه پوهېږئ. ما يوازې له سلطان سره عهد کړی چې د مغولانو پر ضد به ورسره جنګېږم او دا لوظ مې ورسره کړی چې نه به ستاسو پر ضد د هغه مرسته کوم او نه د هغه پر ضد ستاسو. دا عهد يوازې پر ما پورې اړه لري. خو تاسو ازاد يئ، هر څه چې مو زړه غواړي هغه وکړئ!»

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی ټولو په یو غږ چیغه کړه: «موږ د سلطان خبره نه منو، خپل مالونه او جایدادونه هغه ته نه سپارو!» بیا یې د تالار دروازو ته وکتل چې پر مخ یې تړل شوې وې. ټول په خپلو ځایونو کښېناستل. په دې وخت کې سلطان له خپل ځای څخه پاڅېد او ورته یې وویل: «تاسو ته یو ساعت وخت درکوم چې مخکې له دې چې د خلکو مالونه په زور درڅخه واخلم، په خپله خوښه یې وسپارئ!» بیا یې د خپل ملګري ببېرس لاس ونیو او د سلطان له ځانګړې لارې له تالاره ووتل.

ملک مظفر له مخکې څخه د خپلو باوري او پیاوړو کسانو یوه ډله چمتو کړې وه چې د امیرانو کورونو ته ورننوځي، خزانې یې ماتې کړي او سره زر، سپین زر او جواهرات ترې راوړي. هرې ډلې ته یې یو کور وښود او امر یې ورته وکړ چې زما اشارې ته په تمه اوسئ. کله چې یو ساعت تېر شو او هغوی په خپلو منځونو کې هیڅ پرېکړې ته ونه رسېدل، سلطان خپلو سرتېرو ته اشاره وکړه او هغوی خپل ماموریت پیل کړ.

په همدې وخت کې، سلطان ناڅاپه پر امیرانو راننوت او ورته یې وویل: «خپلو کورونو ته لاړ شئ؛ الله پر تاسو خپله پرېکړه پلي کړه (یعنې مالونه مو واخیستل شول).»

کله چې امیرانو د تالار یوه دروازه خلاصه ولیده، په ډېره غوسه له هغه ځایه ووتل، خو د باندې د سلطان له سرتېرو سره مخ شول چې د دروازې تر شا ولاړ وو. سرتېرو د امیرانو مشران ونیول او نور یې پر خپل حال پرېښودل. سلطان هغه مالونه حساب کړل چې د امیرانو له کورونو ترلاسه شوي وو، خو بیا هم د لښکر د بشپړ سمبالښت لپاره کافي نه وو. دلته یې امر وکړ چې د امیرانو نور جایدادونه دې هم وپېژندل شي او زکات دې ترې واخیستل شي. همدارنګه یې امر وکړ چې د کرایي ځمکو او املاکو د دوو میاشتو مخکېنۍ پیسې (پیش پرداخت) دې واخیستل شي او د مصر هر هغه اوسېدونکی چې وس لري، باید یو دینار ورکړي. له دې لارې شاوخوا شپږ سوه زره دیناره په بیت المال کې راټول شول.

کله چې ملک مظفر له دې کاره فارغ شو، خپل وزیر یعقوب بن عبدالرضیع او خپل اتابک اقتای مستعرب ته یې د لښکر د سمبالولو، وسلو اخیستلو او جنګي وسایلو د برابرولو مسؤلیت وسپاره. ورته یې امر وکړ چې د پیاوړو مصري ځوانانو، عربو او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښتې د اوسېدونکو (بدووانو) په جذبولو سره د سرتېرو شمېر زيات کړي او په دې لاره کې دې شتمني په سخاوت مصرف کړي. ده امر وکړ چې په ټول هېواد کې دې د وسلو، منجنيقونو او نورو جنګي الو د جوړولو لويې کارخانې جوړې شي او د لښکر لپاره دې نجيب اسونه، پياوړې کچرې او ښه اوښان وپېرل شي.

بل خوا، هغه شيخ عزالدين بن عبدالسلام ته وړانديز وکړ چې د خدای په لاره کې د جهاد د بلنې لپاره يو مرکز جوړ کړي. شيخ د جوماتونو يو شمېر خطيبان غوره کړل او هغوی ته يې لارښوونه وکړه چې خلک جهاد ته وهڅوي او د جهاد د فضيلتونو په اړه ورته خبرې وکړي. هغوی به خلکو ته په تفصيل سره هغه جنايتونه او ويجاړی بيانولې چې مغولانو په «بغداد» کې کړې وې؛ د بې ګناه خلکو وژل، د مالونو لوټل، د ناموسونو بې حرمتي، د جوماتونو نړول، د شيدو خوړونکو ماشومانو او سپين ږيرو وژل او د امينداوره ښځو د ګېډو څيرل يې ورته يادول. دې دفتر به کليو ته هم وعظ کوونکي لېږل ترڅو د خلکو په زړونو کې د خدای او وطن لپاره د مېړانې او حماسې اور بل کړي.

شيخ ابن عبدالسلام د ويناوالو د انتخاب معيار د «انفال» او «توبه» سورتونو حفظول ګرځولي وو. له همدې امله په ټولو منبرونو، د جمعې په جوماتونو او د کليو په مجلسونو کې د قتال (جګړې) په اړه د قران اياتونه تلاوت او تشريح کېدل، تر دې چې ګواکې ټولو نارينه وو، ښځو او ماشومانو دا اياتونه حفظ کړل.

په داسې حال کې چې د شام او مصر په زړه کې د«جزيرې» په سيمو کې د مغولانو د پرمختګ خبرونه خپرېدل، ملک مظفر په خورا مېړانه او ارامۍ خپل ټول وخت چمتووالي ته ورکړی و. په دې جريان کې د مغولانو استازي مصر ته راغلل؛ دوی لس او شل تنه وو چې مشري يې پنځو تنو مشرانو کوله چې په عربي ژبه ښه پوهېدل. يو تنکی هلک هم ورسره و. په دوی کې د جاسوسۍ متخصصين هم وو ترڅو د کلاګانو د ننوتلو او وتلو لارې او د ښارونو کمزورې او قوي نقطې وپېژني. هغوی له ځان سره د هلاکو ليک ملک مظفر ته راوړی و. سلطان امر وکړ چې د هغوی ښه هرکلی او مېلمه پالنه وشي. د سرتېرو يوه ډله يې وګمارله چې د هغوی خدمت وکړي او هر ځای ته چې غواړي، له هغوی سره لاړ شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مغولان له هغې ازادۍ چې ورته ورکړل شوې وه، ډېر حيران شول. په هماغه پيل کې ملک مظفر امر کړی و چې له هغو پنځو مشرانو څخه دې يو تن ونيول شي او د کلا په يو برج کې دې زنداني شي. نور مشران د ښار د کلاګانو، دېوالونو او دروازو د پېژندلو په نشه کې دومره ډوب وو چې د خپل ملګري پوښتنه يې هم ونه کړه. کله چې هغوی له خپل کار څخه وزګار شول، ملک مظفر امر وکړ چې هغوی هم په بل برج کې زنداني کړي. خو هغه مغولی هلک په پټه د ساتونکو له سترګو پناه د پاچا ماڼيو ته لاره موندلې وه. يوه ورځ يې هغه د ښځو په برخه کې ونيوه چې د ماڼۍ وينځې ترې چاپېره وې او د هغه په ښه او قوارې حيرانې وې، او هغه هم په ماته ګوډه عربي ورسره خبرې کولې. هغه يې ونيوه او ملک مظفر ته يې راوستلو چې سلطان يې په يوازې سر د زنداني کولو امر وکړ.

سلطان د مغولانو د ليک د ځواب په اړه له اميرانو سره مشوره وکړه. ډېرى اميرانو وړانديز وکړ چې بايد هلاکو ته په نرمۍ ځواب ورکړل شي ترڅو يې له شره په امان کې پاتې شي، ملګرتيا يې خپله کړي او ورسره پر دې هوکړه وکړي چې هر کال به جزيه ورکوي خو چې پر هېواد يې بريد ونه کړي. هغوی ويل چې د مغولانو په وړاندې مقاومت بې ګټې دی او نرمي ورسره تر سختۍ غوره ده.

ملک مظفر د دې خبرو په اورېدو خورا غوسه شو؛ له ډېرې غوصې يې مخ تک سور شو، لکه وينه چې ترې فواره وکړي. هغه په بړنونکی غږ وويل: «لوی خدای په خپل کتاب کې فرمايي: (حَتَّىٰ يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَن يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ) [التوبه: ۲۹] (ترڅو هغوی په خوارۍ او ذلت سره په خپلو لاسونو جزيه ورکړي)، په داسې حال کې چې تاسو غواړئ موږ دا ايت سرچپه کړو او ووايو: ترڅو موږ په خوارۍ او ذلت سره په خپلو لاسونو جزيه ورکړو؟» بيا د هغې ډلې د مشر خوا ته ورغی، توره يې ترې واخيستله، پر خپل زنګون يې ماته کړه او د خاوند مخې ته يې وغورځوله، ويې وويل: «هغه توره چې خاوند يې په هغې له وژلو وېرېږي، د همدې وړ ده چې داسې ماته شي او د خاوند په مخ کې واچول شي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه امر وکړ چې استازي دې ورته راوستل شي او خپلو سرتېرو ته يې وويل: «هغه څه چې ما درته ويلي، ورسره ويې کړئ.» هغوی يې د باندې ويستل او خلک يې خبر کړل. نارينه، ښځې او ماشومان په لويو ډلو کې د سيل لپاره راټول شول. هغوی يې پر اوښانو سپاره کړي وو او په پړي پورې د اوښانو په پالانونو کې داسې تړل شوي وو چې مخونه يې د اوښانو د لکۍ خوا ته وو. يوازې هغه يو تن چې په يوازې سر زنداني شوی و، په يوې کجاوې کې په ځنځير وتړل شو، ترڅو هغه څه په خپلو سترګو وګوري چې پر خپلو ملګرو يې تېرېږي. سلطان هغه مغولی تنکی هلک هم ازاد نه کړ او امر يې وکړ چې د ده د مملوکونو په منځ کې دې وساتل شي.

دا ډله د ډولونو (طبلونو) په غږولو سره له کلا ووتله او خلک هم ترې چاپېره روان وو؛ خلکو چيغې وهلې، خندل يې او له خوښۍ يې لاسونه پړکول، تر هغه چې د جبل کلا لاندې د اسونو بازار ته ورسېدل. هلته يې يو استازی وواژه. کله چې د «زويله» دروازې ته ورسېدل، دويم يې وواژه، درېيم يې د «نصر» دروازې مخې ته او څلورم يې په «ريدانيه» کې له منځه يووړ. بيا يې نور ټول راکوز کړل او په يو ځل يې ورته غاړې پرې کړې او سرونه يې د زويله پر دروازه وځړول شول.

د سلطان په امر، د هغه ورځې په مازيګر د ريدانيه په ميدان کې د لښکر لوی او پراخ نندارتون جوړ شو. هلته د پاچا لپاره يوه جګه خيمه لګول شوې وه. هغه پر يوې څوکۍ ناست و او مهم شخصيتونه، اميران او وزيران ترې چاپېره وو. د لښکر سپاره سرتېري په جلا جلا ډلو کې تېرېدل؛ د هرې ډلې په مخ کې د هغې ډلې امير په داسې حال کې روان و چې تر غاښونو په وسلو سمبال و او خپل ځانګړی بيرغ يې ورسره و. هره ډله چې به تېرېدله، امير به يې د درناوي په دود لاس خوځاوه او ملک مظفر به هم ورته راپاڅېده او د درناوي په ځواب کې به يې لاس ورکړ. بيا د پياده سرتېرو ډله چې هغوی هم پوره سمبال وو، ميدان ته رانن‌وتل او د ميدان ټوله ساحه يې ډکه کړه. له هغوی وروسته د منجنيقونو ډله راغله؛ منجنيقونه پر هغو څرخونو (ګاډيو) اېښودل شوي وو چې د پياوړو کچرو له خوا کښل کېدل. وروسته د «هجانه» ډله په ژېړو لنګيو (عمامو) کې راښکاره شوه. په پای کې د اميرانو مشران او سرداران په خپلو اسونو ميدان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغلل او اووه ځله يې د اس ځغلونې سيالي وکړه. کله چې وروستی پړاو پای ته ورسېد، هغوی له اسونو راکوز شول او خيمې ته راغلل؛ پاچا ورسره روغبړ وکړ او ورته يې ځانګړي خلعتونه (جايزې) ورکړې.

له هغه وروسته، ملک مظفر له خپل ځای څخه پاڅېد، له خيمې بهر راووت او پر خپل سپين اس سپور شو؛ د سپرو سرتېرو په بدرګه يې د جبل کلا په لور حرکت وکړ. هغه د خلکو د هغې لويې ګڼې ګونې له منځه تېر شو چې داسې دعاګانې يې ورته کولې: «ژوندی دې وي سلطان! خدای دې د هغه عمر اوږد کړي! د مظفر عمر دې اوږد وي!» کله چې سلطان د کلا دروازو ته ورسېد، امر يې وکړ چې هغه مغولی هلک ورته راولي او همدارنګه يې حکم وکړ چې د مغولانو هغه (بندي) استازی دې د ده په وړاندې ازاد کړي. هغه استازي ته وويل: «لاړ شه او زموږ د ځواک او توان هغه برخه چې تا وليدله، خپل لعنتي بادار ته ورسوه. ورته ووايه چې د مصر مېړني د هغو سړيو په څېر نه دي چې تا مخکې ليدلي وو؛ او خپل بادار ته ووايه چې موږ دا هلک له ځان سره ساتلی ترڅو کله چې ستاسو خاورې ته راغلو او تاسو مو مات او ټوټه ټوټه کړئ، دی ستاسو پاچا کړو.» بيا يې خپل وزير، يعقوب بن عبدالرفيع ته امر وکړ چې هغه مغول استازي ته يو مهر شوی ليک ورکړي؛ او خپلو يو شمېر سرتېرو ته يې دنده ورکړه چې د هغه ساتنه وکړي او تر پولې (سرحد) پورې يې ورسوي. په دې توګه، ملک مظفر د هلاکو سره د هغو فتنه ګرو اميرانو د اړيکو هيلې پرې کړې او هغوی يې له يو نوي واقعيت سره مخامخ کړل.

مظفر يوازې د مصري لښکر په سمبالولو او له مغولانو سره د مقابلې په لګښتونو بسنه ونه کړه، بلکې دا يې مصلحت وباله چې له هغوی پرته، يوه بله پياوړې جبهه چې د «شام» د سيمې پاچاهان او اميران پکې شامل وو، هم رامنځته کړي. هغه د مغولانو په وړاندې د هغوی له نه همکارۍ، بې پروايۍ او هلاکو ته د تسليمۍ او عاجزۍ له تمايل څخه ښه خبر و. نو هر يوه ته يې ليک واستاوه چې پکې يې له مغولانو سره د جګړې لپاره خپله کلکه اراده او د بې شمېره سرتېرو چمتووالی تشريح کړی و. ده ليکلي وو چې هوډ لري اسلامي خاورې د هغوی له منګولو وژغوري او د هغوی له ناپاک شتون څخه يې پاکه کړي. ده وويل چې «شام» د «مصر» د دفاع لومړۍ کلا ګڼي او د مغولانو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

منګولو کې د شام ګیر کېدل د مصر د خطر په مانا بولي. سلطان ټینګار وکړ چې دی د شام پاچاهۍ ته هیڅ طمعه نه لري او شام به خپلو مسلمانو پاچاهانو او امیرانو ته پرېږدي؛ د ده یوازنی مقصد له هغوی سره مرسته ده ترڅو شام د هغو فاجرو کافرانو په منګولو کې له لوېدو وژغوري.

په لیکونو کې راغلي وو: سره له دې چې شام خپلو پاچاهانو ته پرېږدي، خو هیڅکله به یو تن ته هم اجازه ورنکړي چې مغولانو ته تسلیم شي، بلکې د خپلو مسلمانو ورونو پر ضد له هغوی سره مرسته هم باید ونکړي. د مظفر، د هغوی او د مغولانو مثال د هغه چا په څېر دی چې د نږدې ګاونډي په کور یې اور لګېدلی وي او دا باید هڅه وکړي چې اور مړ کړي، او ګاونډی نشي ویلی چې ستا کور له ما سره هیڅ تړاو نه لري. هغه په لیکونو کې په ښکاره اعلان وکړ چې هر څوک چې له دښمن سره همکاري وکړي، سزا به ورکړل شي، او د هغه هېواد به د شام هر هغه امیر ته وسپارل شي چې د مغولانو په وړاندې جګړه کې برخه اخلي. او هر هغه څوک چې د دښمن په وړاندې یې د مقاومت وس نه درلود او د ځان ژغورنې لپاره تېښتې ته مجبور شو، باید «مصر» ته لاړ شي چې هلته ورته د درناوي او هوساینې ټول وسایل برابر دي، ترڅو کله چې د مصري لښکرو د حرکت مناسب وخت راشي، ټول به په ګډه له دښمن سره مبارزه وکړو.

او هر چا چې له دې کاره ډډه وکړه او بې له کوم منل شوي عذر څخه د جګړې له ډګره لاس په سر شو، نو کله چې د مصریانو تورو مغولان له منځه یووړل، هغه به خپله پاچاهي او هېواد له لاسه ورکوي. سلطان یوازې په دغو لیکونو بسنه ونه کړه، بلکې په مصر کې مېشت یو شمېر شامیان یې هلته واستول ترڅو خپل هېوادوال د ملک مظفر له هغو لویو پوځي تدابیرو او لښکرو خبر کړي چې د مغولانو د بریدونو د مخنیوي او له اسلامي خاورو څخه د هغوی د شړلو لپاره یې نیولي دي.

کله چې پر «شام» د مغولانو پرله پسې بریدونه پیل شول، ډېری هغه پاچاهان چې له ملک مظفر سره یو ځای کېدل یې غوره ګڼل، «مصر» ته شاتګ وکړ ترڅو له هغه سره یو ځای د مغولانو پر ضد وجنګېږي. سلطان د هغوی ډېر درناوی وکړ، هر څه یې ورته چمتو کړل، خپل مجلس ته یې نږدې کړل او په مهمو چارو کې یې مشورې ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولي؛ هغوی يې د اسلام په لاره کې د جهاد په پايلو کې شريک کړل او هر يو يې د هغو سرتېرو او مملوکونو امير کړ چې له ده سره مصر ته راغلي وو، او يو شمېر مصري سرتېري يې هم د هغوی تر قوماندې لاندې ورکړل. خو يو شمېر نور چې خدای ورته په دنيا کې ذلت او په اخرت کې خواری مقدره کړې وه، له هلاکو سره يو ځای شول، تر دې چې ځينو يې د مسلمانانو په وژلو کې له هغه سره مرسته کوله.

خوارلسم څپرکی:

ملک مظفر د خپلې واکمنۍ په لسو مياشتو کې د هوسايني خوند ونه څاکه؛ هغه د خوب پر ځای يوازې په لنډ استراحت بسنه کوله. په داسې سختو هڅو او کار بوخت و چې ان د خورا پياوړو خلکو لپاره هم ستونزمن وو. ده بايد د فتنو د طوفانونو او د دسيسو د ګډوډيو په منځ کې د خپلې واکمنۍ پايې ټينګې کړې وای، خپلې پاچاهۍ ته يې نظم ورکړی وای، بلواګر عناصر يې له منځه وړي وای او د مفسدو دسيسه جوړونکو لاسونه يې لنډ کړي وای. هغه بايد په خپل قوي لاس د سياست سرکښنه مهار نيولی وای، د مملوک اميرانو اصلاح يې کړې وای او له ځينو سره يې نرمي او له ځينو نورو سره يې توندوالی غوره کړې وای. هغه بايد لښکر پياوړی کړی وای، د سرتېرو، وسلو او مهماتو شمېر يې زيات کړی وای، هغوی ته يې زېرمې او خوراک برابر کړی وای او د دې ټولو لپاره يې بايد کافي مالونه ترلاسه کړي وای. ده بايد هغو زړونو ته ډاډ ورکړی وای چې د مغولانو له وېرې لړزېدل او د هغو بې شمېره اميرانو په شتون کې يې په خلکو کې د مېړانې روح پو کړی وای چې له مرستې يې نهيلې شوی و او يا يې له مغولانو سره جګړه نه غوښته او ټول يې سولې او تسليمۍ ته رابلل.

الله تعالی ورته ځانګړې صفتونه لکه پياوړی بدن، کابو شوي اعصاب، ځلنده هوډ، اوسپنيزه اراده، رښتينی ايمان او کلکه عقيده وربښلې وه؛ ګواکې هغه يې همدې ماموريت ته چمتو کړی و ترڅو مغولانو ته ماتې ورکړي او له اسلامي خاورو يې وشړي. که داسې نه وای، هغه به هيڅکله نه وای توانېدلی چې په دغو څو مياشتو کې هغه څه بشپړ کړي چې نور يې په څو کلونو کې هم له کولو عاجز دي. ده د مصر لښکر بيا ورغاوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د مېړانې، سربښندنې او د دين او وطن په لاره کې د مړه روحيه يې پکې ژوندۍ کړه. خپله شجاعت او حماسه يې هغوی ته ورکړه، تر دې چې سرتېري هم د جګړې له حماسې تک سره شول او د خدای په لاره کې جهاد ته يې شېبې شمېرلې. هغه وتوانېد چې د عامو خلکو زړونه، چې د مغول له نامه به لړزېدل، له ارامۍ او ډاډه ډک کړي او په زړونو کې يې د مغولانو د بريدونو په وړاندې د مصر د بريا او له شامه د هغوی په شړلو باوري کړي—هماغسې چې مخکې يې د صليبيانو په شا تمبولو کې بريا ترلاسه کړې وه.

په دې لاره کې، د هغه مېرمنې او محبوبې، ملکې ګلنار هم د هغه ملاتړ کاوه او پر دې ستونزمنه او نااواره لاره يې هغه هڅاوه. هغې به شپې شپې له خپل مېړه سره ويښې تېرولې، د هغه په غمونو او دردونو کې به شريکه وه او په خپلو مهربانو لاسونو به يې د هغه ستوماني لرې کوله؛ په ځانګړي ډول هغه مهال چې سلطان به د هغو اميرانو له لاسه په تنګ شو چې د هغه له امره يې سرکښي کوله، په غياب کې يې ورته دسيسې جوړولې، نفاق يې کاوه او د هغه پر لاره کې يې خنډونه جوړول. کله به داسې کېدل چې سلطان به د کار د ډېرې سختۍ له امله خپله ډوډۍ او اوبه هېرولې، نو ملکې ګلنار به پخپله هغه ته خواړه ورکول. که به د شپې په نيمايي کې بې خوبي ورباندې غلبه وکړه، هغې به پاڅاوه او خپل بستر ته به يې بوته ترڅو لږ استراحت وکړي. هغې به تل د هغه زړه په هغه کار کې چې ده غوره کړی و، پر بريا ډاډمن کاوه، نو د هغه يقين به نور هم زيات شو. هغې خپل مېړه ته ويل: «زه له تا سره د جګړې ډګر ته ځم ترڅو په خپلو سترګو د دښمنانو مړينه وګورم او زړه مې ارام شي.»

ملک مظفر به ورته ويل: «زه وېرېږم چې د هغوی د غشو نښه ونه ګرځې.»

هغې به ځواب ورکاوه: «زه چې ستا په اړه نه وېرېږم، د خپل ځان په اړه هم هېڅ وېره نه لرم؛ او ستا د ډاډ لپاره به د لښکر تر شا په يوې خوندي سيمه کې پاتې شم چې د هغوی له غشو او ګوليو لرې وي.»

* «ايا نه وېرېږې چې د بريد په وخت کې در ورسېږي او بندي دې کړي؟»

* «زه د جلال الدين لور يم او زما د اس په شتون کې به هغوی هيڅکله ماته را ونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسېږي. محموده! در په یاد دي کله به مو چې له یو بل سره د اس ځغلونې سیالي کوله، کله به ته رانه مخکې کېدې او کله زه؟»

ملک مظفر به وخندل او په داسې حال کې چې هغه به یې په غېږ کې نیولي وه، ویل به یې: «هو، جهادې! یاد مې دي، څنګه کېدای شي هغه خوږې ورځې هېرې کړم؟»

ملک مظفر د خپلې واکمنۍ د لسمې میاشتې له تېرېدو وروسته ولیدل چې لښکر یې بشپړ شوی او د خدای په مرسته د مغولانو سره مقابلې ته چمتو دی. ده غوښتل چې د روژې تر پایه صبر وکړي او بیا لښکر وخوځوي، خو د مصر په لور د مغولانو حرکت تر هغه ګړندی و چې د روژې پای ته انتظار وشي. ځکه داسې خبرونه راغلل چې د دښمن مخکښې ډلې «غزې» او «الخلیل» ته رسېدلې دي، هلته یې سړي وژلي، ښځې او ماشومان یې مریان کړي، بازارونه یې چور کړي او د تل په څېر یې خورا ناوړه جنایتونه کړي دي. نو دې چارې سلطان اړ کړ چې د مقابلې او وتلو لپاره خپل هوډ نور هم ګړندی کړي

د روژې مبارکه میاشت راغلې وه او خلکو لا څو ورځې روژه نیولې وه چې په «قاهره» او د مصر په نورو ښارونو او کلیو کې د خدای په لاره کې د جهاد او د رسول الله ﷺ د دین د نصرت غږ پورته شو. دا لوی غږ په هر ځای کې خپور شو او په خلکو کې یې داسې یو عجیب احساس پیدا کړ چې پخوا یې ساري نه و لیدل شوی. هغوی داسې احساس کاوه چې ګواکې نور مخلوقات دي او په داسې یوه زمانه کې ژوند کوي چې د دوی خپله زمانه نه ده؛ داسې ښکارېده لکه د اسلام د صدرِ اول دوره وي، هغه وخت چې صحابه وو (رضی الله عنهم) د رسول الله ﷺ بلنې ته لبیک وایه او په سپک او درونډ (هر ډول حال) کې به د جګړې ډګر ته وتل او د هغه تر څنګ به یې له مشرکانو سره جګړه کوله، ترڅو د کافرانو خبره ټیټه او ذلیله کړي، په داسې حال کې چې د الله کلمه تل لوړه او برلاسې ده.

دا احساس پر عامو خلکو داسې غالب شو چې ان فاسقانو له ګناهونو لاس واخیست، شراب خورو د شرابو څښل پرېښودل، جوماتونه له لمونځ کوونکو ډک شول او په ټولو کورونو، مجلسونو، جوماتونو او لارو کې یوازې د جهاد خبرې اترې په ژبو جاري وې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک مظفر امیرانو او قومانداناتو ته امر وکړ چې سرتېري راوغواړي او د «صالحیه» په لور د حرکت لپاره یې چمتو کړي، او هر څوک چې پټ شي، باید په دورو (تازینو) ووهل شي. دی پخپله تر ټولو مخکې روان شو ترڅو صالحیه ته ورسېد او هلته د ټول لښکر راتګ ته په تمه شو. کله چې لښکر بشپړ شو، ده امیران خپل حضور ته وغوښتل، خو دا یې حس کړه چې هغوی د تګ زړه نه لري او غواړي همدلته پاتې شي. نو ده له دښمن سره د مقابلې لپاره د حرکت په اړه خبرې ورسره وکړې، خو ډېرو یې سرکښي وکړه او د ملک مظفر له امره یې غاړه وغړوله؛ هغوی دا پلمه کوله چې غوره ده همدلته پاتې شو ترڅو مغولان راشي او په همدې ځای کې ورسره وجنګېږو. ملک مظفر د دې خبرو په اورېدو سخت غوسه شو، ان له ډېرې غوصې یې د یوې شېبې لپاره ژبه بنده شوه. بیا یې په لوړ غږ چیغه کړه: «دا څومره بده او بې ځایه کمزورې رایه ده! په خدای قسم! یوازې د هغو غاړو د پرې کېدو وېره او وحشت چې د خلکو له مالونو نه ډکې او غټې شوې دي، تاسو دې کار ته مجبور کړي یئ! ای بدو امیرانو! ایا نه پوهېږئ هر هغه ملت چې په خپل کور کې ورباندې برید وشو، هغه ذلیل او خوار شو؟ ای مسلمانو امیرانو! دا ډېره موده کېږي چې تاسو د بیت المال مالونه خورئ، خو له جهاده بد وړئ!»

«دا ننني شپه څومره له پروني سره ورته ده او تاسو څومره د رسول الله ﷺ د زمانې هغو منافقانو ته ورته یئ چې الله تعالی یې په اړه فرمایلي دي:

﴿وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً وَلَكِن كَرِهَ اللَّهُ انبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ * لَوْ خَرَجُوا فِيكُم مَّا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَأَوْضَعُوا خِلَالَكُمْ يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ﴾ [التوبه: ۴۶-۴۷]

ژباړه: «او که هغوی (جګړې ته) د وتلو اراده لرلای، نو د هغې لپاره به یې څه توښه او سامان برابر کړی وای، خو الله د هغوی وتل بد وګڼل، نو هغوی یې (له حرکته) ودرول او ورته وویل شول: له ناستو کسانو سره کښېنئ. که هغوی ستاسو په منځ کې وتلي وای، نو ستاسو له فساد او خرابۍ پرته به یې بل څه نه وای زیات کړي، او ستاسو تر منځ به

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې په فتنه اچولو کې ډېره منډه کړې وای، او ستاسو په منځ کې داسې کسان شته چې د هغوی خبرو ته غوږ نیسي، او الله پر ظالمانو ښه پوهېدونکی دی.

ې زما ملګري دي، د خدای د دښمنانو جګړې ته ځم؛ نو له تاسو څخه چې هر څوک جهاد غوره کوي، له ما سره دې راشي او څوک چې نه غواړي، خپل کور ته دې ستون شي، پر هغه هیڅ جبر نشته او الله پرې ښه خبر دی، او د مسلمانانو د ښځو مسؤلیت د هغو کسانو پر غاړه دی چې جګړې ته نه راځي!»
ملک مظفر چې څنګه خپلې خبرې پای ته ورسولې، هغو کسانو ته یې اشاره وکړه چې له ده سره یې د جګړې هوډ درلود ترڅو په یو ګوښه کې راټول شي، او له هغوی یې وغوښتل چې له مغولانو سره پر جهاد ورسره بیعت وکړي. هغوی تر مرګ پورې ورسره بیعت وکړ او نور امیران هم بې چاره شول، نو یو په بل پسې له هغوی سره یو ځای شول تر دې چې ټولو ورسره بیعت وکړ.
د شپې مهال «صالحیه» د خیمو او څادرونو په یو لوی ښار بدله شوه چې د سلطان خیمه یې په منځ کې وه. هغه اوښان او کچرې چې تجهیزات، زیرمې او درانه وسایل وربانديې بار وو، لا هم په حرکت کې وو. ملک مظفر امر وکړ چې سرتېري دې لږ ویده شي او استراحت دې وکړي، او د ساتونکو لویې ډلې یې وګمارلې چې له لښکرګاه څخه لرې ویښ پاتې شي، په ځانګړې توګه د شام په لور، ترڅو د دښمن د مخکښو سرتېرو د ناڅاپي برید مخه ونیسي. د سلطان د خیمې مخې ته شاهي ساتونکي ولاړ وو چې ډېری یې د سلطان خپل باوري مملوک وو. خو د نورو امیرانو خیمې یې په لومړی کرښه کې چې د شام په لور وه، ولګولې او یوه لاره یې د سلطان له خیمې سره وتړله چې د پاچا قوي ساتونکو یې ساتنه کوله او له امیرانو پرته بل چا د تېرېدو اجازه نه لرله.
د ملک مظفر په خیمه کې امیر بیبرس، وزیر یعقوب بن عبدالرفیع او اتابک اقطای مستعرب ناست وو او نږدې ورته د پناه غوښتونکو شامي پاچاهانو خیمې وې. سلطان پر دښمن د برید د نقشو په جوړولو کې له هغوی سره مشوره کوله، خپل نظر یې ورته وایه او بیا به یې وربانديې بحث کاوه. هغه به نیوکو او وړاندیزونو ته غوږ نیوه، ځینو ته به یې په نرمۍ ځواب ورکاوه او د ځینو نظر به یې وستایه؛ بیا به یې له هغو ټولو څخه یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوې نظريه راوېستله او د هغې په پلې کولو به يې هوډ کاوه، خو اميرانو ته به يې دا احساس ورکاوه چې دا د دوی د ټولو ګډه پرېکړه ده، نه يوازې د سلطان. کله چې دا کار پای ته ورسېد، سلطان بېبرس او نورو ته وړانديز وکړ چې لږ استراحت وکړي او ورته يې وويل: «ښايي تاسو سبا له سهاره تر بېګاه د خوب وخت ونه مومئ.» هغوی ترې مننه وکړه او هر يو خپلې خيمې ته لاړ، يوازې اتابک اقطای مستعرب له سلطان سره پاتې شو. له لږ چوپتيا وروسته، سلطان له ده سره په داسې سختو حالاتو کې د اميرانو له نه همکارۍ شکايت وکړ او هغوی يې د نفاق، اختلاف او د هغې مسؤليت په وړاندې د بې پروايۍ له امله ملامت کړل چې د وطن دفاع او د اسلامي خاورو ژغورل دي.

اتابک ورته وويل: «زما باداره! ارام اوسئ، ځکه ستاسو هوډ د هغوی نهيلي او مخ اړونه له منځه وړې ده. هغوی اوس ستاسو امر منلی او اطاعت يې کړی، نو پر دې کار يې صبر وکړئ ځکه تاسو ډېر زغم لرونکی يئ.»

سلطان وويل: «ښايي زه د قدرت او امن په وخت کې دا کار وزغمم، خو د سختۍ او جګړې په وخت کې يې نشم زغملی. زه له تا يوه پوښتنه کوم، بې له کومې دوکې ځواب راکړه؛ د امير بېبرس په اړه دې نظر څه دی؟»

اقطای وويل: «زما معلومات د هغه په اړه تر تاسو زيات نه دي.»

سلطان بيا وپوښتل: «زه غواړم پوه شم چې ايا هغه لا هم په پټه له نورو اميرانو سره په اړيکه کې دی او هغوی زما په ضد هڅوي؟»

اتابک ځواب ورکړ: «فکر نه کوم زما باداره! زه يوازې دومره پوهېږم چې هغه د کلا له هغې ورځې راهيسې چې له تاسو سره يې د مغولانو پر ضد د جګړې لوظ کړی، پر خپل عهد ولاړ دی. نه يې هغوی سرکښۍ ته هڅولي او نه يې ترې منع کړي دي؛ او که د هغوی په منځ کې و او څه يې اورېدلي وي، نو چوپتيا يې غوره کړې او ګډون يې نه دی ورسره کړی.»

سلطان وويل: «خو همدا چوپتيا يې زه ستړی کړی يم ای اقطای!»

اتابک وويل: «خو زما بادار د هغه پر چوپتيا راضي و.»

سلطان وويل: «هو، زه يې پر چوپتيا راضي شوم، خو ګومان مې کاوه چې وروسته به

(c) ketabton.com: The Digital Library

سمه لاره غوره کړي او په پوره اخلاص به ځان دې کار ته وقف کړي. هغه څنګه د ده د سترګو او غوږونو په وړاندې هغوی له دسیسو او سرکښۍ نه منع کوي؟ اقطای، ایا ته هم له ما سره همغږی یې چې که بیبرس او د هغه دا بې طرفي نه وای، نو ملګرو به یې د داسې کارونو جرات نه شوای کولی؟»

اقطای وویل: «امر ستاسو دی جناب سلطانه! که وغواړئ، ستاسو امر به د دې لښکر پر تر ټولو لوی قوماندان هم پلي کړم (یعني بیبرس به هم سزا یی کړم).»

سلطان وویل: «نه اقطای، موږ بیبرس ته اړتیا لرو. زه نه غواړم مسلمانان د دې سړي له میړانې او ځواک څخه بې برخې کړم. ما د مغولانو په جګړه کې د هغه ربښتیني لیوالتیا او هیجان لیدلی دی، ښایي الله تعالی د هغه په لاس مسلمانانو ته ستره بریا ور په برخه کړي.»

سلطان خپل اتابک ته اشاره وکړه چې لږ ویده شي ترڅو استراحت وکړي، او دی پخپله هم په خپل بستر کې په سپک خوب لاړ او اتابک هم همداسې وکړو.

کله چې د شپې یوه برخه تېره شوه، سلطان له خوبه راویښ شو، اتابک یې هم ویښ کړ او ورته یې وویل چې سرتېرو ته د حرکت امر وکړي. په لښکرګاه کې ټول کسان راویښ شول او د حرکت لپاره چمتو شول. په همدې وخت کې سلطان ته خبر ورسېد چې ځینې امیران یو ځل بیا د حرکت لپاره پلمې او عذرونه کوي، خو ده هیڅ پاملرنه ورته ونه کړه او هیڅ یې ونه ویل، بلکې له خپلو نږدې کسانو سره پر اس سپور شو او ویې ویل: «زه پخپله له مغولانو سره مخامخ کېږم!» کله چې هغو پلمه ګرو امیرانو د سلطان دا حال ولید، نو له ځانه وشرمېدل او په ناعلاقه توګه ورپسې روان شول.

سلطان امیر بیبرس ته امر کړی و چې د لښکر په سر کې له یو شمېر سرتېرو سره مخکې لاړ شي او د مغولانو په اړه معلومات راټول کړي. بیبرس او ملګري یې په پټه او پوره احتیاط سره روان شول، تر دې چې «غزې» ته ورسېدل؛ هلته د مغول لښکر مخکښې ډلې مېشتې وې. دوی ورباندې برید وکړ او مغولانو د دې تصور له امله چې ګواکې تر شا یې یو ستر لښکر دی، ماتې وخوړه او غزه یې بیبرس ته پرېښوده. امیر بیبرس هلته پاتې شو ترڅو سلطان له خپل ټول لښکر سره ورسېد. سلطان د لښکر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتولولو او پلان جوړولو لپاره یوه ورځ هلته پاتې شو.
په دغه ځای کې ملکه ګلنار له سلطان سره یو ځای شوه؛ هغې د امیرانو جامې اغوستې وې او پر مخ یې د تورې وریښمینې ټوټې نقاب اچولی و، چې له دې پرته د هغې او نورو امیرانو تر منځ هیڅ توپیر نه ښکارېده. دوه حبشي وینځې چې پر کچرو سپارې وې او د تورو غلامانو یوه ډله چې د هغې ساتنه یې کوله، هم ورسره وې. د سلطان د خیمې تر شا هغې ته یوه ځانګړې خیمه ودرول شوه او سلطان به کله نا کله د هغې پوښتنې ته ورته.
سلطان ته معلومه شوه چې «عکا» د فرنګیانو په لاس کې ده او ښایي هغوی د مسلمانانو او مغولانو د جګړې پر مهال له شا څخه برید وکړي. نو مصلحت یې وګاڼه چې د هغوی لاره وتړي. هغه «عکا» ته د څو استازو له لېږلو وروسته د ساحل له لارې د هغې خواته روان شو. کله چې خلک د سلطان له راتګ خبر شول، په ډېرو ډالیو او نذرانو د هغه هرکلي ته راووتل. سلطان ورته وویل چې دی کوم بد نیت نه لري او له هغوی سره د جګړې لپاره نه دی راغلی، بلکې د مغولانو مقابلې ته روان دی او هغوی باید په پوره ډول بې طرفه پاتې شي. هغوی ترې ووېرېدل، په نرمۍ یې خبرې ورسره وکړې او د وفادارۍ ډاډ یې ورکړ؛ ان وړاندیز یې وکړ چې د دوی د لښکر مېړني دې له ده سره ملګري شي. خو سلطان مننه ترې وکړه او ویې ویل: «زما لښکر مرستې ته اړتیا نه لري.» بیا یې پر هغوی قسم یاد کړ چې نه به د ده په ګټه او نه به یې په زیان کې برخه اخلي، او سوګند یې وخوړ چې که کوم سپور یا پلی له عکا څخه د مسلمانانو د ځورولو لپاره ورپسې راغی، دی به له مغولانو سره تر جګړې وړاندې بېرته راګرځي او له هغوی (فرنګیانو) سره به جنګیږي.
فرنګیانو تر دې وړاندې له مغولانو سره لیکونه تبادله کړي وو او له مسلمانانو سره یې په جګړه کې د هغوی د ملاتړ اعلان کړی و؛ خو کله چې یې د مغولانو د مخکښې ډلې ماتې او له غزې څخه شاتګ ولید، نو د مسلمانانو له ځپلو ووېرېدل او د دوستۍ لاره یې غوره کړه. سلطان یوازې د هغوی پر ژمنو بسنه ونه کړه، بلکې شرط یې ورباندې کېښود چې د ده یو شمېر سرتېري به د عکا پر هغو جګو برجونو مېشت کیږي چې پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښار برلاسي دي، ترڅو د هغوی بې طرفي تضمين شي؛ هغوی هم له خپلې خوښې پرته دا شرط ومنلو.

سلطان له عکا څخه ووت او په يوې لرې سيمې کې يې لښکرګاه جوړه کړه. هغه ټول اميران، قوماندانان او مخکښ سرتېري راټول کړل، پر اس سپور شو او هغوی ته يې وينا وکړه. ده هغوی له دښمن سره مبارزې ته وهڅول او هغه مصيبتونه يې ورته ياد کړل چې پر نورو سيمو تېر شوي وو (لکه قتل عام، غلامي او اور اچول). بيا يې هغوی د شام د ژغورلو او د اسلام د نصرت لپاره وهڅول او په جهاد کې د سستۍ په صورت کې يې د الله له عذابه ووېرول. ټولو اورېدونکو وژړل او له مغولانو سره يې په جګړه کې د رښتينې مېړانې عهد وکړ. په دغه وخت کې يې امير بيبرس راوغوښت او امر يې ورته وکړ چې د لښکر د مخکښې ډلې (هرول) په توګه حرکت وکړي. بيبرس د سلطان امر ومانه او تر هغه روان و چې له مغولانو سره مخامخ شو؛ دا خبر يې سلطان ته په ليک کې واستاوه او جګړه يې ورسره پيل کړه. هغه به کله پرمختګ کاوه او کله به يې د هغوی د حرکت مخه نيوله؛ د ده هدف دا و چې هغوی په ورو ښتو بوخت وساتي ترڅو له هغوی سره په يوه پرېکنده جګړه کې ښکېل نشي (تر هغه چې سلطان را رسېږي). هغه همدې کار ته دوام ورکړ تر دې چې په «عين جالوت» کې سلطان ورته را ورسېد او له خپلو سرتېرو سره په يوې ټيټې سيمه کې مېشت شو. کله چې د مغولانو مخکښو سرتېرو د مصر د لښکر راتګ وليد، خپل ځايونه يې ونيول او د خپلو نورو ډلو بشپړېدو ته په تمه شول.

لښکر له «صالحيه» تر «غزې»، له «غزې» تر «عکا» او له «عکا» تر «عين جالوت» پورې دا سرود تکراروه:

په توره، کمان
په نېزه، په ستان
د غليم په ځان
کړو بريد د زمريان
کړو به يې اسير

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه مړی شېر

دا مغل تاتار

دا غداره کفار

موږ یو جنګیالي

موږ یو توریالي

زموږ متې دي پیاوړې

موږ شېران یو د ببرې

دوی به کړو تري تم

لکه سېلۍ او د خزان غم

دا مغل تاتار

دا غداره کفار

د جمعې شپه وه، د روژې د میاشتې له پای ته رسېدو ته پنځه شپې پاتې وې. سلطان او لښکر یې په تېته ځمکه کې اړولي وو. لږ اخوا، د شپې په اوږدو کې د مغولانو لښکر هم راټولېده. دواړه خواوې د سبا ورځې په تمه وې او پوهېدل چې سبا یوه برخلیک ټاکونکې ورځ ده. ملک مظفر هغه شپه په بستر کې ویده نه شو، بلکې ټوله شپه یې د سرتېرو په منظمولو، د ځایونو په ټاکلو او قوماندانانو ته د امرونو په ورکولو تېره کړه. کله چې پرې ستوماني ډېره شوه، پر خپله چوکۍ یې لږ سترګې پټې کړې، خو ویده نه شو. هغه مدام ذکر کاوه او د قران کریم هغه سورتونه یې تلاوت کول چې یاد یې وو. کله نا کله به د خپلې مېرمنې خیمې ته ورغی، د هغې احوال به یې وپوښت او بیا به بېرته راووت.

هلاکو د خپل ورور «منکوخان» (د مغولانو پاچا) د مړینې د خبر په اورېدو سره «حلب» پرېښی و او خپل هېواد ته ستون شوی و. هغه خپل لوی قوماندان، «کتېبغا» د مصر د برید لپاره خپل ځایناستی ټاکلی و. خو کله چې هلاکو د فارس خاورې ته ورسېد او خبر شو چې د مصر سلطان له یو ستر لښکر سره راوځي، نو هلته پاتې شو او د پېښو په تمه کېناست.

کله چې سباوون شو، دواړه لښکرې یو بل ته مخامخ ودرېدې. هېڅ لوري په برید کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیږه نه کوله؛ ځکه مغولان د خپل مشر «کتېبغا» راتګ ته په تمه وو، او مسلمانانو د سلطان په امر د جمعې د لمانځه وخت ته انتظار کاوه، ترڅو په داسې حال کې جګړه پیل کړي چې خطیبان پر منبرونو هغوی ته د بریا دعاګانې کوي.

کتېبغا له غرمې یو ساعت مخکې راورسېد او سمدستي یې خپلو سرتېرو ته د برید امر وکړ. په دغه وخت کې ملک مظفر هم خپل صفونه منظم کړي وو: امیر رکن الدین بېبرس په کیڼ اړخ کې، امیر بهادر معزي په ښي اړخ کې او سلطان پخپله د لښکر په زړه (قلب) کې و. د ده شاوخوا ته نږدې ملوک او مېړني ولاړ وو او هغه مغولی هلک هم پر اس سپور سلطان ته نږدې و. سلطان هغه خپل ملوک کړی و او یو څوک یې ورته ګمارلی و ترڅو دیني فرایض ور زده کړي. سلطان د هغه له ځیرکتیا خوښ و او ورته ویل به یې: «ته د مغولانو پاچا یې.»

ډېر ژر دواړه لښکرې سره نږدې شوې او د مغولانو غشو د مسلمانانو صفونه وڅیرل. کله چې وضعیت سخت شو، سلطان د برید امر وکړ. جګړه اوج ته ورسېده او دواړو خواوو په مېړانه توره وهله. په دغه شېبه کې مسلمانان پر دښمن برلاسي ښکارېدل.

سلطان په ډاډه زړه ننداره کوله او له دې امله خوښ و چې سرتېرو یې د مغولانو هغه وېره له زړونو ایستلې وه چې ګواکې هغوی نه ماتېدونکي دي.

هغه مغولی هلک له سلطان څخه د جګړې اجازه وغوښته. سلطان په مسکا ورته وویل: «وړاندې لاړ شه ای د مغول پاچا!» هلک د مسلمانانو له صفونو تېر شو او پر مغولانو یې برید وکړ، څلور پنځه تنه یې ووژل او بېرته د سلطان تر څنګ خپل ځای ته راغی. سلطان ورته وویل: «مرحبا ای د مغول پاچا!» هلک دا کار څو ځله تکرار کړ. کله به چې هغه د غشي په څېر د مغولانو لور ته تلو، مسلمانانو به ورته لاره خلاصوله او د هغه پر مېړانه به یې چیغې وهلې: «برید وکړه ای د مغول پاچا!»

خو په حقیقت کې، دې هلک هر ځل چې برید کاوه، مغولانو ته یې په لښکر کې د سلطان دقیق ځای ښود او ورته ویل یې چې کله زه بېرته ستنېږم، تاسو راسره راشئ ترڅو سلطان ووژنئ.

ملکه ګلنار چې یوازینۍ اندېښنه یې د خپل مېړه ساتنه وه، د سلطان تر شا له یوې لوړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غونډۍ څخه دا صحنه څارله. هغه د دې هلک پر تک راتګ شکمنه شوه. په دې وخت کې هلک یو ځل بیا برید وکړ، خو دا ځل پنځه تنه مغول سپاره ورپسې وو او د سلطان په لور یې د غشي په څېر هجوم راوړ. سلطان او ملګري یې غافلګیر شول، خو سلطان خپله توره راوښکله او درې مغولان یې په ځمکه وغورځول.
ناڅاپه مغولي هلک له شا څخه پر سلطان د نېزې برید وکړ، نېزه د سلطان پر ځای د هغه پر اس ولګېده. سلطان له اسه راوغورځېد او دوه مغولان ورته نږدې شول. سلطان هڅه کوله چې ځان وژغوري، هغه د یو مغول د اس پښې په توره ووهلې او هغه یې راوپرځاوه، خو بل مغول غوښتل پر سلطان ګوزار وکړي چې په همدې وخت کې یو نقاب لرونکي سپاره هغه له سلطانه لرې کړ. دواړو توره وهله او دواړه په ځمکه راولوېدل.
نقاب لرونکي سپاره په لوړ غږ چیغه کړه: «پام کوه ای د مسلمانانو سلطانه! زه تر تا مخکې جنت ته لاړم!»
دې نقاب لرونکي سپاره لا پخوا د هغه مغولي هلک سر له تنې جلا کړی و.
د سلطان ساتونکي راورسېدل او هغه مغول یې وواژه چې سلطان یې اس ټپي کړی و.
سلطان د نقاب لرونکي سپاره غږ وپېژانده، په شک کې شو او ورغی، چې نقاب یې ترې پورته کړ، ناڅاپه یې ملکه ګلنار ولیده چې ساه یې ختله. سلطان سخت ووېرېد او هغه یې په غېږ کې پورته کړه. بیبرس ته یې پیغام واستاوه چې د لښکر د زړه قومانده په لاس کې واخلي او پخپله د خیمې په لور روان شو. د خیمې په دروازه کې یې اتابک اقطای ولید او ورته ویل یې: «مه وېرېږه، ملکه ټپي ده، لاړ شه طبیب او وینځې راوله!»

اقطای لاړ ترڅو هغوی راولي. سلطان ګلنار په خپل بستر کې کېښودله او په داسې حال کې چې اوښکې یې پر مخ بهېدې، د هغې تندی یې ښکلاوه او ویل یې: «ای زما مېرمنې! ای زما ګرانې!»
ملکه په هوښ راغله، مخ یې را واړاوه او په ډېر کمزوري او پرې شوي غږ یې په داسې حال کې چې ساه یې ختله، وویل: «مه وایه (ای زما ګرانې)! ووایه وا اسلاماه (ای زما اسلامه)!» له دې جملو ویلو وروسته، کله چې دواړه حبشي وینځې او طبیب

(c) ketabton.com: The Digital Library

راورسېدل، هغې ساه ورکړه. سلطان د هغې پر تندي وروستۍ ژونديې کينودي، خپلې اوښکې يې پاکې کړې او خپله شهيده مېرمن يې طبيب او وينځو ته پرېښوده ترڅو يې کفن او دفن ته چمتو کړي. دی پخپله له خيمې ووت، پر اس سپور شو او بېرته د جګړې ډګر ته ستون شو.
د ملکې ګلنار د مړينې خبر د مسلمانانو په منځ کې د وچو لرګيو د اور په څېر خپور شو او د ټولو غوسه او غم يې راوپارولو. داسې آوازې هم خپرې شوې وې چې سلطان ملکه لښکرګاه ته بيولې او بيبرس يې خپل ځايناستی کړی، خو کله چې لښکر سلطان وليد چې بېرته خپل ځای ته راغی، ټولو په يو غږ چيغه کړه: «الله اکبر!» د ملکې مېړانه د هغوی لپاره يو درس شو او هغوی يې پوه کړل چې د دښمن په وړاندې سستي نه ده په کار، نو په سرتېرو کې د حماسې اور بل شو او په پوره مېړانه يې جګړه پيل کړه.
کله چې مغولان – چې د سلطان په نشتوالي کې خوشحاله وو او فکر يې کاوه هغه وژل شوی – يو ځل بيا له داسې سخت مقاومت سره مخ شول، هغوی هم تر وروستي حده بريدونه پيل کړل. په دې ترڅ کې د اسلامي لښکر ښي اړخ چې مشري يې امير بهادر کوله، ګډوډ شو؛ د مسلمانانو صف داسې کږه کرښه شوه چې کيڼ اړخ يې (د بيبرس په مشرۍ) مخکې او ښی اړخ يې وروسته پاتې شو، او د لښکر منځنۍ برخه (قلب) د مغولانو تر سختو بريدونو لاندې راغله. مغولان پوه شوي وو چې سلطان په منځ کې دی، نو هڅه يې دومره فشار راوړ چې د مسلمانانو منځنۍ کرښه يو څه شاته شوه.
په دې نازک وخت کې، سلطان يو څه وړاندې لاړ، خپل وسپنيز خول (خود) يې له سره لرې کړ او په ځمکه يې وويشت او درې ځلې يې په لوړ غږ چيغه کړه: «وا اسلاماه!» بيا يې له خپلو ملګرو سره يو ځای رښتينی او مرګونی بريد پيل کړ. دا غږ په ټول ميدان کې انګازې وکړې او نورو سرتېرو هم همدا جمله تکراروله او داسې بريد يې وکړ چې ښی اړخ يې بېرته پياوړی کړ او د مغولانو د محاصرې هڅه يې شنډه کړه.
سلطان د مغولانو قوماندان «کتبغا» وليد چې په مېړانه يې تورې وهلې او هر وخت به يې چې اس مړ شو، بل به يې بدلاوه؛ هغه په دې تمه و چې د سلطان تر حريمه ځان ورسوي. په دې وخت کې امير بيبرس خپل ملګري جګړې ته هڅول او د سخت فشار

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره سره يې هغوی شاته تګ ته نه پرېښودل. بېبرس به کله د صف مخې ته تلو او د دښمن له نوميالیو سره به يې جګړه کوله او بيا به بېرته خپلو سرتېرو ته راتلو او هغوی به يې يو موټی کول. هغه په ډېر ځیراکت د دښمن هر حرکت څاره او کله به يې چې د دښمن کوم پياوړی سپور ليده، په داسې ګوزار به يې له منځه وړه چې کله به يې اس او سپور دواړه نيم کړل.

د بېبرس د مېړانې له امله، دښمن خپل کيڼ اړخ پياوړی کړ او ښی اړخ يې کمزوری شو. بېبرس چې دا وليدل، خپلو سرتېرو ته يې د هلالي (نيمه دايره) شکل د جوړولو امر وکړ ترڅو دښمن په تدريجي ډول محاصره کړي او د هغوی د تاوېدو لاره بنده کړي.

ملک مظفر قطز په داسې حال کې چې سر يې لڅ، مخ يې سور او ويښتان يې خپاره وو، تر مرګ پورې جنګېده. هغه لکه د اور لمبه د دښمن صفونه يو په بل پسې څيرل. هر وخت به يې چې توره کږه شوه، بله به يې غوښتله او لومړۍ به يې پر دښمن ويشتله او په هر ګوزار به يې «الله اکبر» وايه. د ده دا سربښندنه د ملګرو لپاره سخته وه، نو ځينو مېړنيو پرېکړه وکړه چې د سلطان لپاره سپر شي او د هغه شاوخوا يې حلقه جوړه کړه.

په دې وخت کې يوه نېزه د سلطان په لور راغله، ده د خپل اس واګې وکاږل او اس پر دوو پښو ودرېد، نېزه د اس په سينه کې ښخه شوه. سلطان له اسه راکښته شو، د اس يال ته يې لاس تېر کړ او ويې ويل: «د خدای په لاره کې ای زما ګرانه ملګريه!» سلطان په پلې حالت کې جګړې ته دوام ورکړ او چيغې يې وهلې: «اس راته راولئ!» يو ملګري يې غوښتل له خپل اسه راکښته شي او سلطان ته يې ورکړي، خو سلطان ورته وويل: «پخپل ځای پاتې شه، زه نه غواړم په داسې حال کې د مسلمانانو په خدمت کې ستا خنډ شم.»

سلطان په پلې حالت کې جنګېده تر دې چې يو نجيب اس يې ورته راوست، هغه ورباندې سپور شو او د لښکر له نيمايي زياتې برخې سره د دښمن د زړه او کيڼ اړخ ترمنځ ننووت. هغه امير بهادر ته هم پيغام واستاوه چې د دښمن د محاصرې لپاره د شرق او شمال لور ته خپل ځواکونه خواره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک مظفر قطز خپلو ملګرو ته پرله پسې روحیه ورکوله ترڅو د دښمن د صفونو ترمنځ ایجاد شوې درز (فاصله) نوره هم پراخه کړي، ترڅو د مغولانو د لښکر کیڼ اړخ د نور لښکر څخه په بشپړه توګه جلا کړي. ډېر ژر د اسلامي سرتېرو په بریدونو دا فاصله ودانګل شوه او د دې درز په دواړو غاړو کې سخته جګړه ونښته؛ په ځانګړې توګه د دښمن د لښکر په منځنۍ برخه (قلب) کې، چې هلته کتېبغا د یو لېوني سپي په څېر غیږېده او په خپله توره یې جګړه کوله. د هغه وفادارو سرتېرو ځانونه د هغه لپاره سپر کړي وو او یو په بل پسې د هغه په وړاندې په ځمکه راغورځېدل.

سلطان قطز د دښمن د زړه په ټولو برخو کې په حرکت کې و، تر دې چې کتېبغا هغه ولید او له خپلو څو مېړنیو سره د سلطان په لور راوړاندې شو ترڅو په هغه درز کې ننوځي. سلطان وغوښتل چې په خپله ورسره مخامخ شي؛ ملګرو یې د دلسوزۍ له امله وغوښتل چې د ده مخه ونیسي، خو سلطان ورته وویل: «ما پرېږدئ! له ما پرته به بل څوک هغه ونه وژني! غواړم په خپلو لاسونو یې هلاک کړم!»

کله چې هغوی ونه توانېدل د سلطان مخه ونیسي، نو یو مېړنی امیر چې جمال الدین آتوش شمسي نومېده او د سلطان تر څنګ یې جګړه کوله، داوطلب شو. هغه یو خالي ځای وموند او د مغولانو د قوماندان په لور یې برید وکړ او په لوړ غږ یې سلطان ته غږ کړ: «زما باداره! زه ستا لاس یم، د خدای دښمن مې ستا په لاس وواژه!» هغه خپله توره د هغه سرکښ (کتېبغا) پر اوږه داسې ورکښته کړه چې لاس یې ترې پرې کړ. کتېبغا په بل لاس هغه ته ګوزار ورکړ او له اسه یې راوغورځاوه، خو امیر آتوش په همغه حال کې خپله نېزه د هغه په غاړه کې ښخه کړه. کله چې کتېبغا له اسه راپرېووت، نېزه یې په ستوني کې ننوتې وه او لاستی یې د آتوش په لاس کې و. امیر آتوش په داسې حال کې چې د دښمن تورو نښه کړی و، په لوړ غږ تکبیر ووایه. سلطان او شاوخوا سرتېرو هم تکبیرونه پیل کړل.

مسلمانان پوه شول چې کتېبغا ووژل شو، نو ټولو په یو غږ داسې «الله اکبر» وویل چې د مغولانو زړونه له وېرې ډک شول. د هغوی په صفونو کې ګډوډي او ترهه خپره شوه او په شا تګ یې پیل کړ. سلطان خپلو سرتېرو ته امر وکړ چې د دښمن پاتې برخه محاصره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي. ډېری مغولان په دوو لویو کړیو کې محاصره شول او د تېښتې لاره یې نه لرله؛ مسلمانانو هغوی یو په بل پسې له تیغه تېر کړل، تر دې چې د جګړې میدان د هغوی له ټوټه ټوټه جسدونو ډک شو. یوازې یو شمېر محدود کسان چې د لښکر په وروستۍ برخه کې وو، په تېښته بریالي شول. یوه بله ډله نږدې غونډۍ ته پناه یوړه او له هغه ځایه یې پر مسلمانانو د غشو باران جوړ کړ؛ که څه هم هغوی پوهېدل چې ماتې یې خوړلې، خو جګړې ته یې دوام ورکړ. مسلمانان ور وختل او د غونډۍ په سر یې هغوی هم تیت او پرک او له منځه یووړل.

جګړه پای ته ورسېده او د مسلمانانو خېرې د هغې لویې بریا له امله چې الله تعالی ور په برخه کړې وه، له خوښۍ ځلېدې. همدا راز د جګړې غنیمتونه هم بې شمېره وو؛ ځکه مغولانو د نړۍ له شتمنو ښارونو څخه ډېر مالونه غلا کړي وو چې اوس د مسلمانانو لاس ته ورغلل. دا یوه داسې بریا وه چې په هغه زمانه کې یې ساری نه درلود

ملک مظفر قطز د دې ستر نعمت په شکرانه کې د خپل رب دربار ته سر په سجده شو او خپله سجده یې ډېره اوږده کړه. بیا یې په داسې حال کې سر له سجدې پورته کړ چې اوښکو یې ټوله ږیره لنده کړې وه؛ لمونځ یې تمام کړ، سلام یې وګرځاوه او په خپل اس سپور شو. هغه خپلو سرتېرو ته داسې خطاب وکړ:

«ای مسلمانانو! زما ژبه ستاسو د منني کولو څخه عاجزه ده او یوازې الله تعالی دی چې تاسو ته پوره او غوره بدله درکولی شي. تاسو په رښتیني توګه د خدای په لاره کې جګړه وکړه، نو ځکه الله ستاسو لږ شمېر د دښمن پر ډېر شمېر برلاسی کړ. الله تعالی فرمايي:

﴿إِن تَنصُرُواْ ٱللَّهَ يَنصُرۡكُمۡ وَيُثَبِّتۡ أَقۡدَامَكُمۡ٧﴾ (محمد: ۷)

«ای هغو کسانو چې ایمان مو راوړی! که تاسو د الله (دین) سره مرسته وکړئ، هغه به له تاسو سره مرسته وکړي او ستاسو ګامونه به ثابت وساتي.»

او فرمايي:

﴿كَم مِّن فِئَةٖ قَلِيلَةٍ غَلَبَتۡ فِئَةٗ كَثِيرَةَۢ بِإِذۡنِ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ﴾ (البقرة: ۲۴۹)

«ډېر ځله داسې شوي چې یوه وړه ډله د الله په حکم پر یوې لویې ډلې غالبه شوې ده، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله له صبر کوونکو سره دی.»

پام کوئ چې پر دې بریا مغرور نه شئ، بلکې د الله شکر ادا کړئ او د هغه د قدرت او جلال په وړاندې عاجزي وکړئ؛ ځکه هغه ډېر پیاوړی او متین دی. تاسو څه پوهېږئ، ښايي د منبرونو پر سر ستاسو د ورونو دعاګانې په هغه شېبه کې چې تاسو پر دښمن برید کاوه – په دې مبارکې جمعې او د روژې په میاشت کې – ستاسو له تورو، نېزو او غشو څخه ډېرې کارنده ثابتې شوې وي.

پوه شئ چې لا هم جهاد پای ته نه دی رسېدلی، بلکې اوس تازه پیل شوی دی. الله او د هغه رسول به هغه وخت له تاسو راضي شي چې دښمنان د نورو اسلامي خاورو څخه هم وشړئ؛ هغه ورځ به مومنان د الله په نصرت سره رښتیني خوښي کوي.

نو پر خپلو هغو ورونو درود او رحمت ووایئ چې الله یې د زړونو له خیر او ایمان څخه خبر و؛ الله هغوی ته شهادت او جنت ور په برخه کړ او تاسو ته یې بریا او بقا نصیب کړه ترڅو د هغه په لاره کې جهاد وکړئ، او هغه څه چې د الله په وړاندې دي، ډېر غوره او پاتې کېدونکي دي. همدا راز پر ملکې (ګلنار) هم درود او سلام ووایئ، چې هغې له خپل رب سره کړی عهد رښتینی کړ او هغه څه یې چې د الله په وړاندې دي، پر هغه څه غوره کړل چې د الله د بنده (قطز) په وړاندې وو!»

په دې وخت کې سلطان نور خپل ځان کنټرول نه کړای شو، سخت یې وژړل او د ژړا غږ یې لوړ شو. ورسره ټولو مسلمانانو په لوړ غږ وژړل او ویل یې: «الله دې پرې رحم وکړي! الله دې یې وبښي!»

بیا سلطان دا آیتونه تلاوت کړل:

﴿وَلَا تَحۡسَبَنَّ ٱلَّذِينَ قُتِلُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمۡوَٰتَۢاۚ بَلۡ أَحۡيَآءٌ عِندَ رَبِّهِمۡ يُرۡزَقُونَ١٦٩ فَرِحِينَ بِمَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦ وَيَسۡتَبۡشِرُونَ بِٱلَّذِينَ لَمۡ يَلۡحَقُواْ بِهِم مِّنۡ خَلۡفِهِمۡ أَلَّا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ١٧٠﴾ (آل عمران: ۱۶۹-۱۷۰)

«او په هغو کسانو چې د الله په لاره کې وژل شوي، هېڅکله د مړو ګومان مه کوئ، بلکې هغوی ژوندي دي او د خپل رب په وړاندې روزي ورکول کېږي. هغوی په هغه څه خوښ دي چې الله ورته له خپل فضل او کرم څخه ورکړي دي، او د هغو کسانو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه زیری ورکوي چې لا تر اوسه له دوی سره نه دي یو ځای شوي، چې پر هغوی به نه وېره وي او نه به غمجن کېږي.»

پنځلسم څپرکی:

له جګړې وروسته، ملک مظفر قطز د هغو مسلمانو بندیانو محاکمه پیل کړه چې له مغولانو سره ملګري شوي وو او له «شام» څخه د دښمنانو په صف کې د خپلو مسلمانو ورونو په ضد راغلي وو. هغوی یو یو د سلطان حضور ته وړاندې کېدل؛ سلطان به د هر یوه نوم، د پلار نوم، ښار، دنده او اقتصادي حالت پوښتل. بیا به یې د مغولانو په اړه د هغوی نظر غوښت؛ که سلطان ته به ثابته شوه چې دغه کس پرته له کوم جبر، اکراه او یا ناپوهۍ په خپله خوښه له دښمن سره مل شوی، نو د مرګ امر به یې کاوه. خو که د هغوی عذر به پر ځای و، نو د خپل کار په بدوالي به یې پوهول او توبه به یې کوله؛ بیا به یې له هغوی سره احسان کاوه او په خپل لښکر کې به یې شاملول.

په بندیانو کې د آل ایوب د کورنۍ یو پاچا هم و چې له مغولانو سره یو ځای شوی و او د مسلمانانو په ضد یې سخته جګړه کړې وه. سلطان امر وکړ چې هغه په زولنو کې راولي. سلطان د دغه خاین پاچا د خیانت او فسق په سزا کې هغه په خپلو لاسونو وواژه، ترڅو هغو نورو پاچاهانو ته عبرت شي چې د خپل امت او دین له دښمنانو سره لاس یو کوي.

بیا ملک مظفر له خپل لښکر سره د «طبریه» په لور روان شو. له هغه ځایه یې دمشق ته یو لیک واستاوه چې په کې د اسلام د بریا او د دښمن د نابودۍ خبر ورکړل شوی و؛ سلطان ورسره ژمنه وکړه چې ډېر ژر به راشي او د عدل نظام به جاري کړي. سلطان د دمشق خلکو ته امر وکړ چې د مغولانو پلویان او جاسوسان ونیسي ترڅو دی پخپله ورشي او محاکمه یې کړي.

سلطان بل لیک خپل پخواني بادار «ابن زعیم» ته واستاوه چې د دمشق په شاوخوا کې پټ و. ابن زعیم له هغې ورځې چې قطز له خپل خادم (حاج علي فراش) سره دمشق پرېښی و، د هغه احوال څاره او کله نا کله به یې ورته لیکونه لېږل او د نبوي زېري

(c) ketabton.com: The Digital Library

(بریا) په اړه به یې هڅاوه. کله چې قطز پاچا شو، ابن زعیم ورته د مبارکۍ لیک ولېږه او په پای کې یې داسې لاسلیک کړی و: «و یې ژړل او ویې ویل: شکر هغه خدای لره چې خپل بنده قطز یې د مسلمانانو والي او سرپرست کړ.»
ابن زعیم به تل سلطان ته د دمشق د حالاتو او د هغو امیرانو او پاچاهانو په اړه معلومات ورکول چې له مغولانو سره یې دوستي یا دښمني کوله؛ سلطان هم د دغو معلوماتو په رڼا کې د شام خاوره له مغولانو پاکه کړه.
ډېر ژر، د روژې د مبارکې میاشتې په وروستۍ ورځ ملک مظفر د دمشق دروازو ته ورسېد او هلته یې خیمې ووهلې. ابن زعیم هم ورغی؛ دواړو یو بل په غېږ کې ونیول او د ډېر وخت لپاره یې د خوښۍ اوښکې تویې کړې. سلطان هلته د اختر شپه تېره کړه او د شاوخوا کلیو پر غریبانو یې خواړه ووېشل. د اختر لمونځ یې په لښکر کې ادا کړ او دواړو (قطز او ابن زعیم) ارمان کاوه چې کاش شیخ ابن عبدالسلام دلته وای ترڅو د خلکو امامت یې کړی وای.
کله چې سلطان دمشق ته ننووت، خلکو په بې ساري ډول د هغه هرکلی وکړ؛ ښار یې ښکلی کړ، ډولونه یې وډنګول او د سلطان تر پښو لاندې یې ګلونه وشیندل. له دمشق وروسته، سلطان یو ستر لښکر د امیر بیبرس په مشرۍ ولېږه ترڅو تښتېدلي مغولان تعقیب کړي. بیبرس هغوی تر «حمص» پورې وځغلول، ډېر یې ترې ووژل او حمص یې هم فتح کړ. نور پاتې مغولان د ساحل له لارې وتښتېدل، خو عامو خلکو به په لاره کې نیول او وژل؛ هیڅ مغول روغ پاتې نه شو. د حمص واقعه په شام کې د مغولانو د واکمنۍ د پای ټکی و؛ هغوی هر څه پرېښودل او یوازې د خپل ځان ژغورلو لپاره خپل هېواد ته وتښتېدل.
کله چې هلاکو ته (چې په فارس کې و) د خپل لښکر د ماتې او د قوماندان (کتبغا) د وژل کېدو خبر ورسېد، ډېر سخته پرې تمامه شوه؛ ځکه تر دې وړاندې د هغه لښکر هیڅکله ماتې نه وه خوړلې. د هغه غوسه تر هغه وخته سړه نه شوه ترڅو یې چې هغه ټول خاین پاچاهان او د هغوی زامن ونه وژل چې له ده سره ملګري شوي وو. هغوی د هغه چا په لاس ووژل شول چې د خپلو مسلمانو ورونو په ضد یې ورسره مرسته کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه؛ يوازې يو تن ترې پاتې شو چې د هلاکو مېرمن ورباندې مينه شوې وه او شفاعت يې ورته وکړ، نو د هغه ژوند د يوې کافرې ښځې احسان شو! هغه مغولی سرکښ (هلاکو) په داسې حال کې خپل هېواد ته ستون شو چې د خدای او د ټولو مسلمانانو لعنت ورپسې و.

شپاړسم څپرکی:

ملک مظفر تر هغه وخته خپل غم او اوښکې په ډېر صبر سره کنټرول کړې وې. تر څو چې د مغولانو خطر په «شام» کې موجود و، هغه خپلې اوښکې په زړه کې وساتلې او د غم لمبې يې پټې کړې. خو کله چې د «حمص» له پېښې وروسته مغولان وتښتېدل او خطر له منځه لاړ، سلطان د شام د چارو لپاره لازم تدابير ونيول او واک يې هغو پاچاهانو او اميرانو ته وسپارل چې له ده سره يې په مېړانه جګړه کړې وه.

سلطان داسې احساس کړه چې د الله تعالی له لورې د فرض شوې مسؤليت (جهاد) د ترسره کولو لپاره يې د خپلې مېرمنې پر مړينه پوره صبر کړی دی، ترڅو شخصي غم يې د هغه لوړ هدف مخه ونه نيسې چې له خپل رب سره يې يې تړون کړی و. خو اوس چې هر څه ارام شول، هغه بېرته خپل ځان ته متوجه شو او د خپل مصيبت په اړه يې فکر پيل کړ. ده وليدل چې د ګلنار په له لاسه ورکولو سره يې په ژوند کې د سکون او ډاډ يوازينۍ سرچينه له لاسه ورکړې ده. هغه غم چې ده په خپل زړه کې زنداني کړی و، يو ځل بيا راويښ شو او سلطان يې دومره بې وسه کړ چې د کنټرول واک يې ترې واخيست.

سلطان دومره وژړل چې د سترګو بنو يې ټپونه وکړل. نړۍ ورته توره تمه شوه او دا پراخه ځمکه پرې تنګه شوه. هغه د ګلنار د ساه ورکولو شپېې رايادې کړې؛ دا چې څنګه يې هغه تر خيمې ورسوله، څنګه هغې هغه تاريخي جملې وويلې چې په سختو شېبو کې د لښکر لپاره د بريا کيلي شوې. هغه ته دا فکر ورغی چې کله بېرته «مصر» ته ستنېږي، ګلنار به ورسره نه وي. د خلکو په خوښيو، د ډولونو په غږ، د بيرغونو په رپېدا او د ګلونو په شيندلو کې به هغه له ده سره شريکه نه وي. دی به يوازې د «جبل قلعې» ته ننوځي او بيا به د واکمنۍ هغه درونده بار په يوازې سر په اوږو وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده له ځانه وپوښتل: ایا حکومت له دوکو، غمونو او د کینه ګرو له حسد پرته بل څه هم لري؟ هغه څنګه کولی شي په داسې مات زړه او کمزورې ارادې د مملوکو امیرانو د سرکشۍ مخه ونیسي چې یوازې د مقام او چوکۍ لپاره په خپل منځ کې په دښمنۍ اخته دي؟ ایا واک بېرته هغوی ته وسپاري ترڅو هېواد بیا د پخوا په څېر په فساد او ګډوډۍ کې ډوب شي او هغوی د ملت پر مالونو او شتمنیو خېټه واچوي او د هېواد له ګټو غافل شي؟ ده ولیدل چې دغو امیرانو څومره په بې میلۍ او مجبورۍ د مغولانو ضد جګړې ته زړه ښه کړی و او که د الله نصرت نه وای، د هغوی سرکشي د هرې قوي ارادې د ماتولو لپاره کافي وه.

په نړۍ کې د ده یوازینۍ هیله ګلنار وه چې د دې لارې ستړیاوې به یې ورته اسانولې او د ژوند سختۍ به یې ورته هوارولې؛ خو اوس هغه هیله د تل لپاره ورکه شوه. چېرته ده هغه ګلنار چې د ده په غمونو کې ورسره شریکه شي، په خپل مهربان لاس یې شکایتونه پاک کړي، ناهیلي ترې لرې کړي او په زړه کې یې د ژوند او مېرانې لمبې بلې کړي؟ د ګلنار پرته د ژوند خوند څه دی؟ د هغو سترګو پرته چې دی یې څاره او د ده په خاطر به ویښې پاتې کېدې، اوس به دی د څه لپاره د عزت او لویۍ په لټه کې وي؟

ګلنار د هغې کورنۍ یوازینۍ نښه وه چې مغولانو وژلې وه؛ ده که څه هم د هغوی او د اسلام غچ له مغولانو واخیست، خو په کومه بیه؟ نړۍ د هغو کسانو لپاره څومره سپکه او بې ارزښته ده چې اصلي څېره یېویني او د دې فاني نعمتونو په زرق او برق نه غولېږي. الله تعالی نړۍ داسې پیدا کړې ده چې هر کمال یې له زوال او هره ګټه یې له زیان سره مل ده.

دې بې کچې غم د هغه پر قوي روح برید وکړ؛ هغه پولادي اراده یې بې وسه کړه او هغه لوړه همت یې بې وزر او بې پره کړ. ملک مظفر نور په ژوند کې هېڅ هیله نه لرله او د ژوند سیورې ورته دروند او وخت یې ورته ډېر اوږد ښکارېده. د ده دا ارمان و چې کاش د ژوند پاتې ورځې یې د خپلې شهیدې محبوبې تر څنګ، د حقیقي مالک (الله) په وړاندې په هغه تلپاتې ځای کې تېرې کړې وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه چا چې مغولانو ته ماتې ورکړې وه او د «عين جالوت» واقعه يې د اسلام د تاريخ د سترو برياوو لکه بدر، احد، قادسيې، يرموک، حطين او فارسکور په لړۍ کې ورګډه کړې وه، دا يې نه وو هېر کړي چې که څه هم دی پخپله له واکمنۍ سترې دی، خو بايد د اسلام او مسلمانانو راتلونکي ته وګوري. هغه بايد د مسلمانانو له منځه يو پياوړی سړی غوره کړی وای ترڅو د واکمنۍ بار وروسپاري او د خدای په وړاندې خپل مسؤليت ادا کړي. ورځو تېرېدې او ده په اميرانو کې د داسې چا لټون کاوه چې دا درونډ بار پورته کړي؛ په پای کې يې نظر يوازې پر خپل زاړه ملګري، سختدريځه سيال او د جهاد پر ملګري امير رکن الدين بيبرس ودرېد. سلطان سره له دې چې د بيبرس له مکر او د رياست پر سر له پخوانۍ دښمنۍ خبر و، خو هغه يې تر هر چا مناسب او د دې جوګه وګاڼه چې د مسلمانانو عزت وساتي او د دښمنانو په زړونو کې د اسلام هيبت قائم وساتي. نو پرېکړه يې وکړه چې له واکمنۍ تېر شي او د مصر تخت بيبرس ته پرېږدي.
خو سلطان دا مصلحت وګاڼه چې تر څو بېرته مصر ته نه وي رسېدلی، دا خبره پټه وساتي؛ ځکه وېره وه چې د اميرانو ترمنځ به فتنه او اختلاف رامنځته شي. په ځانګړې توګه «معزي» اميران (د معز الدين ايبک پلويان) ځانونه تر هر چا حقدار ګڼل. هغوی لا وړاندې له سلطان څخه ګيله من وو چې ولې يې په شام کې ځمکې «صالحي» اميرانو ته ورکړې دي. هغوی په پټه سره سلا مشورې کولې چې خپل حق له سلطانه وغواړي او که اړتيا شوه، په زور يې ولسي کړي؛ خو له دې وېره وو چې صالحي اميران به د سلطان ننګه وکړي، نو ځکه يې دا موضوع مناسب وخت ته وځنډوله.
بل لور ته، امير بيبرس له سلطان څخه د «حلب» د امارت غوښتنه کړې وه او سلطان هم ژمنه ورسره کړې وه. خو کله چې سلطان په خپل زړه کې پرېکړه وکړه چې ټول حکومت (مصر او شام) بيبرس ته وسپاري، نو د حلب د وړوکي امارت ژمنه يې هېره کړه او هغه ځای يې بل امير ته ورکړ.
کله چې بيبرس له دې خبر شو، سخت غوسه شو او په زړه کې يې کينه پيدا شوه. هغه داسې فکر وکړ چې سلطان د ده پر مېړانې او د مغولانو په ماتولو کې د ده پر رول حسد کوي؛ بيبرس انګېرله چې سلطان د ده له محبوبيت څخه په وېره کې دی او غواړي هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپک او ذلیل کړي.
د بېبرس دا شک دوو خبرو نور هم پیاوړی کړ: لومړی دا چې بېبرس په رښتیا هم غوښتل په حلب کې خپلواک شي او بیا له هغه ځایه د مصر د تخت لپاره له سلطان سره سیالي وکړي (ځکه حلب له مرکزه لرې و او د بغاوت لپاره مناسب ځای و). دویم دا چې بېبرس ته خپل پخوانی کار رایاد شو چې څنګه یې په مصر کې امیران د سلطان پر ضد راپارولي وو؛ هغه فکر کاوه چې سلطان هغه پخوانۍ ګناه نه ده بښلې او اوس چې د مغولانو خطر ختم شوی، نو غواړي غچ ترې واخلي.
بېبرس د سلطان له نېک نیت او اصلي پرېکړې (چې غوښتل یې دی خپل ځایناستی کړي) بې خبره و. سلطان هم نه غوښتل دا راز ورته ښکاره کړي، ځکه باور یې درلود چې بېبرس دا راز نه شي ساتلی او که خبره خپره شوه، په لښکر کې به ګډوډي جوړه شي.
دا یوازې د بېبرس نظر نه و، بلکې د هغه ملګرو او صالحي امیرانو هم د سلطان پر ضد د هغه غوږونه ډکول او ورته ویل یې: «که ته نه وای، سلطان مغولانو ته ماتې نه شوای ورکولی؛ اوس چې هر څه سم شول، هغه د شام ولایتونه پر هغو کسانو ویشي چې ستا د پښو خاورې ته هم نه رسېږي، او تاته د حلب د امارت ورکولو څخه هم ډډه کوي؟ دا ستا سپکاوی دی! هغه غواړي لومړی ستا سر تر اوبو لاندې کړي او بیا زموږ هر څه رانه واخلي.»

بېبرس په داسې حال کې چې خپله غوسه یې په سختۍ کنټرول کړې وه، د ملک مظفر قطز حضور ته ورغی. هغه پر سلطان نیوکه وکړه چې ولې یې خپله ژمنه ماته کړه او «حلب» یې هغه چا ته وبخښه چې د مغولانو په ضد جګړه کې یې د ده په پرتله لسمه برخه زحمت هم نه و ګاللی.
سلطان ورته وویل: «بېبرسه! زه په جګړه کې ستا مېړانه نه شم ردولی او له دې وروسته به درڅخه هېڅ شی هم دریغ نه کړم. خو وېره لرم که تا پر حلب مقرر کړم، په هغه لیرې ځای کې به وغولېږې، د خپلواکۍ اعلان به وکړې او د نورو سیمو د لاندې کولو هڅه به وکړې؛ په دې توګه به د مسلمانانو یووالی له منځه لاړ شي. بېبرسه، ما ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازمایلی يې! ستا په نیتونو او موخو ښه پوهېږم.»
بېبرس ناارامه او وارخطا شو، ځکه سلطان د هغه د زړه پرده پورته کړې وه او په ډاګه يې کړه چې د هغه له پلانونو خبر دی. خو خپله ترهه يې ښکاره نه کړه او سلطان ته يې وويل: «زه درته قسم خورم چې نه به خپلواکي اعلانوم او نه به ستا پر ضد پاڅون کوم.»
سلطان وويل: «ستا نفس ډېر سرکښ دی، بالآخره به داسې لاره ومومې چې زما سره خپل قسم مات کړې.»
بېبرس په توندۍ وويل: «که غوښتل دې چې د حلب امارت را نه کړې، نو بيا دې ژمنه ولې راسره کوله؟»
سلطان ځواب ورکړ: «هغه وخت مې مصلحت په ژمنه کې ليدلی و، خو اوس مې چې د مسلمانانو د تيت او پرک کېدو وېره ولیده، نو ځکه يې درته نه درکوم.»
بېبرس وويل: «نو بيا ماته د دمشق امارت راکړه، چې تر حلب تاته نږدې دی.»
سلطان ورته وويل: «هغه څوک چې د شام پر يوې برخې دربانديې باوري نه وي، څنګه به د ټول شام پلازمېنه تاته وسپاري؟»
بېبرس په داسې حال کې چې غوسه يې له ورايه پر تندي کې ښکارېده، وويل: «نو ستا هدف يوازې زما مخالفت او زما د حق خوړل دي. هر څه چې دې په زړه کې وي هغه وکړه، زه هم پوهېږم چې څه وکړم.»
سلطان په لنډه خندا سره وويل: «زما ملګريه! ته زما په وړاندې سرکشي او نافرماني کوې، نو که له ما لرې شوې څه به وکړې؟! اې بيبرس! تر کومه ځايه چې زه پوهېږم، ته توندخويه يې او ډېر ژر غبرګون ښيې، ښايي خدای په دې کې د مسلمانانو لپاره خير ايښی وي، نو هڅه وکړه چې دا توندخويي پر خپل ځای وکاروې. پوه شه چې له تا سره زما د بحث موخه دا وه چې عقل دې سر ته راشي او خپله ګټه د امت او دين تر ګټې غوره ونه ګڼې. پوهېږې، ښايي يوه ورځ د مسلمانانو سلطان شې، نو که ستا هوس پر تقوا غالب شي، د مسلمانانو چارې به څنګه سمبال کړې او هغوی به پر کومه لاره بوځې؟»

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيبرس وويل: «باداره! د خدای روی ومنه نوري ملنډې راباندې مه وهه، ځکه زه ښايي د خپل حق له لاسه ورکول وزغمم، خو د ملنډو زغم نه لرم.»

سلطان وويل: «پر خدای قسم چې زه پر تا ملنډې نه وهم اې بيبرس! ځکه په حقيقت کې ته د مسلمانانو د سلطنت وړتيا لرې، البته که وکولای شي خپل هوس تر پښو لاندې کړې. خو اوس د سلطنت خبره پرېږده، خدای پخپله پوهېږي چې څوک د مسلمانانو رهبر کړي. غوږ شه چې څه درته وايم؛ حقيقت دا دی چې ما له تا څخه "حلب" يا "دمشق" نه سپمولو مګر نه غواړم چې ته له ما لرې واوسې. زه په "مصر" کې ستا په څېر يو کس ته اړتيا لرم. ته وينې چې د ملکې مړينې زه څومره غمجن کړی يم او وېرېږم چې غم راباندې غالب نشي او د رعيت په وړاندې د خپلې دندې له ترسره کولو مې ونه ګرځوي، نو غواړم چې زما نيمګړتياوې پوره کړې.»

بيبرس د سلطان دځواب په فکر کې ډوب شو او د هغه مخ ته يې کتل، لکه غوښتل يې چې د هغه په نيت پوه شي، خو د ماتېدلو، خپګان، اخلاص او رښتينولۍ له نښو پرته يې بل څه ونه ليدل. هغه په خپله پرېکړه کې حيران پاتې شو او ووېرېد چې هسې نه دا ټول مکر او چل وي. نو ويې ويل: «آيا د وزير، اتابک او يارانو ترمنځ يې داسې څوک نشته چې زما ځای ناستی شي؟»

سلطان وويل: «زه هغوی ټولو ته اړتيا لرم، ځکه هر يو يې ځانګړی مسؤليت لري، خو هيڅ يو يې هغه کارونه نشي کولای چې ته يې زما لپاره کوې.»

بيبرس وويل: «ته زما په څېر له يو ضدي او تندخويه انسان څخه څه غواړې چې ان د يوې کوچنۍ او لرې پرتې سيمې په اداره کولو کې هم پرې ډاډ نشي کېدای؟»

سلطان وويل: «ته لا هم هغې کوچنۍ سيمې ته تمه لرې، په داسې حال کې چې نه پوهېږې ما تر هغې او ان تر "دمشق" هم غوره ځای تاته په پام کې نيولی دی؟!»

بيبرس وويل: «ښايي هغه د "قليوب" کلی وي چې ما ته دې ټاکلی؟»

سلطان وخندل او ويې ويل: «نه زما ملګريه بيبرس! بلکې تر هغه ډېر غوره، هغه د جبل کلا ده، ... کلا...»

په دې وخت کې سلطان غلی شو او خپله خبره يې بشپړه نه کړه. يوه شيبه په غوسه شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګواکې بيبرس ته په دې څرګندې خبرې پښېمانه شوی وي. بيا يې خپلو خبرو ته دوام ورکړ او ويې ويل: «ځه او ډاډه اوسه زما ملګريه! ځکه زه تاته له خير او ښېګڼې پرته د بل څه نيت نه لرم.»

کله چې امير بيبرس له سلطان څخه ووت، ملګري يې چې ورته په تمه وو، مخې ته ورغلل. هغوی هغه تر پخوا ډېر غمجن او حيران وليد او د هغه څه په اړه يې ترې پوښتنې پيل کړې چې د ده او سلطان ترمنځ شوي وې. ده هم ورته کيسه وکړه تر دې چې خبره يې د سلطان دې جملې ته ورسېده چې ويل يې: «هغه د جبل کلا ده.»

هغوی ورته وويل: «نور څه غواړې؟ سلطان هغه څه چې په زړه کې يې وو درته وويل: يعنې ته به هلته وژل کيږې، کټ مټ لکه ستا ملګری "اقطای" چې هلته ووژل شو. پر خدای قسم چې هغه ستا په وړاندې څومره سپين سترګي کړې او ته يې سپک ګڼلی يې، تر دې چې دا خبرې يې په خندا او ملنډو درته کړي ده.»

بيبرس په ځواب کې ورته وويل: «خو هغه د دې خبرو له ويلو وروسته بيا ونه خندل او يو څه وخت په غوسه او خپه و.»

هغوی وويل: «هغه له دې بې غورۍ او ستا په مخ کې د قتل له يادولو پښېمانه شوی دی.»

بيبرس په داسې حال کې چې له ډېرې غوسې يې سترګې سرې شوې وې، وويل: «د جبل کلا! پر خدای قسم! مخکې له دې چې سترګې يې پر جبل کلا ولګيږي، هغه به خپلې مېرمنې ته (قبر ته) ور ولېږم! ولې ماته ځير ځير ګورئ؟ ستاسو نظر څه دی؟ مشوره راکړئ!»

هغوی وويل: «بيبرس! ته ژر بدليږې او موږ وېرېږو چې په دې خطرناک کار کې که له تا سره يو ځای شو وروسته، به ته بيا له هغه ووېرېږې او موږ به د سلطان منګولو ته ورخوشې کړې چې محکوم مو کړي!»

بيبرس په غوسه وويل: «افسوس پر تاسو! زه به تاسو د هغه په منګولو کې پرېږدم په داسې حال کې چې ستاسو په وړاندې مې د هغه د وژلو قسم خوړلی دی؟»

هغوی وويل: «تا د اقطای د وژل کېدو پر وخت هم داسې قسم خوړلی و، خو خپل قسم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې مات کړ، هغه ته ورغلې او پناه دې ترې وغوښته، هغه هم د "قليوب" کلی درکړ؛ موږ څه پوهېږو چې ښايي بيا همداسې وکړې او هغه د جبل کلا تاته درکړي؟!»
بيبرس چيغه کړه: «بس ده بس ده!»
ټول چوپ شول، يو څه وخت غلي وو تر دې چې بيبرس ورته وويل: «خو د "معزيانو" په اړه ستاسو نظر څه دی؟ له هغوی سره څه وکړو؟»

هغوی ځواب ورکړ: «الله د هغوی بوج ستا له اوږو پورته کړی؛ هغوی ټول له سلطان څخه ناراضه دي، ځکه ده د ځمکو په وېش کې زموږ او د هغوی ترمنځ مساوات وکړلو. هغوی نه پوهېږي چې سلطان دا کار يوازې زموږ د غلي کولو لپاره کړی و. که هغوی زموږ مخالفت هم وکړي پروا نکړي، ځکه کله چې موږ د دوی د مشر سر پرې کړو، ټول به ارامه شي. ايا در په ياد نه دي چې کله يې د "اقطای" سر زموږ مخې ته راوغورځاوه، موږ اوه سوه سپاره وو او له هېواده وتښتېدو؟»
بيبرس وويل: «څه فکر کوئ چې "اقطای مستعرب" هم له ځان سره ملګری کړو؟»
په دې اړه اختلاف راغی. يوه ويل چې هغه هم صالحي دی او لاره به راته هواره کړي، خو بل ويل چې هغه د سلطان مخلص ملګری دی، کله چې موږ سلطان ووژنو، هغه به په خپله موږ ته تسليم شي. په پای کې پرېکړه وشوه چې مصر ته په لاره به په کمين کې کښني او سلطان به په ښه کړي. هغوی دوه معزي اميران (سيف الدين بهادر او بدرالدين بکتوب) هم له ځان سره شريک کړل ترڅو معزي اميران وروسته د غچ اخيستو هڅه ونه کړي.
سلطان قطز د شام د چارو له تنظيم وروسته د مصر په لور روان شو. په لاره کې امير بيبرس ورسره و، خبرې يې ورسره کولې او داسې يې ښودله چې ډېر خوښ دی. کله چې سلطان "صالحيې" ته نږدې شو، يو ځنګلي سوی يې وليد. سلطان په ناڅاپي ډول په سوی پسې اس وځغلاوه. په هغه شېبه کې ده داسې انګېرله چې ګلنار يې هم تر شا په اس سپره ده، لکه څنګه به چې په هند کې په ښکار پسې وتل. هغه دومره لرې لاړ چې يوازې بيبرس او شپږ نور اميران ورسره پاتې شول.
بيبرس سلطان ته وويل: «زما باداره! يو احسان راباندې وکړه، هغه مغولی وينځه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرون مې يې په اړه درسره خبرې کړې وې، ماته وښنه.»
سلطان په مسکا وويل: «زه پوهېدم چې ته له ښځو سره مينه لرې، هغه ستا شوه.»
بيبرس مننه وکړه، له اس راکوز شو او د سلطان لاس ته نږدې شو چې ښکل.يې کړي.
کله چې سلطان لاس ور اوږد کړ، بيبرس د هغه لاس کلک ونيو (دا د نورو اميرانو لپاره اشاره وه). يو امير په توره د سلطان پر غاړه ګوزار وکړ، بل له اس راوغورځاوه او دريم يې پر سينه کې نيزه ور ننباسله.
سلطان هيڅ مقاومت ونه کړ، يوازې يې وويل: «حسبي الله ونعم الوکيل! زما ملګريه بيبرسه! ايا ته ما وژنې؟ په داسې حال کې چې ما غوښتل تا خپل ځايناستی سلطان وټاکم؟»
بيبرس چې دا واورېدل، لړزې واخيست، خو نورو اميرانو غوښتل کار يې تمام کړي. په همدې وخت کې د سلطان ځانګړي ساتونکي راورسېدل او اميران يې ونيول. سلطان چې په وينو کې لت پت و، په سختي سره يې ساه اخستيله ويې ويل: «بيبرس خوشې کړئ! هغه ستاسو سلطان دی، ما هغه پاچا وټاکه، د هغه اطاعت وکړئ!»
بيبرس چې دا وليدل، توره يې وغورځوله، د سلطان په پښو کې پريووت او په چيغو يې وويل: «زما باداره! ما ووژنه! هی افسوس پر ما، ما د مسلمانانو سلطان ووژلو! ما د مغولو ماتونکی ووژلو! ما خپل نږدې ملګری ووژلو!»
سلطان په داسې حال کې چې د شهادت کلمه يې ويله، بيبرس ته وويل: «بيبرسه! ما ته او ستا ملګرو ته بښنه وکړه. ما تاسو وبښلئ. مننه چې زه مو له خپلې ګلنار سره يو ځای کړم.»
بيبرس په اوښلنو سترګو وويل: «زما پاچا! زه وېرېدم چې ته به ما ووژنې، ځکه مې مخکې ګوزار وکړ.»
سلطان وويل: «ما خو درته ويلي وو چې د جبل کلا به تاته درکوم.»
بيبرس وويل: «ما فکر کاوه چې ته ما په هغې کلا کې وژنې!»
سلطان په وروستي ځل وويل: «بيبرسه! د اسلام له دښمنانو سره وجنګېږه. دا زما وصيت دی.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا یې د اسمان په لور وکتل، یوه ژوره ساه یې واخیسته او د خپلې محبوبې شعار(اې زما اسلامه) په ویلو سره یې روح حق ته وسپاره:
سلطان قطز (محمود) ساه ورکړه او روح یې حق ته وسپاره. د هغه ملوک او سرتېرو په ژړا او فریاد هغه خاورو ته د سپارلو لپاره یووړ.

بیبرس په داسې حال کې چې د شهید سلطان ساتونکي یې مخکې او شپږ امیران یې تر شا روان وو، «صالحیې» ته ورسېدلو. هلته یې اتابک «اقطای مستعرب» ولید. کله چې اتابک د سلطان د مړینې کیسه او د هغه وروستی وصیت واورېد، ډېر غمجن شو. هغه د سلطان پر دې لویوالي حیران و چې د خپل قاتل لپاره یې د سلطنت وصیت کړی و.
اتابک که غوښتل، بیبرس یې نیولی شو، خو د سلطان وصیت ته یې درناوی وکړ او یوازې یې بیبرس ته وویل: «الله دې پر سلطان رحم وکړي؛ له تاسو چا هغه وواژه؟»
ټول چوپ شول، خو بیبرس په غمجن غږ وویل: «ما وواژه!»
اتابک ورته په ملامتیا وکتل او ویې ویل: «زما باداره! لاړ شه او د هغه پر ځای پر تخت کښېنه.»
بیبرس د مصر پر تخت کښېناست او د «ملک قاهر» لقب یې غوره کړ، خو وروسته یې د بد فال له وېرې دا لقب په «ملک ظاهر» بدل کړ. کله چې د قطز د مړینې خبر خلکو ته ورسېد، ټوله قاهره په ویر کې ډوبه شوه. خلکو د خپل عادل او زړور سلطان لپاره ډېرې اوښکې تویې کړې.
کله چې ستر عالم شیخ ابن عبدالسلام د خپل شاګرد (قطز) د مړینې خبر واورېد، ویې ژړل او ویې ویل: «که هغه ژوندی وای، د اسلام ځواني به یې بېرته راګرځولې وه. تر عمر بن عبدالعزیز وروسته داسې عادل او نېک پادشاه چا نه دی لیدلی.»
سلطان ملک ظاهر بیبرس د سلطان قطز د وصیت سره سم د اسلام د دښمنانو او صلیبیانو په وړاندې خورا قوي مبارزه وکړه او مصر یې په یوې سترې امپراتورۍ بدل کړ. یوه ورځ چې بیبرس د سلطان قطز کاغذونه کتل، یو لیک یې وموند چې «ابن زعیم» قطز ته لیکلی و. په لیک کې داسې راغلي وو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مصر پر تخت ستا د کېناستلو د مبارکۍ د لیک ځواب راورسېد؛ هغه لیک چې په هغه کې تا کلکه اراده کړې وه چې خپل هغه اصلي نوم او شهرت ته وګرځې کوم چې ستا پلار «امیر ممدود» درته غوره کړی و، خو د «ممالیکو» د امیرانو د بغاوت له ویرې — که چیرې ستا له اصل او نسبه خبر شي — له دې کاره تېر شوی وې او له ما دې مشوره غوښتې وه.

زه هم ستا له نظر سره موافق یم؛ ځکه نوم او نښان د عبرت او ارزښت معیار نه دی، بلکې خصلتونه او عملونه د اعتبار وړ دي. الله تعالی پخپله پوهېږي چې ته محمود بن ممدود، د سلطان جلال الدین بن خوارزمشاه خوره یې، او هغه ښځه(ګلنار) چې ستا مېرمن ده، ستا د ماما جلال الدین لور ده. نو د خدای له لوري همدا درته بسنه کوي.

خلک هم داسې انګېري چې ته یو «مملوک» (غلام) یې چې ستا همت، وړتیا او صلاحیت لوړ مقام ته رسولی یې، تر دې چې د مسلمانانو یو له سترو او عادلو پاچاهانو څخه ګرځېدلی یې؛ د خلکو له لوري هم همدا درته کافي ده.

زما او ستا امین خدمتګار «حاج علي فراش» سلامونه پر تا او زموږ پر شیخ «عزالدین بن عبدالسلام» وایو، او د الله رحمتونه او برکتونه دي پر تاسو وي.

دا لیک په «دمشق» کې د ۶۵۸ هـ ق کال د محرم په پیل کې لیکل شوی دی. ستا د فرمانبردار خدمتګار «ابن‌زعیم» له لوري.

کله چې ملک ظاهر بیبرس دا لیک ولوست، دوه غټې اوښکې یې له سترګو را روانې شوې او په ږیره کې یې ورکې شوې. هغه په پرله پسې ډول په ارامه غږ زمزمه کوله:

«ای زما ګران ملګری، قطز! د خدای رحمت پر تا شه. ستا پر لاره تللو زه څومره ستړی کړم! له دې ټولو هڅو وروسته یوازې ستا د ترسره کړو کارونو، یوې کوچنۍ برخې ته ورسېدم.»

پای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library